

กรมป่าไม้

การศึกษาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

(ฉบับผ่านความเห็นชอบคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑)

โดย

นายพิชัย เอกศิริพงษ์

นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ

สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรมป่าไม้

การศึกษาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

(ฉบับผ่านความเห็นชอบคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑)

โดย

นายพิชัย เอกศิริพงษ์
นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ

สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บทคัดย่อ

การศึกษาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ฉบับผ่านความเห็นชอบคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลขั้นตอน วิธีการในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน เพื่อรับฟังความคิดเห็นของเครือข่ายป่าชุมชนจากทุกภาคทั่วประเทศต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็น รวมถึงเพื่อวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่มีความเหมาะสมในแต่ละภูมิภาค โดยการใช้การตรวจสอบ รวบรวมเอกสารข้อมูลทุติยภูมิ และการใช้แบบสอบถาม โดยการสุ่มตัวอย่างจากสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนทั่วประเทศ จำนวน ๓๙๘ คน จากผลการศึกษาทำให้ทราบถึงขั้นตอน วิธีการในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลตัวอย่างต่อไป สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ว่าสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เคยมีกิจกรรมด้านป่าชุมชนร่วมกับทางราชการมากที่สุด (ร้อยละ ๗๔.๓) และเคยรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน (ร้อยละ ๘๓.๔) โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดเห็นว่า ควรมีพระราชบัญญัติ ป่าชุมชนเพื่อบังคับใช้ (ร้อยละ ๙๙.๕) และสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการจัดการป่าชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน การควบคุมป่าชุมชนตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนและสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด มีความพร้อมในการจัดตั้งและบริหารจัดการป่าชุมชนตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ฉบับนี้ โดยมีความพร้อมในระดับมาก (ร้อยละ ๗๗.๖) ระดับปานกลาง รองลงมา (ร้อยละ ๒๒.๒) สำหรับการศึกษาวินิจฉัยขนาดพื้นที่ของป่าชุมชนที่เหมาะสม สรุปได้ว่าป่าชุมชนควรมีขนาดไม่เกิน ๒,๐๐๐ ไร่ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิสังคม ศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชน รวมถึงบริบทของแต่ละชุมชนด้วย โดยมีข้อเสนอแนะให้กรมป่าไม้เร่งสร้างความรู้ความเข้าใจ พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั่วประเทศ เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา และสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป ควรเร่งร่างกฎหมายลำดับรองให้แล้วเสร็จและปรับโครงสร้างสำนักจัดการป่าชุมชนให้มีหน่วยงานระดับส่วนรองรับการทำงานด้านกฎหมายป่าชุมชน รวมทั้งควรมีการศึกษาวินิจฉัยเกี่ยวกับสัดส่วนบริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชน รวมไปถึงการศึกษาวิจัยฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพและกำลังผลิตจากป่าชุมชนด้วย

Abstract

The study on Draft Community Forest Bill (B.E. ...) approved by the Royal Thai Government on 22 May 2018 was aimed 1) to gather its information, procedures and technical development 2) to collect opinions of the community forest network members across the country to the Draft and 3) to analyze relevant issues, including appropriate size of community forest in different regions through reviewing, secondary data documents gathering and questionnaires sampling from 398 community forestry network members nationwide. The result was illustrated as a helpful example which provided better understanding in further relevant processes on Draft Community Forestry Bill development. In addition, most questionnaire respondents involved in community forest activities with state agencies (74.1%), and recognized the Draft (83.4%). Majority of samples (99.5%) agreed that the Community Forest Bill should be entry into force as well as community forest management, utilization and regulation drafted in the Bill were appropriated. Furthermore, respondents showed high (77.6%) and moderate (22.2%) attention in related institutional establishment and administration on a basis of the Draft. Also, appropriate size of a community forest should not be exceed 2,000 rai upon geosocial, potential, community strength and circumstances, individually. Moreover, the result recommended the Royal Forest Department (RFD) to extend knowledge and understanding, and to gather all relevant stakeholders' comments for consideration of the Council of State and the National Legislative Assembly. Including, RFD should speed up the completion of related secondary laws and regulations, and reform the Community Forest Management Bureau applicable with the valid Community Forest Act. Additionally, research on proportion of conservation and utilization area in community forests is needed as well as biodiversity and production capacity of community forests.

กิตติกรรมประกาศ

ตลอดชีวิตการทำงาน ตั้งแต่จบการศึกษาคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้มีโอกาสศึกษา เรียนรู้สั่งสมประสบการณ์ด้านป่าชุมชนมากกว่า ๓๐ ปี มีส่วนร่วมในการวางระบบงาน โครงสร้างองค์กร จัดทำระเบียบ ผลักดันกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน มาตั้งแต่ต้น

ผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณ ท่าน ดร.โกมล แพรกทอง ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มงานด้านป่าชุมชนในกรมป่าไม้ โดยท่านได้อบรมให้ความรู้และเป็นตัวอย่างที่ดีมาโดยตลอด และขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา ผู้อำนวยการส่วนป่าชุมชนและผู้อำนวยการสำนักจัดการป่าชุมชนในอดีตทุกท่านที่สานต่องานป่าชุมชนจนมาถึงวันนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผอ.นันทนา บุญยานันต์ ผู้อำนวยการสำนักจัดการป่าชุมชน ท่านปัจจุบันที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ การสนับสนุนให้จัดทำ การศึกษาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ฉบับนี้

การศึกษาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. จะสำเร็จมิได้หากขาดทีมงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงขอขอบคุณเครือข่ายป่าชุมชนทั่วประเทศที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลของทีมงานเป็นอย่างดี รวมทั้งผู้เขียนขอขอบคุณทีมงานคุณภาพ เจ้าหน้าที่ที่ส่วนส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน และหัวหน้าศูนย์ส่งเสริมวนศาสตร์ชุมชน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่ให้การสนับสนุนการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล เรียบเรียง จัดพิมพ์เอกสาร จนรายงานการศึกษาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. สำเร็จเป็นรูปเล่ม

พิชัย เอกศิริพงษ์

มิถุนายน ๒๕๖๑

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

กิตติกรรมประกาศ

สารบัญ

(๑)

สารบัญตาราง

(๓)

สารบัญภาพ

(๗)

บทที่ ๑ บทนำ

๑

๑.๑ ความเป็นมา

๑

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๒

๑.๓ ขอบเขตการศึกษา

๓

๑.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ

๓

๑.๕ นิยามคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

๓

บทที่ ๒ การตรวจเอกสาร

๕

๒.๑ สถานการณ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย

๕

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีป่าชุมชน

๗

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๑๒

๒.๔ วิวัฒนาการงานด้านป่าชุมชน

๑๔

๒.๕ ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๑๗

๒.๖ หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๒๕

๒.๗ นโยบายการป่าไม้แห่งชาติ

๒๕

๒.๘ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ (๒๐ ปี)

๒๗

๒.๙ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๒๘

๒.๑๐ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชน

๒๘

๒.๑๑ ความสำคัญของป่าชุมชน

๒๙

๒.๑๒ เครือข่ายป่าชุมชน

๓๒

๒.๑๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๓๓

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓ วิธีการศึกษา	๓๓
๓.๑ วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูล	๓๓
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	๓๓
๓.๓ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๔
บทที่ ๔ ผลและวิจารณ์ผล	๔๔
ตอนที่ ๑ การศึกษา รวบรวมข้อมูล ขั้นตอนวิธีการ ในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน	๔๔
ตอนที่ ๒ การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล จากการสำรวจความคิดเห็น ต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.	๖๙
ตอนที่ ๓ การศึกษา วิเคราะห์ขนาดพื้นที่ป่าชุมชน ที่มีความเหมาะสมแต่ละภูมิภาค	๑๑๐
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๒๔
- สรุปผลการศึกษาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.	๑๒๔
๑. สรุปผลการศึกษา รวบรวมข้อมูล ขั้นตอนวิธีการในการจัดทำ ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.	๑๒๔
๒. สรุปผลการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล จากการสำรวจ ความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.	๑๒๔
๓. สรุปผลการศึกษา วิเคราะห์ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่มีความเหมาะสม แต่ละภูมิภาค	๑๓๑
- ข้อเสนอแนะ	๑๓๓
บรรณานุกรม	๑๓๔
ภาคผนวก	
- ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ฉบับผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑	
- แบบสอบถาม เรื่อง ความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑)	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	จำนวนตัวอย่างสมาชิกเครือข่ายปทุมชนแต่ละจังหวัด	๔๐
๒	รายละเอียดการดำเนินการศึกษา	๔๓
๓	ผลการจัดตั้งปทุมชนของกรมป่าไม้	๔๕
๔	การจัดสรรงบประมาณหมวดงบเงินอุดหนุน กิจกรรมส่งเสริม การจัดการปทุมชน ปีงบประมาณ ๒๕๔๘ - ๒๕๖๑	๔๖
๕	สรุปขั้นตอนการจัดทำร่างพระราชบัญญัติปทุมชน พ.ศ.	๔๘
๖	จำนวนสมาชิกเครือข่ายปทุมชนแต่ละจังหวัด	๖๙
๗	เพศของสมาชิกเครือข่ายปทุมชนกลุ่มตัวอย่าง	๗๒
๘	อายุของสมาชิกเครือข่ายปทุมชนกลุ่มตัวอย่าง	๗๓
๙	ตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิกเครือข่ายปทุมชนกลุ่มตัวอย่าง	๗๔
๑๐	ระดับการศึกษาของสมาชิกเครือข่ายปทุมชนกลุ่มตัวอย่าง	๗๕
๑๑	การมีกิจกรรมด้านปทุมชนในชุมชนของสมาชิกเครือข่ายปทุมชน กลุ่มตัวอย่าง	๗๖
๑๒	ประเภทพื้นที่ป่าที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงปทุมชน	๗๗
๑๓	การรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับการร่างพระราชบัญญัติปทุมชน พ.ศ. ของสมาชิกเครือข่ายปทุมชนกลุ่มตัวอย่าง	๗๘
๑๔	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายปทุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการ มีร่างพระราชบัญญัติปทุมชน พ.ศ.	๗๙
๑๕	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายปทุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการ ขนาดพื้นที่ปทุมชน	๘๐
๑๖	ความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายปทุมชนกลุ่มตัวอย่าง ต่อวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งปทุมชน	๘๑
๑๗	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายปทุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการ ประเภทพื้นที่ป่าที่ควรจัดตั้งเป็นปทุมชน	๘๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๑๘	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชนนอกเขตป่าอนุรักษ์	๘๓
๑๙	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการมิให้จัดตั้งป่าชุมชน ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และ ๒	๘๔
๒๐	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการกำหนดให้บุคคลที่ยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชน ต้องมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี บริบูรณ์ขึ้นไป และมีภูมิลำเนาในท้องที่นั้น ไม่น้อยกว่าห้าปี	๘๕
๒๑	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการกำหนดให้มีการอุทธรณ์มติเกี่ยวกับการมิให้จัดตั้งป่าชุมชน	๘๖
๒๒	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการปิดประกาศคำขอจัดตั้งป่าชุมชน	๘๗
๒๓	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการป่าชุมชนที่จัดตั้งก่อนแล้ว โดยกรมป่าไม้และยังไม่มีสิ้นสุดอายุโครงการ ถือว่าได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชนตาม พระราชบัญญัติฉบับนี้	๘๘
๒๔	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการกำหนดให้พื้นที่ป่าชุมชน จะต้องกำหนดบริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ หรือบริเวณเพื่อการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว	๘๙
๒๕	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการแผนจัดการป่าชุมชนที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ควรมีระยะเวลาบังคับใช้	๙๐
๒๖	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับผู้มีหน้าที่ในการจัดทำหลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายอื่นแสดงแนวเขตป่าชุมชน บริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ เพื่อให้ประชาชนเห็นได้ว่าเป็นป่าชุมชน	๙๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๒๓	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวกลุ่มอย่างเกี่ยวกับการ การทำไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอย และเพื่อกิจกรรมสาธารณะ ภายในชุมชน สามารถกระทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ ในป่าชุมชนเท่านั้น	๙๒
๒๔	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ ผู้กำหนดแผนการจัดการป่าชุมชน	๙๓
๒๙	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ การกำหนดให้ป่าชุมชน สามารถมีเงินรายได้และทรัพย์สินส่วนกลาง เพื่อใช้ในการบริหารจัดการป่าชุมชน	๙๔
๓๐	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ การกำหนดทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนที่ถูกเพิกถอนในส่วน ที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ให้กรมป่าไม้เก็บรักษาไว้เพื่อใช้ในการ จัดการป่าชุมชน	๙๕
๓๑	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ การทำไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอย และเพื่อกิจกรรมสาธารณะ ภายในชุมชน สามารถกระทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ ในป่าชุมชนเท่านั้น	๙๖
๓๒	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ การกำหนดให้มีการนันทนาการ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในป่าชุมชน	๙๗
๓๓	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ การกำหนดให้ในป่าชุมชน ห้ามใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือเป็นพื้นที่ทำกิน	๙๘
๓๔	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุญาต ให้ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรอื่นๆ ในป่าชุมชนได้	๙๙

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๓๕	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการอนุญาตให้บุคคลทั่วไปเข้าไปทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในเขตป่าชุมชน	๑๐๐
๓๖	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับป่าชุมชนต้องถูกเพิกถอน เมื่อคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน ทอดทิ้ง ไม่จัดการป่าชุมชนอย่างต่อเนื่องติดต่อกันเป็นระยะเวลา ๑ ปี โดยไม่มีเหตุอันควร	๑๐๑
๓๗	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้มีบทลงโทษ สำหรับผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎหมาย ข้อบังคับในป่าชุมชน	๑๐๒
๓๘	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับอำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนกฎหมายข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน	๑๐๓
๓๙	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวอย่างเกี่ยวกับหน้าที่ของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด	๑๐๔
๔๐	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้บรรดาไม้และของป่าที่ได้มาจากป่าชุมชน ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ค่าภาคหลวง หรือค่าใช้จ่ายในการบำรุงตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ	๑๐๕
๔๑	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับกำหนดระยะเวลาในการออกกฎหมายลำดับรอง	๑๐๖
๔๒	ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความพร้อมของชุมชนในการขอจัดตั้งและบริหารจัดการป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.	๑๐๗
๔๓	ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสม	๑๑๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔๔	ผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ภาคเหนือ	๑๑๒
๔๕	ผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๑๓
๔๖	ผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ภาคกลาง	๑๑๔
๔๗	ผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ภาคใต้	๑๑๕
๔๘	ตารางเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน กลุ่มตัวอย่างระหว่างภาคต่างๆ ต่อขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสม	๑๑๖
๔๙	จำนวนหมู่บ้านป่าชุมชน และจำนวนเนื้อที่ป่าชุมชน จากฐานข้อมูลกรมป่าไม้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑	๑๑๗
๕๐	จำนวนหมู่บ้านป่าชุมชนในแต่ละภาค ตามเกณฑ์ขนาดพื้นที่ป่าชุมชน จากฐานข้อมูลกรมป่าไม้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑	๑๑๙

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	ข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๐	๖
๒	สถิติร้อยละพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ – ๒๕๖๐	๖
๓	ขั้นตอนการส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน (ปี ๒๕๔๓ – ๒๕๖๒)	๑๖
๔	กระบวนการส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน	๑๖
๕	๒๔ ปี เส้นทางเดินทางของพระราชบัญญัติป่าชุมชน	๒๔
๖	แผนผังขั้นตอนการเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.	๖๐
๗/	แผนภูมิเพศของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง	๗/๒
๘	แผนภูมิอายุของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง	๗/๓
๙	แผนภูมิตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง	๗/๔
๑๐	แผนภูมิระดับการศึกษาของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง	๗/๕
๑๑	แผนภูมิการมีกิจกรรมด้านป่าชุมชนในชุมชนของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง	๗/๖
๑๒	แผนภูมิประเภทพื้นที่ป่าที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงป่าชุมชน	๗/๗
๑๓	แผนภูมิการรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ๗/๘ พ.ศ. ของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง	
๑๔	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.	๗/๙
๑๕	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับขนาดพื้นที่ป่าชุมชน	๘๐
๑๖	แผนภูมิความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างต่อวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งป่าชุมชน	๘๑
๑๗	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประเภทพื้นที่ป่าที่ควรจัดตั้งเป็นป่าชุมชน	๘๒

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
๑๘	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชนนอกเขตป่าอนุรักษ์	๘๓
๑๙	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการมิให้จัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และ ๒	๘๔
๒๐	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ การกำหนดให้บุคคลที่ยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชน ต้องมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี บริบูรณ์ขึ้นไป และมีภูมิลำเนาในท้องที่นั้น ไม่น้อยกว่าห้าปี	๘๕
๒๑	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการกำหนดให้มีการอุทธรณ์มติเกี่ยวกับการมิให้จัดตั้งป่าชุมชน	๘๖
๒๒	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการปิดประกาศขอจัดตั้งป่าชุมชน	๘๗
๒๓	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ ป่าชุมชนที่จัดตั้งก่อนแล้วโดยกรมป่าไม้ และยังไม่สิ้นสุดอายุโครงการ ถือว่าได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติฉบับนี้	๘๘
๒๔	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ การกำหนดให้พื้นที่ป่าชุมชนจะต้องกำหนดบริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ หรือบริเวณเพื่อการอนุรักษ์ เพียงอย่างเดียว	๘๙
๒๕	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ แผนจัดการป่าชุมชนที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการป่าชุมชน ประจำจังหวัด ควรมีระยะเวลาบังคับใช้	๙๐
๒๖	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ ผู้มีหน้าที่ในการจัดทำหลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายอื่นแสดง แนวเขตป่าชุมชน บริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้ ประโยชน์ เพื่อให้ประชาชนเห็นได้ว่าเป็นป่าชุมชน	๙๑

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
๒๓/	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการทำไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอย และเพื่อกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชน สามารถกระทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนเท่านั้น	๙๒
๒๔	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับผู้กำหนดแผนการจัดการป่าชุมชน	๙๓
๒๕	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้ป่าชุมชนสามารถมีเงินรายได้และทรัพย์สินส่วนกลางเพื่อใช้ในการบริหารจัดการป่าชุมชน	๙๔
๓๐	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนที่ถูกเพิกถอนในส่วนที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ให้กรมป่าไม้เก็บรักษาไว้เพื่อใช้ในการจัดการป่าชุมชน	๙๕
๓๑	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการทำไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอย และเพื่อกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชน สามารถกระทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนเท่านั้น	๙๖
๓๒	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้มีการนันทนาการ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในป่าชุมชน	๙๗
๓๓	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้ในป่าชุมชนห้ามใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือเป็นพื้นที่ทำกิน	๙๘
๓๔	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุญาตให้ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรอื่นๆ ในป่าชุมชนได้	๙๙
๓๕	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการอนุญาตให้บุคคลทั่วไปเข้าไปทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในเขตป่าชุมชน	๑๐๐

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
๓๖	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับป่าชุมชนต้องถูกเพิกถอน เมื่อคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทอดทิ้งไม่จัดการป่าชุมชนอย่างต่อเนื่องติดต่อกันเป็นระยะเวลา ๑ ปี โดยไม่มีเหตุอันควร	๑๐๑
๓๗	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้มีบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎหมายข้อบังคับในป่าชุมชน	๑๐๒
๓๘	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับอำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนกฎหมายข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน	๑๐๓
๓๙	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวอย่างเกี่ยวกับหน้าที่ของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด	๑๐๔
๔๐	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้บรรดาไม้และของป่าที่ได้มาจากป่าชุมชน ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ค่าภาคหลวง หรือค่าใช้จ่ายในการบำรุงตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ	๑๐๕
๔๑	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับกำหนดระยะเวลาในการออกกฎหมายลำดับรอง	๑๐๖
๔๒	แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความร่วมมือของชุมชนในการขอจัดตั้งและบริหารจัดการป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.	๑๐๗
๔๓	แผนภูมิขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสม	๑๑๑
๔๔	แผนภูมิผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ภาคเหนือ	๑๑๒
๔๕	แผนภูมิผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๑๓

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
๔๖	แผนภูมิผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ภาคกลาง	๑๑๔
๔๗	แผนภูมิผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ภาคใต้	๑๑๕
๔๘	แผนภูมิจำนวนหมู่บ้านป่าชุมชน และจำนวนเนื้อที่ป่าชุมชน จากฐานข้อมูลกรมป่าไม้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑	๑๑๗
๔๙	แผนที่แสดงพื้นที่โครงการป่าชุมชนทั้งประเทศไทย	๑๑๘
๕๐	แผนภูมิจำนวนหมู่บ้านป่าชุมชนในแต่ละภาค ตามเกณฑ์ขนาดพื้นที่ ป่าชุมชนจากฐานข้อมูลกรมป่าไม้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑	๑๑๙
๕๑	แผนที่แสดงพื้นที่โครงการป่าชุมชน ภาคเหนือ	๑๒๐
๕๒	แผนที่แสดงพื้นที่โครงการป่าชุมชน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	๑๒๐
๕๓	แผนที่แสดงพื้นที่โครงการป่าชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๒๐
๕๔	แผนที่แสดงพื้นที่โครงการป่าชุมชน จังหวัดมุกดาหาร	๑๒๐
๕๕	แผนที่แสดงพื้นที่โครงการป่าชุมชน ภาคกลาง	๑๒๑
๕๖	แผนที่แสดงพื้นที่โครงการป่าชุมชน จังหวัดกาญจนบุรี	๑๒๑
๕๗	แผนที่แสดงพื้นที่โครงการป่าชุมชน ภาคใต้	๑๒๑
๕๘	แผนที่แสดงพื้นที่โครงการป่าชุมชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๑๒๑

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมา

ปัญหาการบุกรุกป่าเพื่อทำการเกษตรกรรม สร้างที่อยู่อาศัยหรือลักลอบตัดไม้ มีมาตั้งแต่ในอดีต จนถึงปัจจุบัน กรมป่าไม้เป็นหน่วยงานหลักในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ จึงทำการป้องกัน ปราบปราม จับกุมผู้กระทำผิดมาโดยตลอด แต่ด้วยข้อจำกัดของงบประมาณ ยานพาหนะ อุปกรณ์ และบุคลากร รวมทั้งพื้นที่ป่าที่ต้องดูแลเป็นจำนวนมาก ทำให้การป้องกันปราบปรามยังไม่เพียงพอต่อการดูแลรักษา ทรัพยากรป่าไม้ กรมป่าไม้จึงมีแนวคิดให้ชุมชนที่อยู่ใกล้ป่า มีวิถีชีวิตพึ่งพิงป่าเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดูแลรักษาป่าในรูปแบบ “ป่าชุมชน” (พิชัย เอกศิริพงษ์, ๒๕๕๘ : ๑) โดยกรมป่าไม้ได้ดำเนินการส่งเสริม ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าที่อยู่ใกล้ชุมชนในรูปแบบ “ป่าชุมชน” มาเป็นเวลายาวนาน ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.๒๕๓๐ เป็นต้นมา ภายใต้ระเบียบกฎหมายที่มีอยู่ ซึ่งมีข้อจำกัดบางประการ ในเรื่องของสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกป่าชุมชนในการบริหารจัดการป่าชุมชน กฎหมายที่มีอยู่นั้นยังไม่รองรับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป่าชุมชน กิจกรรมด้านชุมชน และประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับและจากนโยบายของรัฐบาลด้านการปฏิรูปประเทศ เร่งรัดการออกกฎหมายป่าชุมชน เพื่อให้มีกฎหมาย เฉพาะรองรับการบริหารจัดการป่าชุมชน เพื่อเป็นกลไกการส่งเสริมสร้างแรงจูงใจให้แก่ประชาชนได้มี ส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ ป่าชุมชน จัดการ บำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ สมดุล และยั่งยืน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เสนอ ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. จะทำให้เกิดความคล่องตัวในการจัดการป่าชุมชน สามารถ ขยายการจัดตั้งป่าชุมชนเพิ่มมากขึ้น คณะกรรมการป่าชุมชน สามารถดูแลป่าชุมชน โดยมีกฎหมายรองรับ ประชาชนที่ดูแลป่าได้รับสิทธิในการใช้ประโยชน์จากป่าตามกฎหมาย และเพื่อเพิ่มรายได้ครัวเรือนทำให้ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น รวมทั้งสามารถสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรป่าได้อย่างยั่งยืน ซึ่งในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนหลายฉบับ แต่ยังไม่สามารถประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ โดยขอยกตัวอย่างฉบับที่สำคัญ ๆ ดังนี้

คณะอนุกรรมการพิจารณาแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับป่าชุมชน ในคณะกรรมการนโยบาย ป่าไม้แห่งชาติ โดยมีคณะบดีคณะวนศาสตร์ เป็นประธาน ได้เสนอให้กรมป่าไม้ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่มีอยู่ ให้เอื้อต่อการจัดการป่าชุมชน ดังนั้น กรมป่าไม้ จึงได้ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนขึ้นมา ครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔

โดยเสนอร่างต่อคณะรัฐมนตรีผ่านกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการ ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ต่อมาประชาชนและองค์กรพัฒนา เอกชนเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน (ฉบับประชาชน) และพรรคการเมือง โดยพรรคความหวังใหม่ และพรรคประชาธิปัตย์ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ในปี พ.ศ.๒๕๓๙ คณะรัฐมนตรีมีมติเร่งรัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาทบทวนร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน โดยนายกรัฐมนตรีได้มอบหมาย

ให้คณะกรรมการ (กนภ.) ยกร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้นมาใหม่ในปี พ.ศ.๒๕๔๐ คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน และส่งให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แต่ในปี พ.ศ.๒๕๔๒ มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรเกิดขึ้น ทำให้ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน เป็นอันตกไป

ช่วงปี พ.ศ.๒๕๔๔ – ๒๕๔๙ รัฐบาลพยายามยืนยันและเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน แต่มีการยุบสภาและเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ทำให้ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนฉบับนี้เป็นอันตกไป

ในปี พ.ศ.๒๕๕๐ คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เพื่อเข้าสู่สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และได้เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. แต่เนื่องจากการยื่นศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อตีความและขอให้มีการตรวจสอบองค์ประชุมในการพิจารณาด้วย ดังนั้น ในปี ๒๕๕๒ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า องค์ประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ไม่ครบองค์ประชุม อันมีผลทำให้ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ฉบับปี ๒๕๕๐ (ฉบับ สษ.) เป็นอันตกไป

รัฐบาลยุค คสช. ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้มีนโยบายที่จะรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนโดยกำหนดให้ “ขยายป่าชุมชน” ให้มากขึ้น

ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ คณะอนุกรรมการปฏิรูปการจัดการป่าไม้และที่ดิน ภายใต้คณะกรรมการปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ได้ยื่นเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘ แต่มีการคัดค้านจากกลุ่มชาวบ้านและองค์กรภาคเอกชน จึงนำกลับไปทบทวนและเปลี่ยนชื่อ พร้อมทั้งสาระสำคัญเป็น ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนนอกเขตอนุรักษ์ พ.ศ. คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบร่างดังกล่าวเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ และส่งให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมป่าไม้เป็นหน่วยงานหลักรับร่างดังกล่าวไปพิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่เนื่องจากสภาปฏิรูปแห่งชาติได้หมดวาระลง

ต่อมาสภาขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศ (สปท.) ได้ยกร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนร่วมกับกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการเสนอกฎหมายภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- ๑) เพื่อรวบรวมข้อมูล ขั้นตอน วิธีการ ในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน
- ๒) เพื่อรับฟังความคิดเห็นของเครือข่ายป่าชุมชนจากทุกภาคทั่วประเทศ
- ๓) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนในแต่ละหมวด
- ๔) เพื่อวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่มีความเหมาะสมแต่ละภูมิภาค

๑.๓ ขอบเขตการศึกษา

ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ตั้งแต่กรมป่าไม้เริ่มร่างพระราชบัญญัติจนถึงคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑

๑.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑) มีข้อมูล ขั้นตอน วิธีการ ในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ฉบับคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เพื่อเป็นข้อมูลตัวอย่างให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทำการศึกษา

๒) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนในแต่ละหมวดสามารถใช้เป็นแนวทางในการร่างกฎกระทรวง ระเบียบ คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน และระเบียบคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

๓) ใช้เป็นข้อมูล แนวทางในการร่างกฎกติกาป่าชุมชนในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

๔) สามารถนำผลการศึกษาวิจัยมาประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนของกรมป่าไม้ในปัจจุบัน เพื่อพัฒนารูปแบบ กระบวนการจัดการป่าชุมชน ภายใต้ระเบียบกฎหมายที่มีอยู่

๑.๕ นิยามคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

“ป่าชุมชน” หมายถึง ป่าหรือที่ดินอื่นใด ซึ่งกรมป่าไม้ได้อนุมัติให้เป็นโครงการป่าชุมชน ตามแนวทางของกรมป่าไม้ ภายใต้กฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ในการ ควบคุม ดูแล รักษา หรือบำรุงป่า เพื่อให้ป่าเกิดความยั่งยืน ชุมชนได้รับประโยชน์

“การจัดการป่าชุมชน” หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชน เริ่มตั้งแต่การวางแผน การเพาะชำ การปลูก การบำรุง การป้องกันรักษาป่าชุมชน และการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

“การมีส่วนร่วม” หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกของกลุ่มมีความสมัครใจที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้น จนถึงกระบวนการสิ้นสุดหรืออาจเข้าร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งก็ได้ โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน

“เครือข่ายป่าชุมชนกรมป่าไม้” หมายถึง อาสาสมัครภาคประชาชน ที่เกิดจากกระบวนการเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมของราษฎรภายหลังการจัดตั้งป่าชุมชนและลงทะเบียนกับกรมป่าไม้ โดยจัดตั้งเป็นเครือข่ายป่าชุมชนในแต่ละจังหวัด เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาพัฒนาศักยภาพและยกระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้จากชุมชนสู่อำเภอและจังหวัด โดยการบริหารจัดการป่าชุมชนตามวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกัน ทั้งด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ซึ่งนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดต่อทรัพยากรป่าไม้ของชาติ ตลอดจนคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

“ชุมชน” หมายถึง กลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์หรือผลประโยชน์ร่วมกันเพื่อทำกิจกรรมอันชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งช่วยเหลือหรือสนับสนุนการดำเนินการใดๆ อันเป็นประโยชน์ร่วมกันของประชาชนในชุมชนนั้น โดยมีการรวมตัวกันอย่างยั่งยืน มีระบบบริหารจัดการในรูปของคณะบุคคล และมีการแสดงเจตนาแทนชุมชนได้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายถึง ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามกฎหมาย

“ป่าสงวนแห่งชาติ” หมายถึง ป่าที่ได้กำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗

“ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔” หมายถึง ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน

“อุทยานแห่งชาติ” หมายถึง พื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่งที่สงวนไว้ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและความรื่นรมย์ของประชาชน โดยมีพระราชกฤษฎีกาประกาศกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔

“เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า” หมายถึง พื้นที่ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัย เพื่อว่าสัตว์ป่าดังกล่าวจะได้มีโอกาสสืบพันธุ์และขยายพันธุ์ตามธรรมชาติได้มากขึ้น ทำให้สัตว์ป่าบางส่วนได้มีอากาศกระจายจำนวนออกไปในท้องที่แหล่งอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง

“เขตห้ามล่าสัตว์ป่า” หมายถึง อาณาบริเวณพื้นที่ที่ทางราชการได้กำหนดไว้ให้เป็นพื้นที่สัตว์ป่า โดยเฉพาะสัตว์ป่าที่หายากหรือถูกคุกคามได้อยู่อาศัยในพื้นที่นั้นได้อย่างปลอดภัย สามารถดำรงพันธุ์ต่อไปได้ตามธรรมชาติ

“พื้นที่อื่นของรัฐ” หมายถึง พื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบ ควบคุมกำกับดูแลของหน่วยงานที่ไม่ใช่กรมป่าไม้และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

บทที่ ๒ การตรวจเอกสาร

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวม ข้อมูล ขั้นตอน วิธีการ ในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน และรับฟังความคิดเห็นของเครือข่าย ป่าชุมชนจากทั่วทุกภาคทั่วประเทศ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทาง การวิจัย ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

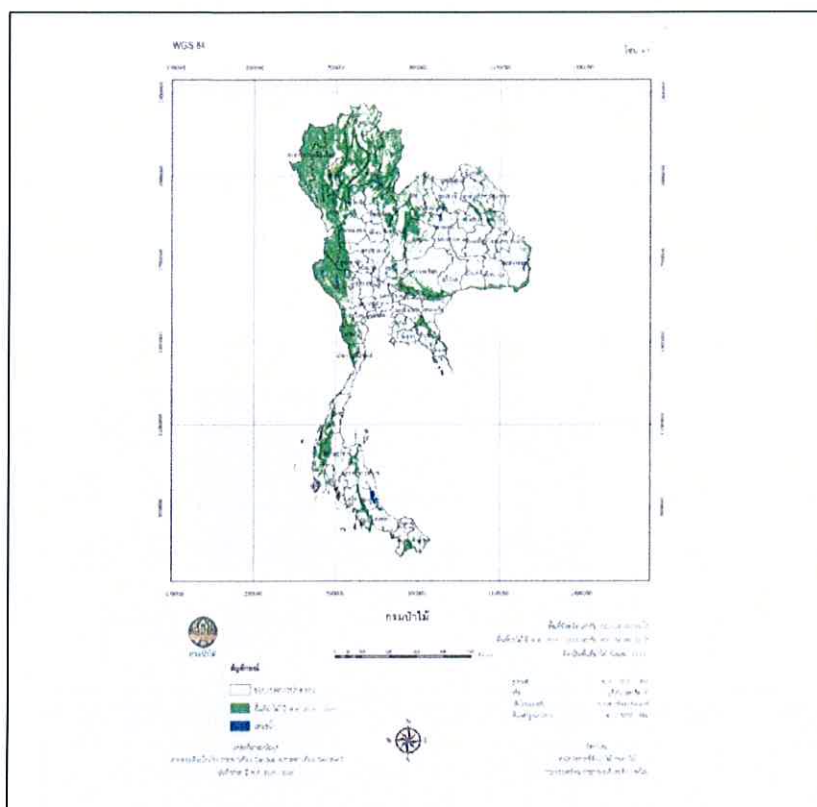
- ๒.๑ สถานการณ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย
- ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีป่าชุมชน
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๔ วิวัฒนาการงานด้านป่าชุมชน
- ๒.๕ ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.
- ๒.๖ หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.
- ๒.๗ นโยบายการป่าไม้แห่งชาติ
- ๒.๘ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ (๒๐ ปี)
- ๒.๙ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒
- ๒.๑๐ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชน
- ๒.๑๑ ความสำคัญของป่าชุมชน
- ๒.๑๒ เครือข่ายป่าชุมชน
- ๒.๑๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สถานการณ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย

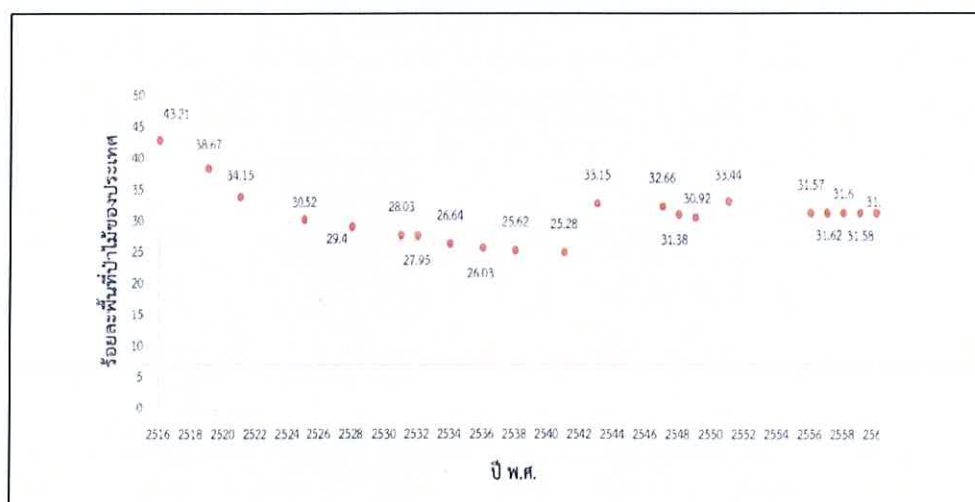
ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๐ จำนวนทั้งสิ้น ๑๐๒,๑๕๖,๓๕๐.๕๑ ไร่ หรือ ร้อยละ ๓๑.๕๔ ของพื้นที่ประเทศ

- ๑) ภาคกลาง ครอบคลุมพื้นที่ ๒๒ จังหวัด มีพื้นที่ทั้งหมด ๕๖,๙๑๒,๖๔๕.๙๐ ไร่ พบพื้นที่ป่าไม้ ๑๒,๐๓๙,๑๔๔.๔๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๑๕
- ๒) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ ๒๐ จังหวัด มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๐๔,๘๒๓,๓๐๙.๒๒ ไร่ พบพื้นที่ป่าไม้ ๑๕,๖๕๕,๕๕๓.๓๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๙๔
- ๓) ภาคตะวันออก ครอบคลุมพื้นที่ ๙ จังหวัด มีพื้นที่ทั้งหมด ๒๑,๕๕๐,๘๘๓.๕๖ ไร่ พบพื้นที่ป่าไม้ ๔,๓๑๑,๓๙๒.๔๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘๖
- ๔) ภาคตะวันตก ครอบคลุมพื้นที่ ๕ จังหวัด มีพื้นที่ทั้งหมด ๓๔,๐๓๘,๒๑๐.๔๓ ไร่ พบพื้นที่ป่าไม้ ๒๐,๑๐๔,๓๑๓.๘๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๐๖
- ๕) ภาคใต้ ครอบคลุมพื้นที่ ๑๔ จังหวัด มีพื้นที่ทั้งหมด ๔๖,๑๕๔,๙๐๑.๔๐ ไร่ พบพื้นที่ป่าไม้ ๑๑,๐๘๘,๓๔๓.๔๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๒

๖) ภาคเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ ๙ จังหวัด มีพื้นที่ทั้งหมด ๖๐,๐๔๘,๓๔๙.๑๔ ไร่ พบพื้นที่ป่าไม้ ๓๘,๕๕๓,๒๐๒.๕๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๒๑
ที่มา : สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ (๒๕๖๐)

ภาพที่ ๑ ข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๐
ที่มา : สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ (๒๕๖๐)

ภาพที่ ๒ สถิติร้อยละพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ – ๒๕๖๐
ที่มา : สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ (๒๕๖๐)

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีป่าชุมชน

ความหมายป่าชุมชน

โกมล แพรกทอง (๒๕๓๗) ได้ให้ความหมายของป่าชุมชนว่า คือ รูปแบบของการจัดการป่าไม้ ที่นำเอาความต้องการพึงพิงป่าของประชาชนมาเป็นวัตถุประสงค์ในการจัดการป่านั้น และให้ประชาชน ผู้ได้รับประโยชน์จากป่าดังกล่าว เป็นผู้กำหนดแผนการและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ที่วางไว้ เพื่อผลประโยชน์ต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอตามความต้องการของชุมชน ป่าชุมชนได้มีการดำเนินการ อยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานานแล้ว ตามสภาพการพึงพิงป่าของประชาชนที่มีต่อแหล่งป่าในที่อยู่ใกล้เคียง หมู่บ้านต่างๆ ซึ่งมีรูปแบบการใช้ประโยชน์จากป่าแตกต่างกันออกไปตามสภาพภูมิประเทศ นิเวศวิทยา เศรษฐกิจ และสังคม

สมศักดิ์ สุขวงศ์ (๒๕๔๐) ได้ให้ความหมายของการจัดการป่าชุมชน หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่การปลูก บำรุงป่า การป้องกันรักษาป่า และการใช้ประโยชน์จากป่า ซึ่งการใช้ประโยชน์จากป่า หมายถึง การพัฒนารูปแบบ และเทคนิคการเก็บหาผลผลิตจากป่าอย่างยั่งยืน และการแบ่งปันผลประโยชน์

ศรีสุวรรณ ควรขจร (๒๕๓๓) ให้ความหมายป่าชุมชนว่าเป็นการอนุรักษ์และพัฒนากการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชน เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อชุมชน และเพื่อดำรงไว้ซึ่งระบบนิเวศ ในท้องถิ่น อันจะเป็นพื้นฐานที่รองรับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่หลากหลายต่อชุมชนในระยะยาว

ป่าชุมชน หมายถึง ป่าไม้ธรรมชาติหรือป่าที่สร้างขึ้นเพื่อให้ประชาชนในชุมชนนั้นได้ใช้ประโยชน์ ร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชนเพื่อยกระดับรายได้ให้กับประชาชน สถานที่ที่จะสร้าง ป่าชุมชนควรเป็นที่ดินสาธารณะ การเลือกพืชพรรณที่จะปลูกในป่าชุมชนควรเป็นไม้โตเร็วเพื่อที่จะให้ ได้ผลเร็ว และเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ประชาชน แรงงานที่ใช้ในการปลูกป่าควรเป็น ชาวบ้านเพื่อให้เกิดความสำนึกในการเป็นเจ้าของ การใช้ประโยชน์และผลประโยชน์จากป่าชุมชนให้คณะ บุคคล หรืออาจจะเป็นกรรมการหมู่บ้าน สภาตำบล เป็นผู้แบ่งผลประโยชน์ (อำนาจ คอวนิช, ๒๕๒๔)

จากนิยามของกรมป่าไม้ (๒๕๕๔) ป่าชุมชน หมายถึง ป่าหรือที่ดินอื่นใด ซึ่งกรมป่าไม้ได้อนุมัติ ให้เป็นโครงการป่าชุมชน ตามแนวทางของกรมป่าไม้ ภายใต้กฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยให้ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ในการ ควบคุม ดูแล รักษา หรือบำรุงป่า เพื่อให้ป่าเกิด ความยั่งยืน ชุมชนได้รับประโยชน์

จากนิยามของคำว่า ป่าชุมชน ที่มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายนั้น พอจะสรุปได้ว่า ป่าชุมชน หมายถึง ป่าหรือที่ดินอื่นใด ซึ่งกรมป่าไม้ได้อนุมัติให้เป็นโครงการป่าชุมชนตามแนวทางของกรมป่าไม้ ภายใต้กฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ ในการควบคุม ดูแลรักษา หรือบำรุงป่า เพื่อให้ป่าเกิดความยั่งยืน ชุมชนได้รับประโยชน์

รูปแบบการจัดการป่าชุมชน

กรมป่าไม้ (๒๕๓๗) ได้กำหนดรูปแบบของป่าชุมชนตามวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ของชุมชน สามารถจำแนก ได้ ๓ รูปแบบ ดังนี้

“ป่าชุมชนแบบอนุรักษ์” เป็นรูปแบบการดำเนินงานชุมชนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ และอื่นๆ การป้องกันภัยธรรมชาติ ตลอดจนความเชื่อและประเพณีในท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นป่าธรรมชาติ และในบางพื้นที่พบว่าป่าปลูก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งชันน้ำ สำหรับอุปโภค บริโภค และการเกษตร เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจ หรือประกอบพิธีกรรมตามประเพณีและความเชื่อ แหล่งนันทนาการ และในบางครั้งยังมีการใช้ประโยชน์ในลักษณะผลพลอยได้ คือ เป็นแหล่งอาหารธรรมชาติ สมุนไพร ของป่า ไม้ฟืนและเพื่อใช้สอย ลักษณะของป่าชุมชนแบบอนุรักษ์ ได้แก่ ป่าชันน้ำ ป่าไร่ นา ป่าปูด้า ป่าช้า วัดป่า ป่าอภัยทาน ป่าโรงเรียน และป่าในเมือง

“ป่าชุมชนแบบเศรษฐกิจ” เป็นรูปแบบการดำเนินงานป่าชุมชนเพื่อหวังผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ในรูปของผลผลิตจากต้นไม้และของป่า ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ในบางครั้งพบว่าเป็นป่าธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นรายได้ของชุมชน เป็นแหล่งใช้สอยของชุมชน เช่น เก็บหาอาหาร ของป่า สมุนไพร ไม้ฟืน และไม้ใช้สอย ลักษณะของป่าชุมชนแบบเศรษฐกิจ ได้แก่ ป่าใช้สอยชุมชนและป่าเศรษฐกิจชุมชน

“ป่าชุมชนแบบอนุรักษณ์” เป็นรูปแบบการดำเนินงานป่าชุมชนเพื่อหวังผลตอบแทนด้านการอนุรักษ์ และด้านเศรษฐกิจควบคู่กันไป มีทั้งป่าธรรมชาติและป่าปลูก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากป่าชุมชนทั้ง ๒ รูปแบบข้างต้นรวมกันไป

แนวความคิดการจัดการป่าชุมชน

โกมล แพรกทอง (๒๕๓๕) กล่าวว่า ความสำคัญของการป่าไม้ชุมชน คือการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ สามารถตอบสนองความต้องการอันหลากหลายของมนุษย์ที่เกิดขึ้นเฉพาะจุดเฉพาะที่ การป่าไม้ชุมชน ซึ่งเป็นการป่าไม้ที่มุ่งเน้นถึงกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์จากป่า ซึ่งมีระดับการพัฒนาที่ก้าวหน้าและล้ำหลัง ในระดับต่างๆ กัน การป่าไม้ชุมชนจึงเป็นการป่าไม้ที่เน้นพื้นที่ เน้นท้องถิ่น โดยเฉพาะการเน้นถึงการร่วมมือร่วมใจของผู้ได้รับประโยชน์ในการป่าไม้ในท้องถิ่นที่ดังกล่าว เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนของตนเองอย่างเสมอภาค การจัดการป่าไม้ชุมชนได้มีแนวความคิดพื้นฐานหลักๆ อยู่ ๔ ประการ คือ

แนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสังคมมนุษย์กับสังคมป่าไม้ในระบบนิเวศ แนวความคิดนี้ ได้ถูกเสนอโดยกลุ่มนักมนุษยศาสตร์ เช่น Rambo (๑๙๘๔) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ โดยพิจารณาว่าสังคมมนุษย์และสังคมพืชเป็นสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อกันทั้งสองสังคมมีองค์ประกอบ มีสายสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกัน ซึ่งอาจเป็นการส่งเสริมและทำลายซึ่งกันและกัน เช่น สังคมมนุษย์ อาจใช้ประโยชน์จากป่ามากเกินไป จนป่าไม้อาจรักษาสมดุลไว้ได้ก็อาจเกิดการเสื่อมโทรมและยังทำให้เกิดอุทกภัย ความแห้งแล้ง เป็นต้น การพิจารณาถึงการอยู่ร่วมกันทั้งสองสังคมจะเป็นแนวความคิดเบื้องต้นของการจัดการป่าไม้ชุมชน เพื่อให้สังคมป่าและสังคมมนุษย์อยู่ร่วมกันได้

แนวความคิดเกี่ยวกับการป่าไม้เพื่อการพัฒนาชนบท เป็นแนวความคิดที่องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้นำเสนอเมื่อปี ๑๙๗๘ ซึ่งมุ่งเน้นการนำความรู้ด้านการป่าไม้เข้าไปใช้ในการพัฒนาชนบท โดยมีสมมุติฐานว่าชนบทเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้เขตป่าไม้ชุมชนได้พึ่งพิงป่าไม้ในด้านต่างๆ เป็นชุมชนที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง ดังนั้น แนวความคิดที่จะใช้ป่าเป็นฐานเพื่อรองรับความเป็นอยู่ในระดับความพออยู่พอกิน ในด้านอาหาร ยารักษาโรค ไม้ใช้สอย แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ป่าไม้จึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในชนบท การจัดการป่าไม้เพื่อการพัฒนาชนบท จึงอยู่บนพื้นฐานแนวความคิดที่ว่า การพัฒนาชนบทจำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของความสามารถที่ประชาชนในชนบทสามารถดำเนินการได้เอง การป่าไม้เพื่อพัฒนาชนบทจึงเป็นการนำเทคนิคที่มีอยู่แล้วของประชาชนในชนบทมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชนบท

แนวความคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจในการดูแลแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ แนวความคิดนี้ได้ถูกเสนอโดยนักพัฒนาป่าไม้ที่เข้าไปทำงานในกลุ่มประเทศเอเชียใต้ เช่น ประเทศอินเดีย ประเทศเนปาล ซึ่งมีแนวความคิดว่า ทรัพยากรธรรมชาติเป็นของส่วนรวมที่มีผู้ใช้ประโยชน์ มีผู้ดูแลรักษาในระดับพื้นที่ และควบคุมการใช้ประโยชน์สำหรับกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ และสะดวกต่อผู้ดูแลรักษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นโดยตรง จึงจำเป็นต้องให้ผู้ดูแลรักษาเหล่านั้นได้รับการยอมรับอย่างถูกต้อง ให้สามารถดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ที่มีอยู่ การยอมรับดังกล่าวจะเป็นไปในรูปแบบของการกระจายอำนาจในการดูแลรักษาพื้นที่ป่าไม้จากส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่น

แนวความคิดในการจัดการป่าไม้เพื่อผลผลิตยั่งยืนและความมั่นคงของชุมชนเป็นแนวความคิดพื้นฐานด้านการจัดการป่าไม้ที่เน้นประโยชน์จากป่าไม้ เป็นประโยชน์ที่มีอย่างต่อเนื่องและถาวร ในระยะแรกๆ แนวความคิดนี้จะเน้นผลผลิตจากป่าไม้ลักษณะของไม้ใช้สอยต่อมาเมื่อมีการพัฒนาด้านการใช้ประโยชน์มากขึ้น การใช้ประโยชน์ได้มุ่งไปสู่ประโยชน์ด้านอื่นๆ ในลักษณะเอนกประสงค์ (multiple used) เช่น ไม้ใช้เพื่อการเกษตร การท่องเที่ยว พักผ่อนหย่อนใจ และการอนุรักษ์สัตว์ป่า เป็นการจัดการป่าไม้ที่เน้นการอนุรักษ์ซึ่งมีหลักการใช้ทรัพยากรแบบชาญฉลาด (wise use) ดังนั้น ความต้องการที่จะใช้พื้นที่ป่าไม้จากกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ต่างๆ เพื่อการจัดการป่าไม้แบบผลผลิตยั่งยืน จำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับเสถียรภาพแห่งความมั่นคงของชุมชน และการจัดการป่าไม้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายที่จะใช้ประโยชน์ให้เกิดสูงสุด ภายใต้การผสมผสานระหว่างการใช้ประโยชน์หลายๆ ด้าน

ฉลาดชาย รมิดานนท์ และคณะ (๒๕๓๖) กล่าวว่า การประเมินศักยภาพขององค์กรชุมชนในการจัดการป่า ที่ครอบคลุมถึงเงื่อนไขและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ต่างๆ ระหว่างชุมชนกับป่า และชุมชนกับสังคมภายนอก ต้องอาศัยกรอบความคิดที่ชัดเจนหลักๆ ทางสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดทางมนุษยวิทยา นิเวศวิทยา วัฒนธรรม และเศรษฐศาสตร์การเมือง ๕ ประการ

แนวความคิดที่ ๑ มิติทางวัฒนธรรม มีลักษณะสำคัญ ๖ ประการ คือ

๑. การมองความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ ของชีวิตและธรรมชาติอย่างเป็นองค์รวม (holistic approach) โดยไม่จำกัดด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว เช่นมองความสัมพันธ์ระหว่างคนกับป่าในฐานะเป็นวิถีชีวิตในระบบนิเวศเดียวกันที่ไม่อาจแบ่งแยกออกพิจารณาได้อย่างเด็ดขาดจากกัน เพราะความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นทั้งชีวิตทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของสังคม

๒. การเน้นที่วิถีคิด หรือระบบคิด ว่ามีความหลากหลายและซับซ้อน เป็นลักษณะสำคัญของการมองแบบองค์รวม หมายถึง หลักการและทางเลือกของการให้เหตุผลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคมและธรรมชาติอย่างมีเงื่อนไข ดังนั้นความคิดที่ว่าคนกับป่าอยู่ร่วมกันได้ หรือสิทธิของชุมชนจึงไม่ใช่คำนิยม แต่เป็นวิถีคิดและทางเลือกที่วางอยู่บนเงื่อนไขของการยังชีพและความสัมพันธ์กับธรรมชาติแบบยั่งยืน

๓. การศึกษาจากมุมมองของผู้ถูกศึกษา ในที่นี้หมายถึง วิถีคิดหรือมุมมองของชาวบ้าน ซึ่งจะ เป็นช่องทางสำคัญเบื้องต้นในการทำความเข้าใจต่อปัญหาที่นำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมโยงกับแง่มุมในส่วนอื่นๆ ต่อไป เพราะวิถีคิดของชาวบ้านนั้นถือว่าการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้ผ่านการตรวจสอบและผ่านการพิสูจน์ในสภาพความเป็นจริงมาเป็นเวลานาน จึงสามารถเป็นพื้นฐานหนึ่งของการศึกษาได้

๔. การให้ความสำคัญกับเรื่องของอุดมการณ์อำนาจ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการจัดความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ เช่น ความเชื่อเรื่องการนับถือผี ความเชื่อเรื่องขีดหรือข้อห้าม และความเชื่อเรื่องอุดมการณ์และการยังชีพที่ถือว่าเป็นอุดมการณ์พื้นฐานของการบังคับใช้ระเบียบและกฎเกณฑ์ในการจัดความสัมพันธ์ต่าง ๆ ทั้งหลายดังกล่าวมาแล้ว ตามนัยนี้ อุดมการณ์อำนาจจะเกี่ยวข้องกับสิทธิและอำนาจของชุมชน

๕. การมองในแง่ของการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ (ideological reproduction) หมายถึง การปรับเปลี่ยนแปลงไป เช่น การใช้วิถีคิดว่าด้วยเขตอภัยทาน เป็นพลังในการต่อต้านการทำลายป่าในปัจจุบัน

๖. การเห็นว่ามนุษย์มีศักดิ์ศรี และมีสิทธิตามธรรมชาติที่จะใช้แรงงานเพื่อการดำรงชีพของตน ดังนั้นหากชนกลุ่มใดถูกความคิดมาครอบงำให้ต้องสูญเสียความเป็นคน เช่น การกล่าวหาว่าชาวบ้านเป็นพวกทำลายป่า ทั้ง ๆ ที่พวกเขามีวัฒนธรรมในการอยู่กับป่า พวกเขามีสิทธิตามธรรมชาติ ที่จะปลดปล่อยตัวเองจากการครอบงำนั้น ด้วยการแสดงออกทางวัฒนธรรมรูปแบบต่างๆ เช่น ความเป็นชุมชนในการรวมตัวกันเพื่อรักษาป่า และลักษณะทางชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่งที่มีกฎเกณฑ์ในการรักษาป่า เพื่อแสดงความเชื่อมั่นในศักยภาพของความเป็นมนุษย์ในวัฒนธรรมของตนเอง

แนวความคิดที่ ๒ ระบบทรัพย์สินส่วนรวมของชุมชน (communal property system) เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับระบบกรรมสิทธิ์ในทรัพยากรที่สำคัญของชุมชน ตั้งอยู่บนหลักของสิทธิการใช้ทรัพยากรที่มีระบบการจัดการโดยกลุ่มผู้ใช้ ซึ่งจะกำหนดกฎเกณฑ์ว่า ใครบ้างมีสิทธิใช้ ใครบ้างไม่มีสิทธิใช้ และควรใช้อย่างไร ทรัพย์สินส่วนรวม (common property) แบบหนึ่งแต่ก็แตกต่างจากทรัพย์สินส่วนรวมแบบอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินสาธารณะก็ดี (open-access common property) เพราะทรัพย์สินแบบนี้ทุกคน

มีสิทธิใช้อย่างไม่มีกฎเกณฑ์ หรือทรัพย์สินของรัฐก็ดี (state property) ที่มีรัฐเป็นเจ้าของและผู้จัดการ ระบบทรัพย์สินร่วมกันของชุมชนนี้มีชุมชนเป็นทั้งผู้ใช้และผู้จัดการ ซึ่งมักจะเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานของชุมชนท้องถิ่นทั่วโลก และมีความพยายามศึกษาเพื่อทำความเข้าใจระบบการจัดการทรัพยากรที่ใช้ระบบทรัพย์สินดังกล่าว ในการจัดการทรัพยากรหลายประเภทในภาคเหนือ ก็มีระบบทรัพย์สินทำนองเดียวกันนี้เรียกว่า สิทธิหน้าหมู่ แต่มักจะถูกรัฐในปัจจุบันที่มุ่งเน้นการปกครองตามกฎหมาย เพราะกฎหมายของรัฐจะยอมรับเฉพาะระบบกรรมสิทธิ์เกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนบุคคลเท่านั้น ทำให้เกิดการมีระบบกรรมสิทธิ์ซ้อนบนพื้นที่เดียวกันหลายระบบ การละเลยดังกล่าวของรัฐจึงมักจะกลายเป็นชนวนของความขัดแย้งมากมายในการแย่งชิงทรัพยากรในปัจจุบัน

แนวความคิดที่ ๓ ศักยภาพในการจัดการทรัพยากรของชุมชนหมายถึงภูมิปัญญาที่แสดงให้เห็นในการบังคับใช้ระเบียบกฎเกณฑ์ของการใช้และการจัดการทรัพยากรโดยผ่านการจัดองค์กรของชุมชน ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ที่มีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และทางสังคมที่เกิดขึ้นโดยรอบ และในการปรับตัวต่อการแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างต่อเนื่อง ขณะที่สามารถพัฒนาการใช้ทรัพยากรอย่างมีดุลยภาพกับระบบนิเวศ และสร้างสรรค์ความเป็นธรรมในสังคมด้วย นอกจากนั้นศักยภาพยังแสดงออกได้ในการต่อสู้เพื่อปกป้องทรัพยากรให้พ้นจากอำนาจจากภายนอก และการต่อรองกับรัฐเพื่อให้ยอมรับสถานภาพขององค์กรชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากร แนวความคิดเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานในการประเมินศักยภาพขององค์กรชุมชน

แนวความคิดที่ ๔ เครือข่ายและการจัดการทรัพยากรในลุ่มน้ำเป็นแนวความคิดที่มุ่งชี้ให้เห็นว่า การศึกษาเรื่องการจัดการทรัพยากรจะต้องอยู่ภายใต้บริบทของระบบนิเวศหนึ่งจึงจะสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ที่ต้องพึ่งพากันขององค์ประกอบต่างๆ ทั้งทางกายภาพและสังคมได้ชัดเจน

แนวความคิดที่ ๕ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง และระบบนิเวศหมายถึงการปรับเปลี่ยนอำนาจในการจัดการทรัพยากร ซึ่งเป็นแนวความคิดที่จะช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ของท้องถิ่นกับเงื่อนไขในระดับมหภาคเพื่อชี้ให้เห็นทิศทางของการพัฒนาที่มีผลต่อประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างมีบริบทที่ชัดเจน เพราะปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในชุมชนปัจจุบันมักจะมีลักษณะเป็นเพียงปรากฏการณ์ที่มีรากเหง้ามาจากความสัมพันธ์กับรัฐ และระบบตลาดที่อยู่นอกชุมชน ซึ่งผลักดันการพัฒนาให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างส่วนต่าง ๆ ของระบบสังคม และระบบนิเวศ เช่น รัฐเข้ามาผูกขาดการจัดการทรัพยากรโดยเฉพาะป่า และมุ่งพัฒนาด้านรายได้ ทำให้ภาคพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรมได้ประโยชน์ แต่ในทางกลับกันได้มีส่วนอย่างมากในการทำลายภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรและการผลิตเพื่อยังชีพ ซึ่งยังผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศในชนบท การแย่งชิงทรัพยากร และชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องยากจนลงเพราะขาดอำนาจในการจัดการทรัพยากร ทำให้ไม่สามารถช่วยตัวเองในการยังชีพ ทิศทางการพัฒนาที่ไม่สมดุลดังกล่าวจะมีส่วนช่วยอย่างมากให้เข้าใจปัญหาในการจัดการทรัพยากรของชุมชน

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (๒๕๒๗) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

กุนจันทร์ ปรียากร (๒๕๓๕) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วม หมายถึงการที่ ปัจเจก บุคคลก็ดีกลุ่มคนหรือองค์กรประชาชนที่ได้อาสาเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจการดำเนินการโครงการการแบ่งปันผลประโยชน์และการประเมินผลโครงการพัฒนาด้วยความสมัครใจโดยปราศจากข้อกำหนดที่มาจากบุคคลภายนอก และเป็นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของ สมาชิกในชุมชนรวมทั้งมีอำนาจอิสระในการแบ่งปันผลประโยชน์ ที่เกิดจากการพัฒนาให้กับ สมาชิกพึงพอใจและผู้เข้ามามีส่วนร่วมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการด้วย

เกียรติศักดิ์ ศรีสวัสดิ์ (๒๕๓๕) ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชุมชน หมายถึงการร่วมแก้ไขปัญหาการดำเนินการและกิจกรรมในชุมชนร่วมวางแผนวางโครงการร่วมปฏิบัติงานในรูปของการเสียสละแรงงานการบริจาคเงินวัสดุสิ่งของ และร่วมติดตามผลงาน บำรุงรักษาสาธารณประโยชน์หมู่บ้าน ทางนี้ การแสดงออกในการมีส่วนร่วมอาจเป็นการแสดงออกจากบุคคลโดยตรงโดยผ่านองค์กรประชาชนในชุมชนนั้น ๆ เอง

จากความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่กล่าวมาแล้วนั้นพอสรุปได้ว่า

การมีส่วนร่วมหมายถึงการที่ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วม ในการดำเนินงานตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้นส่วนถึงกระบวนการสิ้นสุด โดยที่การเข้าร่วมอาจ ร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือครบวงจรก็ได้ การเข้าร่วมมีทางรายบุคคลกลุ่ม จนถึงองค์กร ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน การเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

สากล สติธิวิทยานันท์ (๒๕๓๒) ได้กล่าวถึง แนวความคิดสำคัญในการมีส่วนร่วม ๓ ประการ ได้แก่

๑. ความสนใจและห่วงกังวลร่วมกันของแต่ละบุคคล ซึ่งมีความพ้องกัน กลายเป็นความสนใจความห่วงกังวลของส่วนร่วม

๒. ความเดือดร้อน และความ ไม่พึงใจร่วมกัน ที่มีต่อสถานการณ์ขณะนั้น ผลักดันให้ผู้ไปสู่การวางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน

๓. การตกลงใจ จะร่วมกันของกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทาง ที่พึงปรารถนาซึ่งการ ตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดการเริ่ม การกระทำที่จะเสนอตอบ ความเห็นชอบของ คนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (๒๕๒๗) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมสนับสนุนและเสริมสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคนชมรมสมาคมมูลนิธิและ

องค์การอาสาสมัครรูปต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ โดยมีส่วนร่วมในลักษณะต่อไปนี้

๑. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมตลอดจนความต้องการชุมชน

๒. ร่วมคิดและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน

๓. ร่วมงานนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหาหรือสนองความต้องการของชุมชน

๔. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

๕. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๖. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และหน่วยงาน

๗. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุ ตามเป้าหมายที่วางไว้

๘. ร่วมควบคุมติดตาม ประเมินผล และบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ ทำไว้ทั้งโดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

กรณีศึกษา ชุมชน (๒๕๒๔:๑๓) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น ๑๐ รูปแบบ คือ

๑. การมีส่วนร่วมประชุม
๒. การมีส่วนร่วมออกเงิน
๓. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
๔. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
๕. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
๖. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
๗. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภคร
๘. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่มหรือผู้เริ่ม
๙. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน หรือเป็น ลูกจ้าง
๑๐. การมีส่วนร่วมออก วัสดุอุปกรณ์

ดุสิต เวชกิจ (๒๕๓๕:๒๑๓) โดยแบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการป่าไม้ชุมชนออกเป็น ๓ รูปแบบ คือ

๑. การมีส่วนร่วมโดยตรง

การมีส่วนร่วมแบบนี้ประชาชนจะเข้า ร่วมในการป่าไม้ชุมชนด้วยตนเอง ฉะนั้นได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการป่าชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมปลูกต้นไม้ บำรุงรักษา ต้นไม้ ฯลฯ นอกจากนี้ยังอาจร่วมเป็นคณะกรรมการกลุ่มที่ดำเนินการป่าไม้ชุมชนในหมู่บ้านโดยตรง

๒. การมีส่วนร่วมโดยผ่านกลุ่ม

โดยปกติแล้วการป่าไม้ชุมชนดำเนินการในรูปกลุ่มหรือองค์กรประชาชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมแบบนี้คือประชาชนจากคัดเลือกตัวแทนของตนเป็นกรรมการของกลุ่มเพื่อดำเนินการป่าชุมชนและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือเมื่อคณะกรรมการ การต้องการให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในบางกิจกรรม

๓. การมีส่วนร่วมโดยผ่านตัวแทน

การมีส่วนร่วมแบบนี้ประชาชนจะใช้ตัวแทนที่ตนมองว่ามีศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินการแทนตน ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดทางด้านเวลาการประกอบอาชีพ แรงงาน ฯลฯ จึงไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมด้วยตนเองได้เช่นมอบหมายให้สมาชิกในครอบครัวช่วยปลูกป่าแทน เพราะตัวเองไม่แข็งแรงพอ การฝากเพื่อนบ้านให้ช่วยเสนอความคิดเห็นในที่ประชุม เป็นต้น

จากความหมายแนวคิดรูปแบบกระบวนการ ของการมีส่วนร่วม ที่ได้รวบรวมจากบุคคลต่างๆ มานำเสนอข้างต้นนั้น สามารถกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมจะหมายถึง กระบวนการ ที่สมาชิกของกลุ่มมีความสมัครใจ ที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆตั้งแต่ต้นจนจบสิ้น สุตกระบวนการหรืออาจจะเข้าร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งก็ได้ โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกันโดยขั้นตอนการมีส่วนร่วมควรมี ๕ ขั้นตอนด้วยกัน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ มีส่วนร่วมในการศึกษาวิเคราะห์สำรวจข้อมูลพื้นฐานในท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ ๒ มีส่วนร่วมในความคิดริเริ่มมองเห็นปัญหาต่างๆ เพื่อกำหนดแนวทางนโยบายวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ ๓ มีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆตั้งแต่การหาแหล่งงบประมาณ ไปจนถึงดำเนินการเสร็จสิ้น

ขั้นตอนที่ ๔ มีส่วนร่วมในการรับผลกระทบจากการดำเนินการ

ขั้นตอนที่ ๕ มีส่วนร่วมในการประเมินผลว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่และเป็นการรับทราบ ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการ

๒.๔ วิวัฒนาการงานด้านป่าชุมชน

พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๖๙ ในยุคนี้รัฐบาลได้กำหนดให้วันที่ ๒๔ มิถุนายนของทุกปีเป็น “วันต้นไม้ประจำปีของชาติ” โดยกรมป่าไม้ได้มีการส่งเสริมการปลูกต้นไม้ในสถานที่ราชการ วัด โรงเรียน และส่งเสริมให้ประชาชนได้รับกล้าไม้ เพื่อนำไปปลูกในที่ต่างๆ มีการจัดหมู่บ้านป่าไม้ เพื่อรวบรวมราษฎรที่กระจัดกระจายในเขตต้นน้ำมาอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำเกษตรในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่มีสภาพเสื่อมโทรม

พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๙ ยุคนี้กรมป่าไม้มีการพัฒนาพื้นที่ป่าในรูปแบบโครงการต่างๆ เช่น โครงการปลูกต้นไม้ยืนต้นแบบประชาอาสา โดยปลูกในพื้นที่ที่สามารถปลูกและดูแลได้ เช่น โรงเรียน วัด ที่สาธารณะประจำหมู่บ้าน ค่ายลูกเสือ ฯลฯ โครงการไม้พื้และไม้ใช้สอยของชาวเขา โครงการจัดหมู่บ้านป่าไม้ โครงการพัฒนาลุ่มน้ำ

๒๕๓๐

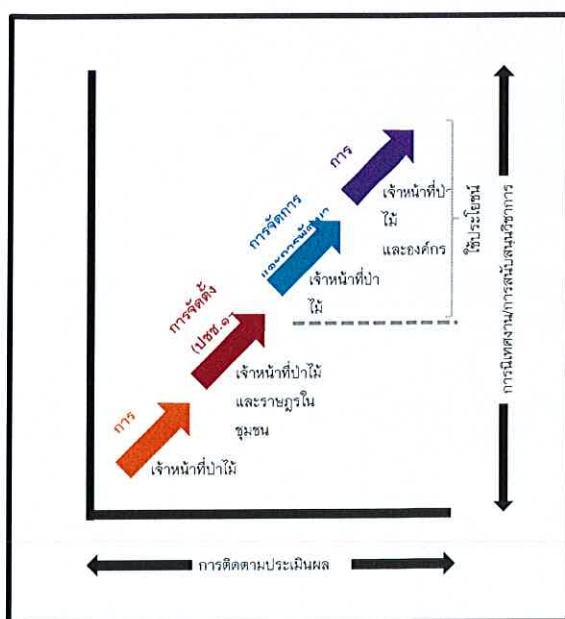
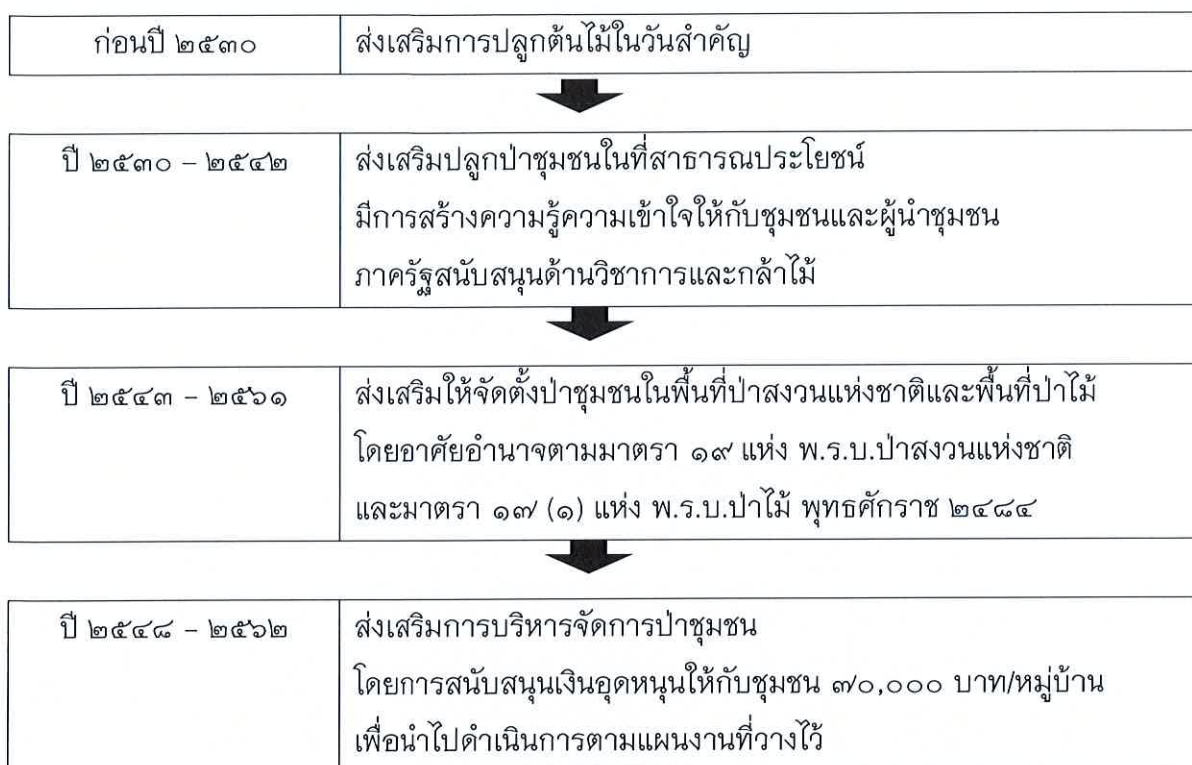
พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๙ ยุคนี้มีการจัดระบบการส่งเสริมความร่วมมือด้านป่าไม้ การพัฒนาโครงการนำร่องทางวนศาสตร์ชุมชนในประเทศไทย ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างกรมป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น ดำเนินงานในพื้นที่โครงการพัฒนาที่สูงสามหมื่น จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีมูลนิธิฟอร์ดให้การสนับสนุน นอกจากนี้ยังมีการดำเนินโครงการหมู่บ้านป่าไม้ และโครงการช่วยเหลือราษฎรให้มีสิทธิทำกิน (ส.ท.ก.) จังหวัดขอนแก่น จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างต่อเนื่อง

พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๙ ในยุคนี้กรมป่าไม้มีการพัฒนางานด้านป่าชุมชนให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจนมากขึ้น โดยการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนเป็นครั้งแรก ในวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๒ จำนวน ๓ แห่ง คือ ป่าชุมชนเขาราวเทียนทอง จังหวัดชัยนาท ป่าชุมชนปางขนุน และป่าชุมชนเขาวังเยี่ยม จังหวัดกำแพงเพชร นอกจากการจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว กรมป่าไม้ยังมีกิจกรรมการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชน ดำเนินการพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชน นับตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๔๔ เป็นต้นมา

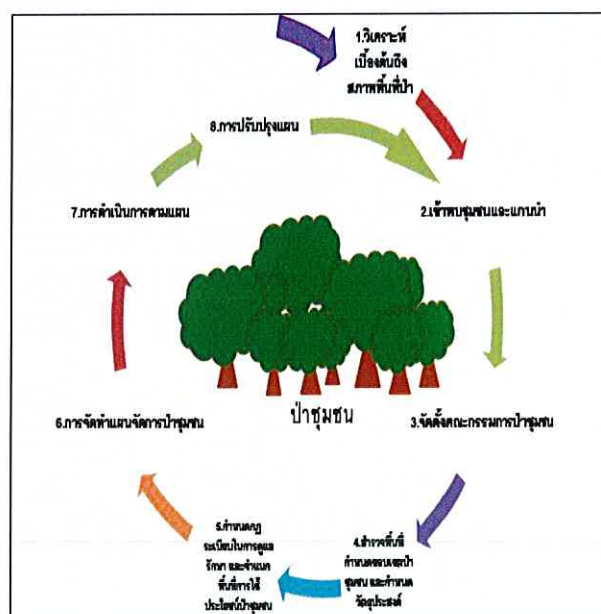
พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๙ กรมป่าไม้ได้พัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการป่าชุมชนมาโดยตลอด มีการจัดทำหนังสือคู่มือปฏิบัติงานตามแนวทางการจัดทำโครงการป่าชุมชนของกรมป่าไม้และคู่มือการปฏิบัติงานกิจกรรมการบริหารพื้นที่โดยการสนับสนุนจากภาครัฐ เผยแพร่ให้แก่เจ้าหน้าที่และประชาชนทั่วไป ทั้งยังขยายอายุโครงการป่าชุมชนจาก ๕ ปี เป็น ๑๐ ปี และเพื่อให้การดำเนินงานป่าชุมชนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว กรมป่าไม้ได้ปรับปรุงแบบฟอร์มการต่ออายุโครงการป่าชุมชนโดยมีการลดขั้นตอนให้รวดเร็วมากขึ้น

พ.ศ. ๒๕๖๐ - ปัจจุบัน กรมป่าไม้ได้พัฒนาระบบการจัดตั้งป่าชุมชน ให้เข้ากับยุค Thailand ๔.๐ โดยการพัฒนาแบบจัดตั้งป่าชุมชนแบบออนไลน์อีกช่องทางหนึ่ง เพื่อเพิ่มความรวดเร็วในการจัดตั้งป่าชุมชน และอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในการเข้าถึงบริการของกรมป่าไม้ นอกจากนี้กรมป่าไม้ยังได้เร่งขับเคลื่อนให้มี พระราชบัญญัติป่าชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานด้านป่าชุมชนมีกฎหมายรองรับที่ชัดเจน และสร้างความมั่นใจในเรื่องสิทธิของชุมชนที่จะได้รับการดำเนินงานร่วมกับภาครัฐในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน และประชาชนที่ร่วมกันดูแลรักษาป่าได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

แผนผังวิวัฒนาการการดำเนินงานด้านป่าชุมชน กรมป่าไม้

ภาพที่ ๓ ขั้นตอนการส่งเสริมการจัดการ
ป่าชุมชน (ปี ๒๕๔๓-๒๕๖๒)

ภาพที่ ๔ กระบวนการส่งเสริมการจัดการ
ป่าชุมชน

๒.๕ ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

“ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.” เป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีประวัติการเสนอเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาเพื่อออกเป็นกฎหมายมาเป็นระยะเวลาเกือบ ๒๖ ปี ทั้งจากหน่วยงานของรัฐและภาคประชาชน สรุปได้ดังนี้

ในปี ๒๕๓๔ เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๔ ได้เริ่มมีการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ... โดยมีคณะอนุกรรมการพิจารณาแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับป่าชุมชน ซึ่งคณะบดีคณะวนศาสตร์ เป็นประธาน โดยคณะอนุกรรมการได้มีข้อเสนอต่อรัฐบาลว่า เพื่อให้ผลในทางปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายเกิดขึ้นได้โดยเร็วและมีประสิทธิภาพ เห็นควรให้กรมป่าไม้ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่มีอยู่ให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการป่าชุมชนโดยไม่จำเป็นต้องร่างพระราชบัญญัติใหม่ แต่กรมป่าไม้พิจารณาแล้วเห็นว่าควรกำหนดให้มีร่างพระราชบัญญัติขึ้นมาใหม่ โดยทำการแต่งตั้งกรรมการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนครั้งแรก และเสนอร่างไปยังคณะรัฐมนตรี ผ่านกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

(๑) จัดตั้งป่าชุมชนได้เฉพาะในพื้นที่ป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๕๔๔ และในป่าสงวนแห่งชาติ ยกเว้นเขตป่าอนุรักษ์

(๒) ใช้พื้นที่เป็นตัวกำหนดประเภทป่าชุมชน คือ

(๒.๑) ป่าชุมชนประเภทที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์ และ

(๒.๒) ป่าชุมชนประเภทที่เหมาะสมที่จะปลูกบำรุงป่าเพื่อการใช้สอย

(๓) พื้นที่ที่กำหนดในป่าชุมชนแล้วยังคงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้และกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ

เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ คณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ... และในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๕ – ๒๕๔๙ มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ซึ่งเป็นฉบับภาคประชาชน โดยร่างพระราชบัญญัติเกิดขึ้นจากหลากหลายองค์กร โดยมีสาระสำคัญดังนี้

(๑) จัดตั้งป่าชุมชนได้ทุกพื้นที่รวมทั้งเขตอนุรักษ์

(๒) ผู้แทนชุมชนไม่จำกัดจำนวน สามารถยื่นคำขอข้อกำหนดพื้นที่เป็นป่าชุมชนได้

(๓) รัฐมนตรีเป็นผู้อนุมัติพื้นที่เป็นป่าชุมชน

(๔) เขตป่าชุมชนกำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา และมีผลเป็นการเพิกถอนเขตพื้นที่ป่าตามกฎหมายเดิม

(๕) คณะกรรมการป่าชุมชนมีสิทธิและหน้าที่ในการอนุรักษ์ควบคุม ใช้ประโยชน์ป่าชุมชน ต่อมาวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๔๐ คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. และผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาเมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

(๑) กำหนดเขตป่าชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้โดยมีเงื่อนไขเรื่องสภาพพื้นที่ และขอให้ดูแลรักษาป่าที่ขอกำหนดเป็นป่าชุมชนมาก่อนแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี

- (๒) ราษฎรตั้งแต่ ๕๐ คนขึ้นไป สามารถยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชนได้
- (๓) หลักเกณฑ์วิธีการและการอนุมัติให้จัดตั้งป่าชุมชนกำหนดโดยกฎกระทรวง
- (๔) พื้นที่ที่กำหนดเป็นป่าชุมชนแล้ว ยังตกอยู่ใต้ข้อบังคับของกฎหมายอื่นที่ใช้บังคับเดิมต่อไป
- (๕) คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดเป็นผู้พิจารณาจัดตั้ง เพิ่มลด เพิกถอนป่าชุมชน และผู้ขอ หรือผู้คัดค้าน สามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนได้
- (๖) ชุมชนมีสิทธิอำนาจในการจัดการในรูปคณะกรรมการป่าชุมชน และอนุญาตให้คนอยู่ในป่าชุมชนได้โดยมีเงื่อนไขการอนุญาต มีความโปร่งใสในรูปแบบประชาธิปไตย

ในช่วงยุคนี้เป็นช่วงเริ่มแรกในการพยายามเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ซึ่งมีการพยายามผลักดันแนวคิดของแต่ละกลุ่ม แต่ละฝ่าย ลงในร่างกฎหมายที่เสนอ โดยเฉพาะประเด็นการเข้าอยู่อาศัยทำกิน การดำเนินการในเขตป่าอนุรักษ์ การควบคุมบังคับใช้กฎหมาย และการจัดตั้งกองทุนป่าชุมชน ซึ่งแต่ละประเด็นทำให้เกิดความขัดแย้งในสังคม อย่างไรก็ตามในปี ๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ มีการปฏิรูปการปกครอง โดย พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ทำให้ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เป็นอันตกไป

ในปี ๒๕๕๐ กรมป่าไม้ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เป็นครั้งที่ ๒ เพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา หลังจากนั้นเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๐ คณะรัฐมนตรีรับหลักการร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยมีสาระสำคัญดังนี้

- (๑) มีการจัดตั้งป่าชุมชนทั้งในและนอกเขตป่าอนุรักษ์ และมีการกำหนดบริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้สอย หรือบริเวณเพื่อการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว
- (๒) พื้นที่ป่าที่มีการจัดตั้งแล้วให้คงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเดิม เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น
- (๓) ให้มีการทำไม้ที่สมาชิกปลูกขึ้นเองเพื่อการใช้สอยในบริเวณเพื่อการใช้สอย สำหรับการจัดตั้งป่าชุมชนนอกเขตอนุรักษ์เท่านั้น

และคณะรัฐมนตรีได้นำร่างพระราชบัญญัติเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยการผลักดันพระราชบัญญัติดังกล่าว เนื่องจากการดำเนินงานของป่าชุมชนควรมีกฎหมายรองรับ ภายหลังเมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๐ สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีการประชุมครั้งที่ ๒๐/๒๕๕๐ ประชุมวาระที่ ๑ รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ในระหว่างนั้น สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาตินำโดย พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง และคณะรวม ๒๙ คน ได้เสนอความเห็นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติมาตรา ๒๓ (เกี่ยวกับเงื่อนไขการจัดตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์) และมาตรา ๓๕ (เกี่ยวกับการทำไม้ในป่าชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตอนุรักษ์) แห่งร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ฉบับนี้ ซึ่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นสมควรประกาศเป็นกฎหมายแล้ว จะมีข้อขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๖ หรือไม่ (ทั้งนี้ในการดำเนินการโดยอาศัยอำนาจของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๕๔ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับความเห็นของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและคณะไว้พิจารณาวินิจฉัย และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดทำคำชี้แจงไปยังศาลรัฐธรรมนูญต่อไป

ในปี ๒๕๕๒ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ที่ตราขึ้นนั้น ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและเป็นอันตกไป ตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๕๔ วรรคสาม กล่าวว่า “ในระหว่างที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ให้นายกรัฐมนตรีระงับการดำเนินการ เพื่อประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไว้จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป”

ในปี ๒๕๕๗ มีการดำเนินการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ขึ้น โดยคณะอนุกรรมการปฏิรูปการจัดการป่าไม้และที่ดิน ภายใต้คณะกรรมการปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยในปี ๒๕๕๘ ได้มีการยื่นเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) แต่มีการคัดค้านจากกลุ่มชาวบ้าน ในประเด็นที่ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนฉบับนี้ไม่ให้อำนาจจัดตั้งป่าชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์ หรือไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนซึ่งอยู่อาศัยยื่นขอจัดตั้งป่าชุมชนได้ จึงเลื่อนการพิจารณาออกไปก่อน ภายหลังได้มีการเสนอต่อ สปช. อีกครั้ง โดยมีการปรับชื่อเป็นร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนนอกเขตอนุรักษ์ พ.ศ. โดยมีสาระสำคัญดังนี้

(๑) จัดตั้งป่าชุมชนนอกเขตป่าอนุรักษ์และพื้นที่อื่นๆ ของรัฐนอกเขตป่าอนุรักษ์ รวมถึงที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองและใช้ประโยชน์ โดยต้องได้รับความยินยอมจากผู้ถือกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองก่อน

(๒) บทนิยามศัพท์คำว่าป่า หมายความว่าพื้นที่ที่มีต้นไม้หรือพืชพันธุ์หลากหลายชนิด ขนาดต่างๆ ขึ้นอยู่ ไม่ว่าที่ดินนั้นจะมีบุคคลได้มาตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือไม่ และป่าชุมชนหมายความว่าป่าที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) พื้นที่ป่าที่จัดตั้งเป็นป่าชุมชนแล้ว ให้คงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น บทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิในการจัดการป่าในรูปแบบป่าชุมชนที่ได้ดำเนินการอยู่แล้ว

(๔) มีการจัดตั้งกองทุนป่าชุมชน และมีการกำหนดมาตรการสร้างแรงจูงใจ ซึ่งสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติให้ความเห็นชอบในร่างดังกล่าว แต่เนื่องจากสภาปฏิรูปแห่งชาติหมดวาระ จึงเป็นที่มาให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนนอกเขตอนุรักษ์ พ.ศ. เพื่อให้รับร่างไปพิจารณา และให้รายงานภายใน ๓๐ วัน

จากนั้นกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแจ้งให้กรมป่าไม้ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักรับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนนอกเขตอนุรักษ์ พ.ศ. ไปพิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีคณะกรรมการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ ได้ประชุมพิจารณาร่าง พ.ร.บ. ป่าชุมชนนอกเขตอนุรักษ์ พ.ศ. ที่ประชุมมีมติมอบสำนักกฎหมายให้ดำเนินการสรุปผลการพิจารณา

และส่งให้สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ซึ่งอธิบดีกรมป่าไม้ได้มอบให้รองอธิบดีกรมป่าไม้ และผู้อำนวยการสำนักจัดการป่าชุมชน พิจารณาเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับกรมป่าไม้) ต่อมาทรงปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้าร่วมพิจารณากฎหมายและร่างกฎหมายของส่วนราชการที่มีข้อขัดแย้ง ซึ่งจากผลการประชุมรองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มอบหมายให้กรมป่าไม้ยกร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับกรมป่าไม้) กรมป่าไม้จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน คำสั่งที่ ๒๗๐๒/๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับกรมป่าไม้) โดยมีรองอธิบดีกรมป่าไม้ (นายประลอง ดำรงไทย) เป็นประธาน และนางนันทนา บุญยานันต์ ผู้อำนวยการสำนักจัดการป่าชุมชน เป็นฝ่ายเลขานุการ

ในปี ๒๕๕๙ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติในคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ได้พิจารณาแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เพื่อปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติเพิ่มเติม ในขณะเดียวกันได้มีการจัดรับฟังความคิดเห็นผ่าน โครงการสัมมนา เรื่อง “(ร่าง) พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.” โดยได้เชิญประชาชนผู้มีส่วนได้เสียจากภูมิภาคและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรเอกชน เข้าร่วมรับฟังความคิดเห็นในการสัมมนาในเวทิดังกล่าวด้วย

เมื่อมีการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องแล้ว สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้เสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เข้าที่ประชุมคณะกรรมการประสานงานรวม ๓ ฝ่าย ครั้งที่ ๒๒ โดยมีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการประสานงานรวม ๓ ฝ่าย ๓ ฝ่ายที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ คณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งผลจากการพิจารณาได้ให้ความเห็นชอบในหลักการของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) และแจ้งให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ และพิจารณาตามมติของคณะกรรมการประสานงานรวม ๓ ฝ่าย จากนั้นกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่งหนังสือแจ้งกรมป่าไม้เพื่อพิจารณาดำเนินการตามมติของคณะกรรมการประสานงานรวม ๓ ฝ่าย

ในปี ๒๕๖๐ กรมป่าไม้โดยคณะกรรมการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) โดยมีข้อเสนอให้มีการแก้ไขปรับปรุงบางประเด็น เมื่อคณะกรรมการพัฒนา ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้ว กรมป่าไม้ได้ส่งร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) เสนอต่อปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อเสนอแล้ว ได้ทำการจัดตั้งคณะทำงานพัฒนากฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติ โดยได้มีการจัดประชุม ครั้งที่ ๑ และ ๒ เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่กรมป่าไม้มีข้อเสนอแก้ไขปรับปรุง

ต่อมากรมป่าไม้ ได้มีหนังสือถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแจ้งให้ยืนยันเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) และคณะทำงานพัฒนากฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) มีมติเห็นชอบและยืนยันตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) ทั้งได้มอบหมายให้กรมป่าไม้จัดทำหลักเกณฑ์ในการ

ตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) พร้อมสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น อันเป็นไปตามที่แนวทางการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติ มาตรา ๓/๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จากนั้นกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) นำเรียนรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) เพื่อขอความเห็นชอบให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี โดยให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีพิจารณา ก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรี จากนั้น สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาและมีหนังสือแจ้งถึงรองนายกรัฐมนตรี โดยมีคำสั่งมอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๑. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือแจ้งเวียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอให้ความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.)

๒. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหนังสือตอบเสนอความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) จำนวน ๑๔ หน่วยงาน ตอบเห็นชอบในหลักการ ๖ หน่วยงาน และมีข้อเสนอแนะจำนวน ๙ หน่วยงาน

๓. มอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรับร่างพระราชบัญญัติไปพิจารณา ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้ข้อยุติ ก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกับกรมป่าไม้ได้มีการจัดประชุมคณะทำงานพิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เพื่อพิจารณาข้อเสนอของ ๙ หน่วยงานที่มีความเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) เมื่อได้ผลการประชุมเป็นที่เรียบร้อยแล้ว กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการจัดประชุมหารือกับ ๙ หน่วยงานร่วมกับสำนักคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อหาข้อยุติเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก่อนนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีตามขั้นตอนการเสนอกฎหมายต่อไป

ในปี ๒๕๖๑ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ได้เสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีคำสั่งมอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลักรับข้อเสนอของคณะกรรมการฯ ไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาศึกษาร่างกฎหมาย ความคิดเห็น แนวทางและความเหมาะสมของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. นำส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี ซึ่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มอบหมายให้กรมป่าไม้ นำข้อยุติและข้อเสนอจากที่ประชุมร่วมกับหน่วยงาน ๙ หน่วยงาน มาแก้ไขร่างพระราชบัญญัติ พร้อมทั้งมีการรับฟังความคิดเห็นตามแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมาย โดยมีหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคประชาชน และองค์กรภาคเอกชน มารับทราบข้อมูล ทำความเข้าใจ ปรีกษาหารือ และแสดงความคิดเห็น ตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ หลังจากรับฟังความคิดเห็น สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายได้มีการจัดประชุม โดยมอบหมายให้กรมป่าไม้ปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี

ต่อมากรมป่าไม้ได้นำเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ให้แก่ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำเรียนต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อโปรดลงนามหนังสือเสนอรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) เพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบและนำเรื่องเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. โดยคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในหลักการ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว คณะรัฐมนตรีจึงได้อนุมัติร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ซึ่งเป็นกฎหมายให้สิทธิแก่ชุมชนในการบริหารจัดการป่าชุมชนซึ่งอยู่ในท้องถิ่นของตนโดยมีสาระสำคัญคือ

(๑) มีโครงสร้างการบริหารในรูปคณะกรรมการใน ๓ ระดับ เพื่อถ่วงดุลตรวจสอบการใช้อำนาจซึ่งกันและกัน ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชนระดับจังหวัด และคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

(๒) การจัดตั้งป่าชุมชน ชุมชนสามารถยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชนได้ โดยกำหนดพื้นที่ป่าชุมชนเป็นบริเวณเพื่อการอนุรักษ์และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์

(๓) การจัดการป่าชุมชน กำหนดให้มีแผนการจัดการป่าชุมชน กำหนดให้มีหลักเขต ป้าย ทั้งยังให้สมาชิกป่าชุมชนมีสิทธิใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการจากป่าชุมชน ซึ่งได้แก่ การเก็บหาของป่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การนันทนาการ รวมไปถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอื่น เช่น น้ำ อีกด้วย

(๔) เงินรายได้และทรัพย์สินส่วนกลางที่เกิดจากค่าธรรมเนียม ค่าบริการ เงินสนับสนุนจากรัฐบาล เงินบริจาค ไม้ที่สมาชิกร่วมกันปลูกสามารถนำมาใช้เพื่อการจัดการป่าชุมชนในท้องถิ่นได้

(๕) สำหรับป่าชุมชนที่จัดตั้งตามกฎหมายเดิม และยังมีอายุโครงการอยู่ ให้ถือว่าได้รับอนุมัติจัดตั้งเป็นป่าชุมชนโดย พ.ร.บ.ฉบับนี้

ร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นแรงจูงใจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐในการบริหารจัดการป่าของชุมชน เพื่อความมั่นคง (ทางสังคม) มั่งคั่ง (ทางเศรษฐกิจ) และยั่งยืน (ด้านสิ่งแวดล้อม) เป็นการกระจายอำนาจสู่ระดับพื้นที่ ทำให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานด้านป่าชุมชนและเป็นไปตามความต้องการของชุมชนและเหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่ อย่างสมดุลและยั่งยืน

ในช่วงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม - ๕ กันยายน ๒๕๖๑ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้จัดประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. รายมาตรา ตั้งแต่บทนำ ร่างมาตรา ๑ จนถึงมาตรา ๗๑ โดยกรมป่าไม้ชี้แจงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมมีการประชุมในวาระนี้ ๑๒ ครั้ง

ในช่วงวันที่ ๙ ตุลาคม - ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้จัดประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. รายมาตรา ในวาระที่ ๒ ตั้งแต่บทนำ จนถึงบท

เฉพาะกาล โดยร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ได้ผ่านการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และส่งร่างดังกล่าวให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อแจ้งผลการตรวจพิจารณา พร้อมทั้งส่งให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยืนยันร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

ในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ยืนยันร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ที่ผ่านการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พร้อมส่งสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นต่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้เห็นชอบหลักการของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (โดยมีผู้เห็นด้วย ๑๓๑ ท่าน ขาดออกเสียง ๓ ท่าน จากผู้เข้าร่วมประชุม ๑๓๔ ท่าน) พร้อมทั้งได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. โดยมีนายวัลลภ เกิดผล เป็นประธานเพื่อพิจารณาเป็นรายมาตรา

ในช่วงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑ – ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒ คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ได้จัดประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. รายมาตรา ตั้งแต่หลักการเหตุผลถึงบทเฉพาะกาล มาตรา ๑๐๔ ในรอบที่ ๑ รวม ๙ ครั้ง

ในช่วงวันที่ ๑๖ – ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒ คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ได้จัดประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. รายมาตรา ตั้งแต่หลักการเหตุผลถึงบทเฉพาะกาล มาตรา ๑๐๔ ในรอบที่ ๒ รวม ๖ ครั้ง

ในช่วงวันที่ ๒๕ – ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒ คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ได้จัดประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. รายมาตรา ตั้งแต่หลักการเหตุผลถึงบทเฉพาะกาล มาตรา ๑๐๔ ในรอบที่ ๓ รวม ๓ ครั้ง

ในช่วงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ได้นำเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยได้รับความเห็นชอบในวาระที่ ๒ และ ๓ โดยมีมติเห็นสมควรให้มีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

ในวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้มีการประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒ เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๙๑ ก ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒ เป็นต้นไป โดยมีสรุปสาระสำคัญดังนี้

(๑) มีโครงสร้างการบริหารในรูปคณะกรรมการใน ๓ ระดับ เพื่อถ่วงดุลตรวจสอบการใช้อำนาจซึ่งกันและกัน ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชนระดับจังหวัด และคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

(๒) การจัดตั้งป่าชุมชน ชุมชนสามารถยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชนได้ โดยกำหนดพื้นที่ป่าชุมชนเป็นบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์

(๓) การจัดการป่าชุมชน กำหนดให้มีแผนการจัดการป่าชุมชน กำหนดให้มีหลักเขต ป้าย ทั้งยังให้สมาชิกป่าชุมชนมีสิทธิใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการจากป่าชุมชน ซึ่งได้แก่ การเก็บหาของป่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การนันทนาการ รวมไปถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอื่น เช่น น้ำ อีกด้วย

(๔) เงินรายได้และทรัพย์สินส่วนกลางที่เกิดจากค่าธรรมเนียม ค่าบริการ เงินสนับสนุนจากรัฐบาล เงินบริจาค ไม้ที่สมาชิกร่วมกันปลูกสามารถนำมาใช้เพื่อการจัดการป่าชุมชนในท้องถิ่นได้

(๕) สำหรับป่าชุมชนที่จัดตั้งตามกฎหมายเดิม และยังมีอายุโครงการอยู่ ให้ถือว่าได้รับอนุมัติจัดตั้งเป็นป่าชุมชนโดยพระราชบัญญัติฉบับนี้

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นแรงจูงใจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐในการบริหารจัดการป่าชุมชน เพื่อความมั่นคง (ทางสังคม) มั่งคั่ง (ทางเศรษฐกิจ) และยั่งยืน (ด้านสิ่งแวดล้อม) เป็นการกระจายอำนาจสู่ระดับพื้นที่ ทำให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานด้านป่าชุมชนและเป็นไปตามความต้องการของชุมชนและเหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่อย่างสมดุลและยั่งยืน

ภาพที่ ๕ ๒๘ ปี เส้นทาง การเดินทางของพระราชบัญญัติป่าชุมชน

๒.๖ หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ที่ผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ มีรายละเอียดสาระสำคัญ ดังนี้

หลักการและเหตุผล

หลักการ : ให้มีกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน

เหตุผล : โดยที่เป็นการสมควรส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ ป่าชุมชน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างสมดุลและยั่งยืน อันจะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ส่งผลให้ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมของประเทศมีความสมบูรณ์และยั่งยืน ประกอบกับกฎหมายว่าด้วยป่าไม้และกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ยังมีข้อจำกัดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน พระราชบัญญัตินี้มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลบางประการเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งได้กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด และคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน เพื่อทำหน้าที่ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการในการดำเนินการจัดการป่าชุมชนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของป่าชุมชนและแผนจัดการป่าชุมชนที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดอนุมัติ จนถึงระดับนโยบายเพื่อทำหน้าที่เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีทุกประเด็นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการทั้ง ๓ คณะ มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน และมีการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจของคณะกรรมการทั้ง ๓ คณะอีกด้วย และมีความจำเป็นต้องกำหนดโทษทางอาญาสำหรับความผิดที่ร้ายแรงตามพระราชบัญญัติ ในการป้องกัน ระงับ และยับยั้งการกระทำความผิด เนื่องจากเป็นความผิดที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒.๗ นโยบายการป่าไม้แห่งชาติ

เพื่อให้การจัดการและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ สามารถกระทำโดยต่อเนื่องในระยะยาวและประสานสอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติชนิดอื่น จึงสมควรกำหนดนโยบายการป่าไม้แห่งชาติไว้ให้เป็นการแน่นอน เพื่อให้ส่วนราชการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจร่วมกันและถือเป็นแนวทางปฏิบัติ อันจะทำให้การพัฒนาป่าไม้เป็นไปอย่างราบรื่น และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดัง นี้

๑. ให้มีการกำหนดแนวทางการจัดการและการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ในระยะยาวอันจะ ทำให้ประเทศได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่าทางสังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยเน้นให้มีการประสานกันระหว่างทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่น

๒. ส่งเสริมบทบาทและหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ และภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ร่วมกัน

๓. ปรับปรุงระบบการบริหารงานป่าไม้ของชาติให้สอดคล้องกับปริมาณคุณภาพและสภาพทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

๔. กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศอย่างน้อยในอัตราร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศเพื่อประโยชน์ ๒ ประการ ดังนี้

๔.๑ ป่าเพื่อการอนุรักษ์ กำหนดไว้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่หายาก และป้องกันภัยธรรมชาติอันเกิดจากน้ำท่วมและการพังทลายของดิน ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและนันทนาการของประชาชนในอัตราร้อยละ ๒๕ ของพื้นที่ประเทศ

๔.๒ ป่าเพื่อเศรษฐกิจ กำหนดไว้เพื่อการผลิตไม้และของป่าเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจในอัตรา ร้อยละ ๑๕ ของพื้นที่ประเทศ

๕. รัฐและภาคเอกชน จะพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ และจัดการพัฒนาให้อำนวยประโยชน์ทั้งในทางตรงและทางอ้อมโดยสม่ำเสมอตลอดไป

๖. ให้เพิ่มการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทางการเกษตร เพื่อลดการทำลายพื้นที่ป่าไม้

๗. เพื่อก่อให้เกิดการประสานการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ ชนิดอื่นๆ เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ และทรัพยากรธรณี รวมทั้งเพื่อก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของรัฐกับภาคเอกชนและประชาชนในท้องถิ่น รัฐจะจัดให้มีแผนพัฒนา ป่าไม้ไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติโดยบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ

๘. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้ด้วย การจัดการป่าไม้ทั้งในระบบวนวัฒน์แบบเลือกตัด และระบบ วนวัฒน์แบบตัดหมดตามหลักวิชาการ โดยเฉพาะในระบบตัดหมดนี้ เมื่อตัดแล้วให้ปลูกทดแทนในพื้นที่ ที่ถูกตัดทันที

๙. เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และการป้องกันภัยอันเกิดจากสิ่งแวดล้อมรัฐจะต้องเร่งรัดปรับปรุง การวางผังเมืองและกำหนดพื้นที่ป่าไม้ให้แน่นอนเพื่อกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน สำหรับเป็นพื้นที่ ที่อยู่อาศัย พื้นที่ประเภทชนบทและพื้นที่เกษตรกรรมในแต่ละจังหวัดที่แน่นอนเพื่อป้องกันการบุกรุก พื้นที่ป่าไม้

๑๐. การแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายป่าไม้ระดับชาติให้กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

๑๑. เพื่อเป็นการปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้สึก รักและหวงแหน รู้จักใช้ทรัพยากรป่าไม้ อย่าง ประหยัด รัฐจะต้องให้ความรู้ ทศนคติ ความสำนึก ความรู้สึก และทักษะ แก่ ประชาชนเกี่ยวกับผลประโยชน์ ที่จะได้รับจากทรัพยากรป่าไม้และผลเสียจากการตัดไม้ทำลายป่า การใช้สอยไม้อย่างฟุ่มเฟือย จัดให้มีการเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชน เกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ที่มีต่อ ส่วนรวม

๑๒. ให้มีการพัฒนาด้านป่าไม้ โดยส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชนและภาครัฐบาลเพื่อ ใช้ภายในประเทศ เพื่อประโยชน์ในการอุตสาหกรรม และสนับสนุนให้มีการส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน ส่งเสริมการปลูกป่าในที่ดินของรัฐ และการปลูกป่าตามหัวไร่ปลายนา หรือการปลูกป่ารายย่อยเพื่อประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือน

๑๓. สนับสนุนให้มีโรงงานอุตสาหกรรมแบบต่อเนื่องและโรงงานเยื่อกระดาษ เพื่อนำทุกส่วนของไม้มาใช้ประโยชน์และส่งเสริมให้มีการใช้วัสดุอื่นทดแทนไม้

๑๔. ให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกให้การรักษาและเพิ่มทรัพยากรป่าไม้และการตัดฟัน ไม้มาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๕. การดำเนินการวิจัยด้านป่าไม้ ให้กรมป่าไม้ขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาระดับสูงต่างๆ แทนการตั้งสถาบันวิจัยป่าไม้ระดับชาติ

๑๖. เพื่อลดการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิง จึงให้มีการใช้ไม้เพื่อพลังงาน โดยให้มีการปลูกป่าเพื่อเป็นแหล่งพลังงาน

๑๗. กำหนดพื้นที่ที่มีความลาดชันโดยเฉลี่ย ๓๕ % ขึ้นไป ไว้เป็นพื้นที่ป่าไม้โดยไม่อนุญาตให้มีการออกโฉนดหรือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

๑๘. กำหนดแนวทางปฏิบัติงานที่แน่นอนชัดเจนเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการทำลายป่าในรูปแบบต่างๆ เช่น การทำไร่เลื่อนลอย ภัยจากไฟป่า การทำลายป่าจากชนกลุ่มน้อย การรุกป่าพื้นที่ป่าจากเชิงเขา โดยให้มีการกำหนดมาตรการและขั้นตอนที่แน่นอนชัดเจน เกี่ยวกับการปราบปรามและการลงโทษผู้กระทำผิด รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์รวมการปราบปรามในแต่ละภาคและให้มีมาตรการลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีอิทธิพล และผู้กระทำผิดไว้เป็นหลักในการปฏิบัติงาน ของหน่วยราชการและภาคเอกชน

๑๙. กำหนดให้มีสิ่งจูงใจในการส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชน

๒๐. กำหนดให้มีการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ และการตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการใช้ทรัพยากรและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๒.๔ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ (๒๐ ปี)

รัฐบาลได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี โดยคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในการจัดทำยุทธศาสตร์ฯ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ และเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาว ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับกรมป่าไม้ ๑ ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านการสร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(๑) การจัดระบบอนุรักษ์ พื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

๒.๙ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมายที่ ๑ การรักษา และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เพิ่มพื้นที่ป่าไม้เป็นร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ แบ่งเป็นพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ร้อยละ ๒๕ และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ ร้อยละ ๑๕ มีการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ และลดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

ตัวชี้วัด ๑.๑ สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ พื้นที่ปลูกและฟื้นฟูป่า

ตัวชี้วัด ๑.๒ แผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (โครงการ One Map) ทั่วประเทศ

เป้าหมายที่ ๓ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและลดมลพิษ

ตัวชี้วัด ๓.๓ คุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตหมอกควัน

๒.๑๐ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชน

นโยบายรัฐบาล

นายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ “ข้อ ๙ การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

๙.๑ ในระยะเฉพาะหน้า เร่งปกป้องและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า โดยให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ จัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐให้ชัดเจน เร่งรัดกระบวนการพิสูจน์สิทธิการถือครองที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ โดยนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยและสร้างบรรทัดฐานในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ป่าต้นน้ำและพื้นที่อนุรักษ์ที่มีความสำคัญเชิงนิเวศ กำหนดพื้นที่แนวกันชนและที่ราบเชิงเขาให้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์การปลูกป่าเพื่อป้องกันภัยพิบัติและป้องกันการบุกรุกป่า ขยายป่าชุมชนและส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่เอกชนเพื่อลดแรงกดดันในการตัดไม้จากป่าธรรมชาติ รวมทั้งผลักดันแนวทางการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของระบบนิเวศ และการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ เช่น โครงการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูป่าระบบนิเวศ โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เป็นต้น

๙.๒ ในระยะต่อไป พัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดิน และแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน ของรัฐโดยยึดแนวพระราชดำริที่ให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ เช่น กำหนดเขตป่าชุมชนให้ชัดเจน พื้นที่ใดที่สงวนหรือกันไว้เป็นพื้นที่ป่าสมบูรณ์ก็ใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด พื้นที่ใดสมควรให้ประชาชนใช้ประโยชน์ได้ก็จะผ่อนผันให้ตามความจำเป็น โดยใช้มาตรการทางการบริหารจัดการ มาตรการทางสังคมจิตวิทยา และการปลูกป่าทดแทนเข้าดำเนินการ ทั้งจะให้เชื่อมโยงกับการส่งเสริมการมีอาชีพและรายได้อื่นอันเป็นบ่อเกิดของเศรษฐกิจชุมชนที่ต่อเนื่อง เพื่อให้คนเหล่านั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้ตาม

หลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยที่ดินยังเป็นของรัฐ จะจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ จัดทำทะเบียนผู้ถือครองที่ดินในที่ดินของรัฐ ปรับปรุงกลไกการบริหารที่ดินของรัฐและเอกชนให้มีเอกภาพเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายด้านที่ดินในภาพรวม และปรับปรุงกลไกภายในเพื่อกระจายการถือครองที่ดิน เร่งรัดการจัดสรรที่ดินให้แก่ผู้ยากไร้โดยไม่ต้องเป็นกรรมสิทธิ์ แต่รับรองสิทธิร่วมในการจัดการที่ดินของชุมชน กำหนดรูปแบบที่เหมาะสมของธนาคารที่ดินเพื่อเป็นกลไกในการนำทรัพยากรที่ดินมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พลเอกสุรศักดิ์ กาญจนรัตน์) กำหนดนโยบายกลุ่มภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติ

(๑) ปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสม ทันเหตุการณ์ มีบทลงโทษการกระทำผิดที่ชัดเจน และสร้างบรรทัดฐานในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

(๒) บูรณาการแผนงานระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอกกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกัน ป่าไม้ และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ลดการปฏิบัติงานซ้ำซ้อน

(๓) กำหนดมาตรการ/เพิ่มประสิทธิภาพการป้องกัน ป่าไม้ และอนุรักษ์ ให้มีความชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง พื้นที่ที่ยังไม่ถูกบุกรุกให้มุ่งเน้นการป้องกัน

(๔) ใช้มาตรการปราบปรามโดยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดต่อผู้กระทำความผิด และลงโทษเจ้าหน้าที่ทุกระดับชั้นที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำผิดอย่างเฉียบขาดและรวดเร็ว

(๕) ลดความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้และที่ดินของรัฐ สร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและเอกชนในการปลูกป่า จัดการป่าชุมชน และปลูกป่าเศรษฐกิจ

(๖) สร้างความสมดุลของระบบนิเวศโดยจัดการทรัพยากรป่าไม้ ดิน และน้ำ ให้เอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของประชาชน เพื่อลดความสูญเสียของชีวิตและทรัพย์สินจากปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง และหมอกควันไฟป่า

๒.๑๑ ความสำคัญของป่าชุมชน

ในอดีตประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้เป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ลดลงเหลือประมาณ ๑๐๒ ล้านไร่ (๓๑.๕๗ เปอร์เซ็นต์) ซึ่งภารกิจหลักของกรมป่าไม้ คือการดูแล ป้องกัน ป่าไม้ แก้ไขปัญหาที่ดิน และส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วม ประกอบกับนโยบายรัฐบาลต้องการเพิ่มพื้นที่ป่าให้ได้ ๔๐ เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นกรมป่าไม้จึงต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้โดยการปลูกป่าเพิ่มขึ้น แต่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเพิ่มพื้นที่ป่าจำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับ จึงเป็นที่มาว่าควรมีพระราชบัญญัติป่าชุมชน

เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐ ชุมชนมีสิทธิและหน้าที่ในการจัดการและใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมีกฎหมายรองรับ สร้างกลไกทางกฎหมายเพื่อเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนมาร่วมกับภาครัฐดูแลทรัพยากรป่าไม้ให้มากขึ้น

กรมป่าไม้มีเป้าหมายในการจัดตั้งป่าชุมชนทั่วประเทศ จำนวน ๒๑,๘๕๐ หมู่บ้าน พื้นที่ประมาณ ๑๐ ล้านไร่ ซึ่งดำเนินการจัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ จัดตั้งเป็นป่าชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และพื้นที่ที่เสื่อมโทรมจัดตั้งเป็นป่าชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์ สามารถใช้ประโยชน์หรือปลูกเสริมกันได้ ปัจจุบันการดำเนินการจัดตั้งป่าชุมชนของกรมป่าไม้ ใช้พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ และพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ โดยกรมป่าไม้มอบหนังสือแสดงโครงการเพื่อเป็นขอบเขตและค่าพิกัครอบแปลง

การดำเนินงานของกรมป่าไม้ ได้นำแนวพระราชดำริของทุกพระองค์มาเป็นหลักคิด เช่น โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ การจัดการเรื่องคนอยู่กับป่า รวมทั้งแนวนโยบายของรัฐบาล ๙ ข้อ ตามแผนแม่บทของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้และการกำหนดเขตป่าชุมชนชัดเจน ประกอบกับรัฐธรรมนูญว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พลเอกสุรศักดิ์ กาญจนรัตน์) ได้มอบนโยบายพลิกฟื้นผืนป่าสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีประเด็นการฟื้นฟู ดูแลพื้นที่ป่าที่เหลือให้เป็นป่าชุมชน ซึ่งตรงนี้ต้องใช้องค์ความรู้จากกรมป่าไม้ ให้เขาเข้ามาร่วมปลูกป่าและเขาได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนด้วย ดังนั้น การบริหารจัดการป่าชุมชนของกรมป่าไม้ จึงเน้นเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ภาครัฐ ภาคเอกชน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน ซึ่งปัจจุบันดำเนินการยังมีข้อจำกัดหลายประการ เนื่องจากการบริหารจัดการป่าชุมชนต้องพัฒนาป่าอย่างยั่งยืน ประชาชนได้ประโยชน์ ส่งผลให้เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

ประโยชน์ของการบริหารจัดการป่าชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

๑. ด้านเศรษฐกิจ ลดรายจ่าย – เพิ่มรายได้

ป่าชุมชนเป็นแหล่งอาหาร พืชสมุนไพร ไม่ใช้สอยในครัวเรือน มูลค่าการเก็บผลผลิตจากป่าชุมชน เช่น เห็ด หน่อไม้ พืชผัก อาหารป่า แมลง เพื่อการใช้สอยในครัวเรือน และจำหน่ายเพิ่มเสริมรายได้ จะขึ้นอยู่กับสภาพของชนิดป่า ป่าจะมีความสมบูรณ์มากหรือมีความสมบูรณ์น้อยจะขึ้นอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค เช่น ต้องความอุดมสมบูรณ์มากแต่มีการพึ่งพิงป่าน้อย ภาคอีสานมีความอุดมสมบูรณ์น้อยแต่มีการพึ่งพิงป่ามาก เพราะวิถีชีวิตของคนภาคใต้จะไม่ค่อยพึ่งพิงป่า แต่จะรักษาป่าไว้จากการเก็บข้อมูลป่าชุมชนสามารถสร้างรายได้เฉลี่ยประมาณ ๑ ล้านบาทต่อปี

๒. ด้านเศรษฐกิจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ป่าชุมชนบางแห่งมีศักยภาพเรื่องการท่องเที่ยวระบบนิเวศ เช่น ป่าชุมชนบ้านถ้ำผึ้งจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้จัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ มีการพัฒนาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ จึงมีผู้สนใจทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนเข้ามา

ท่องเที่ยว เยี่ยมชม และให้การสนับสนุนด้านต่างๆ มีรายได้จากค่าเช่าที่พักโฮมสเตย์ ค่าอาหารค่าจ้าง เหมารถ ค่าจัดแสดงในโอกาสต่างๆ มีรายได้เฉลี่ยประมาณ ๗๘๙,๒๓๐ บาทต่อปี

๓. ด้านเศรษฐกิจ แหล่งศึกษาธรรมชาติและดูงาน

ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี หมู่ที่ ๒ ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เป็นป่าชุมชนต้นแบบของจังหวัดกาญจนบุรี เป็นศูนย์กลางเรียนรู้ป่าชุมชน มีผู้สนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาศึกษาเรียนรู้ดูงานด้านป่าชุมชน ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านกลุ่มอาชีพประมาณ ๑,๒๐๐ คนต่อเดือน มีรายได้จากค่าเช่าที่พักโฮมสเตย์ จำหน่ายผลผลิต อาหารป่า ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกต่างๆ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีรายได้เฉลี่ย ประมาณ ๕ ล้านบาทต่อปี

๔. ด้านเศรษฐกิจ รายได้เพิ่มขึ้น – คุณภาพชีวิตดีขึ้น

ป่าชุมชนบ้านแม่กืตหลวง ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก เนื้อที่ ๘๗๕ ไร่ ชุมชนมีการต่อประปาภูเขาให้นำมาใช้ในการอุปโภคบริโภค และทำการเกษตรหล่อเลี้ยงชีวิตชุมชน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ประชาชนในตำบลแม่กาษา รวม ๖ หมู่บ้าน มีรายได้จากการใช้น้ำประปาภูเขาเป็นจำนวนเงิน ๑,๓๑๕,๖๒๒ บาทต่อปี ชุมชนได้นำเงินไปดูแลรักษาป่าชน บำรุงรักษาต่อประปาภูเขาและพัฒนาหมู่บ้าน มีป่า มีน้ำ มีชีวิต ชุมชนมีน้ำทำเกษตรมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น จากข้อมูลสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ในปี พ.ศ.๒๕๔๕ มีรายได้ ๓ หมื่นบาทต่อคนต่อปี และในปี พ.ศ.๒๕๕๑ มีรายได้ ๖ หมื่นบาทต่อคนต่อปี ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

๕. ด้านสังคม

ป่าชุมชนนำไปสู่แรงงานคืนถิ่น เพราะทำการเกษตรได้ผล และมีรายได้เสริมจากป่าชุมชน เช่น ป่าชุมชนบ้านแม่กืตหลวง จังหวัดตาก สำนึกรักบ้านเกิด เยาวชนเมื่อเรียนจบจากมหาวิทยาลัย กลับมาภูมิลำเนา เพื่อพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น เช่น ป่าชุมชนบ้ายผาบัง จังหวัดลำปางชุมชนมีความเข้มแข็ง มีการจัดการป่าชุมชนบริหารจัดการป่า และมีกฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่า มีเครือข่ายป่าชุมชน ด้านศาสนา กับ ป่าไม้ มีพระสงฆ์เป็นแกนนำในการดูแลป่าชุมชนมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและประชาชนมีความสุข เกิดความรัก สามัคคีในชุมชน

๖. ด้านสิ่งแวดล้อม ป่ามีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น

เนื่องจากชุมชนได้ร่วมกันปลูกต้นไม้และดูแลรักษาป่า เป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าหน้าที่ช่วยกันปกป้องการบุกรุกและการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ช่วยป้องกันให้ป่า ช่วยสร้างฝายชะลอน้ำ เป็นต้น ป่าจึงมีความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มมากขึ้น

๗. ด้านสิ่งแวดล้อม บรรเทาภาวะโลกร้อน

ป่าชุมชนช่วยรักษาสมดุลทางธรรมชาติ ระบบนิเวศ และเป็นแหล่งกักเก็บคาร์บอน ช่วยลดโลกร้อนจากการศึกษาพบว่าป่าชุมชนกักเก็บคาร์บอน เฉลี่ย ๗ ตันคาร์บอนต่อไร่

ปัจจุบันกรมป่าไม้ และองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) ได้เชิญชวนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกป่าชุมชน โดยให้ภาคเอกชนช่วยกันดูแลและรักษาป่าชุมชนเพื่อลดภาวะโลกร้อน เพื่อเป็นพื้นที่ต้นแบบนำไปเสนอกระทรวงการคลังว่าควรสร้างแรงจูงใจโดยการลดหย่อนภาษี หากในอนาคตมีป่าชุมชน โดยภาคเอกชนให้การสนับสนุนแล้ว อาจจะมีมาตรการลดหย่อนภาษี ทั้งนี้การดำเนินงานที่ผ่านมายังพบปัญหาและมีข้อจำกัดหลายประการ

๒.๑๒ เครือข่ายป่าชุมชน

“เครือข่าย” มีลักษณะที่แตกต่างจากกลุ่ม เพราะกลุ่มเป็นการรวมตัวกันของปัจเจกบุคคลหลายคน ขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์อย่างเหนียวแน่นและมีความใกล้ชิด ส่วนเครือข่าวนั้นเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในการทำงานกันอย่างหลวมๆ ไม่เหนียวแน่นเหมือนกับกลุ่ม อาจเชื่อมโยงในระดับบุคคล องค์กร กลุ่ม หรือสถาบัน โดยมีสมาชิกในเครือข่ายเข้าร่วมทำกิจกรรมตามความเหมาะสม ภายใต้กฎเกณฑ์หรือเป้าหมายร่วม และมีการปฏิบัติงานอย่างมีทิศทาง ดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของเครือข่าย อีกทั้งผลของการดำเนินกิจกรรมจะตกอยู่กับภาคีเครือข่ายในภาพรวม

เครือข่ายที่ปรากฏชัดในระดับพื้นที่คือ “เครือข่ายชาวบ้าน” ลักษณะของเครือข่ายชาวบ้าน คือ การที่ชาวบ้านมารวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ เช่น ประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าว ประเพณีการรับขวัญข้าว ประเพณีการลงแรงในงานต่างๆ ของชุมชน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงบทบาทหน้าที่ต่อกันอย่างเห็นได้ชัด มีระบบการแบ่งงานกันทำ และการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีระบบการสื่อสารที่เข้าใจตรงกันโดยอาศัยการแจ้งบอกปากต่อปาก

ในแต่ละชุมชน เครือข่ายชาวบ้านมีบทบาทต้องานพัฒนาชุมชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมาก เพราะพฤติกรรมและทัศนคติของชาวบ้านมักมีความคล้ายคลึงตามกันพฤติกรรมในการที่จะกระทำหรือไม่กระทำการใดของชาวบ้านจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นในการบริหารจัดการป่าชุมชนจึงควรให้ความสำคัญต่อเครือข่ายชาวบ้านในการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ

เครือข่ายป่าชุมชนกรมป่าไม้ หมายถึง อาสาสมัครภาคประชาชนที่เกิดจากกระบวนการเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมของราษฎรภายหลังการจัดตั้งป่าชุมชนและลงทะเบียนกับกรมป่าไม้ โดยจัดตั้งเป็นเครือข่ายป่าชุมชนในแต่ละจังหวัด เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาพัฒนาศักยภาพและยกระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้จากชุมชนสู่อำเภอและจังหวัด โดยการบริหารจัดการป่าชุมชนตามวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกัน ทั้งด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ซึ่งนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดต่อทรัพยากรป่าไม้ของชาติ ตลอดจนคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

๒.๑๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Agrawal (๒๐๑๔) ได้ศึกษาเรื่อง “Studying the commons, governing common-pool resource outcomes: Some concluding thoughts” พบว่า การศึกษาของทรัพยากรร่วมได้รับประโยชน์อย่างมากจากผลงานของ Elinor Ostrom กับความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องในภาคส่วนของนักวิชาการด้านทรัพยากรร่วมที่จะต้องใช้ข้อมูลเชิงลึกในการศึกษาการทำงานของ Ostrom โดยสิ่งที่ต้องคำนึง คือ ๑) ความก้าวหน้าด้านแนวคิดและทฤษฎีในแง่ความแตกต่างของผลงานทางสังคมและระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับการดูแลทรัพยากรร่วม ๒) การปรับใช้วิธีการวิเคราะห์ที่ซับซ้อนมากขึ้นจะทำให้ความรู้ถึงผลลัพธ์ที่แตกต่างกันและรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ และ ๓) สร้างชุดข้อมูล จัดลำดับขั้นในการจัดการร่วม ความพยายามที่จะสร้างทฤษฎีที่ดีขึ้น และพัฒนาความเข้าใจของผลลัพธ์ที่เข้มงวดมากขึ้น นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องเก็บข้อมูลในมุมมองความต้องการของคนยากจน และประชากรชายขอบ อันมีความสัมพันธ์ที่ขึ้นอยู่กับการจัดการทรัพยากรร่วมทั่วโลก

Tung, D., Tetsuro, S., Kazuyuki, M. and Kei (๒๐๑๒) ได้ศึกษาเรื่อง “Participation in and Benefits of Community Forest Management: Learning from Cases in Thua Thien Hue Province, Vietnam” มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ในการจัดการป่าชุมชนในพื้นที่จังหวัดเถื่อเทียน-เว้ ประเทศเวียดนาม (ตอนกลาง) และการจำแนก ศักยภาพและความท้าทายของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยมุ่งประเด็นไปที่มุมมองเชิงโครงสร้าง มุมมองเชิงบุคคล ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการแบ่งปันผลประโยชน์ในชุมชน โดยใช้วิธีการทดสอบปัจจัยที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมในท้องถิ่น และผลประโยชน์ ภายใต้โมเดลเรื่องการจัดการป่าชุมชน พบว่า เกิดช่องว่างระหว่างการมีส่วนร่วมกับการนำการจัดการป่าชุมชนไปปฏิบัติ ในภาพรวมด้านการจัดการป่าชุมชนยังขาดการพิจารณาถึง อิทธิพลของป่าชุมชนต่อชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมเชิงประสิทธิผล และการตรวจสอบได้ ซึ่งในแง่ของธรรมาภิบาลภายในยังมีความอ่อนแอ

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม (๒๕๕๘) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการภาคีสาธารณะแบบใหม่ในกรณีของป่าชุมชนภาคตะวันออก” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของการจัดการภาคีสาธารณะกับภาวะผู้นำสาธารณะ และทุนทางสังคมต่อความสำเร็จของโครงการป่าชุมชน ปัญหาและอุปสรรค และค้นหาตัวแบบที่เหมาะสม พบว่า การจัดการภาคีสาธารณะและภาวะผู้นำสาธารณะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนปัญหาการจัดการป่าชุมชนแบบภาคีสาธารณะที่พบคือชาวบ้านบางส่วนขาดความเข้าใจจึงขัดขวางโครงการป่าชุมชน การดำเนินโครงการป่าชุมชนขึ้นอยู่กับผู้นำบารมีที่สูงวัยเป็นหลัก ขาดการสืบทอดผู้นำรุ่นใหม่ อีกทั้งตำแหน่งประธานคณะกรรมการโครงการป่าชุมชนมักผูกโยงกับตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน สำหรับตัวแบบที่เหมาะสมในการจัดการป่าชุมชนภาคตะวันออก คือ การจัดการในรูปแบบของภาคีเครือข่ายสาธารณะแบบใหม่ที่มีแกนนำชาวบ้านเป็นภาคีหลัก ส่วนภาคี

อื่นๆ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เครือข่ายป่าชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน วัด สถาบันการศึกษา โครงการพัฒนาเอกชน และธุรกิจเอกชน

บัณฑิต สุนทรวิกรานต์ (๒๕๕๘) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการทรัพยากรร่วมในรูปแบบโฉนดชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่เกษตรกรรม กรณีศึกษาชุมชนสหกรณ์บ้านคลองโยง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานเพื่อจัดให้มีโฉนดชุมชนของสำนักงานโฉนดชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งผลผลิตและผลลัพธ์ และศึกษาการดำเนินงานโฉนดชุมชนของชุมชนสหกรณ์บ้านคลองโยง เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติที่จะเป็นแนวทางส่งเสริมให้เกิดการจัดการทรัพยากรร่วม (ที่ดิน) ในรูปแบบโฉนดชุมชนให้สามารถรักษาพื้นที่เกษตรกรรมได้ พบว่าสำนักงานโฉนดชุมชนต้องทำงานภายใต้สภาพบังคับทางกฎหมายที่ด้อยกว่าหน่วยงานดูแลรับผิดชอบที่ดิน จึงไม่สามารถคุ้มครองสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดิน การกำหนดสภาพนิติบุคคลของชุมชน และการรับรองกติกาของชุมชนได้ จึงเกิดปัญหาการดำเนินงานโฉนดชุมชน และการดำเนินงานโฉนดชุมชนของชุมชนสหกรณ์บ้านคลองโยงมีลักษณะใช้กรรมสิทธิ์ร่วมโดยอาศัยรูปแบบสหกรณ์เป็นกลไกจัดการทรัพยากรร่วม (ที่ดิน) ของชุมชน ข้อดีคือแก้ไขปัญหาการสูญเสียที่ดินและรักษาพื้นที่เกษตรกรรมได้เป็นอย่างดี ข้อเสียคือสร้างภาระการบริหารและแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจให้ชุมชนไม่ได้ ส่วนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือต้องแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐบาลต้องเน้นสื่อสารเชิงนโยบายอย่างหลากหลาย

มานิชน์ บุญยานันต์ (๒๕๕๒) ได้ทำการศึกษาความเห็นของผู้นำชุมชนกลุ่มบ้านดออย่างบนที่สูงของจังหวัดกาญจนบุรี ต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับปี พ.ศ.๒๕๕๐) ส่วนใหญ่เคยรับทราบเรื่องเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนมาก่อน เคยทำกิจกรรมร่วมกับทางราชการและทำโดยชุมชนเอง มีการยอมรับสูงมากกับการให้มีกฎหมายป่าชุมชน ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับเจตนารมณ์และมีความเห็นที่สอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวข้างต้น แต่ได้ให้ความเห็นแตกต่างบางประเด็นที่เป็นรายละเอียดเชิงปฏิบัติ คือเห็นด้วยให้จัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่เขตอนุรักษ์ได้ แต่ไม่ค่อยเห็นด้วยที่จะจัดตั้งป่าชุมชนในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า มีความเห็นที่กำกวมที่ควรให้องค์ระดับจังหวัด กับองค์ระดับกระทรวง มีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติให้จัดตั้งและเพิกถอนป่าชุมชน และส่วนใหญ่เห็นด้วยให้องค์กรชุมชนร่วมกับทางราชการมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการควบคุมดูแลป่าชุมชน หากจะมีการปรับปรุงร่างกฎหมายฉบับนี้ต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำความเห็นของชุมชนบนพื้นที่สูงจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบพิจารณาด้วยเพื่อให้ได้รายละเอียดเชิงปฏิบัติครบถ้วน

พงษ์พันธ์ สุขสุพันธ์ (๒๕๕๐) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการระบบวนเกษตรและป่าชุมชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลวิจัยเกี่ยวกับการเกิดและคงอยู่ของป่าชุมชนสรุปได้ดังนี้

๑. ปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดและคงอยู่ของป่าชุมชน

- ๑.๑ ความสามัคคีในชุมชน
- ๑.๒ บทเรียนจากชุมชนอื่น
- ๑.๓ การมองเห็นประโยชน์ของป่า

- ๑.๔ การร่วมมือจากทางราชการ
- ๑.๕ สวนเกษตรที่ให้ผลผลิตแทนป่า
- ๑.๖ พื้นที่ป่าอยู่ในหมู่บ้าน ไม่ติดต่อกับหมู่บ้านอื่น
- ๑.๗ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ๑.๘ กฎหมายป่าชุมชน
๒. ปัจจัยที่ยับยั้งต่อการเกิดและคงอยู่ป่าชุมชน
 - ๒.๑ การแตกความสามัคคีในชุมชน
 - ๒.๒ นายทุน
 - ๒.๓ การตัดไม้ใหญ่ขาย
 - ๒.๔ การตัดไม้เพื่อเก็บเล็บกระรอก
 - ๒.๕ โครงการของส่วนราชการ
 - ๒.๖ การบุกรุกเพื่อถางที่ทำกิน

พรรณนะและผลงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าเกิดและดำรงอยู่ได้ของป่าชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ ๕ ประการ ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากรัฐ ความเข้มแข็งของชุมชน สภาพทางธรรมชาติของพื้นที่ ชุมชนได้ผลประโยชน์ร่วมกัน และการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

เสน่ห์ จามริก และคณะ (๒๕๓๖) ได้เสนอแนะแนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนว่าประกอบด้วย ๔ ประการ สรุปได้ดังนี้

๑. การวางแผนการจัดการทรัพยากรป่า โดยการจำแนกป่าออกเป็นประเภทต่างๆ เช่น ป่าอนุรักษ์ ป่าซับน้ำ ป่าต้นน้ำ ป่าหากิน ป่าเหมืองฝาย ป่าห้วยนา ป่าวัด เป็นต้น
๒. การจัดสรรผลประโยชน์แก่ชุมชน ชุมชนกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์จากป่าแต่ละชนิด เช่น ป่าอนุรักษ์ หรือป่าใช้สอย ใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง
๓. การควบคุมบังคับใช้ตามระเบียบของชุมชน เช่น ชุมชนกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ขององค์กรชุมชน กำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับป่าประเภทต่าง ๆ กำหนดเงื่อนไขในการพัฒนาป่า เป็นต้น
๔. การรับรองสิทธิในระดับต่าง ๆ เช่น สิทธิใช้สอยของชุมชน การรับรองสิทธิระดับเครือข่าย

Pagdee และคณะ (๒๐๐๖) ได้ทำการศึกษาเรื่องตัวแปร/กฎเกณฑ์ ที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการป่าชุมชน ประกอบไปด้วย

๑. มีความมั่นคงในการถือครองพื้นที่
๒. มีความชัดเจนของความเป็นเจ้าของพื้นที่
๓. สภาพและลักษณะของทรัพยากรป่าชุมชนมีความสอดคล้องและกลมกลืนกับสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของชุมชนที่ใช้ประโยชน์จากป่า
๔. มีการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ
๕. มีการตรวจสอบติดตาม

๖. มีกลไกในการลงโทษผู้ละเมิดกฎระเบียบ
 ๗. มีผู้นำที่เข้มแข็ง และมีสมาชิกและองค์กรที่มีทักษะและประสบการณ์ในการจัดการทรัพยากร

๘. มีผลประโยชน์ร่วมกัน

๙. มีความเข้าใจ/สนใจ/จุดร่วมกัน ระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่

Gilmour (๒๐๑๖) ได้ทำการศึกษาเรื่องตัวแปร/กฎเกณฑ์ ที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการป่าชุมชน ประกอบไปด้วย

๑. มีความมั่นคงในการถือครองพื้นที่

๒. มีการบริหารดำเนินงานที่สามารถเชื้อให้เกิดดำเนินงานป่าชุมชนได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ

๓. มีธรรมาภิบาลที่ดี

๔. มีเทคโนโลยีที่สามารถใช้ได้จริง

๕. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตลาดอย่างพอเพียง

๖. มีระบบราชการที่สนับสนุนและเอื้อต่อการดำเนินงาน

De Jong และคณะ (๒๐๑๘) ได้ทำการศึกษาเรื่องตัวแปร/กฎเกณฑ์ ที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดการป่าชุมชน ประกอบไปด้วย

๑. มีความมั่นใจว่าจะได้รับผลประโยชน์จากป่าชุมชนทั้งในระยะสั้น – ยาว

๒. มีความมั่นคงในการถือครองที่ดิน

๓. มีโครงสร้างและการจัดการองค์กรภายในที่เหมาะสม

๔. มีบทบาทในการตัดสินใจร่วมกัน

๕. มีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เป็นอิสระและสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖. มีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย

๗. มีการวางแผนและติดตามอย่างรอบคอบ

๘. มีองค์กรรัฐสนับสนุนที่พอเพียงและเหมาะสม

๙. มีการจัดการความขัดแย้งอย่างเหมาะสม

๑๐. มีการฝึกอบรม ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ทางสังคมร่วมกันอย่างเพียงพอ

บทที่ ๓ วิธีการศึกษา

๓.๑ วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

๑) วางแผนการศึกษา วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษา กลุ่มบุคคลเป้าหมาย การค้นคว้า ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการวางแผนการเก็บข้อมูล

๒) การเก็บข้อมูลจากกระบวนการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ตั้งแต่กรมป่าไม้เริ่มร่าง พระราชบัญญัติป่าชุมชน จนถึงคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑

๓) ออกแบบจัดทำแบบสอบถามรับฟังความคิดเห็นจากเครือข่ายป่าชุมชน เก็บข้อมูลจากทุก ภาคทั่วประเทศ นำมาวิเคราะห์ข้อมูล

๔) ทำการสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

๕) เรียบเรียงเป็นเอกสารงานวิจัยเพื่อเผยแพร่ต่อไป

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

อุปกรณ์

เอกสารหลักฐานของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ฉบับต่าง ๆ กฎหมาย นโยบาย ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เอกสารข้อมูล อื่นที่เกี่ยวข้อง

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม เรื่อง ความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับผ่านความเห็นชอบคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑) สร้างขึ้นจากการกำหนดแนวคิด หมวดหมู่ และ วัตถุประสงค์ในการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้แสดงความคิดเห็น

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน

ส่วนที่ ๒.๑ ความเห็นทั่วไปเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

ส่วนที่ ๒.๒ การจัดตั้งป่าชุมชน ตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

ส่วนที่ ๒.๓ การจัดการป่าชุมชน ตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

ส่วนที่ ๒.๔ การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

ส่วนที่ ๒.๕ การควบคุมป่าชุมชน ตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

ส่วนที่ ๒.๖ ความพร้อมของชุมชนในการจัดตั้งป่าชุมชน ตามพระราชบัญญัติ

ป่าชุมชน พ.ศ.

๓.๓ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

๑) การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

๑.๑) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตรวจสอบรวบรวมเอกสารข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ได้แก่ เอกสารหลักฐานการดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เอกสารหลักฐานการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๒) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ - ๔ ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตรวจสอบเอกสารทุติยภูมิ (secondary data) ได้แก่ เอกสารข้อมูลเกี่ยวข้องกับเครือข่ายป่าชุมชนของกรมป่าไม้ และทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเครือข่ายป่าชุมชนต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. โดยใช้แบบสอบถามจะประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้แสดงความคิดเห็น (ประธาน และสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน)

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๒.๑ ความเห็นทั่วไปเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๒.๒ การจัดตั้งป่าชุมชน

๒.๓ การจัดการป่าชุมชน

๒.๔ การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

๒.๕ การควบคุมป่าชุมชน

๒.๖ ความพร้อมของชุมชนในการจัดตั้งป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

การวิเคราะห์ประเมินผลดังกล่าวจะใช้สถิติอนุมาน (inferential statistics) ซึ่งเป็นการหาค่าความสัมพันธ์ทางสถิติเกี่ยวกับความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative analysis) โดยการนำข้อมูลปฐมภูมิที่เก็บได้จากการสัมภาษณ์โดยแบบสอบถาม และข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมไว้มาสรุปประเด็นเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒-๔ ต่อไป

๒) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนทั่วประเทศ

เครือข่ายป่าชุมชนกรมป่าไม้

อาสาสมัครภาคประชาชน ที่เกิดจากกระบวนการเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมของราษฎรภายหลังการจัดตั้งป่าชุมชนและลงทะเบียนกับกรมป่าไม้ โดยจัดตั้งเป็นเครือข่ายป่าชุมชนในแต่ละจังหวัด เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา พัฒนาศักยภาพและยกระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้จากชุมชนสู่อำเภอ และจังหวัด โดยการบริหารจัดการป่าชุมชนตามวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกัน ทั้งด้านการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ซึ่งนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดต่อทรัพยากรป่าไม้ของชาติ ตลอดจนคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของเครือข่ายป่าชุมชน

- (๑) เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงประสานงานระหว่างสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - (๒) เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาทรัพยากรป่าไม้อย่างมีส่วนร่วม
 - (๓) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการป่าชุมชน และพัฒนาศักยภาพสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน
- กิจกรรมการดำเนินงานของเครือข่ายป่าชุมชน
- ประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีส่วนร่วมในรูปแบบป่าชุมชน
 - ปกป้องดูแลรักษาป่า ควบคุมไฟป่า เช่น รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ลาดตระเวนตรวจไฟป่า ดับไฟป่า
 - จัดกิจกรรมในพื้นที่ป่าชุมชนในวาระโอกาสที่สำคัญ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
 - เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนแก่ประชาชนทั่วไป
 - สร้างภาคีเครือข่ายด้านการอนุรักษ์จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกัน

จากฐานข้อมูลสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกรมป่าไม้ (ณ วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๑) ปรากฏว่ามีจำนวนเครือข่ายป่าชุมชนระดับจังหวัด จำนวน ๖๘ เครือข่าย รวมสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนทั้งสิ้น ๘๒,๐๖๖ คน จากนั้นทำการสุ่มเลือกจำนวนสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนที่คัดเลือกไว้ตามลำดับ ดังนี้

๒.๑) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ คือ สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนระดับจังหวัดทุกจังหวัด ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมทั้งหมด คำนวณได้จากสูตร ของ Yamane (๑๙๗๓) ดังนี้

$$n = N / (๑ + Ne^๒)$$

เมื่อ e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งในที่นี้กำหนดให้เท่ากับ ๕ เปอร์เซ็นต์

N = จำนวนสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนทั้งหมด

n = จำนวนสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวอย่าง

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างของจำนวนสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนที่เหมาะสม

$$= ๘๒,๐๖๖ / (๑ + ๘๒,๐๖๖(๐.๐๕)^๒)$$

$$= ๓๙๔๔ \text{ คน}$$

๒.๒) การสุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น ๒ ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ คำนวณหาจำนวนกลุ่มสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน หาได้โดยการใช้สัดส่วนจำนวนสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนทั้งหมดของแต่ละจังหวัด กับสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง ดูตามสัดส่วนจำนวนกลุ่มสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนทั้งหมด (สุมงกช, ๒๕๖๖) โดยใช้สูตร

$$n_i = n(N_i/N)$$

n_i = จำนวนตัวอย่างสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนที่ต้องการในแต่ละจังหวัด

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างของจำนวนสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนทั้งหมด
ซึ่งเท่ากับ ๓๙๘ คน

N_i = จำนวนสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนแต่ละจังหวัด

N = จำนวนสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนทั้งหมด (๘๒,๐๖๖ คน)

i = ๑, ๒, ๓ ... ๖๕

จากการใช้สูตรข้างต้นปรากฏว่าได้จำนวนสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวอย่างแต่ละจังหวัด
(ตารางที่ ๑)

ตารางที่ ๑ จำนวนตัวอย่างสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนแต่ละจังหวัด

ชื่อจังหวัด	จำนวนสมาชิกเครือข่าย ป่าชุมชนทั้งหมด	จำนวนสมาชิกเครือข่าย ป่าชุมชนตัวอย่าง
เชียงใหม่	๓,๔๙๓	๑๓
ลำพูน	๓,๙๖๙	๑๙
แม่ฮ่องสอน	๑,๔๕๘	๓
เชียงราย	๒,๙๔๘	๑๔
พะเยา	๒,๖๑๖	๑๒
ลำปาง	๕๐๐	๒
อุตรดิตถ์	๑,๐๘๒	๔
แพร่	๑,๘๐๑	๙
น่าน	๔,๖๓๕	๒๒
ตาก	๓,๓๘๑	๑๖
สุโขทัย	๑,๙๖๒	๑๐
กำแพงเพชร	๓,๖๖๘	๑๘
นครสวรรค์	๑,๖๙๑	๘
อุทัยธานี	๓๖๐	๔
พิจิตร	๙๓๕	๕
เพชรบูรณ์	๔,๔๕๓	๒๑

ตารางที่ ๑ จำนวนตัวอย่างสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนแต่ละจังหวัด (ต่อ)

ชื่อจังหวัด	จำนวนสมาชิกเครือข่าย ป่าชุมชนทั้งหมด	จำนวนสมาชิกเครือข่าย ป่าชุมชนตัวอย่าง
สระบุรี	๑๘๕	๑
ชัยนาท	๖๙๙	๓
ลพบุรี	๑๘๕	๑
สิงห์บุรี	๒๒๓	๑
อุตรธานี	๒,๕๕๓	๑๒
เลย	๓๖๘	๒
หนองบัวลำภู	๔๑๘	๒
หนองคาย	๔๘๕	๒
บึงกาฬ	๓๓/๐	๒
นครพนม	๑,๒๙๘	๖
สกลนคร	๑,๕๒๙	๓
ขอนแก่น	๙๘๑	๕
มหาสารคาม	๖,๔๘๘	๓๑
กาฬสินธุ์	๘๙๕	๔
ร้อยเอ็ด	๖๒๓	๓
มุกดาหาร	๙๑๘	๔
อุบลราชธานี	๑,๙๘๘	๙
อำนาจเจริญ	๒,๒๕๖	๑๑
ยโสธร	๑,๕๙๔	๘
ศรีสะเกษ	๑,๓/๐๐	๘
นครราชสีมา	๒,๘๑๖	๑๕
สุรินทร์	๘๘๘	๔
บุรีรัมย์	๕๐๑	๒
ชัยภูมิ	๑,๐๒๑	๕
ชลบุรี	๓/๐	๑
ระยอง	๘๒	๑
จันทบุรี	๑๐๖	๑

ตารางที่ ๑ จำนวนตัวอย่างสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนแต่ละจังหวัด (ต่อ)

ชื่อจังหวัด	จำนวนสมาชิกเครือข่าย ป่าชุมชนทั้งหมด	จำนวนสมาชิกเครือข่าย ป่าชุมชนตัวอย่าง
ตราด	๑๕๖	๑
ปราจีนบุรี	๖๐๕	๓
สระแก้ว	๕๖๖	๓
นครนายก	๗๖	๑
ฉะเชิงเทรา	๓๕๕	๒
ราชบุรี	๑,๓๑๓	๖
กาญจนบุรี	๑,๒๘๒	๖
สุพรรณบุรี	๕๗๒	๓
เพชรบุรี	๑,๐๔๗	๕
ประจวบคีรีขันธ์	๓๖๕	๒
สุราษฎร์ธานี	๒๓๒	๑
ชุมพร	๑๖๑	๑
ระนอง	๑๕๗	๑
นครศรีธรรมราช	๕๓๗	๒
ตรัง	๔๐๗	๒
พัทลุง	๒๘๖	๑
กระบี่	๒๕๘	๑
พังงา	๑๓๔	๑
ภูเก็ต	๒๙	๑
สงขลา	๑๒๕	๑
สตูล	๒๐๕	๑
ปัตตานี	๓๕	๑
นราธิวาส	๗๕๖	๔
ยะลา	๒๓๗	๑
รวม	๘๒,๐๖๖	๓๙๘

ขั้นตอนที่ ๒ เมื่อได้จำนวนตัวอย่างในแต่ละจังหวัดแล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random) จากสมาชิกเครือข่ายป้าชุมชนแต่ละจังหวัด จนได้ครบตามจำนวนตัวอย่างที่คำนวณตามสัดส่วนของแต่ละจังหวัด

๓) ระยะเวลาดำเนินงาน

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระยะเวลา ๕ เดือน โดยเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๖๑ ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ รายละเอียดการดำเนินการศึกษา

การดำเนินงาน	ปี ๒๕๖๑				
	ก.พ.	มี.ค.	เม.ษ.	พ.ค.	มิ.ย.
ตรวจเอกสาร					
สร้างแบบสอบถาม					
เก็บข้อมูล					
วิเคราะห์ข้อมูล					
การเขียนรายงาน					

บทที่ ๔ ผลและวิจารณ์ผล

การศึกษาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ผู้ศึกษาขอนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้ คือ

ตอนที่ ๑ : การศึกษา รวบรวมข้อมูล ขั้นตอนวิธีการในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน

ตอนที่ ๒ : การประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน

ตอนที่ ๓ : การศึกษา วิเคราะห์ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่มีความเหมาะสมแต่ละภูมิภาค

ตอนที่ ๑ : การศึกษา รวบรวมข้อมูล ขั้นตอนวิธีการในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน

การส่งเสริมจัดการงานด้านป่าชุมชนของกรมป่าไม้

กรมป่าไม้ได้มีการพัฒนางานด้านการส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๐ โดยได้ดำเนินการโครงการพัฒนาป่าชุมชนขึ้นโดยดำเนินการในพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน มีการจัดกลุ่มเกษตรกร อบรมกลุ่มเกษตรกรและครูในพื้นที่เป้าหมาย สนับสนุนการเพาะชำกล้าไม้และส่งเสริมให้ปลูกป่าชุมชนในพื้นที่เป้าหมายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖

พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๓๕ ดำเนินการจัดระบบการส่งเสริมความร่วมมือด้านป่าไม้ในท้องที่จังหวัดเป้าหมาย ๔๗ จังหวัด โดยความช่วยเหลือของ UNDP/FAO/SIDA เพื่อให้บริการทางด้านชุมชนต่างๆ ที่พึงพิงพื้นที่ป่าไม้

ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๗ กรมป่าไม้ได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิฟอร์ดในการพัฒนาโครงการนำร่องทางวนศาสตร์ชุมชนในประเทศไทย โดยเป็นความร่วมมือระหว่างกรมป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น ดำเนินงานในพื้นที่โครงการพัฒนาที่สูงสามหมื่น จังหวัดเชียงใหม่ โครงการหมู่บ้านป่าไม้ และโครงการช่วยเหลือราษฎรให้มีสิทธิ์ทำกิน (สทก.) จังหวัดขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา และกาฬสินธุ์

ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙) โครงการพัฒนาป่าชุมชนได้ถูกกำหนดให้เป็นกิจกรรมหนึ่งในแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ตามแผนพัฒนาจังหวัดภายใต้ระบบโครงการพัฒนาชนบท (กชช.) ซึ่งมุ่งกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังส่วนภูมิภาค โดยดำเนินการใช้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและป่าพื้นที่อื่นๆ ยกเว้นเขตวนอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่ต้นน้ำลำธาร ชั้น ๑A โดยมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของภาครัฐและกลุ่มราษฎรเพื่อการดำเนินการป่าชุมชน การศึกษาและวิจัยถึงปฏิบัติการ โดยการประสานงานระหว่างภาครัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชน

ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๔๐-๒๕๔๒ กรมป่าไม้ยังทำการส่งเสริมและพัฒนาโครงการป่าชุมชนตลอดมา โดยเฉพาะรูปแบบการจัดตั้งป่าชุมชน โดยได้ทำการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนจัดตั้งป่าชุมชนเป็นผลสำเร็จครั้งแรก ในวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๒ จำนวน ๓ แห่งด้วยกัน คือ

- ป่าชุมชนเขาราวเทียนทอง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลเนินฆ้อ อำเภอเนินฆ้อ จังหวัดชัยนาท
- ป่าชุมชนปางขนุน หมู่ที่ ๖ ตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
- ป่าชุมชนเขาวังเยี่ยม หมู่ที่ ๙ ตำบลนาบ่อคำ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ซึ่งในปัจจุบัน ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑ กรมป่าไม้ได้จัดตั้งป่าชุมชนรวมทั้งสิ้น ๑๑,๑๑๔ หมู่บ้าน รวมพื้นที่มากกว่า ๖.๐๙ ล้านไร่

ตารางที่ ๓ ผลการจัดตั้งป่าชุมชนของกรมป่าไม้

ภาค	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนหมู่บ้าน				เนื้อที่ (ไร่)
		ป่าสงวนแห่งชาติ	ป่าตามพร.บ.ป่าไม้	ที่สาธารณประโยชน์	อื่นๆ	
ภาคเหนือ	๓,๘๕๓	๒,๘๕๘	๙๙๘	๓/๐	๓๕	๔,๐๕๑,๓/๙๕
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๕,๔๓/๓	๑,๕๕๓	๒,๖๑๘	๙๒๔	๒๐	๑,๓๔๓/๓๙๒
ภาคกลาง	๙๙๕	๓๘๒	๕๑๑	๓/๕	๑๑	๕๓๒,๑๙/๑
ภาคใต้	๓/๘๙	๓๐๖	๕๖๑	๖	๒๙	๑๓/๑,๙/๐๒
รวมทั้งประเทศ	๑๑,๑๑๔	๕,๐๙๓	๔,๕๘๘	๑,๐๓/๕	๙๕	๖,๐๙๓,๒๘๐

ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑

ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๔๘ กรมป่าไม้ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการสนับสนุนชุมชนจากการสนับสนุนกล้าไม้ จำนวน ๒๐,๐๐๐ กล้า/หมู่บ้าน เป็นการสนับสนุนกิจกรรมการบริหารจัดการพื้นที่โดยการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งเป็นการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนให้ชุมชนดำเนินการตามแผนงานด้านป่าชุมชนที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้เฉลี่ย ๕๐,๐๐๐ บาท/หมู่บ้าน และกิจกรรมพัฒนาอาชีพด้านป่าไม้จากป่าชุมชนจำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท/หมู่บ้าน ซึ่งต่อมามีกรมป่าไม้ได้ทำการส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนตามแนวทางดังกล่าวมาจนถึงปัจจุบัน (๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑) โดยมีหมู่บ้านเป้าหมายที่รับการสนับสนุนงบเงินอุดหนุนเพื่อการบริหารจัดการป่าชุมชนไปแล้วทั้งสิ้น ๔,๓๔๒ หมู่บ้าน เป็นงบประมาณ รวม ๓๓๒ ล้านบาท

ตารางที่ ๔ การจัดสรรงบประมาณหมวดงบประมาณเงินอุดหนุน กิจกรรมส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน
ปีงบประมาณ ๒๕๕๘-๒๕๖๑

ปีงบประมาณ	จำนวน (หมู่บ้าน)	งบประมาณ (บาท)
๒๕๕๘	๘๐๐	๕๖,๐๐๐,๐๐๐
๒๕๕๙	๔๕๐	๓๑,๕๐๐,๐๐๐
๒๕๕๐	๔๕๐	๓๑,๕๐๐,๐๐๐
๒๕๕๑	๔๕๐	๒๑,๕๐๐,๐๐๐
๒๕๕๒	๓๕๐	๒๔,๕๐๐,๐๐๐
๒๕๕๓	๑๔๒	๑๐,๐๐๐,๐๐๐
๒๕๕๔	๔๐๐	๓๐,๐๐๐,๐๐๐
๒๕๕๕	๒๐๐	๒๐,๐๐๐,๐๐๐
๒๕๕๖	๒๐๐	๒๐,๐๐๐,๐๐๐
๒๕๕๗	๒๐๐	๒๐,๐๐๐,๐๐๐
๒๕๕๘	๒๐๐	๒๐,๐๐๐,๐๐๐
๒๕๕๙	๒๐๐	๒๐,๐๐๐,๐๐๐
๒๕๖๐	๒๐๐	๒๐,๐๐๐,๐๐๐
๒๕๖๑	๑๐๐	๗,๐๐๐,๐๐๐
รวมทั้งสิ้น	๔,๓๔๒	๓๓๒,๐๐๐,๐๐๐

กรมป่าไม้ได้ดำเนินการส่งเสริมการจัดตั้งป่าชุมชน โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่ กล่าวคือ

๑. พื้นที่ดำเนินโครงการอยู่ในป่าสงวนแห่งชาติ

อธิบดีกรมป่าไม้พิจารณาโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗ (๑) มาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ และมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ อนุมัติและสั่งการให้เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ดำเนินโครงการป่าชุมชนร่วมกับผู้นำชุมชน เพื่อประโยชน์ในการควบคุม ดูแล รักษา หรือบำรุงป่าสงวนแห่งชาติ

๒. พื้นที่ดำเนินโครงการอยู่ในเขตป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

อธิบดีกรมป่าไม้พิจารณาโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗ (๑) มาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ อนุมัติและสั่งการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินโครงการป่าชุมชนร่วมกับผู้นำชุมชน เพื่อประโยชน์ในการบำรุงป่า การค้นคว้า หรือการทดลองในทางวิชาการ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไป

ในแนวทางเดียวกันกับการสั่งการให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๔๕

๓. พื้นที่ดำเนินโครงการอยู่ในเขตพื้นที่อื่น ๆ ของรัฐ

ถ้าอยู่ในเขตที่ดินอันสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓ หรือพื้นที่ของหน่วยงานต่าง ๆ จะต้องได้รับความยินยอมหรือแจ้งไม่ขัดข้อง และอธิบดีกรมป่าไม้จะพิจารณาอนุมัติและสั่งการให้เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ ดำเนินโครงการป่าชุมชนร่วมกับผู้นำชุมชนตามมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๔๕

ป่าชุมชนเป็นรูปแบบการส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าไม้ที่อยู่ใกล้ชุมชน เพื่อให้ทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่นมีความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืน การจัดตั้งป่าชุมชนตามแนวทางของกรมป่าไม้ในปัจจุบัน แม้ว่าจะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งแต่ยังคงอาศัยอำนาจของกฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ และพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งเป็นกฎหมายควบคุม จึงมีข้อจำกัดในการดำเนินงานและไม่สอดคล้องกับสิทธิและหน้าที่ของชุมชนตามรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑) กฎหมายในปัจจุบันยังไม่เปิดโอกาสเรื่องของสิทธิของชุมชนในการบริหารจัดการป่าอย่างเป็นรูปธรรมและยังไม่ครอบคลุมสิทธิชุมชนในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน และกิจกรรมอื่นๆ ต่อเนื่อง เช่น สิทธิในการใช้น้ำ

๒) ต้นไม้ที่ชุมชนร่วมกันปลูกในป่าชุมชน เมื่อต้องการนำไปใช้ประโยชน์ ต้องขออนุญาต

๓) ผลผลิตจากป่า การใช้ประโยชน์เพื่อการค้า/ขาย ยังไม่มีความชัดเจน

๔) การอนุมัติโครงการป่าชุมชนในปัจจุบัน ผู้รับผิดชอบโครงการ คือพนักงานเจ้าหน้าที่ คณะกรรมการป่าชุมชนเป็นเพียงผู้ช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย

๕) โครงการป่าชุมชนมีระยะเวลาสิ้นสุดโครงการ (๑๐ ปี) ต้องทำการต่ออายุโครงการเพิ่มภาระให้กับเจ้าหน้าที่และชุมชนในการต่ออายุโครงการป่าชุมชน

๖) คณะกรรมการป่าชุมชนไม่มีอำนาจในการบริหารจัดการป่าชุมชนที่เหมาะสม

๗) ขาดแรงจูงใจของชุมชนในการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์ป่าชุมชนอย่างเหมาะสม

จึงมีความจำเป็นต้องมีการตรากฎหมายเฉพาะด้านป่าชุมชน เพื่อลดข้อจำกัดดังกล่าว โดยใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการบริหารจัดการป่าชุมชนให้สอดคล้องกับสิทธิหน้าที่ของชุมชนต่อไป

ขั้นตอนวิธีการในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

สำหรับขั้นตอนวิธีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนฉบับนี้ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.๒๕๕๘ โดยกรมป่าไม้ได้แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ฉบับกรมป่าไม้ขึ้น เพื่อยกร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนขึ้นใหม่ ซึ่งระหว่างการศึกษาดำเนินการอยู่นั้น คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ร่วมกับกรมป่าไม้เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนฉบับดังกล่าว ซึ่งสรุปขั้นตอนวิธีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนได้ดังนี้

ตารางที่ ๕ สรุปขั้นตอนการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

ขั้นตอน	รายละเอียด
ขั้นตอนที่ ๑	สปท. ยกร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.
ขั้นตอนที่ ๒	คณะกรรมการประสานงาน ๓ ฝ่าย พิจารณา
ขั้นตอนที่ ๓	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยืนยันร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.
ขั้นตอนที่ ๔	เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา
ขั้นตอนที่ ๕	คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณา
ขั้นตอนที่ ๖	เสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ขั้นตอนที่ ๗	ประกาศใช้เป็นกฎหมาย

ขั้นตอนที่ ๑ สปท. ยกร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๓/ มีนาคม ๒๕๕๙

- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ได้แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อน (ร่าง) พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เพื่อพิจารณาศึกษา วิเคราะห์ จัดทำแนวทางและข้อเสนอเพื่อผลักดัน (ร่าง) พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๒๒ เมษายน ๒๕๕๙

- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น ผ่านโครงการสัมมนา เรื่อง “(ร่าง) พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.” โดยได้เชิญประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภูมิภาคและหน่วยงานต่าง ๆ ของประเทศไทย ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนหรือองค์กรเอกชน และภาคสื่อมวลชน จำนวน ๑๕๐ คน เข้าร่วมการสัมมนาดังกล่าว เพื่อถ่ายทอดร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ปรีกษาหารือและรับฟังความคิดเห็น แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมมนา มาปรับปรุง ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ให้มีความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ ๒ คณะกรรมการประสานงาน ๓ ฝ่าย พิจารณา

๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙

- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เข้าที่ประชุม คณะกรรมการประสานงานรวม ๓ ฝ่าย (ครม. สนช. สปท.) ครั้งที่ ๒๒ ซึ่งผลจากการพิจารณา เห็นชอบในหลักการของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) และให้แจ้งหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทราบและพิจารณา

๑๓ กันยายน ๒๕๕๙

- กรมป่าไม้แต่งตั้งคณะทำงานย่อยเตรียมการร่างกฎกระทรวง ระเบียบ เพื่อรองรับ พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ซึ่งได้ดำเนินการยกร่างกฎกระทรวง ระเบียบ ตามร่างพระราชบัญญัติ ป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) ตั้งแต่วันที่ ๑๒ ต.ค.๕๙ จนถึงปัจจุบัน (วันที่ ๒๒ พ.ย. ๖๐) จาก ๘ กฎกระทรวงแล้วเสร็จจำนวน ๖ กฎกระทรวง

๙ ธันวาคม ๒๕๕๙

- รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (ประธานคณะกรรมการประสานงานรวม ๓ ฝ่ายฯ) มีหนังสือแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) เพื่อโปรดทราบและ พิจารณาดำเนินการตามมติของคณะกรรมการประสานงานรวม ๓ ฝ่าย (ครม. สนช. สปท.)

ขั้นตอนที่ ๓ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยืนยันร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๙

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งหนังสือแจ้งกรมป่าไม้เพื่อพิจารณาดำเนินการ ตามมติของคณะกรรมการประสานงานรวม ๓ ฝ่าย (ครม. สนช. สปท.)

๓๑ มกราคม ๒๕๖๐

- กรมป่าไม้โดยคณะกรรมการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ ได้พิจารณา ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) โดยมีข้อเสนอแก้ไขปรับปรุงร่างในบางประเด็น

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

- กรมป่าไม้มีหนังสือส่งร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ที่ผ่านการพิจารณาของ คณะกรรมการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ เสนอปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑๘ เมษายน ๒๕๖๐

- คณะทำงานพัฒนากฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติของ ทส. ได้มีการจัดประชุมครั้งที่ ๑ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) ที่กรมป่าไม้มีข้อเสนอแก้ไขปรับปรุงร่าง ในบางประเด็น

๒๓/ เมษายน ๒๕๖๐

- คณะทำงานพัฒนานโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติของ ทส. ได้มีการจัดประชุมครั้งที่ ๒ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) ที่กรมป่าไม้มีข้อเสนอแก้ไขปรับปรุงร่างในบางประเด็น

๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐

- กรมป่าไม้ มีหนังสือถึงกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแจ้งยืนยันเห็นชอบตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) พร้อมมีการตั้งข้อสังเกตประกอบร่างในบางประเด็นเพื่อขอแก้ไขในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา

๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐

- คณะทำงานพัฒนานโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติของ ทส. ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) โดยมีมติเห็นชอบและยืนยันตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) พร้อมมีการตั้งข้อสังเกตประกอบร่างในบางประเด็นและมอบหมายให้กรมป่าไม้จัดทำหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) พร้อมสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น อันเป็นไปตามที่แนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๓/๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้เพื่อเสนอคณะทำงานพัฒนานโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐

- กรมป่าไม้ได้ดำเนินการตามมติการประชุมของคณะทำงานพัฒนานโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมป่าไม้ เป็นระยะเวลา รวม ๑๖ วัน ตั้งแต่วันที่ ๑๖ พ.ค. ๖๐ ถึง วันที่ ๓๑ พ.ค. ๖๐ พร้อมทั้ง ได้ดำเนินการจัดทำหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) พร้อมสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น อันเป็นไปตามที่แนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๓/๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้

๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐

- คณะกรรมการพัฒนานโยบาย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชุมพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) โดยมีมติเห็นชอบหลักการของร่างดังกล่าวพร้อมมีการตั้งข้อสังเกตประกอบร่างในบางประเด็นและมอบหมายให้กรมป่าไม้ให้แก้ไขปรับปรุงรายละเอียดของหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) พร้อมสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น อันเป็นไปตามที่แนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๓/๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้

๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๐

- กรมป่าไม้ ได้แก้ไขตามมติที่ประชุม โดยส่งหนังสือเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) พร้อมรายละเอียดของหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) และสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นอันเป็นไปตามที่แนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมาย ตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพิจารณา

ขั้นตอนที่ ๔ เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ... (ฉบับ สปท.) เรียนรองนายกรัฐมนตรี (พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ) เพื่อขอความเห็นชอบให้เสนอ คณะรัฐมนตรีซึ่งรองนายกรัฐมนตรี (พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ) ได้มีหนังสือให้ความเห็นชอบให้เสนอ คณะรัฐมนตรี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงส่งร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับสปท.) ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาตรวจสอบเสนอคณะรัฐมนตรี

๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐

- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้มีหนังสือให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำข้อมูลเอกสารเพิ่มเติม ดังนี้

๑) ให้จัดทำรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ... (ฉบับ สปท.) เพิ่มเติม โดยให้มีรายละเอียดเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐ เรื่อง แนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย

๒) ให้แก้ไขเพิ่มเติมบันทึกหลักการและเหตุผล โดยให้ระบุให้ชัดเจนในบันทึกหลักการและ เหตุผลประกอบการเสนอร่างกฎหมายในการกำหนดโทษอาญาสำหรับความผิดร้ายแรง อันเป็นไปตาม แผนนโยบายแห่งรัฐในการตรากฎหมายตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่ง เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๖๐ รับทราบและเห็นชอบแนวทางการจัดทำ ร่างกฎหมายให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐

- กรมป่าไม้ได้มีหนังสือแก้ไขสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและบันทึกหลักการและเหตุผลของ ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ให้มีความละเอียดครบถ้วนตามมติคณะรัฐมนตรีเสนอปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อโปรดพิจารณานำเรียนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อโปรดลงนามหนังสือเสนอสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาเสนอ เข้าคณะรัฐมนตรีต่อไป

๑๑ กันยายน ๒๕๖๐

- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลงนามหนังสือแก้ไขสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและบันทึกหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) ให้มีความละเอียดครบถ้วนตามมติคณะรัฐมนตรีเสนอสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาเสนอเข้าคณะรัฐมนตรีต่อไป

๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐

- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้มีหนังสือแจ้งว่า รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) ปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี มีคำสั่งมอบหมายสรุปได้ดังนี้

๑) สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือแจ้งเวียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอให้เสนอความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.)

๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหนังสือตอบเสนอความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) จำนวน ๑๔ หน่วยงาน ตอบเห็นชอบในหลักการ ๖ หน่วยงาน และมีข้อเสนอแนะจำนวน ๙ หน่วยงาน

๓) มอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรับร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้ ไปพิจารณาร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้ข้อยุติ ก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๐

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งสำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีให้กรมป่าไม้พิจารณาดำเนินการตามคำสั่งรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) ปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี

๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๐

- กรมป่าไม้ จัดประชุมคณะทำงานพิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เพื่อพิจารณาข้อเสนอของ ๙ หน่วยงาน ที่มีความเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.)

๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๐

- กรมป่าไม้ จัดประชุมคณะกรรมการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ เพื่อพิจารณาข้อเสนอของ ๙ หน่วยงาน ที่มีความเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.)

๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

- กรมป่าไม้ ส่งหนังสือแจ้งผลการประชุมพิจารณาข้อเสนอดังกล่าวให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อพิจารณาเชิญหน่วยงานที่ให้ข้อเสนอแนะรวม ๙ หน่วยงาน ประชุมร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ให้ได้ข้อยุติเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) ก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐

– กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดประชุมหารือกับหน่วยงานที่ให้ข้อเสนอความเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. รวม ๙ หน่วยงาน ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อหาข้อยุติเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา ซึ่งการประชุมได้ข้อยุติในแต่ละประเด็น โดยที่ประชุมมีมติรับหลักการในร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) และมอบหมายให้กรมป่าไม้ นำข้อยุติและข้อเสนอจากที่ประชุมเป็นข้อสังเกตประกอบร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีตามขั้นตอนการเสนอกฎหมายต่อไป เพื่อให้เกิดความชัดเจนให้กรมป่าไม้จัดทำเอกสารร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับ สปท.) ที่แก้ไขข้อความตามข้อยุติและข้อเสนอจากที่ประชุม

สำหรับข้อเสนอและมติที่ประชุมต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ของ ๙ หน่วยงานสรุปได้ดังนี้

๑) สำนักงานศาลยุติธรรม มีความเห็นว่าเจ้าหน้าที่ป่าชุมชนซึ่งอาจเป็นราษฎรที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน ตามมาตรา ๓ ให้เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมีอำนาจในการตรวจค้น จับกุมผู้กระทำความผิด ตามมาตรา ๔๔ และมาตรา ๔๕ ซึ่งไม่เห็นด้วยที่จะให้ราษฎรจับกุมราษฎรด้วยตนเอง ควรเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้นที่มีอำนาจดังกล่าว กรมป่าไม้และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว แต่ได้ขอให้เจ้าหน้าที่ป่าชุมชนมีอำนาจสั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกจากป่าชุมชนหรือให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการใดๆ ในเขตป่าชุมชน ในกรณีที่บุคคลเหล่านั้นฝ่าฝืนข้อบังคับ ซึ่งสำนักงานศาลยุติธรรมเห็นด้วย

๒) กระทรวงกลาโหม มีความเห็นว่าพื้นที่ป่าชุมชนที่นำไปจัดตั้งอาจกระทบต่อเขตพื้นที่ทางทหาร จึงขอให้ตั้งผู้แทนกระทรวงกลาโหม เป็นคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนหรือคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ตามมาตรา ๗ และมาตรา ๑๘ ซึ่งกรมป่าไม้และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว ทั้งนี้จะได้ไม่กระทบถึงความปลอดภัยของประเทศ

๓) กระทรวงการคลังและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีความเห็นว่าที่ราชพัสดุที่กรมธนารักษ์ให้ส่วนราชการอื่นไปใช้แล้ว หากจะนำไปตั้งเป็นป่าชุมชนนอกจากจะได้รับความยินยอมจากส่วนราชการที่ใช้ที่ดินแล้วจะต้องได้รับความยินยอมจากกรมธนารักษ์ด้วยมาตรา ๒๐ วรรคสาม ซึ่งกรมป่าไม้และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว

๔) กระทรวงยุติธรรม มีความเห็นว่าการทำนิติกรรมของคณะกรรมการป่าชุมชน ต้องผูกพันบุคคลมิใช่ผูกพันทรัพย์สิน ตามลักษณะการทำนิติกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรมป่าไม้และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว จึงได้แก้ไขให้คณะกรรมการป่าชุมชนมีอำนาจทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนกลางได้ซึ่งผูกพันคณะกรรมการป่าชุมชนนั้นๆ

๕) กระทรวงอุตสาหกรรม มีความเห็นว่าเมื่อมีการนำพื้นที่ป่าไปจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว จะมีผลทำให้ไม่สามารถขอทำเหมืองแร่หรือขุดหาแร่ในพื้นที่ป่าชุมชนได้อีก ในกรณีที่ป่าได้รับอนุญาตให้ทำเหมืองแร่

หรือขุดหาแร่ได้ ซึ่งต่อมาได้มีการอนุญาตให้นำพื้นที่ดังกล่าวไปจัดตั้งเป็นป่าชุมชนตามกฎหมาย จึงขอให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พิจารณาให้ทำเหมืองแร่ได้ด้วย กรมป่าไม้และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้มีการปรับปรุงว่าในกรณีเห็นว่ามีเหตุผลความจำเป็นทางด้านกิจการเพื่อความมั่นคงแห่งรัฐ อธิบดีกรมป่าไม้โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน มีอำนาจเพิกถอนป่าชุมชนได้และอาจนำพื้นที่ไปอนุญาตให้ทำเหมืองแร่ได้ และบัญญัติรองรับในกรณีพื้นที่นั้นได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่ทำเหมืองแร่ก่อนพระราชบัญญัติป่าชุมชนใช้บังคับก็ให้ทำต่อไปได้จนสิ้นอายุใบอนุญาตนั้นๆ

๖) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ต้องการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖ ให้หนักขึ้นเพื่อเป็นการป้องปรามรักษาป่าชุมชนประสบความสำเร็จ ซึ่งกรมป่าไม้และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพิจารณาแล้วไม่เห็นด้วย เพราะการกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบเป็นโทษเพียงเล็กน้อย ประกอบกับการกระทำบางเรื่องอาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ หรือพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ซึ่งมีโทษหนักอยู่แล้ว จึงไม่ปรับอัตราโทษให้สูงขึ้น

๗) สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ มีความเห็นว่า ในขั้นตอนการปฏิบัติจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจกับประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้เข้าใจถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวอย่างแท้จริงเพื่อควบคุมดูแล และใช้ประโยชน์ป่าชุมชนอย่างเหมาะสม ในขณะเดียวกันภาครัฐต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเพื่อพิจารณาอนุญาตจัดตั้งป่าชุมชนและควบคุมดูแลตามที่กฎหมายกำหนดอย่างเคร่งครัดเพื่อมิให้กระทบต่อเขตป่าอนุรักษ์ซึ่งอยู่ใกล้กัน นอกจากนี้ควรต้องกำหนดมาตรการจูงใจทางสังคมเพื่อให้ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๘) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความเห็นเพิ่มเติมให้ป่าชุมชนที่จัดตั้งอยู่แล้ว ซึ่งมี ๑๕,๐๐๐ ป่า เป็นป่าชุมชนตามพระราชบัญญัตินี้

๙) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มีความเห็นว่ารายได้จากการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนไม่ควรได้รับการยกเว้นภาษีอากร เนื่องจากจะทำให้รัฐบาลขาดรายได้ ซึ่งกรมป่าไม้และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว

สำหรับประเด็นความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่นนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. นี้บัญญัติไว้แล้วตามมาตรา ๒๐ วรรค สอง ว่าหากจะมีการขอจัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่อื่นของรัฐ จะต้องมิหนังสือยินยอมจากหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่นั้นเสียก่อน ชุมชนจึงจะสามารถนำไปจัดการป่าชุมชนได้ เป็นต้น ซึ่งไม่น่ามีปัญหาความซ้ำซ้อนเชิงพื้นที่ในการบังคับใช้กฎหมายหลายฉบับในพื้นที่เดียวกัน

๘ มกราคม ๒๕๖๑

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มีหนังสือแจ้งกรมป่าไม้ว่า สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้เสนอรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ของคณะกรรมการธิการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มาเพื่อดำเนินการ โดยในการนี้ รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วมีคำสั่งมอบให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลักกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางและความเหมาะสมของข้อเสนอแนะดังกล่าว และสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในภาพรวมแล้วส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

๑๙ มกราคม ๒๕๖๑

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมอบกรมป่าไม้ นำข้อยุติและข้อเสนอจากที่ประชุมร่วมกับหน่วยงานที่มีความเห็นและข้อเสนอ ๙ หน่วยงาน เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐ และข้อเสนอแนะจากรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มาปรับแก้ไขร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. พร้อมทั้งนำร่างพระราชบัญญัติที่แก้ไขข้อความตามข้อเสนอดังกล่าว ลงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐเพื่อรับฟังความคิดเห็น ตามแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๒๙ มกราคม ๒๕๖๑

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีหนังสือเชิญกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประชุมหารือรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ในวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ เวลา ๐๘.๓๐ น. - ๑๔.๓๐ น. ณ ห้องประชุม ๑ ชั้น ๒ อาคารเทียมนคมกฤส กรมป่าไม้

โดยข้อเสนอของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑) ให้ปรับปรุงเพิ่มเติม บทนิยามคำว่า ป่า ป่าชุมชน เขตป่าอนุรักษ์ ไม้ ของป่า พื้น องค์กรเอกชน ให้ชัดเจน

๒) ควรเพิ่มนักกฎหมายเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

๓) ในร่างมาตรา ๙ (๖) ควรตัดคำว่า หย่อนความสามารถออก

๔) ตามร่างมาตรา ๒๐ ควรกำหนดเนื้อที่ป่าชุมชนที่ใช้เพื่อการอนุรักษ์ และเพื่อการใช้ประโยชน์ให้ชัดเจน

๕) ในร่าง มาตรา ๓๐ ควรกำหนดระยะเวลาที่จะใช้แผนเดิมมาใช้ต่อไป จนกว่าจะมีการอนุมัติแผนจัดการป่าชุมชนใหม่ให้ชัดเจน

๖) ร่างมาตรา ๕๐ คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดไม่ได้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ จะมีอำนาจดำเนินการตามมาตรานี้หรือไม่

๗) ร่างมาตรา ๕๕ การพิจารณาถึงหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้มาสนับสนุนการดำเนินการป่าชุมชน

๘) บทกำหนดโทษ ควรพิจารณาบททอนความหนักเบาของโทษแต่ละมาตราด้วย

๙) กฎกระทรวงและระเบียบ ควรพิจารณาบททอน เกี่ยวกับการออกกฎกระทรวงเพราะบางเรื่อง อาจจะไม่จำเป็นต้องออกเป็นกฎกระทรวง

๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมป่าไม้ได้จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ณ ห้องประชุม ๑ ชั้น ๒ อาคารเทียมคมกฤต กรมป่าไม้ โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรเอกชน ได้เข้าส่วนในการรับทราบข้อมูล ทำความเข้าใจ ร่วมปรึกษาหารือและร่วมแสดงความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

- คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย มีหนังสือเชิญกรมป่าไม้เข้าร่วมประชุมให้ข้อมูลและความคิดเห็นประกอบการพิจารณาร่างกฎหมายเรื่อง ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. โดยที่ประชุมได้มอบให้กรมป่าไม้รับความเห็นและข้อเสนอแนะไปพิจารณาปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

- คณะอนุกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหนังสือเชิญกรมป่าไม้เข้าร่วมประชุมหารือ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. กับประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์) เวลา ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องทวีบุญเกิด ชั้น ๒ อาคารสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (หลังเก่า) ทำเนียบรัฐบาล กรุงเทพมหานคร เพื่อปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ให้สอดคล้องกับข้อเสนอของคณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน

ซึ่งมีข้อสรุปความเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ดังนี้

๑) คำว่า “กิจการเพื่อความมั่นคงแห่งรัฐ” นั้น ไม่มีเงื่อนไขกำหนดไว้ในกฎหมาย อำนาจอธิปไตย กรมป่าไม้ตามมาตรานี้จึงไม่อาจใช้ดุลยพินิจได้ จึงเสนอว่าการใช้อำนาจอธิปไตยกรมป่าไม้ตามมาตรา ๕ (๔) ควรใช้ความรอบคอบในการตีความ “ความมั่นคงแห่งรัฐ” บนพื้นฐานของเจตนารมณ์ของกฎหมายตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายเท่านั้น

๒) การปรับปรุงแก้ไขนิยาม ตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ดังนี้

นิยาม “ชุมชน” ควรมีความหมายสอดคล้องกับหลักการของสิทธิชุมชนที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามมาตรา ๔๕ เพื่อให้บุคคลและชุมชนเป็นผู้ทรงสิทธิในการอนุรักษ์ ป่าพันธุ์ หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงาม ทั้งของท้องถิ่นและของชาติ จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นิยาม “เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน” ที่กำหนดให้มีสัดส่วนของภาครัฐอยู่ด้วยอาจมีความไม่เหมาะสม เนื่องจากอาจมีลักษณะประโยชน์ทับซ้อนระหว่างอำนาจหน้าที่ในฐานะเจ้าหน้าที่รัฐและเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน ตามมาตรา ๔๐ ที่เจ้าหน้าที่ป่าชุมชนมีอำนาจหน้าที่ตาม (๕) รายงานคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด เมื่อปรากฏว่ามีกรณีจะต้องเพิกถอนป่าชุมชน ทั้งแปลงหรือบางส่วน ซึ่งเจตนาารมณ์ของกฎหมายป่าชุมชน ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัตินั้น ต้องการให้ชุมชนหรือบุคคลในชุมชน หรือชุมชนใกล้เคียงมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชน

๓) ขั้นตอนและระยะเวลาในการขออนุญาตจัดตั้งป่าชุมชน ตามมาตรา ๒๑ ถึงมาตรา ๒๔ เสนอให้กำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการในแต่ละขั้นตอนให้สั้นลง เนื่องจากกระบวนการการขออนุมัติ อนุญาต การคัดค้านและระยะเวลาพิจารณาคัดค้านการจัดตั้งป่าชุมชน ใช้เวลารวมๆ กันนานกว่า ๓๐๐ วัน ซึ่งนานเกินความจำเป็น

๔) มาตรา ๑๐ การกำหนดระเบียบ การอนุญาต อนุมัติใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ควรเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ไม่ควรเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ซึ่งเป็นองค์กรระดับชาติในการกำหนดนโยบายป่าชุมชน

๕) หมวด ๙ บทกำหนดโทษ ตั้งแต่มาตรา ๕๖ ถึง ๖๒ ควรพิจารณาว่าการกำหนดโทษจำคุกเหมาะสมหรือไม่ หรือควรใช้มาตรการอื่นทางปกครองหรือทางนโยบาย เนื่องจากลักษณะความผิดตามร่างพระราชบัญญัตินี้ มีลักษณะเป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด (Mala Prohibita) ซึ่งเป็นเรื่องไม่ร้ายแรงเท่ากับความผิดในตัวเอง (Mala in se) เช่น การฆ่าคนโดยเจตนา

๖) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีแผนจะประกาศพื้นที่อุทยานแห่งชาติ จำนวน ๒๔ แห่ง เนื้อที่รวมทั้งหมด ๔,๗๔๘,๘๒๑.๐๒ ไร่ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่ป่าชุมชน ควรมีการสำรวจให้ชัดเจนก่อนมีการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และต้องมีการกันพื้นที่ชุมชน พื้นที่ที่มีการจัดการในรูปแบบป่าชุมชนออกมาก่อน เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการในรูปแบบป่าชุมชนต่อไปได้ภายใต้พระราชบัญญัติป่าชุมชนฉบับนี้

๗ มีนาคม ๒๕๖๑

– คณะกรรมการขับเคลื่อนและเร่งรัดการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล (กขร.) สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้มีหนังสือเชิญเข้าร่วมประชุม กขร. เพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ณ ตึกสันติไมตรี (หลังใน) ทำเนียบรัฐบาล

๘ มีนาคม ๒๕๖๑

- กรมป่าไม้จัดทำหลักเกณฑ์การตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) และสรุปและวิเคราะห์ผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ลงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐ ตามแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติ มาตรา ๓/๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เรียบร้อยแล้ว

๑๖ มีนาคม ๒๕๖๑

- กรมป่าไม้มีหนังสือเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เสนอปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อโปรดนำเรียนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อโปรดลงนามหนังสือเสนอรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) และลงนามหนังสือเสนอสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๑๘ เมษายน ๒๕๖๑

- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลงนามหนังสือเสนอรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) เพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบให้นำเรื่องร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑

- รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) พิจารณาให้ความเห็นชอบให้นำเรื่องร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ส่งหนังสือถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรี

๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑

- คณะรัฐมนตรี ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. โดยมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ พร้อมทั้งส่งมติคณะรัฐมนตรีให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาก่อนพิจารณาก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ขั้นตอนที่ ๕ คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณา

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม - ๕ กันยายน ๒๕๖๑ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้จัดประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. รายมาตรา ตั้งแต่บทนำ ร่างมาตรา ๑ จนถึงมาตรา ๓/๑ โดยกรมป่าไม้ชี้แจงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมมีการประชุมในวาระนี้ ๑๒ ครั้ง

วันที่ ๙ ตุลาคม - ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้จัดประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. รายละเอียด ในวาระที่ ๒ ตั้งแต่บทนำ จนถึงบทเฉพาะกาล โดยร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ได้ผ่านการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และส่งร่างดังกล่าวให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อแจ้งผลการตรวจพิจารณา พร้อมทั้งส่งให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยื่นย่นร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

ขั้นตอนที่ ๖ เสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ยื่นย่นร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ที่ผ่านการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พร้อมส่งสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นต่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้เห็นชอบหลักการของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (โดยมีผู้เห็นด้วย ๑๓๑ ท่าน งดออกเสียง ๓ ท่าน จากผู้เข้าร่วมประชุม ๑๓๔ ท่าน) พร้อมทั้งได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. โดยมีนายวัลลภ เกิดผล เป็นประธานเพื่อพิจารณาเป็นรายมาตรา

วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑ - ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ได้จัดประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. รายละเอียด ตั้งแต่หลักการเหตุผลถึงบทเฉพาะกาล มาตรา ๑๐๔ ในรอบที่ ๑ รวม ๙ ครั้ง

วันที่ ๑๖ - ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ได้จัดประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. รายละเอียด ตั้งแต่หลักการเหตุผลถึงบทเฉพาะกาล มาตรา ๑๐๔ ในรอบที่ ๒ รวม ๖ ครั้ง

วันที่ ๒๕ - ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ได้จัดประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. รายละเอียด ตั้งแต่หลักการเหตุผลถึงบทเฉพาะกาล มาตรา ๑๐๔ ในรอบที่ ๓ รวม ๓ ครั้ง

วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

ได้นำเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยได้รับความเห็นชอบในวาระที่ ๒ และวาระ ๓ โดยมีมติเห็นสมควรให้มีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

ขั้นตอนที่ ๗ ประกาศใช้เป็นกฎหมาย

วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒

พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้มีการประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒

จนถึงระดับนโยบายเพื่อทำหน้าที่เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีทุกประเด็นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการทั้ง ๓ คณะ มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน และมีการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจของคณะกรรมการทั้ง ๓ คณะอีกด้วย และมีความจำเป็นต้องกำหนดโทษทางอาญาสำหรับความผิดที่ร้ายแรงตามพระราชบัญญัติ ในการป้องกัน ระงับ และยับยั้งการกระทำความผิด เนื่องจากเป็นความผิดที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒) โครงสร้างการดำเนินงานป่าชุมชน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๔)

อธิบดีกรมป่าไม้ประกาศการอนุมัติจัดตั้งป่าชุมชน และให้มีผลเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๒๖)

คณะกรรมการ มี ๓ ระดับ ประกอบด้วย

(๑) คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

(๑.๑) องค์ประกอบ (ร่างมาตรา ๗)

(๑.๑.๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เป็นประธานกรรมการ

(๑.๑.๒) ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เป็นรองประธานกรรมการ

(๑.๑.๓) อัยการสูงสุด เป็นกรรมการ

(๑.๑.๔) ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นกรรมการ

(๑.๑.๕) เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นกรรมการ

(๑.๑.๖) อธิบดีกรมที่ดิน เป็นกรรมการ

(๑.๑.๗) อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี เป็นกรรมการ

(๑.๑.๘) อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นกรรมการ

(๑.๑.๙) อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน เป็นกรรมการ

(๑.๑.๑๐) อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นกรรมการ

(๑.๑.๑๑) อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นกรรมการ

(๑.๑.๑๒) ผู้แทนกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นกรรมการ

(๑.๑.๑๓) ผู้ทรงคุณวุฒิอีกแปดคน ซึ่งแต่งตั้งจากผู้แทนองค์กรเอกชนสองคน ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคลสองคน และผู้แทนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนสี่คน เป็นกรรมการ โดยรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิเสนอตามมาตรา ๑๗

(๑.๑.๑๔) อธิบดีกรมป่าไม้เป็นกรรมการและเลขานุการ ทั้งนี้ อธิบดีกรมป่าไม้อาจแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการได้ตามความจำเป็น

(๑.๒) อำนาจหน้าที่

(๑.๒.๑) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายในการจัดตั้ง การจัดการ ป่าชุมชน และเครือข่ายป่าชุมชน หรือพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับป่าชุมชนตามที่คณะรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีมอบหมาย

(๑.๒.๒) เสนอแนะในการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้

(๑.๒.๓) กำหนดระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๑.๒.๔) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การแต่งตั้งกรรมการป่าชุมชนประจำ จังหวัดตามมาตรา ๑๘

(๑.๒.๕) จัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงาน และประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๕ เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งเป็น กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

(๑.๒.๖) จัดทำรายงานเกี่ยวกับสภาพโดยรวมของป่าชุมชนทั่วประเทศพร้อมทั้งเสนอ ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีปีละหนึ่งครั้ง เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม การอนุรักษ์ การฟื้นฟูสภาพ ธรรมชาติในป่าชุมชน หรือการสนับสนุนการจัดการป่าชุมชน

(๑.๒.๗) พิจารณาอุทธรณ์มติเกี่ยวกับการขอจัดตั้ง หรือเพิกถอนป่าชุมชน

(๑.๒.๘) พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดที่สั่งการ ตามมาตรา ๔๖ และพิจารณาการนำเสนขอของอธิบดีตามมาตรา ๔๘

(๑.๒.๙) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดงบประมาณ มาตรการ หรือกลไก ทางการเงิน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

(๑.๒.๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

ในการเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายในการจัดตั้งและจัดการป่าชุมชน ตาม (๑.๒.๑) และการเสนอแนะในการออกกฎกระทรวงตาม (๑.๒.๒) ให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน รับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาเสนอความเห็นและเสนอแนะด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด (ร่างมาตรา ๑๐)

ทั้งนี้ คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือ ปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดแทนคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน (ร่างมาตรา ๑๔) อีกทั้ง มีอำนาจ เรียกหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริงหรือส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณา (ร่างมาตรา ๑๕)

(๒) คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

(๒.๑) องค์ประกอบ (ร่างมาตรา ๑๘)

(๒.๑.๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ

(๒.๑.๒) รองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ

(๒.๑.๓) อัยการจังหวัด เป็นกรรมการ

(๒.๑.๔) ผู้แทนกระทรวงกลาโหม เป็นกรรมการ

(๒.๑.๕) ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่ เป็นกรรมการ

(๒.๑.๖) ประธานเครือข่ายป่าชุมชนระดับจังหวัด เป็นกรรมการ

(๒.๑.๗) ผู้แทนผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกรรมการ

(๒.๑.๘) ผู้แทนสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นกรรมการ

(๒.๑.๙) ข้าราชการหรือพนักงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในจังหวัดนั้นสามคน เป็นกรรมการ

(๒.๑.๑๐) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธานกรรมการแต่งตั้งอีกเจ็ดคน

(๒.๑.๑๑) ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

(๒.๑.๑๒) ข้าราชการสังกัดสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่หนึ่งคนซึ่งอธิบดีแต่งตั้ง เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

(๒.๒) อำนาจหน้าที่ (ร่างมาตรา ๑๙)

(๒.๒.๑) พิจารณาคำขอ เพิ่มหรือลดเขตป่าชุมชน หรือเพิกถอนป่าชุมชน และดำเนินการตรวจสอบเกี่ยวกับรายละเอียดที่ระบุในคำขอจัดตั้งเป็นป่าชุมชน

(๒.๒.๒) ประกาศคำขอให้จัดตั้งป่าชุมชน เพิ่มหรือลดเขตป่าชุมชน หรือเพิกถอนป่าชุมชน และพิจารณาคำคัดค้าน

(๒.๒.๓) ถอดถอนกรรมการจัดการป่าชุมชน

(๒.๒.๔) แต่งตั้งและถอดถอนเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน

(๒.๒.๕) พิจารณาอุทธรณ์มติการให้พ้นจากการเป็นสมาชิกป่าชุมชนตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง

(๒.๒.๖) พิจารณาอนุมัติแผนจัดการป่าชุมชน พิจารณาให้ความเป็นชอบข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน และพิจารณาคำขออนุญาตตามมาตรา ๔๓

(๒.๒.๗) ให้คำแนะนำปรึกษาและความช่วยเหลือทางวิชาการต่อคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนในการจัดการป่าชุมชน

(๒.๒.๘) ควบคุม ดูแล การจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และแผนจัดการป่าชุมชน

(๒.๒.๙) ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดแล้วจัดทำ รายงานเสนอคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตามระเบียบคณะกรรมการนโยบาย ป่าชุมชนกำหนด

(๒.๒.๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือรัฐมนตรี หรือ คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนมอบหมาย

(๓) คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

(๓.๑) องค์ประกอบ (ร่างมาตรา ๒๐)

บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีภูมิลำเนาในท้องถิ่นนั้นไม่น้อยกว่า ห้าปี จำนวนตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป โดยมีรายชื่อและประวัติโดยสังเขปของผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนและผู้ขอ เป็นสมาชิกป่าชุมชน ซึ่งมีคุณสมบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนดที่ออกตาม ความในมาตรา ๒๙ วรรคสอง พร้อมทั้งรายชื่อคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

(๓.๒) อำนาจหน้าที่ (ร่างมาตรา ๒๙)

(๓.๒.๑) ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน หลักเกณฑ์การรับบุคคลเป็น สมาชิกป่าชุมชน และการจัดการทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชน ทั้งนี้ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของป่าชุมชน และไม่ขัดแย้งกับระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

(๓.๒.๒) สั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกจากป่าชุมชนหรือให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการใด ๆ ในเขตป่าชุมชน เพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับตาม (๑) หรือพระราชบัญญัตินี้

(๓.๒.๓) ร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการจัดให้มีหลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายอื่น ตามมาตรา ๓๒

(๓.๒.๔) ดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชน

(๓.๒.๕) ดูแลให้สมาชิกป่าชุมชนปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้

(๓.๒.๖) โกล่เกลี่ยหรือประนีประนอม เมื่อสมาชิกป่าชุมชนเกิดความขัดแย้งในการ จัดการป่าชุมชน

(๓.๒.๗) ช่วยเหลือพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่มีการจับกุมปราบปรามผู้กระทำ ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๓.๒.๘) มีมติด้วยคะแนนเสียงจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ให้รับบุคคลเป็นสมาชิก ป่าชุมชนหรือให้สมาชิกป่าชุมชนพ้นจากการเป็นสมาชิกป่าชุมชน

(๓.๒.๙) ดำเนินการตามที่เห็นสมควรเพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่ป่าชุมชน

(๓.๒.๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่คณะกรรมการ นโยบายป่าชุมชนหรือคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ จัดการป่าชุมชน

๓) การจัดตั้งป่าชุมชน

๓.๑) ป่านอกเขตป่าอนุรักษ์ พื้นที่อื่นของรัฐที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชนโดยมีการจัดการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๓)

๓.๒) ป่าชุมชนที่จัดตั้งขึ้นต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- (๑) การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสภาวะแวดล้อม
- (๒) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน
- (๓) การส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลายของชุมชนในการอนุรักษ์ การฟื้นฟู

การพัฒนา การควบคุมดูแล และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน

(๔) การฟื้นฟูพื้นที่ป่าในเขตป่าชุมชนโดยการปลูกป่าทดแทน

(๕) การเสริมสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนในการจัดการป่าชุมชน (ร่างมาตรา ๕)

๓.๓) พื้นที่ป่าที่มีการจัดตั้งเป็นป่าชุมชนตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้คงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (ร่างมาตรา ๖)

๓.๔) ชุมชนท้องถิ่นใดที่อยู่ใกล้พื้นที่ป่าหรือพื้นที่อื่นของรัฐ ซึ่งอยู่นอกเขตป่าอนุรักษ์ อยู่ใกล้และอยู่ในสภาพที่จะดูแลรักษาป่าได้ หากประสงค์จะจัดตั้งป่าชุมชนในท้องที่นั้นให้บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีภูมิลำเนาในท้องที่นั้นไม่น้อยกว่าห้าปี และอยู่ในสภาพที่สามารถเข้าไปดูแลรักษาป่าที่จะขอจัดตั้งเป็นป่าชุมชนได้จำนวนตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป ตั้งตัวแทนยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดแห่งท้องที่ที่ป่านั้นตั้งอยู่ เพื่อให้จัดตั้งป่าชุมชนได้

คำขอต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) วัตถุประสงค์ของป่าชุมชน

(๒) รายชื่อและประวัติโดยสังเขปของผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนและผู้ขอเป็นสมาชิกป่าชุมชนซึ่งมีคุณสมบัติ ตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนดที่ออกตามความในมาตรา ๒๗/วรรคสอง

(๓) รายชื่อคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

(๔) ความเป็นมาของชุมชนโดยสังเขปและสภาพพื้นที่ที่ขอจัดตั้งป่าชุมชนพร้อมทั้งแผนที่สังเขปแสดงอาณาเขตและเขตติดต่อ

(๕) แผนจัดการป่าชุมชน โดยแสดงให้เห็นการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนาหรือการควบคุมดูแลสภาวะแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน วิธีดำเนินการและรายการอื่นที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

กรณีพื้นที่อื่นของรัฐที่ประสงค์นำมาจัดตั้งป่าชุมชน จะต้องมิหนังสือยินยอมจากหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจอนุญาตตามกฎหมายนั้น ๆ ให้ชุมชนนำพื้นที่ดังกล่าวไปจัดตั้งเป็นป่าชุมชนได้

ในพื้นที่ป่าชุมชนจะต้องกำหนดบริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ หรือบริเวณเพื่อการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว โดยให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศสภาพความเป็นอยู่ ของประชาชนในชุมชน และวัตถุประสงค์ของป่าชุมชน

หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำขอและการอนุมัติให้จัดตั้งป่าชุมชนให้กำหนดใน กฎกระทรวง (ร่างมาตรา ๒๐)

๔) หน้าที่ของสมาชิกป่าชุมชน

สมาชิกป่าชุมชนมีหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าชุมชน ดังนี้

- (๑) ปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ข้อบังคับของคณะกรรมการ จัดการป่าชุมชน และแผนจัดการป่าชุมชน
- (๒) ร่วมมือกับทางราชการในการดูแลรักษาป่าชุมชน สัตว์ป่า และทรัพยากรธรรมชาติใน ป่าชุมชน

สมาชิกป่าชุมชนที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการจัดการ ป่าชุมชนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่อาจมีมติให้ สมาชิกป่าชุมชน ผู้นั้นพ้นจากการเป็นสมาชิกป่าชุมชน

๕) สิทธิการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

สมาชิกป่าชุมชนมีสิทธิใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการป่าชุมชน

- (๑) การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - (๒) การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเพื่อการนันทนาการในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์
 - (๓) การเก็บหาของป่าในป่าชุมชน
 - (๔) การทำไม้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ให้ทำได้ตามความจำเป็นในการดำรงชีพและ การใช้สอยของสมาชิกป่าชุมชน หรือใช้ในกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชนนั้น ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับ แผนการจัดการป่าชุมชนที่ได้อนุมัติ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ วัฒนธรรม และความยั่งยืน
 - (๕) การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอื่นในเขตป่าชุมชน ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพ
- การใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการป่าชุมชนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบ คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

การใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการป่าชุมชนตามวรรคหนึ่ง หากเป็นบุคคลใดที่ไม่มีใช้ สมาชิกป่าชุมชนมีสิทธิใช้ประโยชน์ภายในป่าชุมชน ให้เป็นไปตามข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน ที่คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนกำหนดตามมาตรา ๒๙ (๑)

๖) การควบคุมดูแลป่าชุมชน

- (๑) ห้ามทำไม้ในบริเวณเพื่อการอนุรักษ์
- (๒) ห้ามใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือที่ทำกิน

(๓) ห้ามบุคคลใดกันสร้าง แผ้วถาง เผลาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า ชุตหาแร่ ล่าสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือกระทำการด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าชุมชน เว้นแต่เป็นการกระทำตามมาตรา ๓๓ หรือตามที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติให้กระทำได้

๓) การเพิกถอนป่าชุมชน

๓.๑) อธิบดีมีอำนาจสั่งเพิกถอนป่าชุมชนทั้งแปลงหรือแต่บางส่วน โดย

(๑) คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนขอให้เพิกถอนป่าชุมชนตามมาตรา ๓๑

(๒) คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทอดทิ้งไม่จัดการฟื้นฟูป่าชุมชนนั้นต่อเนื่องติดต่อกันเป็นเวลา ๑ ปี โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๓) คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือระเบียบ หรือข้อบังคับที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ อันจะเป็นเหตุให้ป่าชุมชนได้รับความเสียหาย หรือมีเหตุไม่ควรไว้วางใจให้จัดการป่าชุมชนต่อไป

(๔) เมื่อมีเหตุผลความจำเป็นทางด้านการกิจการเพื่อความมั่นคงแห่งรัฐ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน (ร่างมาตรา ๕๑)

๒. กรณีป่าชุมชนซึ่งเป็นพื้นที่อื่นของรัฐ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่นั้น หรือสิ้นสุดโดยเงื่อนไขอื่นใดตามที่ตกลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ให้ถือเป็นการเพิกถอนป่าชุมชนโดยทันที (ร่างมาตรา ๕๒)

๔) เงินรายได้/ทรัพย์สินส่วนกลาง

เงินรายได้ ค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน ค่าบริการ เงินที่มีผู้บริจาคให้ เงินสนับสนุนจากรัฐบาล และเงินรายได้อื่น ๆ ให้เก็บรักษาไว้ใช้จ่ายในกิจกรรมการจัดการป่าชุมชน โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนมีอำนาจกำหนดอัตราและวงระเบียบเกี่ยวกับการเก็บรายได้ค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน หรือค่าบริการเนื่องในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

๕) บทลงโทษ

๑) บทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำการฝ่าฝืนการทำไม้ในบริเวณเพื่อการอนุรักษ์ ใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือที่ทำกิน หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าชุมชน (ร่างมาตรา ๔๑) ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ร่างมาตรา ๖๐)

๒) บรรดาไม้หรือของป่าที่ได้มาหรือมีไว้เป็นความผิด หรือทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ริบเสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ก็ตาม (ร่างมาตรา ๖๒)

๑๐) บทเฉพาะกาล

๑) บรรดาใบอนุญาต อาชญาบัตร และประทานบัตร ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ หรือสัมปทาน ตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม ซึ่งได้ออกให้แก่บุคคลใดไว้แล้วก่อนวันที่อธิบดีประกาศการอนุมัติจัดตั้งป่าชุมชนในราชกิจจานุเบกษา ตามความในมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ให้ยังคงใช้ได้ต่อไป เพียงเท่าที่กำหนดอายุใบอนุญาต อาชญาบัตร และประทานบัตร หรือสัมปทานนั้น ๆ (ร่างมาตรา ๖๖)

๒) พื้นที่ป่าที่มีการจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งได้ออกก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและยังมีอายุโครงการอยู่ให้ถือว่าได้รับอนุมัติจัดตั้งเป็นป่าชุมชนโดยพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๖๗)

๓) ให้มีการออกกฎกระทรวง และระเบียบเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ภายในระยะเวลาหนึ่ง

**ตอนที่ ๒ : การประมวลและวิเคราะห์ข้อมูล จากการสำรวจความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติ
ป่าชุมชน พ.ศ.**

จากการศึกษาข้อมูลเครือข่ายป่าชุมชนของกรมป่าไม้ มีจำนวน ๘๒,๐๖๖ คน (๑ ตุลาคม ๒๕๖๑) โดยเป็นเครือข่ายระดับจังหวัด จำนวน ๖๘ จังหวัด ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านป่าชุมชนในพื้นที่และเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. โดยตรง พบว่า จังหวัดมหาสารคาม มีสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๑ รองลงมาเป็นจังหวัดน่าน คิดเป็นร้อยละ ๕.๖๕ และจังหวัดที่มีสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนน้อยที่สุด คือจังหวัดยะลา คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๓ (ตารางที่ ๓)

ตารางที่ ๖ จำนวนสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนแต่ละจังหวัด

จังหวัด	จำนวนสมาชิก เครือข่ายป่าชุมชน (คน)	ร้อยละ
เชียงใหม่	๓,๔๙๓	๔.๒๖
ลำพูน	๓,๙๖๙	๔.๘๔
แม่ฮ่องสอน	๑,๔๕๘	๑.๗๘
เชียงราย	๒,๙๔๘	๓.๕๙
พะเยา	๒,๖๑๖	๓.๑๙
ลำปาง	๕๐๐	๐.๖๑
อุตรดิตถ์	๑,๐๘๒	๑.๓๒
แพร่	๑,๘๐๑	๒.๑๙
น่าน	๔,๖๓๕	๕.๖๕
ตาก	๓,๓๘๑	๔.๑๒
สุโขทัย	๑,๙๖๒	๒.๓๙
กำแพงเพชร	๓,๖๖๘	๔.๔๓
นครสวรรค์	๑,๖๙๑	๒.๐๖
อุทัยธานี	๓๖๐	๐.๔๓
พิจิตร	๙๓/๕	๑.๑๙
พิษณุโลก	๑,๓/๓๔	๒.๑๑
เพชรบูรณ์	๔,๔๔๓	๕.๔๑

จังหวัด	จำนวนสมาชิก เครือข่ายปทุมชน (คน)	ร้อยละ
สระบุรี	๑๘๕	๐.๒๓
ชัยนาท	๖๙๙	๐.๘๕
ลพบุรี	๑๘๔	๐.๒๒
สิงห์บุรี	๒๒๓	๐.๒๘
อุตรธานี	๒,๕๕๓	๓.๑๑
เลย	๓๖๘	๐.๔๕
หนองบัวลำภู	๕๑๘	๐.๕๑
หนองคาย	๕๘๕	๐.๕๙
บึงกาฬ	๓๓๐	๐.๔๕
นครพนม	๑,๒๙๘	๑.๕๘
สกลนคร	๑,๕๒๙	๑.๘๖
ขอนแก่น	๙๘๑	๑.๒๐
มหาสารคาม	๖,๕๘๘	๗.๙๑
กาฬสินธุ์	๘๙๕	๑.๐๙
ร้อยเอ็ด	๖๒๓	๐.๗๖
มุกดาหาร	๙๑๘	๑.๑๒
อุบลราชธานี	๑,๙๘๘	๒.๔๒
อำนาจเจริญ	๒,๒๕๖	๒.๗๕
ยโสธร	๑,๕๙๕	๑.๙๕
ศรีสะเกษ	๑,๗๐๐	๒.๐๗
นครราชสีมา	๒,๘๑๖	๓.๔๓
สุรินทร์	๘๘๘	๑.๐๘
บุรีรัมย์	๕๐๑	๐.๖๑
ชัยภูมิ	๑,๐๒๑	๑.๒๕
ชลบุรี	๓๐	๐.๐๙
ระยอง	๘๒	๐.๑๐
จันทบุรี	๑๐๖	๐.๑๓
ตราด	๑๕๖	๐.๑๘

จังหวัด	จำนวนสมาชิก เครือข่ายป่าชุมชน (คน)	ร้อยละ
ปราจีนบุรี	๖๐๕	๐.๓๔
สระแก้ว	๕๖๖	๐.๖๙
นครนายก	๓๖	๐.๐๙
ฉะเชิงเทรา	๓๕๔	๐.๔๓
ราชบุรี	๑,๓๑๓	๑.๖๐
กาญจนบุรี	๑,๒๘๒	๑.๕๖
สุพรรณบุรี	๕๓๒	๐.๓๐
เพชรบุรี	๑,๐๔๓	๑.๒๘
ประจวบคีรีขันธ์	๓๖๕	๐.๔๔
สุราษฎร์ธานี	๒๓๒	๐.๓๓
ชุมพร	๑๖๑	๐.๒๐
ระนอง	๑๔๓	๐.๑๘
นครศรีธรรมราช	๕๓๓	๐.๖๕
ตรัง	๔๐๓	๐.๕๐
พัทลุง	๒๘๖	๐.๓๕
กระบี่	๒๕๘	๐.๓๑
พังงา	๑๓๔	๐.๑๖
ภูเก็ต	๒๙	๐.๐๔
สงขลา	๑๒๕	๐.๑๕
สตูล	๒๐๕	๐.๒๕
ปัตตานี	๓๕	๐.๐๔
นราธิวาส	๓/๕๖	๐.๙๒
ยะลา	๒๓	๐.๐๓
รวม	๘๒,๐๖๖	๑๐๐.๐๐

ที่มา : กรมป่าไม้ (๒๕๖๑)

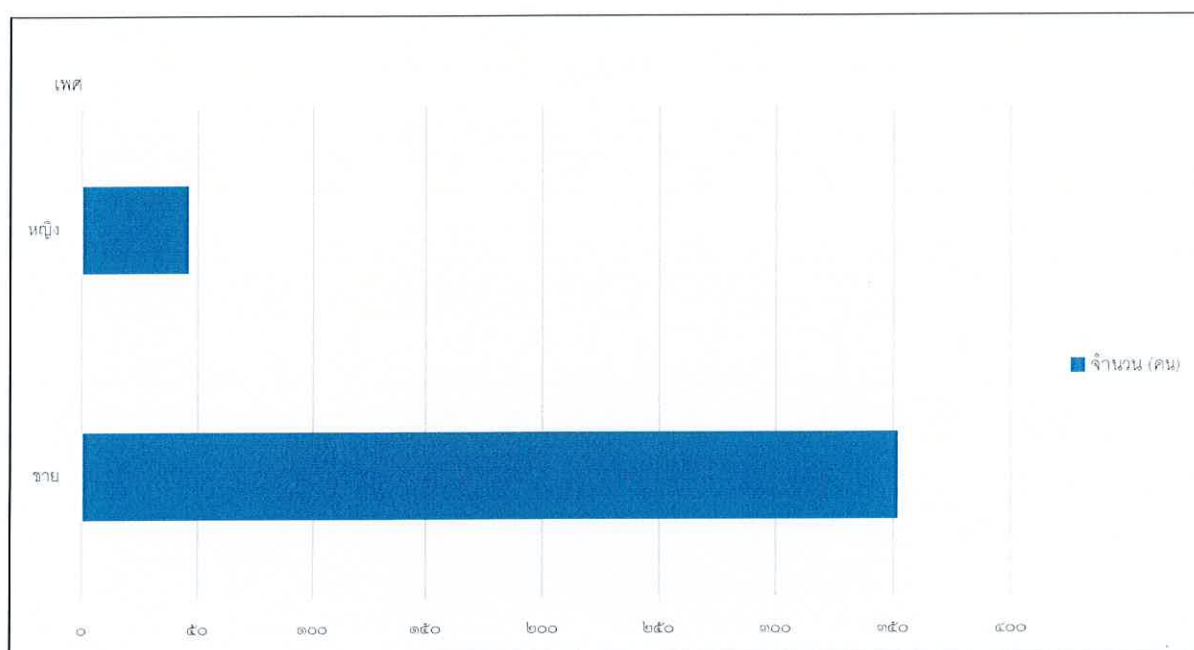
สถานภาพทางสังคมและความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๑. ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

๑.๑ เพศ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๔ ที่เหลือเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖ (ตารางที่ ๓)

ตารางที่ ๓ เพศของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	๓๕๒	๘๘.๔
หญิง	๔๖	๑๑.๖
รวม	๓๙๘	๑๐๐.๐

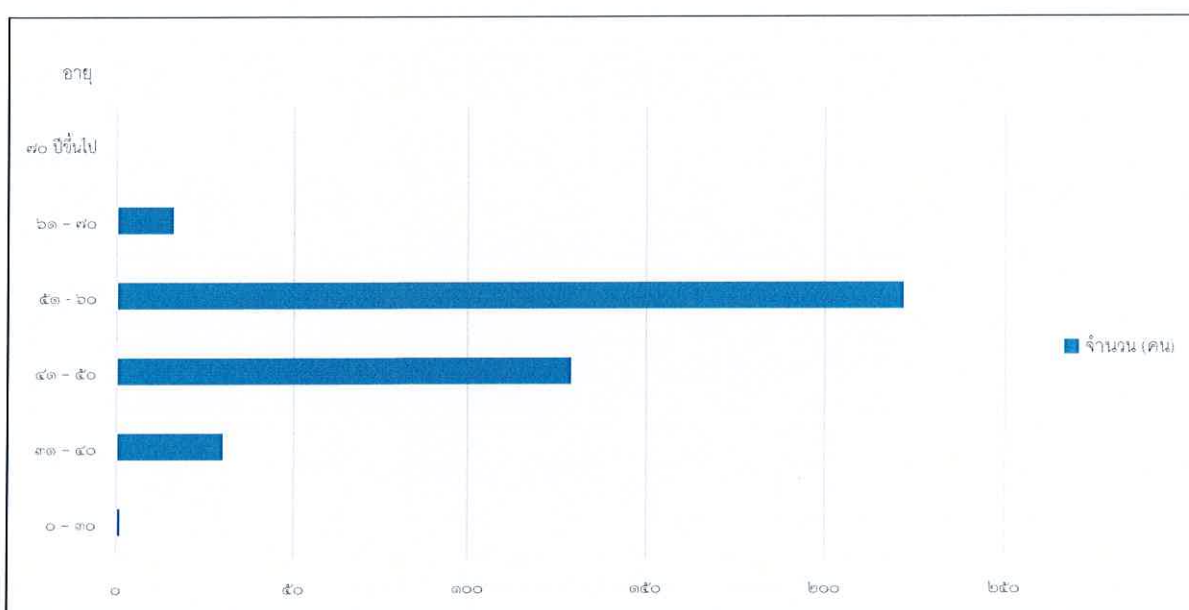

ภาพที่ ๓ แผนภูมิเพศของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

๑.๒ อายุ จากการศึกษพบว่า โดยเฉลี่ยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวกลุ่มอย่าง ส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงอายุ ๕๑ - ๖๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๘ รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔ และช่วงอายุ ๖๑ - ๗๐ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔ โดยไม่มีสมาชิกคนใดอายุมากกว่า ๗๐ ปี (ตารางที่ ๘)

ตารางที่ ๘ อายุของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๐ - ๓๐	๑	๐.๓
๓๑ - ๔๐	๓๐	๓.๕
๔๑ - ๕๐	๑๒๙	๓๒.๔
๕๑ - ๖๐	๒๒๒	๕๕.๘
๖๑ - ๗๐	๑๖	๔
๗๐ ปีขึ้นไป	๐	๐
รวม	๓๙๘	๑๐๐.๐

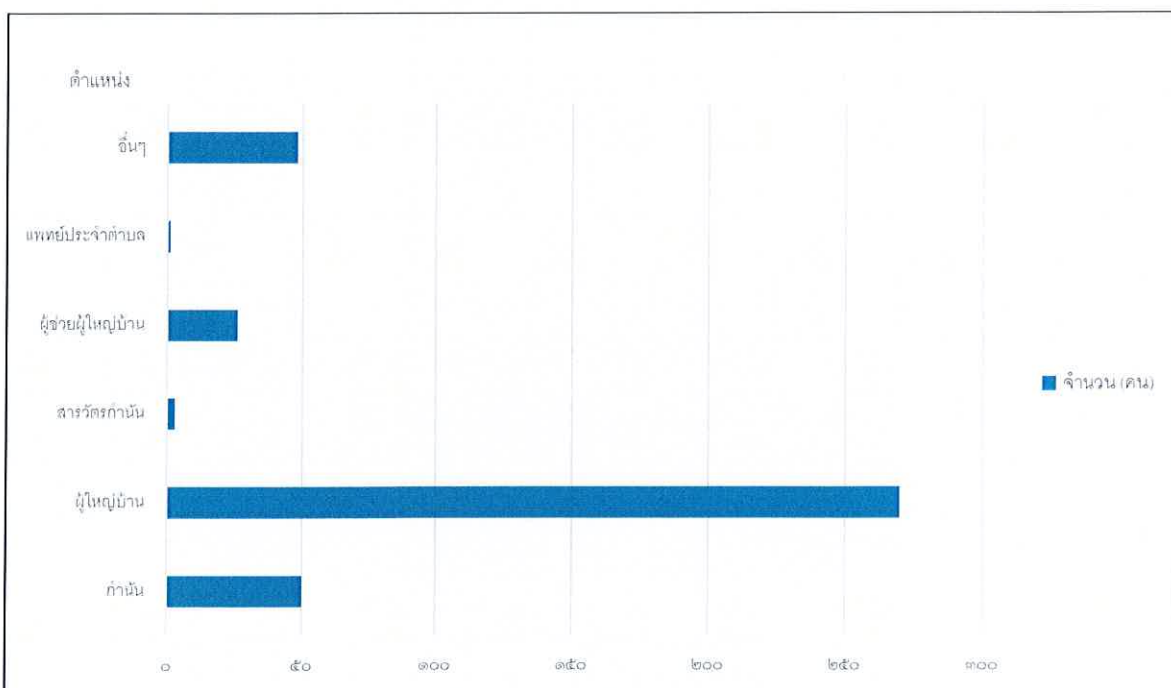

ภาพที่ ๘ แผนภูมิอายุของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

๑.๓ ตำแหน่งหน้าที่ในองค์กร หรือในชุมชนท้องถิ่น จากการศึกษาพบว่า ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๘ รองลงมาเป็นตำแหน่ง กำนัน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๖ น้อยที่สุดเป็นตำแหน่งแพทย์ประจำตำบล คิดเป็นร้อยละ ๐.๓ (ตารางที่ ๙)

ตารางที่ ๙ ตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิกเครือข่ายปทุมชนกลุ่มตัวอย่าง

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กำนัน	๕๐	๑๒.๖
ผู้ใหญ่บ้าน	๒๓๐	๖๓.๘
สารวัตรกำนัน	๓	๐.๘
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	๒๖	๖.๕
แพทย์ประจำตำบล	๑	๐.๓
อื่น ๆ	๔๘	๑๒
รวม	๓๙๘	๑๐๐.๐

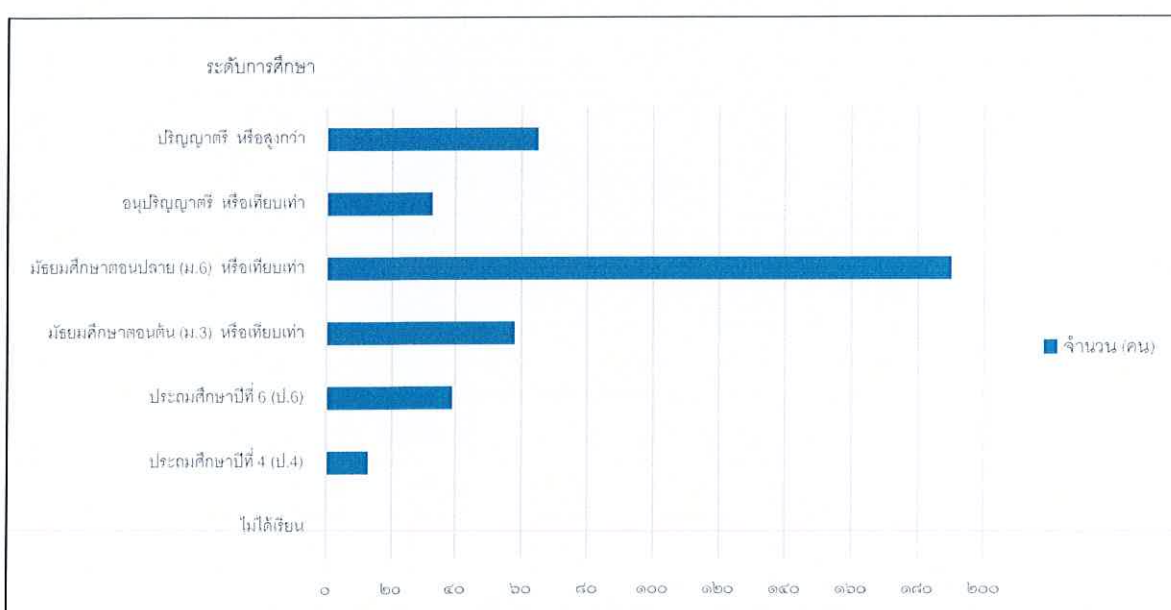

ภาพที่ ๙ แผนภูมิตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิกเครือข่ายปทุมชนกลุ่มตัวอย่าง

๑.๔ ระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง คือจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๖) หรือเทียบเท่ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๓ รองลงมาจบการศึกษาระดับ ปริญญาตรี หรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓ และน้อยที่สุดเป็นระดับ ประถมศึกษาปีที่ ๔ (ป.๔) คิดเป็นร้อยละ ๓.๓ (ตารางที่ ๑๐)

ตารางที่ ๑๐ ระดับการศึกษาของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	๐	๐
ประถมศึกษาปีที่ ๔ (ป.๔)	๑๓	๓.๓
ประถมศึกษาปีที่ ๖ (ป.๖)	๓๙	๙.๘
มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๓) หรือเทียบเท่า	๕๘	๑๔.๖
มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๖) หรือเทียบเท่า	๑๙๐	๔๓.๓
อนุปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	๓๓	๘.๓
ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	๖๕	๑๖.๓
รวม	๓๙๘	๑๐๐.๐

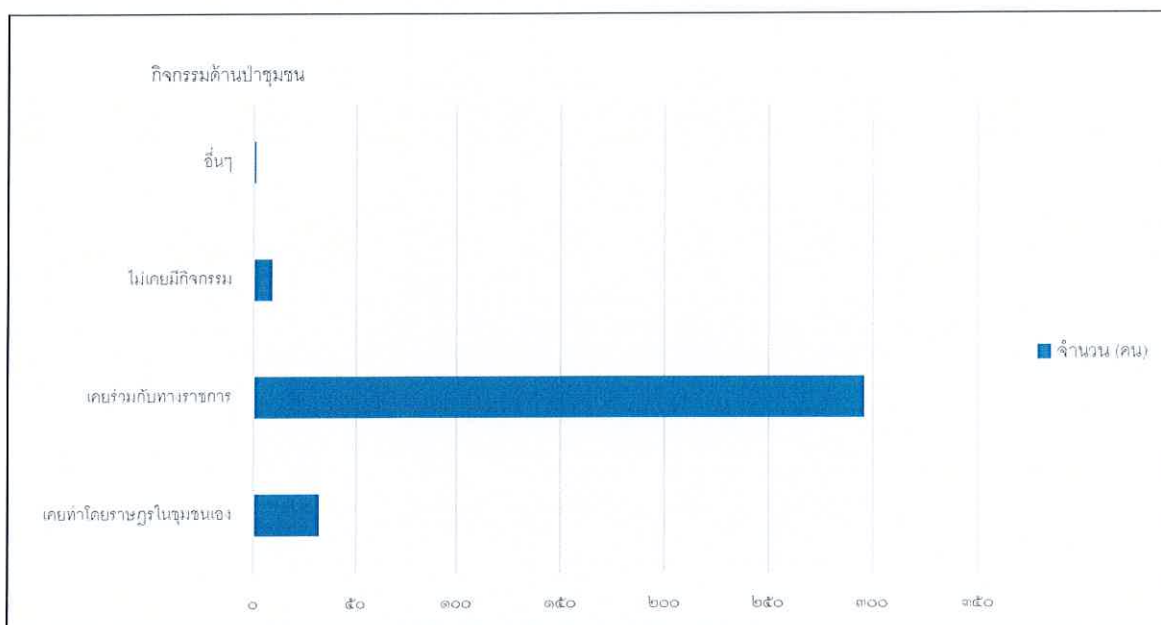
ภาพที่ ๑๐ แผนภูมิระดับการศึกษาของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

๒. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนที่เกี่ยวกับป่าชุมชน

๒.๑ การมีกิจกรรมด้านป่าชุมชนในชุมชน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนเคยมีกิจกรรมด้านป่าชุมชน ร่วมกับทางราชการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๓ รองลงมา มีกิจกรรมด้านป่าชุมชนโดยราษฎรในชุมชนเอง คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๒ และน้อยที่สุด เคยมีกิจกรรมอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๐.๒ (ตารางที่ ๑๑)

ตารางที่ ๑๑ การมีกิจกรรมด้านป่าชุมชนในชุมชนของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

กิจกรรมด้านป่าชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยทำโดยราษฎรในชุมชนเอง	๓๒	๒๓.๒
เคยร่วมกับทางราชการ	๒๙๖	๓๔.๓
ไม่เคยมีกิจกรรม	๙	๒.๓
อื่นๆ	๑	๐.๒
รวม	๓๓๘	๑๐๐.๐

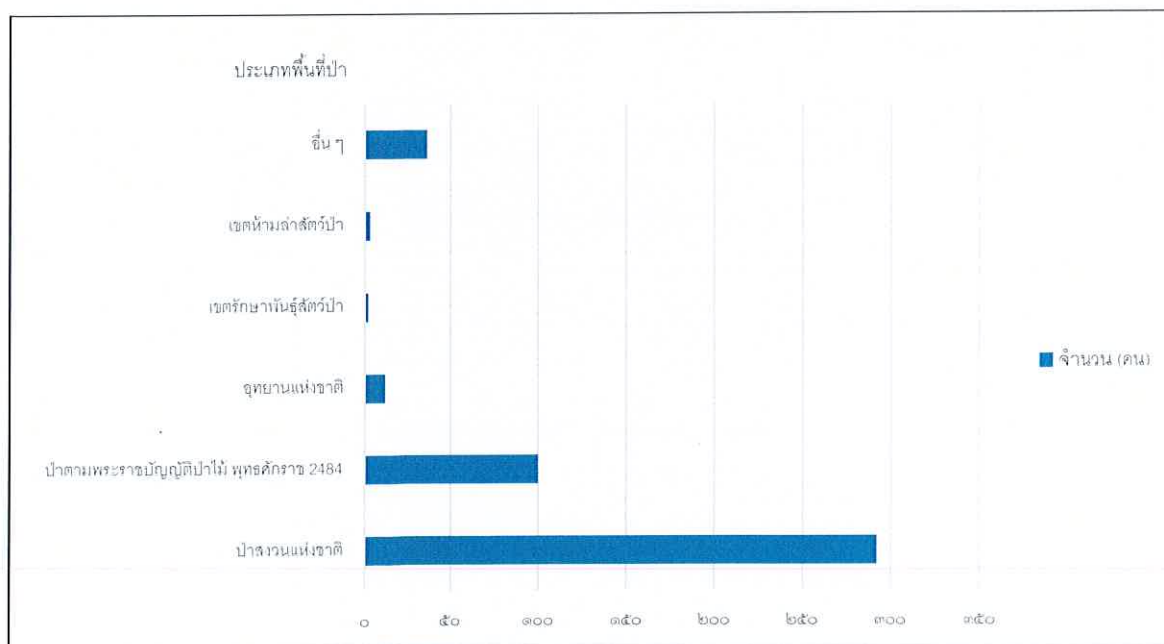
ภาพที่ ๑๑ แผนภูมิการมีกิจกรรมด้านป่าชุมชนในชุมชนของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

๒.๒ ประเภทพื้นที่ป่าที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงป่าชุมชน จากการศึกษาพบว่า ประเภทพื้นที่ป่าที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับป่าชุมชนของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง คือ ป่าสงวนแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ ๓/๓.๖ รองลงมาเป็น ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๒ อุทยานแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ ๒.๘ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า คิดเป็นร้อยละ ๐.๘ และน้อยที่สุดเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า คิดเป็นร้อยละ ๐.๕ (ตารางที่ ๑๒)

ตารางที่ ๑๒ ประเภทพื้นที่ป่าที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงป่าชุมชน

ประเภทพื้นที่ป่า	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ป่าสงวนแห่งชาติ	๒๙๒	๓/๓.๖
ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔	๑๐๐	๒๕.๒
อุทยานแห่งชาติ	๑๑	๒.๘
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	๒	๐.๕
เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	๓	๐.๘
อื่น ๆ	๓๓	๘.๓

*หมายเหตุ : ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๓๙๔ คน / ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ

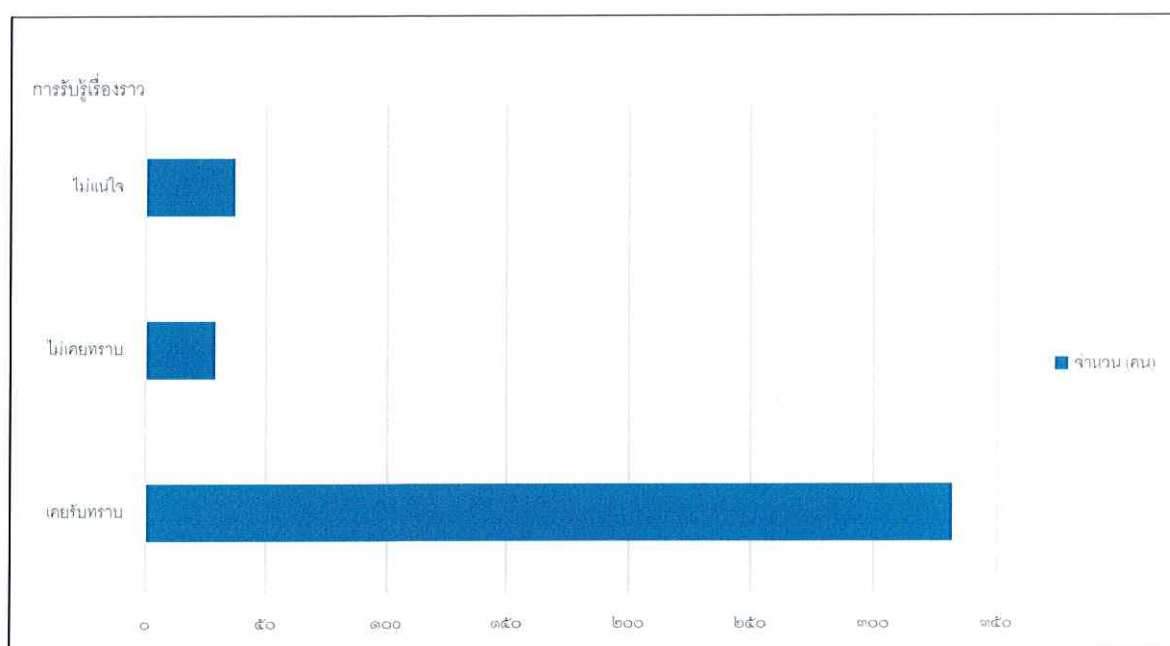
ภาพที่ ๑๒ แผนภูมิประเภทพื้นที่ป่าที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงป่าชุมชน

๓. ความเห็นทั่วไปเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน

๓.๑ การรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยรับทราบเรื่องราวเกี่ยวกับการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. มาก่อน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๔ รองลงมาไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๙.๓ และน้อยที่สุดไม่เคยทราบมาก่อน คิดเป็นร้อยละ ๗.๓ (ตารางที่ ๑๓)

ตารางที่ ๑๓ การรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

การรับรู้เรื่องราว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยรับทราบ	๓๓๒	๘๓.๔
ไม่เคยทราบ	๒๙	๗.๓
ไม่แน่ใจ	๓๗	๙.๓
รวม	๓๙๘	๑๐๐.๐

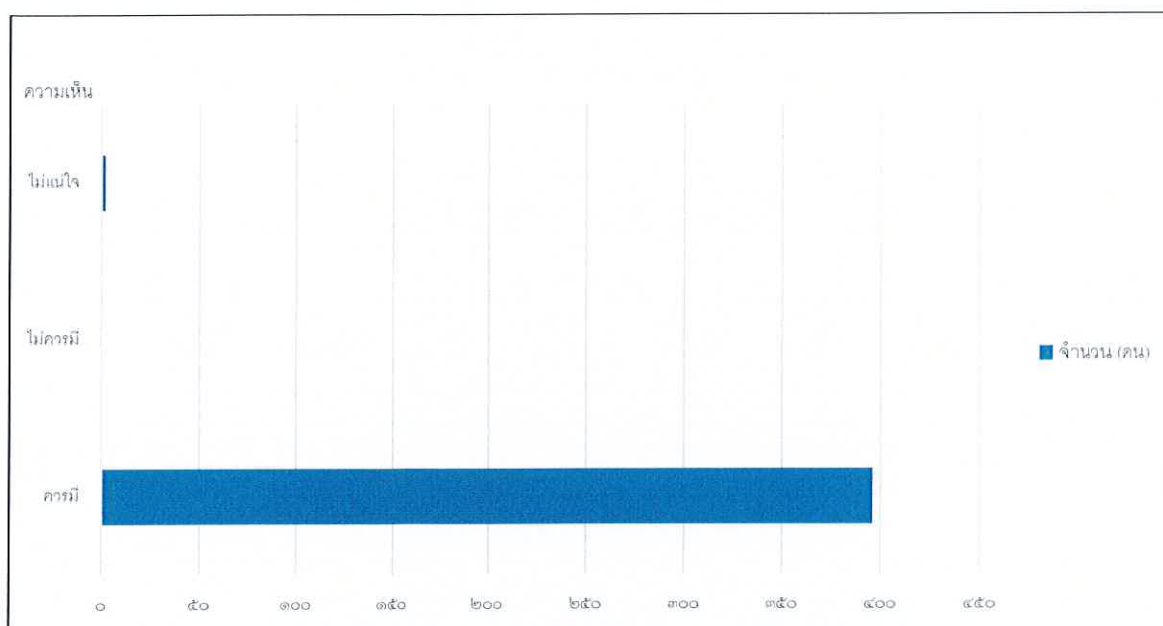

ภาพที่ ๑๓ แผนภูมิการรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒ ความเห็นเกี่ยวกับการสมควรมีพระราชบัญญัติป่าชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากป่าหรือไม่ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดเห็นด้วย ว่าสมควรมี พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เพื่อบังคับใช้ คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๕ ที่เหลือยังไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๐.๕ (ตารางที่ ๑๔)

ตารางที่ ๑๔ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการมีร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ควรมี	๓๙๖	๙๙.๕
ไม่ควรมี	๐	๐
ไม่แน่ใจ	๒	๐.๕
รวม	๓๙๘	๑๐๐.๐

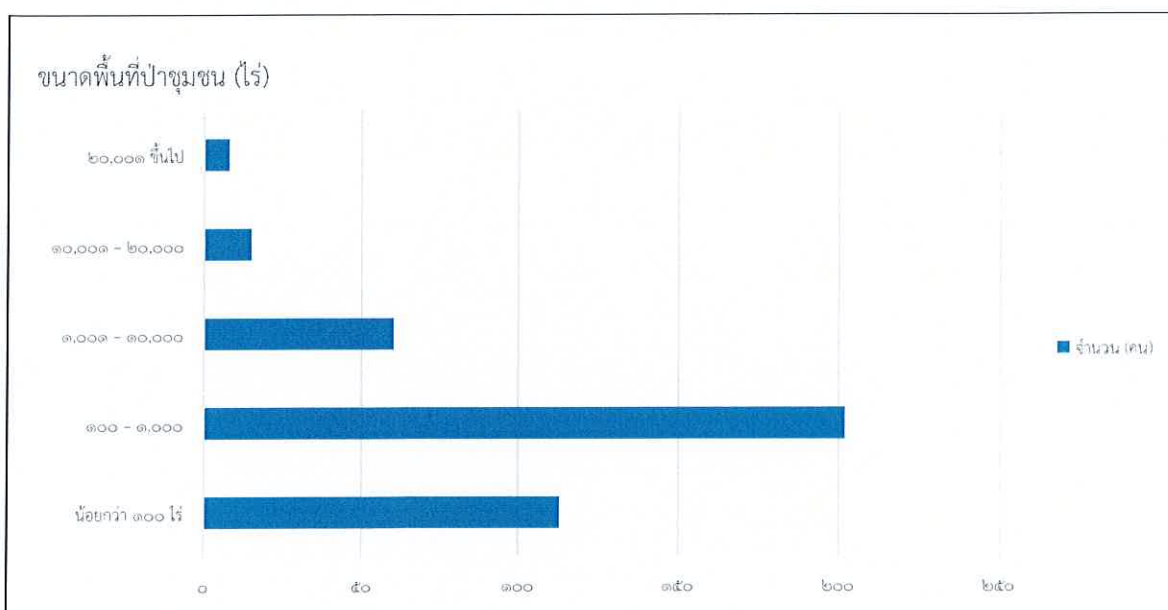

ภาพที่ ๑๔ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการมีร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๓.๓ ความเห็นเกี่ยวกับ ขนาดพื้นที่ป่าชุมชน จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน กลุ่มตัวอย่าง เห็นว่า ป่าชุมชนควรมีขนาดพื้นที่ ๑๐๐ – ๑,๐๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๘ รองลงมาป่าชุมชน ควรมีขนาดพื้นที่ น้อยกว่า ๑๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕ และป่าชุมชนควรมีขนาดพื้นที่ ๒๐,๐๐๑ ไร่ ขึ้นไป น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒ (ตารางที่ ๑๕)

ตารางที่ ๑๕ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับขนาดพื้นที่ป่าชุมชน

ขนาดพื้นที่ป่าชุมชน (ไร่)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า ๑๐๐ ไร่	๑๑๓	๒๘.๕
๑๐๐ – ๑,๐๐๐	๒๐๒	๕๐.๘
๑,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐	๖๐	๑๕.๑
๑๐,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐	๑๕	๓.๘
๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๘	๒.๐
รวม	๓๙๘	๑๐๐.๐

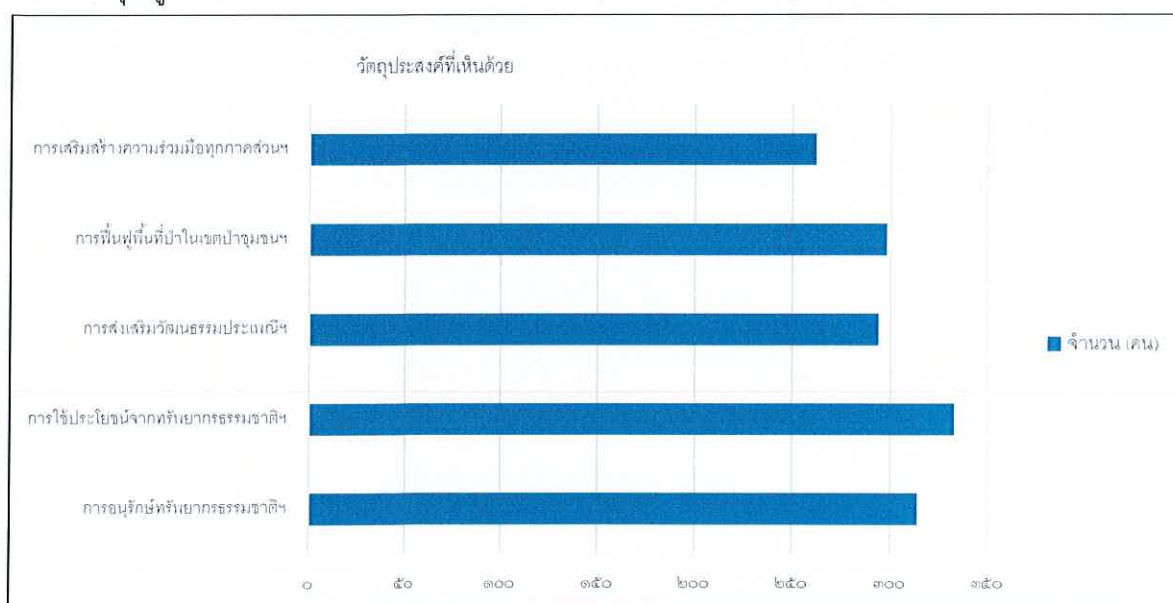
ภาพที่ ๑๕ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับขนาดพื้นที่ป่าชุมชน

๓.๔ ความเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งป่าชุมชน จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ป่าชุมชนตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน มากที่สุด จำนวน ๓๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๗ รองลงมาคือมีวัตถุประสงค์ เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสภาวะแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๙ มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูป่าในเขตป่าชุมชนโดยการปลูกป่าทดแทน คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๙ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลายของชุมชนในการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา การควบคุมดูแล และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๙ และมีวัตถุประสงค์ เพื่อการเสริมสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนในการจัดการป่าชุมชนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๘ (ตารางที่ ๑๖)

ตารางที่ ๑๖ ความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง ต่อวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งป่าชุมชน

วัตถุประสงค์ที่เห็นด้วย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสภาวะแวดล้อม	๓๑๔	๗๘.๙
การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน	๓๓๓	๘๓.๗
การส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลายของชุมชนในการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา การควบคุมดูแล และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน	๒๙๔	๗๓.๙
การฟื้นฟูพื้นที่ป่าในเขตป่าชุมชนโดยการปลูกป่าทดแทน	๒๙๘	๗๔.๙
การเสริมสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนในการจัดการป่าชุมชน	๒๖๒	๖๕.๘

*หมายเหตุ : ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๓๙๘ คน / ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ

ภาพที่ ๑๖ แผนภูมิความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง ต่อวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งป่าชุมชน

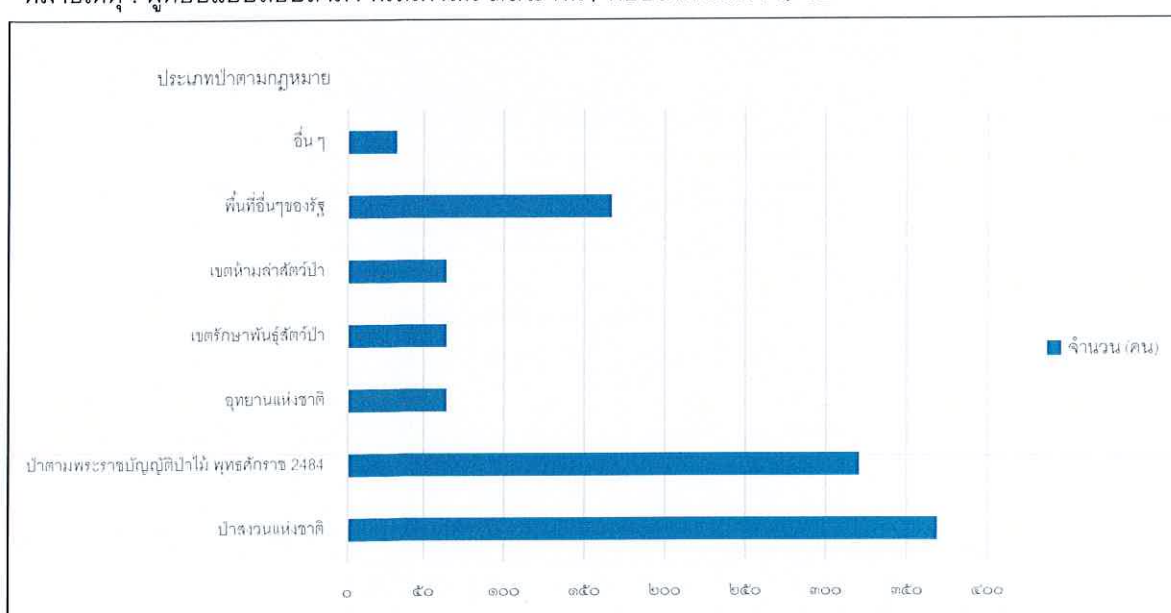
๔. ความเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชน ตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๔.๑ ความเห็นเกี่ยวกับพื้นที่ที่ควรดำเนินการจัดตั้งป่าชุมชน จากศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เห็นว่า ควรจัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่ ป่าสงวนแห่งชาติมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๓ รองลงมาเป็นพื้นที่ ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๓ พื้นที่อื่นๆของรัฐ คิดเป็นร้อยละ ๔๒ และน้อยที่สุดเป็นพื้นที่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๑ (ตารางที่ ๑๓)

ตารางที่ ๑๓ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับประเภทพื้นที่ป่าที่ควรจัดตั้งเป็นป่าชุมชน

ประเภทป่าตามกฎหมาย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ป่าสงวนแห่งชาติ	๓๖๙	๙๒.๓
ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔	๓๒๑	๘๐.๓
อุทยานแห่งชาติ	๖๔	๑๖.๑
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	๖๔	๑๖.๑
เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	๖๔	๑๖.๑
พื้นที่อื่นๆของรัฐ	๑๖๓	๔๒
อื่น ๆ	๓๒	๘.๔

*หมายเหตุ : ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๓๙๘ คน / ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ

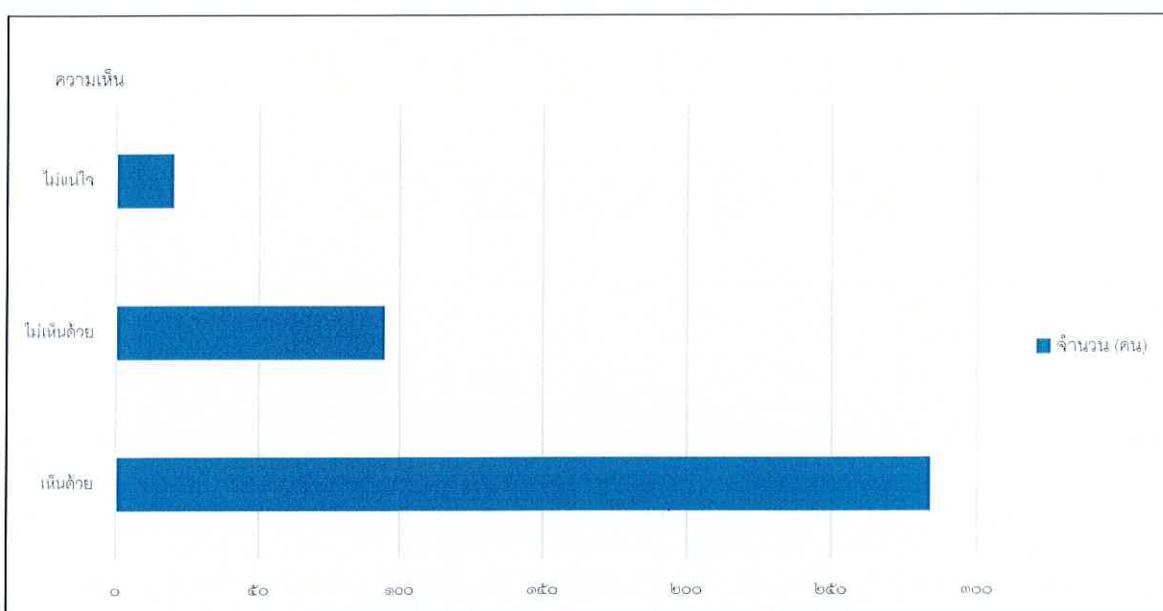

ภาพที่ ๑๓ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับประเภทพื้นที่ป่าที่ควรจัดตั้งเป็นป่าชุมชน

๔.๒ ความเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชน กำหนดให้จัดตั้งได้เฉพาะนอกเขตป่าอนุรักษ์ เท่านั้น จากการศึกษา พบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยกับการจัดตั้งป่าชุมชน นอกเขตป่าอนุรักษ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๒ รองลงมา ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๓ และ น้อยที่สุด ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๕.๑ (ตารางที่ ๑๘)

ตารางที่ ๑๘ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชนนอกเขต ป่าอนุรักษ์

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๒๘๔	๓๑.๒
ไม่เห็นด้วย	๙๕	๒๓.๓
ไม่แน่ใจ	๒๐	๕.๑
รวม	๓๙๙	๑๐๐.๐

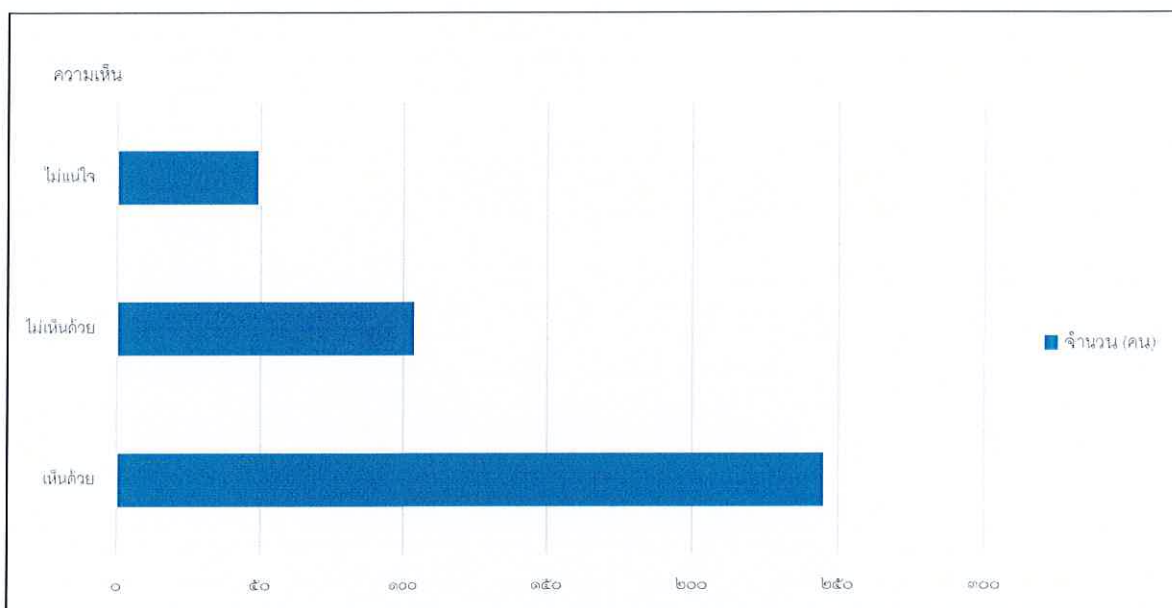

ภาพที่ ๑๘ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชน นอกเขตป่าอนุรักษ์

๔.๓ ความเห็นเกี่ยวกับการมิให้จัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และ ๒ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เห็นด้วย กับการมิให้จัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และ ๒ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๖ รองลงมา ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๑ และน้อยที่สุด ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๓ (ตารางที่ ๑๙)

ตารางที่ ๑๙ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการมิให้จัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และ ๒

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๒๔๕	๖๑.๖
ไม่เห็นด้วย	๑๐๔	๒๖.๑
ไม่แน่ใจ	๔๙	๑๒.๓
รวม	๓๙๘	๑๐๐.๐

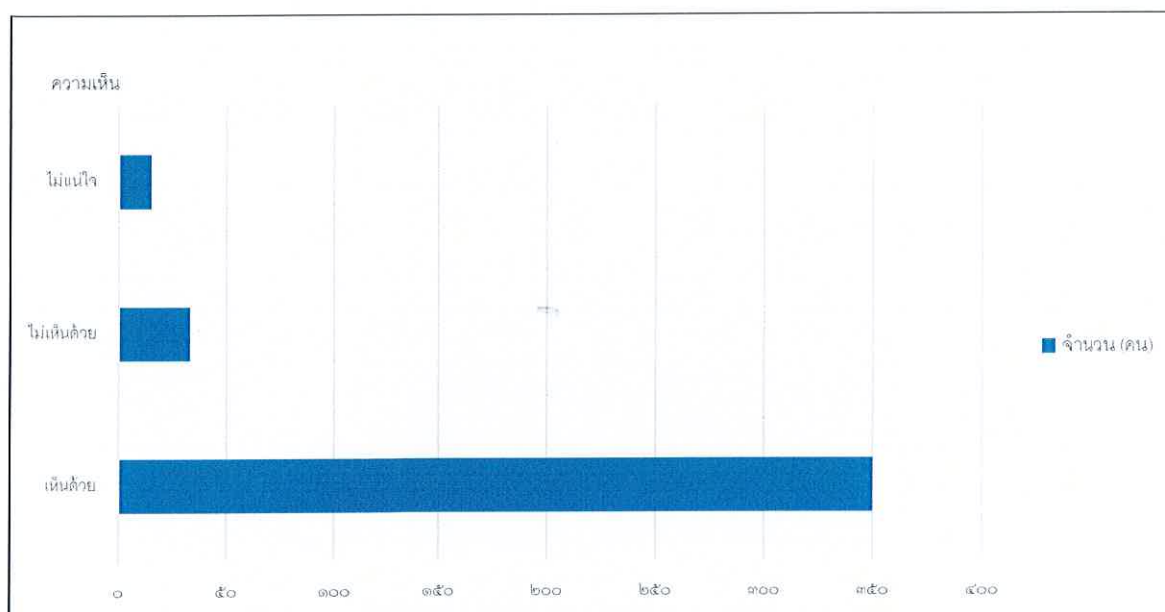

ภาพที่ ๑๙ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการมิให้จัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และ ๒

๔.๔ ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดให้บุคคลที่ยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชน ต้องมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี บริบูรณ์ขึ้นไป และมีภูมิลำเนาในท้องที่นั้นไม่น้อยกว่าห้าปี จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ เห็นด้วย กับการกำหนดให้บุคคลที่ยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชน ต้องมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี บริบูรณ์ขึ้นไป และมีภูมิลำเนาในท้องที่นั้นไม่น้อยกว่าห้าปี คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๙ รองลงมา ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๘.๓ และน้อยที่สุด ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๓.๘ (ตารางที่ ๒๐)

ตารางที่ ๒๐ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ การกำหนดให้บุคคล
ที่ยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชน ต้องมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี บริบูรณ์ขึ้นไป และมีภูมิลำเนาในท้องที่นั้น
ไม่น้อยกว่าห้าปี

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๓๕๐	๘๗.๙
ไม่เห็นด้วย	๓๓	๘.๓
ไม่แน่ใจ	๑๕	๓.๘
รวม	๓๙๘	๑๐๐.๐

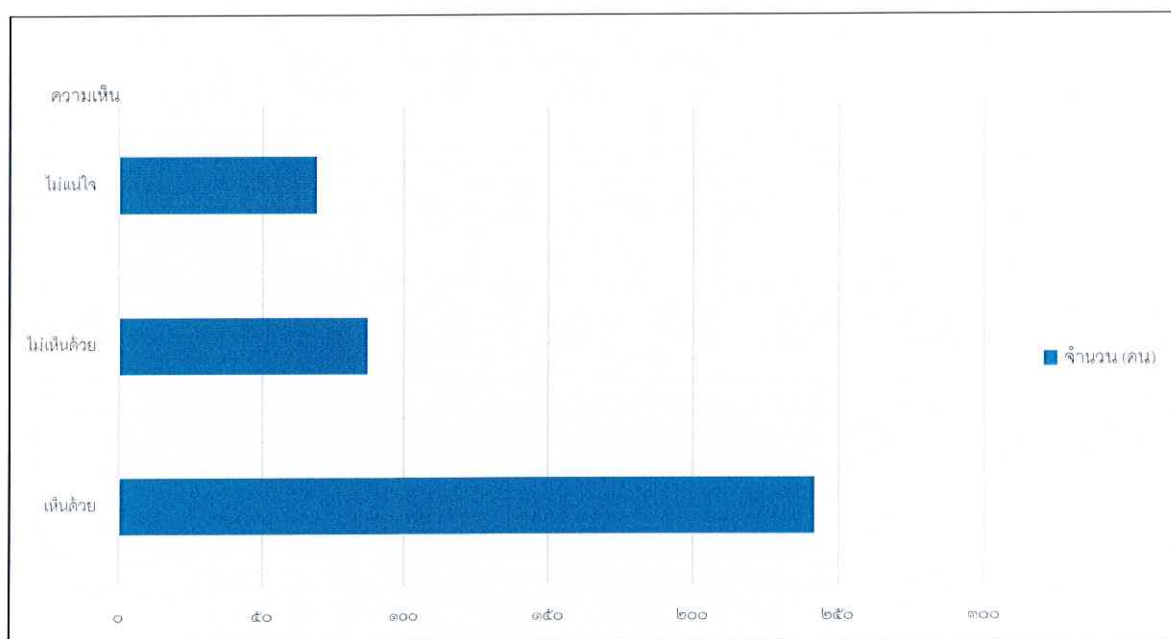

ภาพที่ ๒๐ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ การกำหนดให้
บุคคลที่ยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชน ต้องมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี บริบูรณ์ขึ้นไป และมีภูมิลำเนา
ในท้องที่นั้นไม่น้อยกว่าห้าปี

๔.๕ ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดให้มีการอุทธรณ์มติเกี่ยวกับการไม่ให้งดตั้งป่าชุมชน จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วย กับการกำหนดให้มีการอุทธรณ์มติเกี่ยวกับการไม่ให้งดตั้งป่าชุมชน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๘ รองลงมา ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๙ และน้อยที่สุด ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓ (ตารางที่ ๒๑)

ตารางที่ ๒๑ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้มีการอุทธรณ์มติเกี่ยวกับการไม่ให้งดตั้งป่าชุมชน

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๒๔๒	๖๐.๘
ไม่เห็นด้วย	๘๓	๒๑.๙
ไม่แน่ใจ	๖๙	๑๗.๓
รวม	๓๙๔	๑๐๐.๐

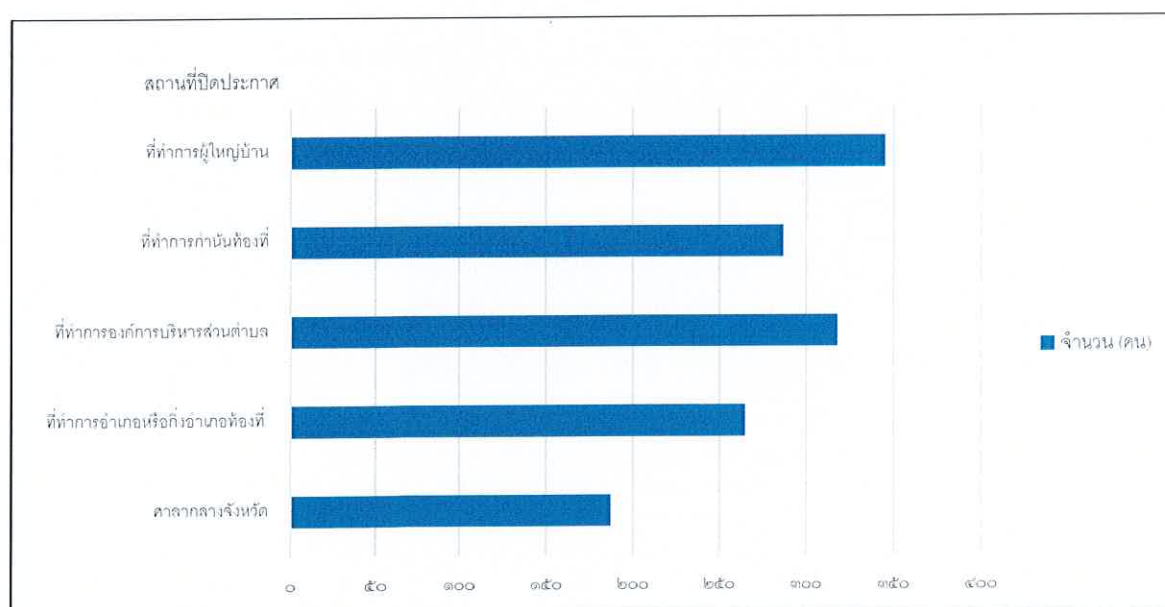
ภาพที่ ๒๑ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้มีการอุทธรณ์มติเกี่ยวกับการไม่ให้งดตั้งป่าชุมชน

๔.๖ ความเห็นเกี่ยวกับการปิดประกาศคำขอจัดตั้งป่าชุมชน จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เห็นว่าควรปิดประกาศคำขอจัดตั้งป่าชุมชน ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๓ รองลงมา ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๙ ที่ทำการกำนันท้องที่ คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๑ ที่ทำการอำเภอหรือกิ่งอำเภอท้องที่ คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๖ และน้อยที่สุด ณ ศาลากลางจังหวัด คิดเป็นร้อยละ ๔๓ (ตารางที่ ๒๒)

ตารางที่ ๒๒ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการปิดประกาศคำขอจัดตั้งป่าชุมชน

สถานที่ปิดประกาศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ศาลากลางจังหวัด	๑๔๓	๔๓
ที่ทำการอำเภอหรือกิ่งอำเภอท้องที่	๒๖๕	๖๖.๖
ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล	๓๑๘	๗๙.๙
ที่ทำการกำนันท้องที่	๒๘๓	๗๒.๑
ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน	๓๔๕	๘๖.๓

*หมายเหตุ : ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๓๔๘ คน / ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ

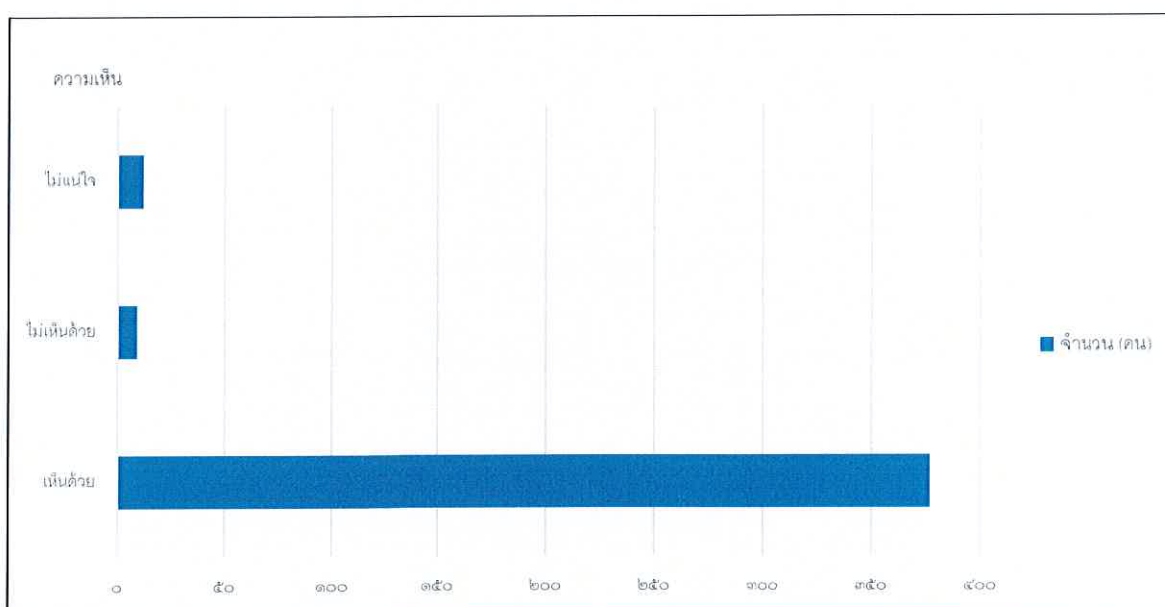

ภาพที่ ๒๒ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการปิดประกาศคำขอจัดตั้งป่าชุมชน

๔.๓ ความเห็นเกี่ยวกับ ป่าชุมชนที่จัดตั้งก่อนแล้วโดยกรมป่าไม้และยังไม่สิ้นสุดอายุโครงการ ถือว่าได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด เห็นด้วยกับการกำหนดให้ป่าชุมชนจัดตั้งก่อนแล้วโดยกรมป่าไม้และยังไม่สิ้นสุดอายุโครงการ ถือว่าได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๓ รองลงมาได้แก่ ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๓ และน้อยที่สุด ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๒.๓ (ตารางที่ ๒๓)

ตารางที่ ๒๓ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับป่าชุมชนที่จัดตั้งก่อนแล้วโดยกรมป่าไม้และยังไม่สิ้นสุดอายุโครงการ ถือว่าได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๓๓/๓๗	๙๔.๓/
ไม่เห็นด้วย	๑	๒.๓
ไม่แน่ใจ	๑๒	๓
รวม	๓๙๔	๑๐๐.๐

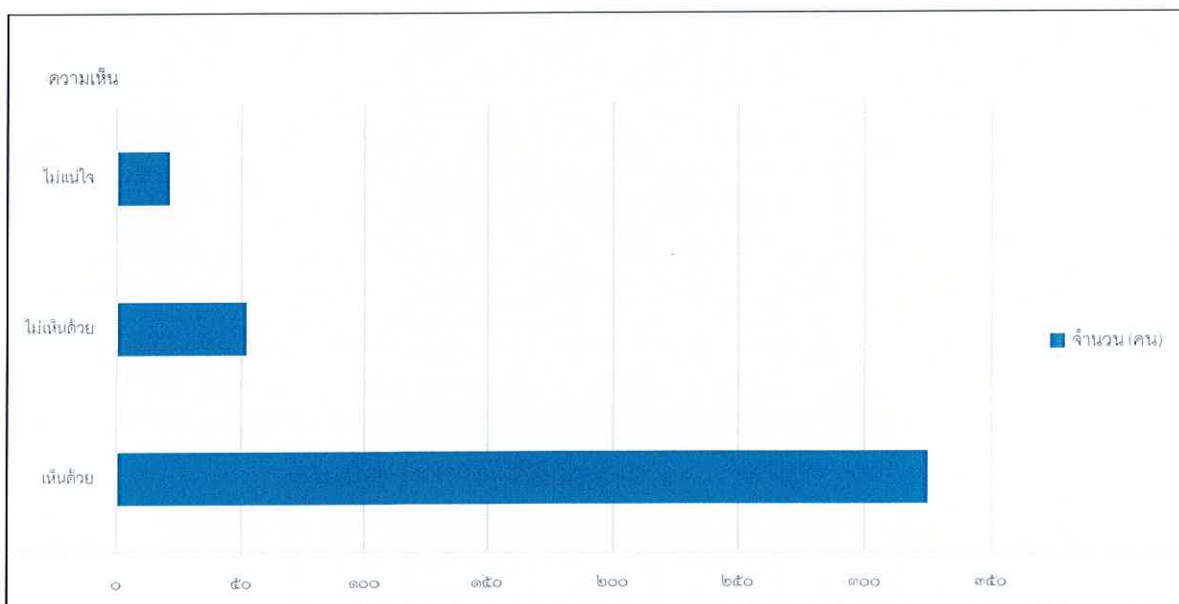
ภาพที่ ๒๓ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับป่าชุมชนที่จัดตั้งก่อนแล้วโดยกรมป่าไม้ และยังไม่สิ้นสุดอายุโครงการ ถือว่าได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

๕. การจัดการป่าชุมชน ตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๕.๑ ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดให้พื้นที่ป่าชุมชนจะต้องกำหนดบริเวณเพื่อการอนุรักษ์และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ หรือบริเวณเพื่อการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวอย่าง เกือบทั้งหมด เห็นด้วยกับการกำหนดให้พื้นที่ป่าชุมชนจะต้องกำหนดบริเวณเพื่อการอนุรักษ์และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ หรือบริเวณเพื่อการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๗ รองลงมาคือ ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๑ และน้อยที่สุด ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๕.๓ (ตารางที่ ๒๔)

ตารางที่ ๒๔ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้พื้นที่ป่าชุมชนจะต้องกำหนดบริเวณเพื่อการอนุรักษ์และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ หรือบริเวณเพื่อการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๓๒๕	๘๑.๗
ไม่เห็นด้วย	๕๒	๑๓.๑
ไม่แน่ใจ	๒๑	๕.๓
รวม	๓๙๘	๑๐๐.๐

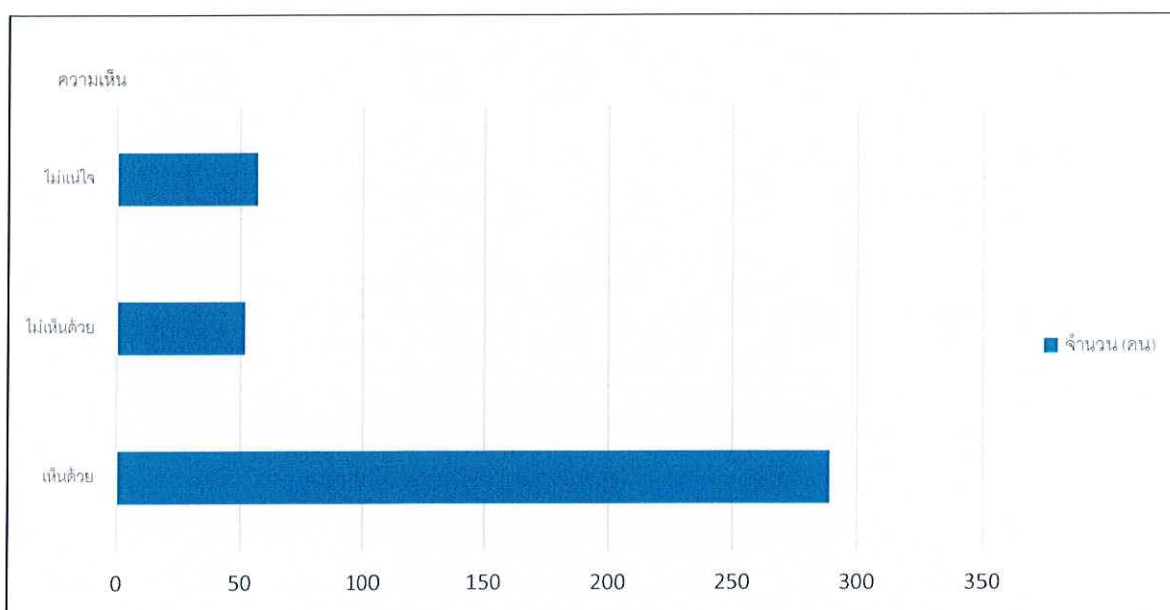

ภาพที่ ๒๔ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้พื้นที่ป่าชุมชนจะต้องกำหนดบริเวณเพื่อการอนุรักษ์และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ หรือบริเวณเพื่อการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว

๕.๒ ความเห็นเกี่ยวกับแผนจัดการป่าชุมชนที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ควรมียะเวลาบังคับใช้ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับแผนการจัดการป่าชุมชน ควรมียะเวลาบังคับใช้ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๖ รองลงมา ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓ และน้อยที่สุด ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๑ (ตารางที่ ๒๕)

ตารางที่ ๒๕ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับแผนจัดการป่าชุมชนที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ควรมียะเวลาบังคับใช้

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๒๘๙	๓๒.๖
ไม่เห็นด้วย	๕๒	๑๓.๑
ไม่แน่ใจ	๕๓	๑๔.๓
รวม	๓๙๔	๑๐๐.๐

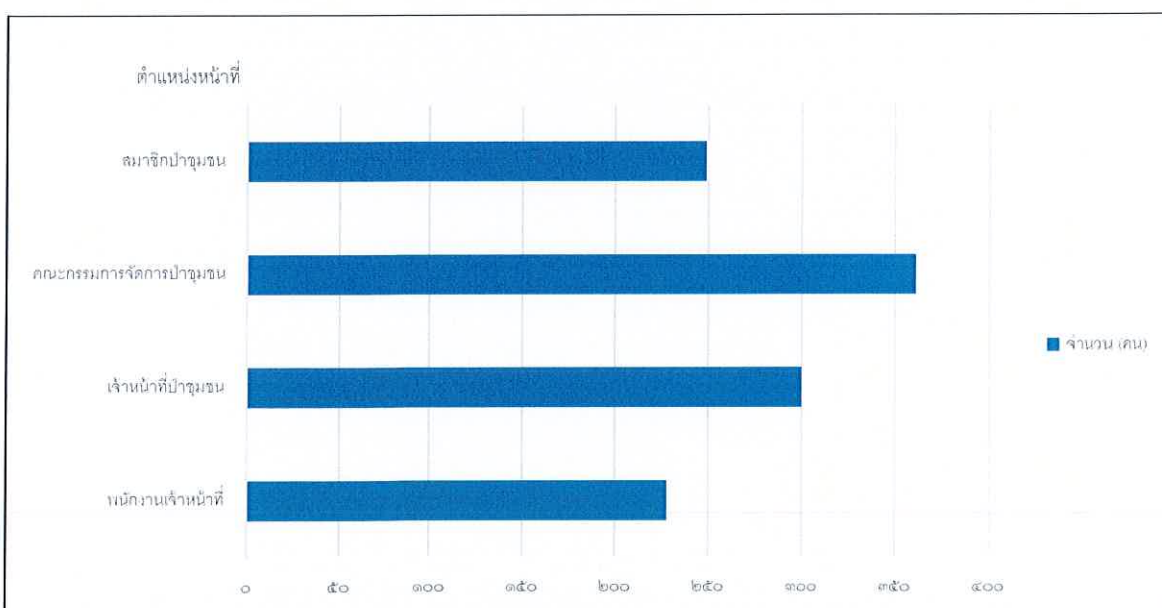
ภาพที่ ๒๕ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับแผนจัดการป่าชุมชนที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ควรมียะเวลาบังคับใช้

๕.๓ ความเห็นเกี่ยวกับผู้มีหน้าที่ในการจัดทำหลักเขต บ้าย หรือเครื่องหมายอื่นแสดงแนวเขตป่าชุมชน บริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ เพื่อให้ประชาชนเห็นได้ว่าเป็นป่าชุมชน จากการศึกษา พบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวอย่าง มีความเห็นว่า คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน ควรมีหน้าที่ในการจัดทำหลักเขต บ้าย หรือเครื่องหมายอื่นแสดงแนวเขตป่าชุมชน บริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๓ รองลงมาเป็น เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๔ สมาชิกป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖ และน้อยที่สุดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓ (ตารางที่ ๒๖)

ตารางที่ ๒๖ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับผู้มีหน้าที่ในการจัดทำหลักเขต บ้าย หรือเครื่องหมายอื่นแสดงแนวเขตป่าชุมชน บริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ เพื่อให้ประชาชนเห็นได้ว่าเป็นป่าชุมชน

ตำแหน่งหน้าที่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พนักงานเจ้าหน้าที่	๒๒๘	๕๓.๓
เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน	๓๐๐	๓๕.๔
คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน	๓๖๑	๙๐.๓
สมาชิกป่าชุมชน	๒๔๙	๖๒.๖

*หมายเหตุ : ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๓๙๘ คน / ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ

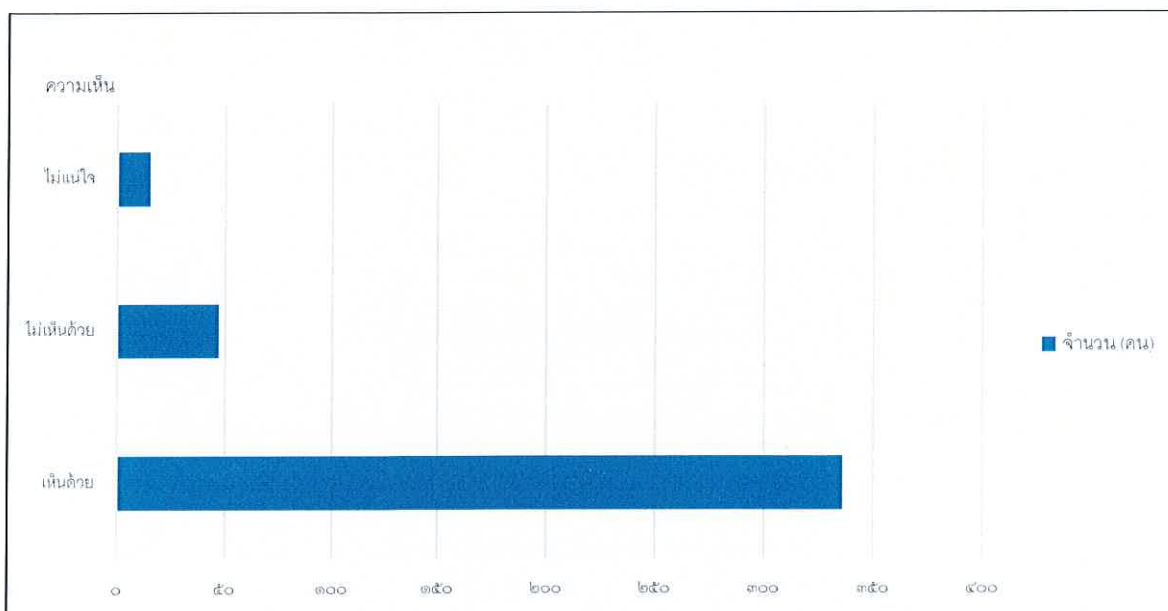

ภาพที่ ๒๖ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับผู้มีหน้าที่ในการจัดทำหลักเขต บ้าย หรือเครื่องหมายอื่นแสดงแนวเขตป่าชุมชน บริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ เพื่อให้ประชาชนเห็นได้ว่าเป็นป่าชุมชน

๕.๔ ความเห็นเกี่ยวกับ การทำไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอยและเพื่อกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชน สามารถกระทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนเท่านั้น จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการทำไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอยและเพื่อกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชน สามารถกระทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๔ รองลงมา ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๘ และน้อยที่สุด ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๓.๘ (ตารางที่ ๒๓)

ตารางที่ ๒๓ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวอย่างเกี่ยวกับ การทำไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอยและเพื่อกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชน สามารถกระทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนเท่านั้น

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๓๓๖	๘๔.๔
ไม่เห็นด้วย	๔๓	๑๑.๘
ไม่แน่ใจ	๑๕	๓.๘
รวม	๓๙๔	๑๐๐.๐

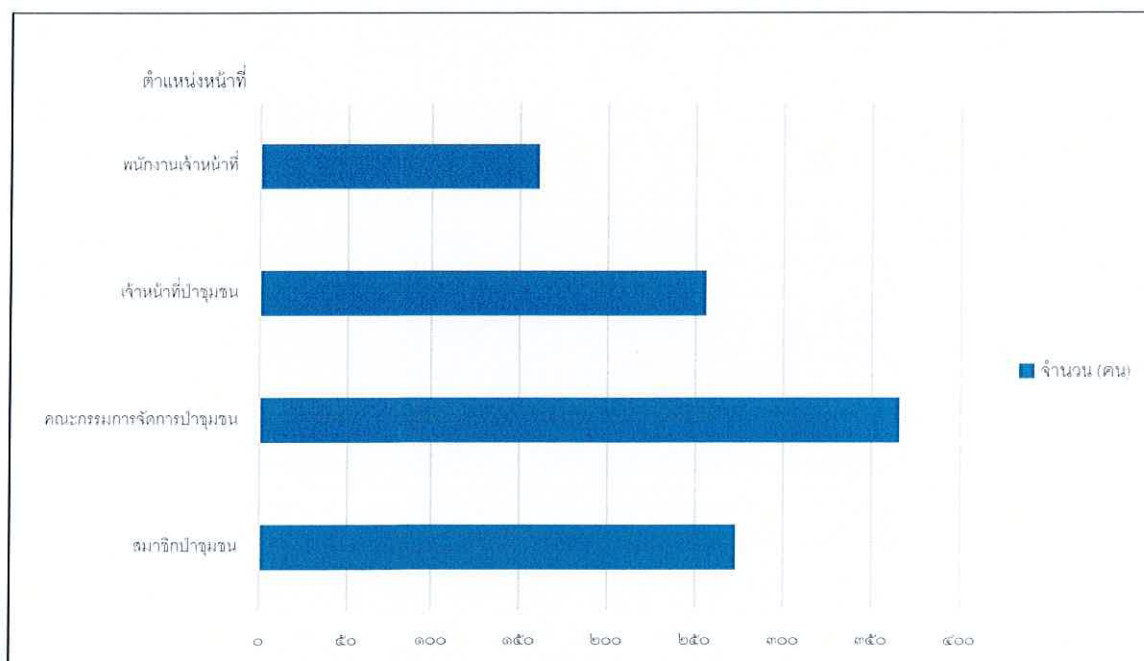
ภาพที่ ๒๓ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวอย่างเกี่ยวกับ การทำไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอย และเพื่อกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชน สามารถกระทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนเท่านั้น

๕.๕ ความเห็นเกี่ยวกับ ผู้กำหนดแผนการจัดการป่าชุมชน จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวอย่างเกือบทั้งหมด เห็นว่าคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน ควรเป็นผู้กำหนดแผนการจัดการป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๙๒ รองลงมา สมาชิกป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๖ เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๓ และน้อยที่สุด พนักงานเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๕ (ตารางที่ ๒๘)

ตารางที่ ๒๘ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับผู้กำหนดแผนการจัดการป่าชุมชน

ตำแหน่งหน้าที่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สมาชิกป่าชุมชน	๒๓/๓๓	๖๘.๖
คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน	๓๖๖	๙๒
เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน	๒๕๖	๖๔.๓
พนักงานเจ้าหน้าที่	๑๖๑	๔๐.๕

*หมายเหตุ : ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๓๙๘ คน / ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ

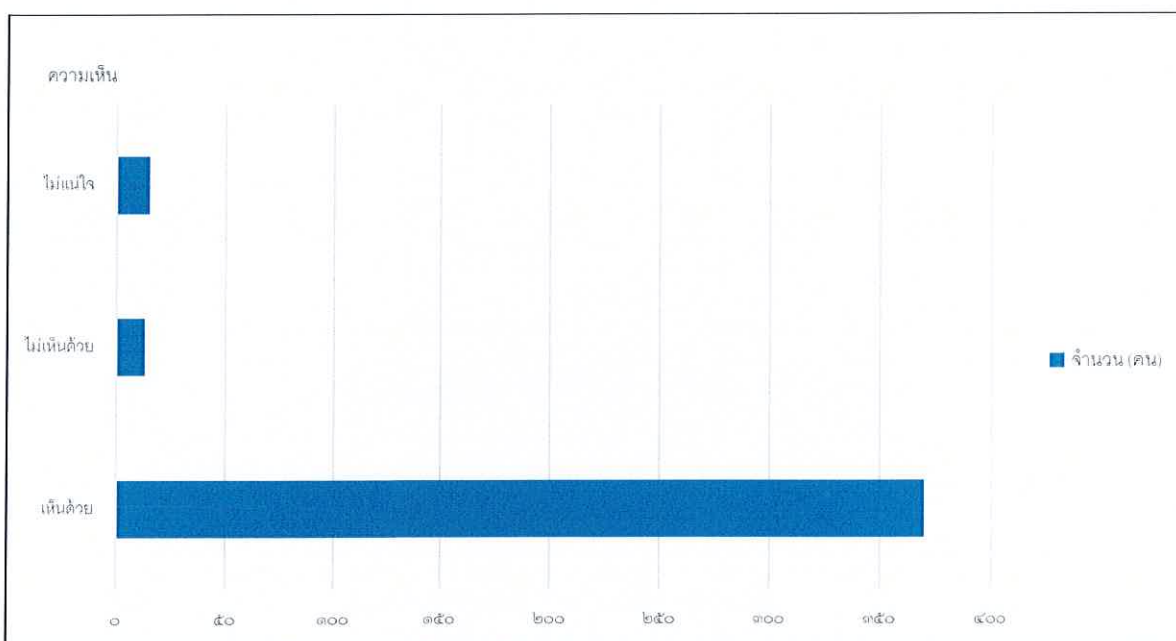

ภาพที่ ๒๘ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับผู้กำหนดแผนการจัดการป่าชุมชน

๕.๖ ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดให้ป่าชุมชนสามารถมีเงินรายได้และทรัพย์สินส่วนกลาง เพื่อใช้ในการบริหารจัดการป่าชุมชน จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวอย่าง ส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการกำหนดให้ป่าชุมชนสามารถมีเงินรายได้และทรัพย์สินส่วนกลางเพื่อใช้ในการบริหารจัดการป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๙๓ รองลงมา ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๓.๘ และน้อยที่สุด ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๓.๓ (ตารางที่ ๒๙)

ตารางที่ ๒๙ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับ การกำหนดให้ป่าชุมชนสามารถมีเงินรายได้และทรัพย์สินส่วนกลางเพื่อใช้ในการบริหารจัดการป่าชุมชน

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๓๓/๐	๙๓
ไม่เห็นด้วย	๑๓	๓.๓
ไม่แน่ใจ	๑๕	๓.๘
รวม	๓๙๘	๑๐๐.๐

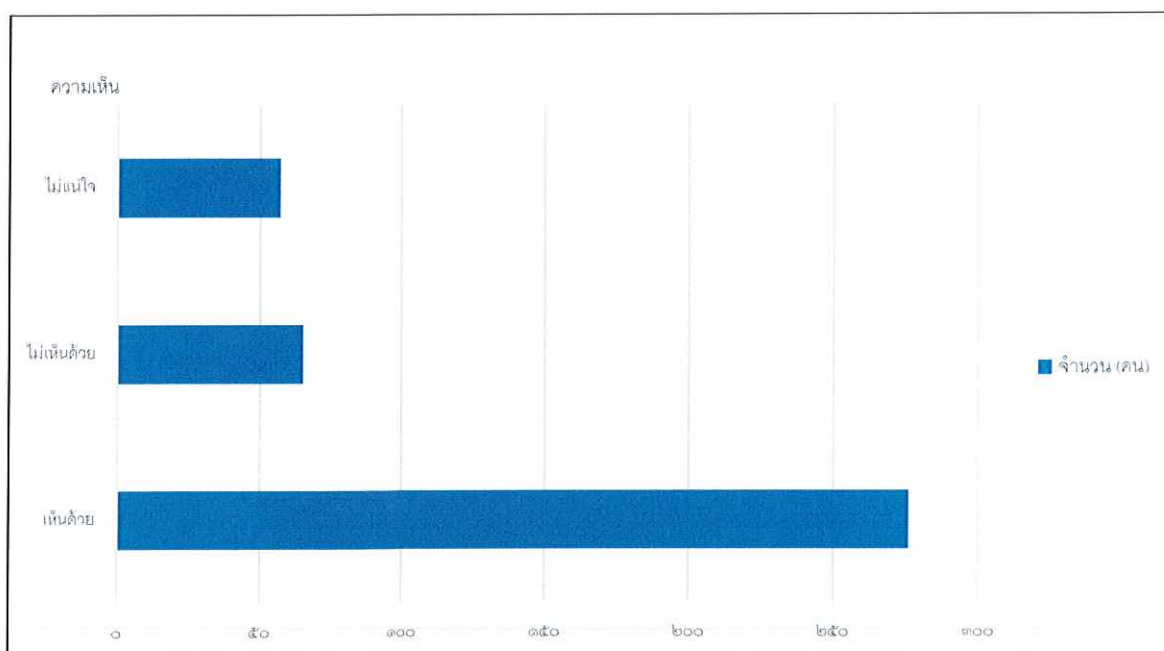

ภาพที่ ๒๙ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการกำหนดให้ป่าชุมชนสามารถมีเงินรายได้และทรัพย์สินส่วนกลางเพื่อใช้ในการบริหารจัดการป่าชุมชน

๕.๗ ความเห็นเกี่ยวกับ การกำหนดทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนที่ถูกเพิกถอนในส่วนที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ให้กรมป่าไม้เก็บรักษาไว้เพื่อใช้ในกิจการจัดการป่าชุมชน จากการศึกษา พบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วย กับการกำหนดทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนที่ถูกเพิกถอนในส่วนที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ให้กรมป่าไม้เก็บรักษาไว้เพื่อใช้ในกิจการจัดการป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๓ รองลงมา ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓ และน้อยที่สุด ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓ (ตารางที่ ๓๐)

ตารางที่ ๓๐ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนที่ถูกเพิกถอนในส่วนที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ให้กรมป่าไม้เก็บรักษาไว้เพื่อใช้ในกิจการจัดการป่าชุมชน

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๒๓๖	๖๙.๓
ไม่เห็นด้วย	๖๕	๑๖.๓
ไม่แน่ใจ	๕๓	๑๔.๓
รวม	๓๕๔	๑๐๐.๐

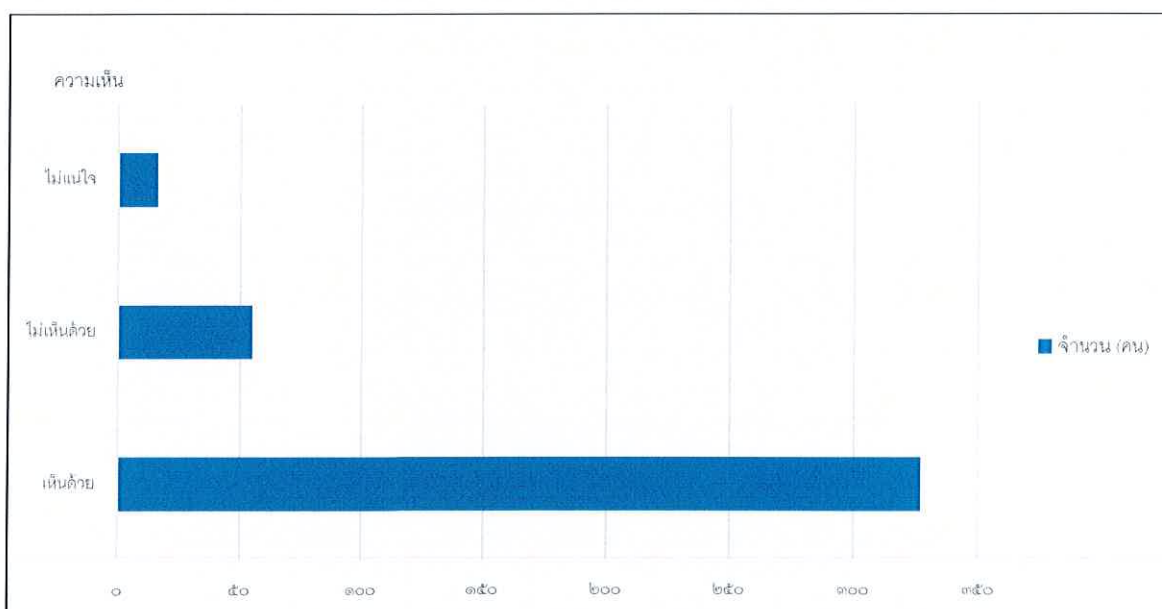
ภาพที่ ๓๐ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนที่ถูกเพิกถอนในส่วนที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ให้กรมป่าไม้เก็บรักษาไว้เพื่อใช้ในกิจการจัดการป่าชุมชน

๖. การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

๖.๑ ความเห็นเกี่ยวกับการทำไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอยและเพื่อกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชน สามารถกระทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนเท่านั้น จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการทำไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอยและเพื่อกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชน สามารถกระทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๒ รองลงมา ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๘ และน้อยที่สุด ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๔.๐ (ตารางที่ ๓๑)

ตารางที่ ๓๑ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ การทำไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอยและเพื่อกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชน สามารถกระทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนเท่านั้น

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๓๒๓	๘๒.๒
ไม่เห็นด้วย	๕๕	๑๓.๘
ไม่แน่ใจ	๑๖	๔.๐
รวม	๓๙๔	๑๐๐.๐

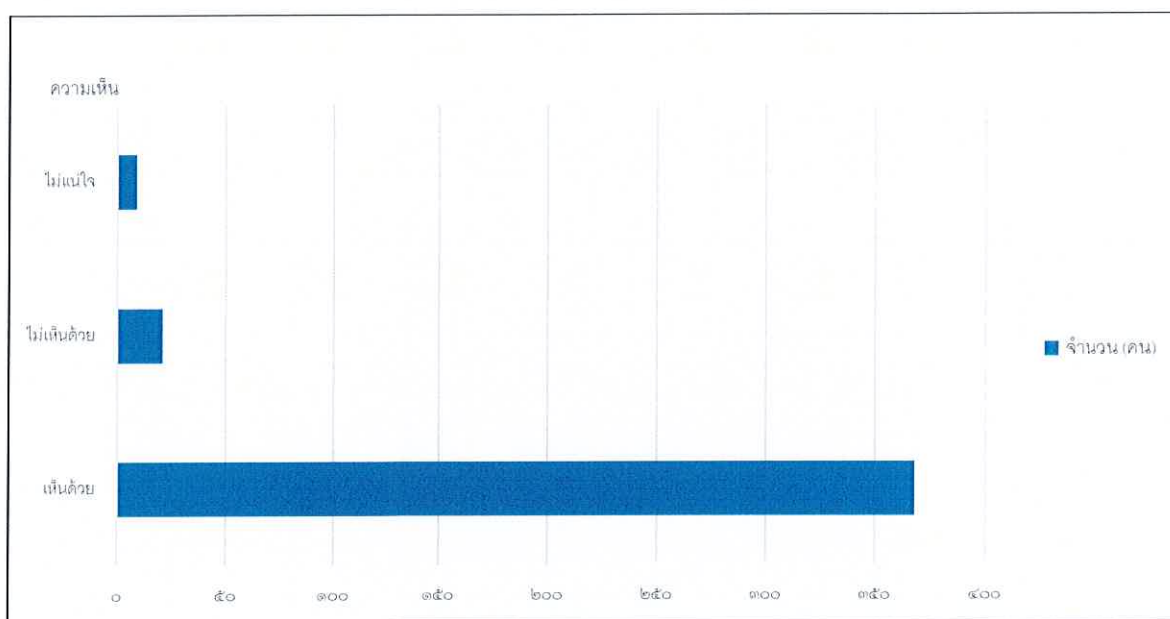

ภาพที่ ๓๑ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ การทำไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอย และเพื่อกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชน สามารถกระทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนเท่านั้น

๖.๒ ความเห็นเกี่ยวกับ การกำหนดให้มีการนันทนาการและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในป่าชุมชน จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกือบทั้งหมด เห็นด้วยกับการกำหนดให้มีการนันทนาการและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๔ รองลงมา ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๕.๓ และน้อยที่สุด ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๒.๓ (ตารางที่ ๓๒)

ตารางที่ ๓๒ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้มีการนันทนาการและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในป่าชุมชน

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๓๖๔	๙๒.๔
ไม่เห็นด้วย	๒๑	๕.๓
ไม่แน่ใจ	๙	๒.๓
รวม	๓๙๔	๑๐๐.๐

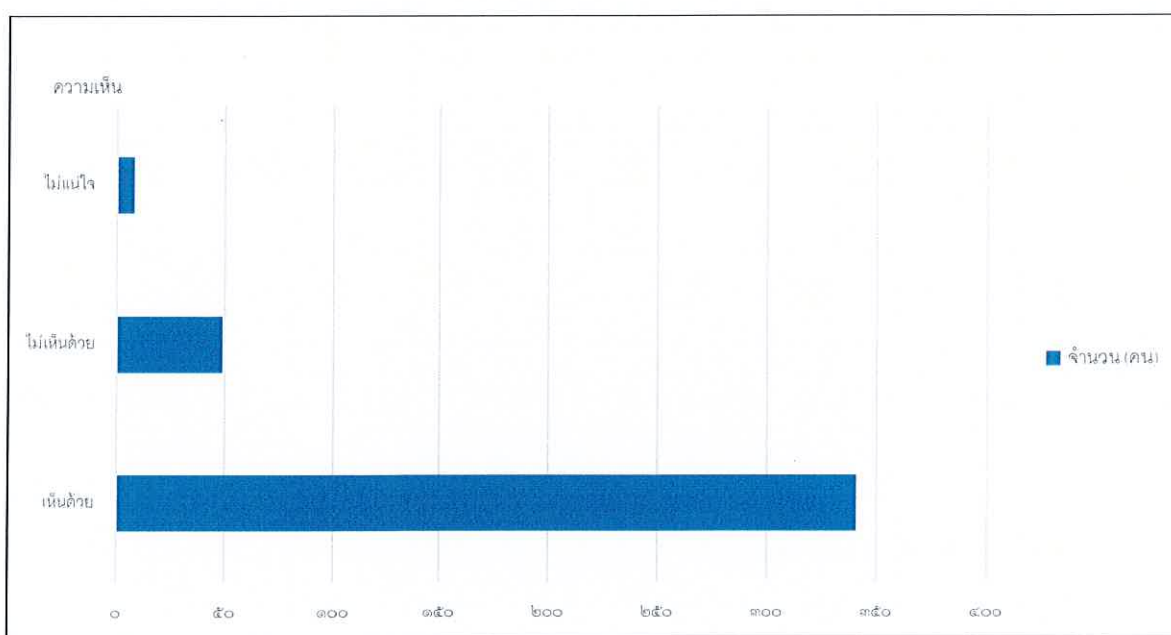

ภาพที่ ๓๒ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้มีการนันทนาการ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในป่าชุมชน

๖.๓ ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดให้ในป่าชุมชนห้ามใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือเป็นพื้นที่ทำกิน จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการกำหนดให้ในป่าชุมชน ห้ามใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือเป็นพื้นที่ทำกิน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๖ รองลงมา ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๓ และน้อยที่สุด ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๒.๑ (ตารางที่ ๓๓)

ตารางที่ ๓๓ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้ในป่าชุมชน ห้ามใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือเป็นพื้นที่ทำกิน

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๓๔๑	๘๕.๖
ไม่เห็นด้วย	๔๙	๑๒.๓
ไม่แน่ใจ	๘	๒.๑
รวม	๓๙๘	๑๐๐.๐

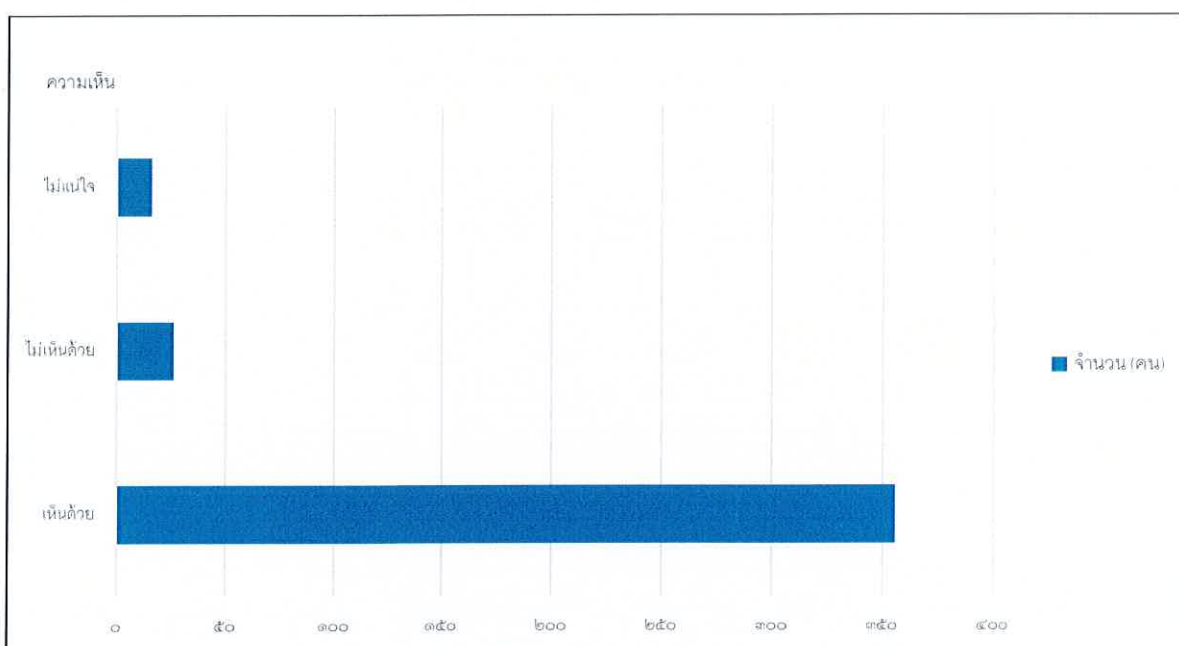

ภาพที่ ๓๓ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้ในป่าชุมชนห้ามใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือเป็นพื้นที่ทำกิน

๖.๔ ความเห็นเกี่ยวกับ การอนุญาตให้ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ในป่าชุมชนได้ จากการศึกษพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการที่กำหนดให้ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ทรัพยากรอื่นๆ ในป่าชุมชนได้ คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๔ รองลงมา ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๖.๕ และน้อยที่สุด ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๔ (ตารางที่ ๓๔)

ตารางที่ ๓๔ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุญาตให้ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรอื่นๆ ในป่าชุมชนได้

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๓๕๖	๘๙.๔
ไม่เห็นด้วย	๒๖	๖.๕
ไม่แน่ใจ	๑๖	๔
รวม	๓๙๘	๑๐๐.๐

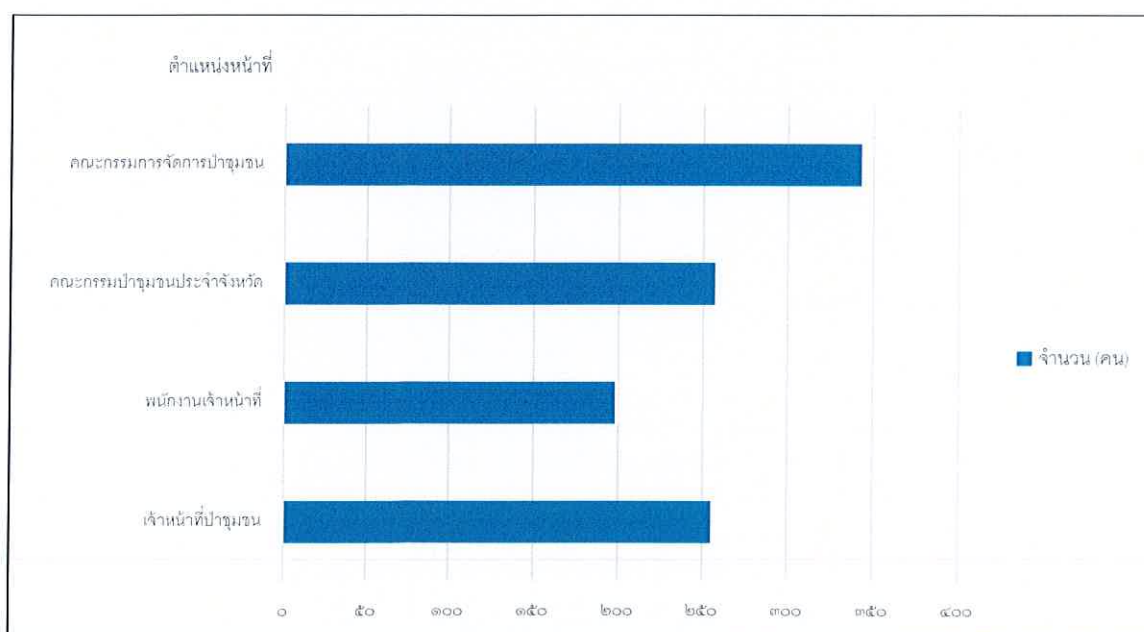
ภาพที่ ๓๔ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างต่อการอนุญาตให้ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรอื่นๆ ในป่าชุมชนได้

๖.๕ ความเห็นเกี่ยวกับ การอนุญาตให้บุคคลทั่วไป เข้าไปทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในเขตป่าชุมชน จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่า คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน เป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้บุคคลทั่วไป เข้าไปทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในเขตป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๒ รองลงมาคือ คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๖ เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๑ และน้อยที่สุดคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๓ (ตารางที่ ๓๕)

ตารางที่ ๓๕ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการอนุญาตให้บุคคลทั่วไป เข้าไปทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในเขตป่าชุมชน

ตำแหน่งหน้าที่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน	๒๕๕	๖๔.๑
พนักงานเจ้าหน้าที่	๑๙๘	๔๙.๓
คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด	๒๕๓	๖๔.๖
คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน	๓๔๓	๘๖.๒

*หมายเหตุ : ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๓๙๘ คน / ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ

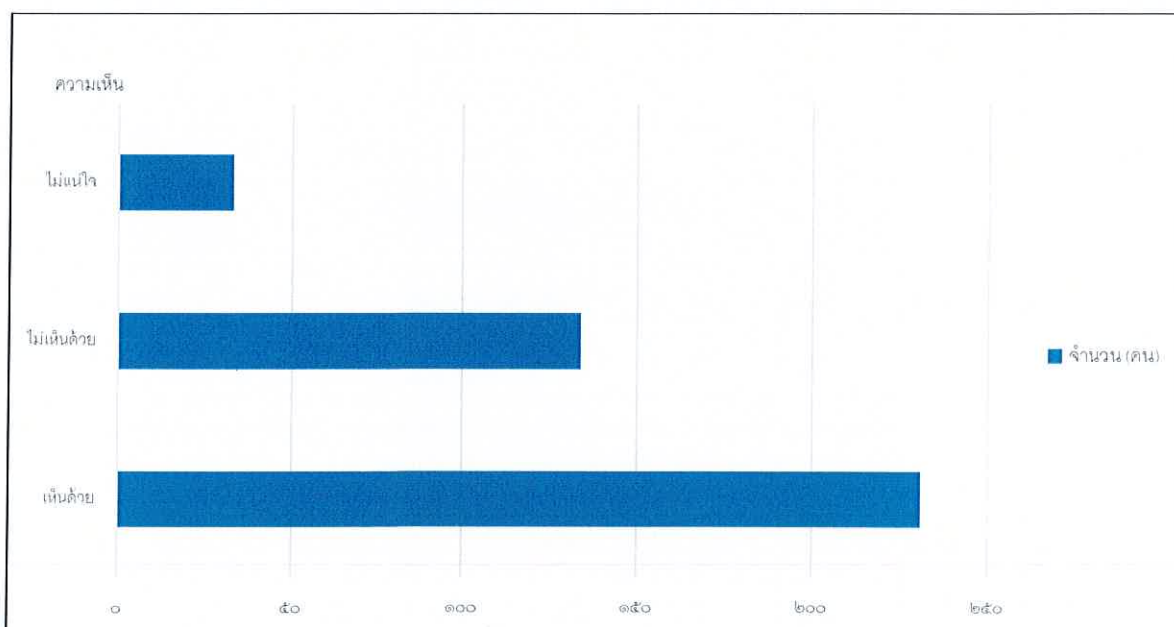
ภาพที่ ๓๕ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการอนุญาตให้บุคคลทั่วไปเข้าไปทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในเขตป่าชุมชน

๓/. การควบคุมป่าชุมชนตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๓.๑ ความเห็นเกี่ยวกับป่าชุมชนต้องถูกเพิกถอน เมื่อคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทอดทิ้งไม่จัดการป่าชุมชนอย่างต่อเนื่องติดต่อกันเป็นระยะเวลา ๑ ปี โดยไม่มีเหตุอันควร จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับป่าชุมชนต้องถูกเพิกถอน เมื่อคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทอดทิ้งไม่จัดการป่าชุมชนอย่างต่อเนื่องติดต่อกันเป็นระยะเวลา ๑ ปี โดยไม่มีเหตุอันควร คิดเป็นร้อยละ ๕๘ รองลงมา ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓ และน้อยที่สุด ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๘.๓ (ตารางที่ ๓๖)

ตารางที่ ๓๖ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับป่าชุมชนต้องถูกเพิกถอน เมื่อคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทอดทิ้งไม่จัดการป่าชุมชนอย่างต่อเนื่องติดต่อกันเป็นระยะเวลา ๑ ปี โดยไม่มีเหตุอันควร

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๒๓๑	๕๘
ไม่เห็นด้วย	๑๓๔	๓๓.๓
ไม่แน่ใจ	๓๓	๘.๓
รวม	๓๙๘	๑๐๐.๐

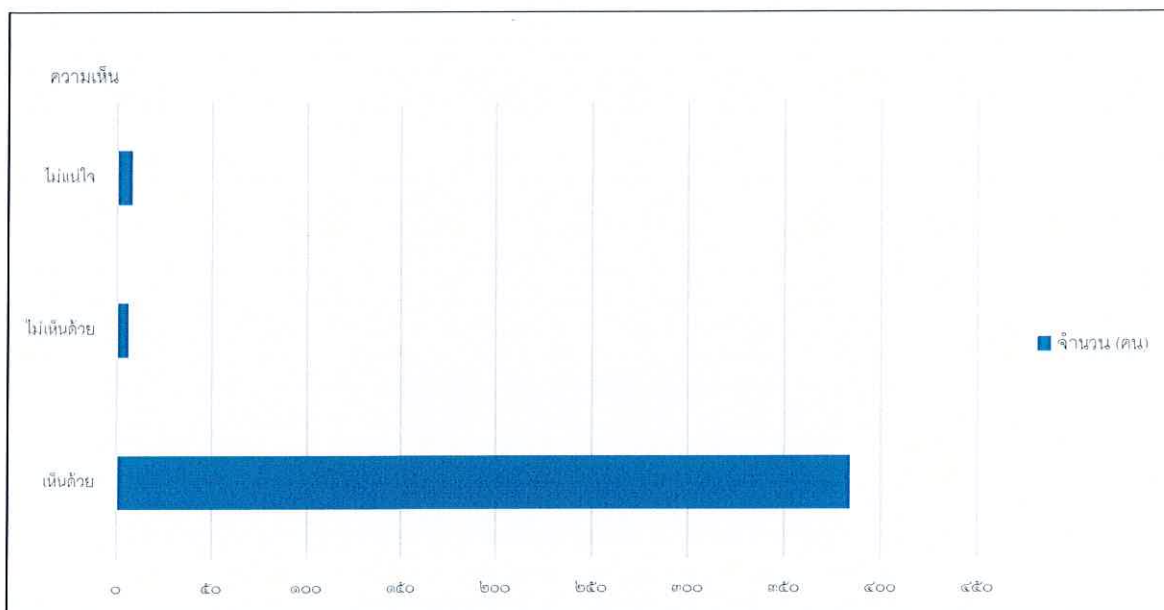

ภาพที่ ๓๖ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับป่าชุมชนต้องถูกเพิกถอน เมื่อคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทอดทิ้งไม่จัดการป่าชุมชนอย่างต่อเนื่องติดต่อกันเป็นระยะเวลา ๑ ปี โดยไม่มีเหตุอันควร

๓.๒ ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดให้มีบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎหมายข้อบังคับในป่าชุมชน จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด เห็นด้วยเกี่ยวกับการกำหนดให้มีบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎหมายข้อบังคับในป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๕ รองลงมา ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๒ และน้อยที่สุด ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๑.๕ (ตารางที่ ๓๓)

ตารางที่ ๓๓ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้มีบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎหมายข้อบังคับในป่าชุมชน

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๓๘๔	๙๖.๕
ไม่เห็นด้วย	๖	๑.๕
ไม่แน่ใจ	๘	๒
รวม	๓๙๘	๑๐๐.๐

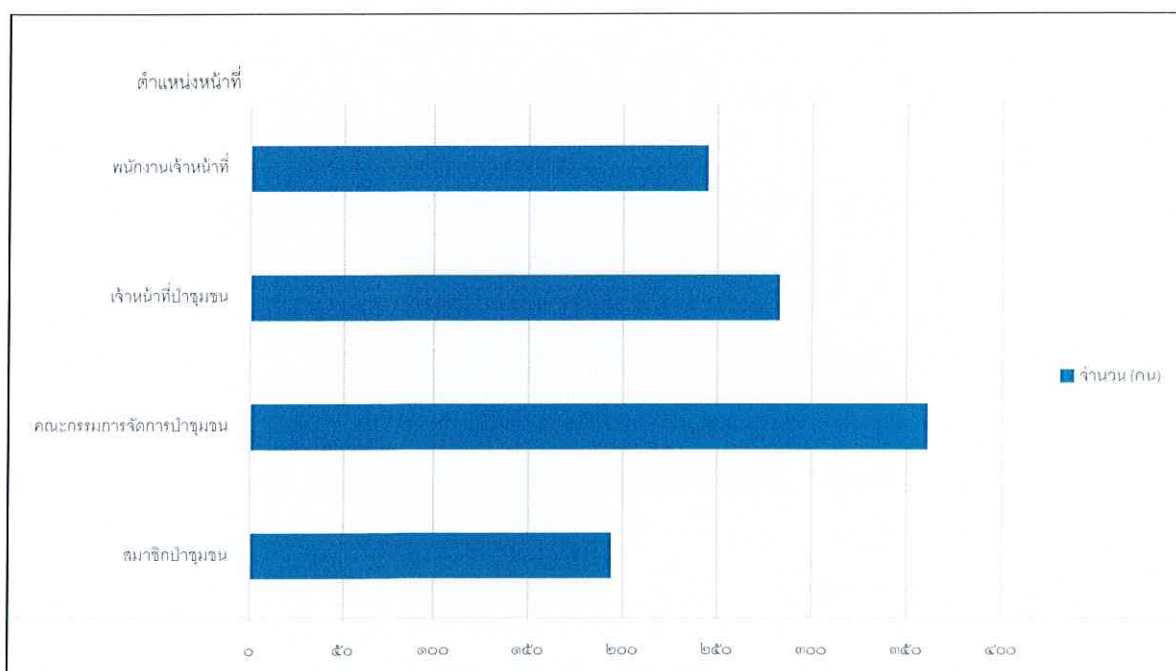
ภาพที่ ๓๓ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการกำหนดให้มีบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎหมายข้อบังคับในป่าชุมชน

๓/๓ ความเห็นเกี่ยวกับ อำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนกฎข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่า คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน ควรเป็นผู้มีอำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนกฎข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๓/ รองลงมา เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓/๑.๑ พนักงานเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๖ และน้อยที่สุด สมาชิกป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๓ (ตารางที่ ๓๘)

ตารางที่ ๓๘ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ อำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนกฎข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

ตำแหน่งหน้าที่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สมาชิกป่าชุมชน	๑๙๔	๔๘.๓/
คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน	๓๖๑	๙๐.๓/
เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน	๒๘๓	๓/๑.๑
พนักงานเจ้าหน้าที่	๒๔๕	๖๑.๖

*หมายเหตุ : ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๓๙๘ คน / ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ

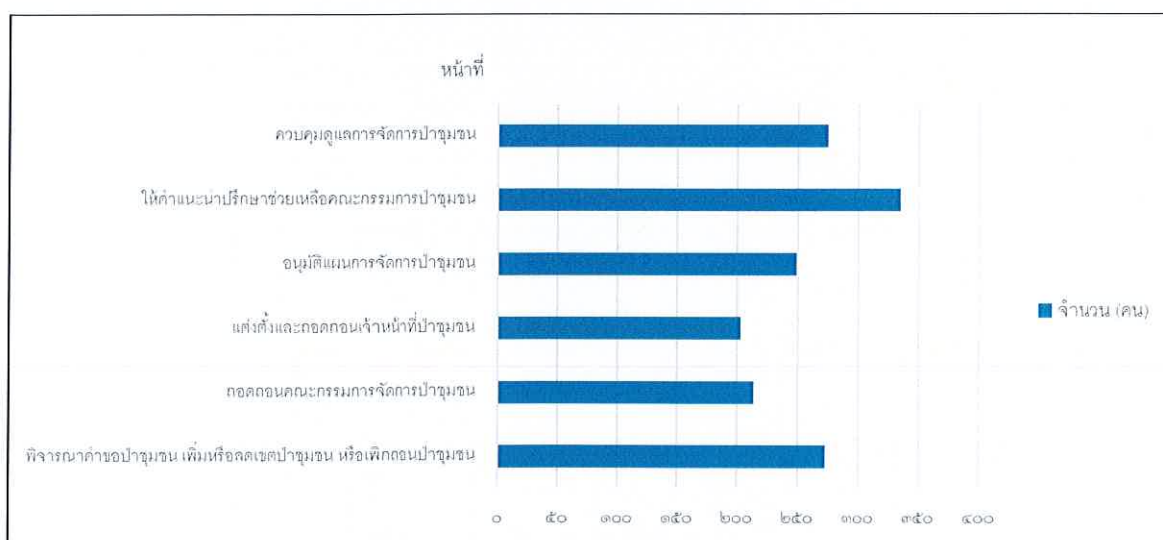
ภาพที่ ๓๘ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ อำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนกฎข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

๓.๔ ความเห็นเกี่ยวกับ หน้าที่ของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด มีหน้าที่อะไรบ้าง จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ควรมีหน้าที่ ให้คำแนะนำปรึกษาช่วยเหลือคณะกรรมการป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๒ รองลงมา ควบคุมดูแลการจัดการป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๑ พิจารณาคำขอเพิ่มหรือลด คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๖ อนุมัติแผนการจัดการป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖ ถอดถอนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๘ และน้อยที่สุด แต่งตั้งและถอดถอนเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๕๑ (ตารางที่ ๓๙)

ตารางที่ ๓๙ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวอย่างเกี่ยวกับหน้าที่ของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

หน้าที่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พิจารณาคำขอป่าชุมชน เพิ่มหรือลดเขตป่าชุมชน หรือเพิกถอนป่าชุมชน	๒๓/๓	๖๘.๖
ถอดถอนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน	๒๑๔	๕๓.๘
แต่งตั้งและถอดถอนเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน	๒๐๓	๕๑
อนุมัติแผนการจัดการป่าชุมชน	๒๔๙	๖๒.๖
ให้คำแนะนำปรึกษาช่วยเหลือคณะกรรมการป่าชุมชน	๓๓๕	๘๔.๒
ควบคุมดูแลการจัดการป่าชุมชน	๒๓/๕	๖๙.๑

*หมายเหตุ : ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๓๙๔ คน / ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ

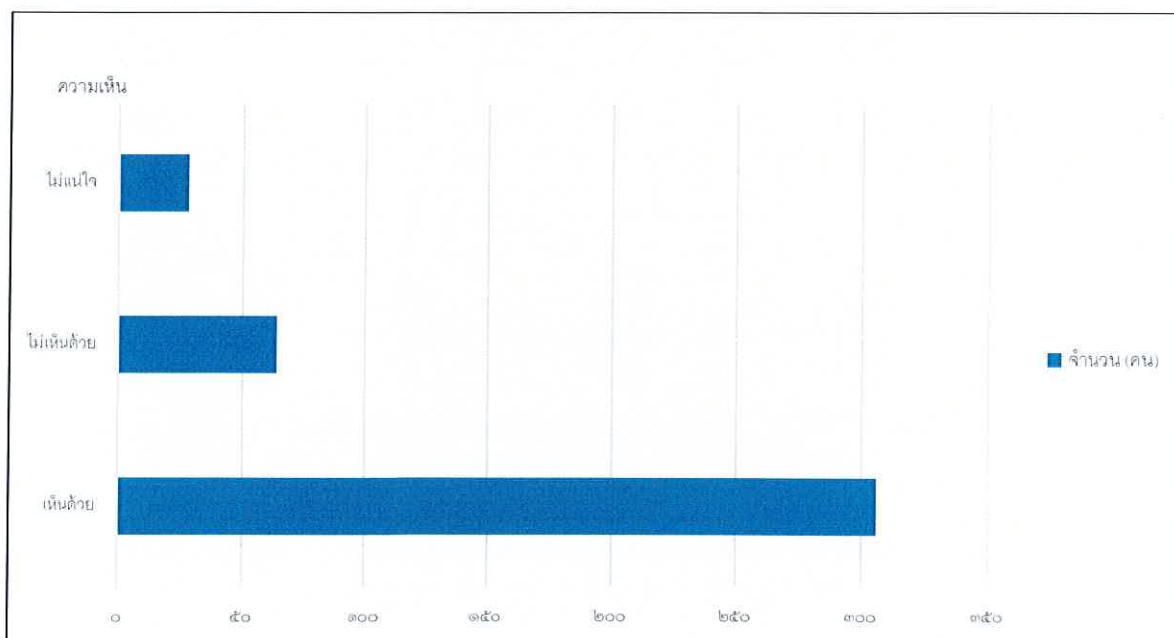
ภาพที่ ๓๙ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนตัวอย่างเกี่ยวกับหน้าที่ของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

๓.๕ ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดให้บรรดาไม้และของป่าที่ได้มาจากป่าชุมชน ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ค่าภาคหลวง หรือค่าใช้จ่ายในการบำรุงตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการกำหนดให้บรรดาไม้และของป่าที่ได้มาจากป่าชุมชน ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ค่าภาคหลวง หรือค่าใช้จ่ายในการบำรุงตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๙ รองลงมา ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๑ และน้อยที่สุด ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ ๓ (ตารางที่ ๔๐)

ตารางที่ ๔๐ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ การกำหนดให้บรรดา

ไม้และของป่าที่ได้มาจากป่าชุมชน ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ค่าภาคหลวง หรือค่าใช้จ่ายในการบำรุงตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ

ความเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เห็นด้วย	๓๐๖	๓๖.๙
ไม่เห็นด้วย	๖๔	๑๖.๑
ไม่แน่ใจ	๒๔	๓
รวม	๓๙๔	๑๐๐.๐

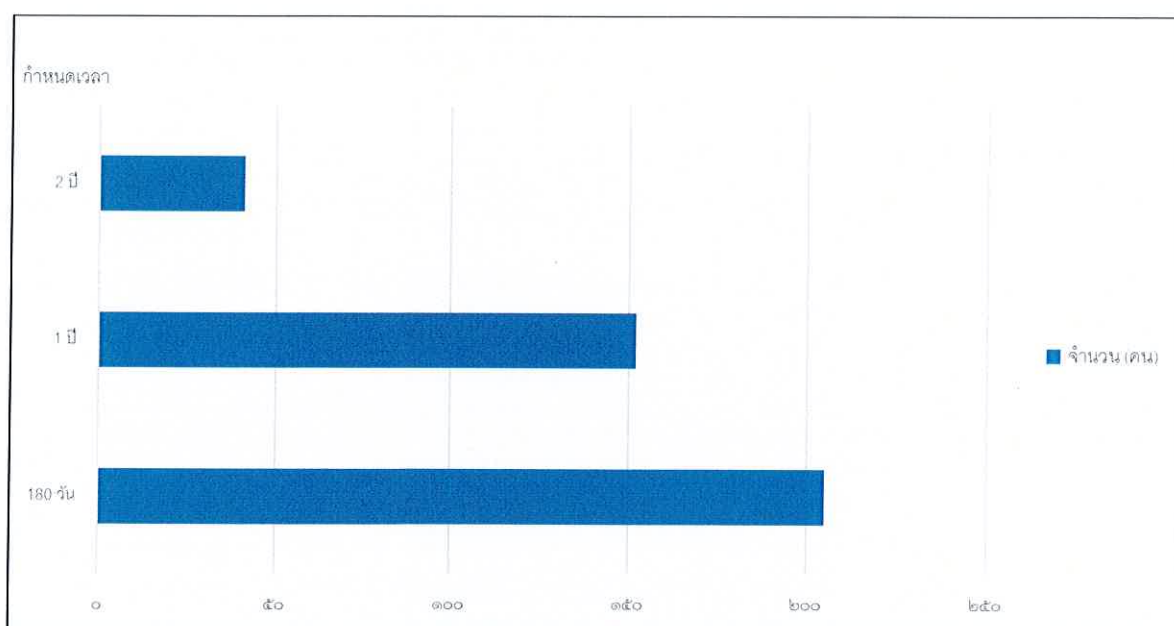

ภาพที่ ๔๐ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ การกำหนดให้บรรดาไม้และของป่าที่ได้มาจากป่าชุมชน ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ค่าภาคหลวง หรือค่าใช้จ่ายในการบำรุงตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ

๓.๖ ความเห็นเกี่ยวกับ กำหนดระยะเวลาในการออกกฎหมายลำดับรอง จากการศึกษาพบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าควรกำหนดให้ออกกฎหมายลำดับรองภายใน ระยะเวลา ๑๘๐ วัน นับจากวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๕ รองลงมา ๑ ปี คิดเป็น ร้อยละ ๓๘.๒ และน้อยที่สุด ๒ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๓ (ตารางที่ ๔๑)

ตารางที่ ๔๑ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ กำหนดระยะเวลาในการออก กฎหมายลำดับรอง

กำหนดเวลา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑๘๐ วัน	๒๐๕	๕๑.๕
๑ ปี	๑๕๒	๓๘.๒
๒ ปี	๔๑	๑๐.๓
รวม	๓๙๘	๑๐๐.๐

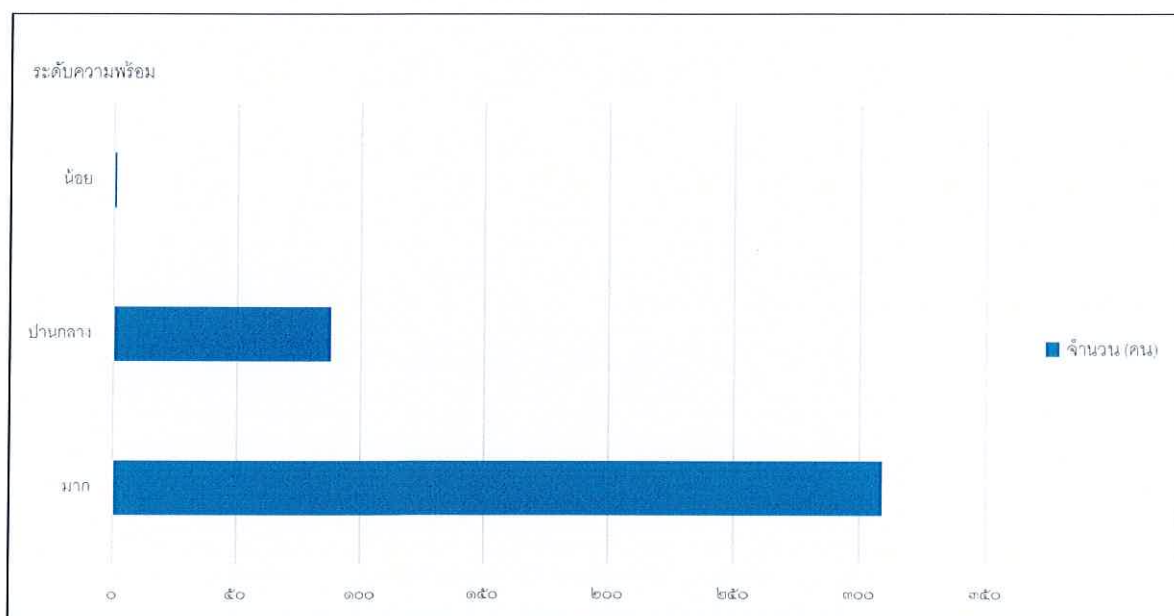
ภาพที่ ๔๑ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ กำหนดระยะเวลา ในการออกกฎหมายลำดับรอง

๘. ความพร้อมของชุมชนในการจัดตั้งป่าชุมชน ตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๘.๑ ความเห็นเกี่ยวกับ ความพร้อมของชุมชนในการขอจัดตั้งและบริหารจัดการป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. จากการศึกษา พบว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความพร้อมมากในการจัดตั้งและบริหารจัดการป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๖ รองลงมา มีความพร้อมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒ และน้อยที่สุด มีความพร้อมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ ๐.๓ (ตารางที่ ๔๒)

ตารางที่ ๔๒ ความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ ความพร้อมของชุมชนในการขอจัดตั้งและบริหารจัดการป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

ระดับความพร้อม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาก	๓๐๙	๗๗.๖
ปานกลาง	๔๔	๒๒.๒
น้อย	๑	๐.๓
รวม	๓๕๔	๑๐๐.๐

ภาพที่ ๔๒ แผนภูมิความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ ความพร้อมของชุมชนในการขอจัดตั้งและบริหารจัดการป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ตัวอย่าง ๓๙๘ คน ต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. จากภาคต่างๆ สรุปได้ดังนี้

- ภาคเหนือ ๑๓/๑ คน
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๓๒ คน
- ภาคกลาง ๕๒ คน
- ภาคใต้ ๔๓ คน

จะมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทางเดียวกัน ทั้ง ๔ ภาค เนื่องจากสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนเกือบทั้งหมด ได้รับรู้รับทราบและมีความรู้ความเข้าใจต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เนื่องจากเป็นผู้ได้รับผลกระทบและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกฎหมายฉบับนี้โดยตรง รวมทั้งในระยะเวลาที่ผ่านมาภาครัฐโดยกรมป่าไม้ได้เร่งรัดสร้างความรู้ความเข้าใจ และจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นประธานเครือข่ายป่าชุมชน ระดับภาค ทั้ง ๔ ภาค สรุปได้ดังนี้

ภาคเหนือ

นายสุมัย หมายหมั่น ประธานเครือข่ายป่าชุมชนภาคเหนือ ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ว่าเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งที่จะมีพระราชบัญญัติป่าชุมชนมาใช้บังคับ เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านป่าชุมชนมีความชัดเจน อะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ สำหรับเนื้อหาในร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. นั้น เห็นว่ามีความเหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน การให้สิทธิกับหน้าที่ชุมชนเป็นที่น่าพอใจ ส่วนการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนเป็นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พออยู่ พอกิน มีความเหมาะสม แต่หากกาลเวลาหรือสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนบางมาตรา ให้เข้ากับยุคสมัย ส่วนขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมนั้น ควรมีขนาดไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ ไร่ แต่หากมีพื้นที่มากกว่า ชุมชนมีศักยภาพและความสามารถในการบริหารจัดการก็ควรให้สามารถขอจัดตั้งได้ ทั้งนี้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดจะพิจารณา สำหรับป่าชุมชนทางภาคเหนือที่มีความพร้อมที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายใหม่ได้ทันที ซึ่งป่าชุมชนบางแห่งอาจยังไม่เข้มแข็ง เจ้าหน้าที่รัฐและเครือข่ายป่าชุมชนต้องคอยกระตุ้นให้คำแนะนำ ส่งเสริมอยู่ตลอดเวลาให้ทุกชุมชนเดินไปได้ด้วยกันได้ ไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง ซึ่งจะทำให้พัฒนาเป็นป่าชุมชนที่สมบูรณ์ เป็นที่พึ่งพิงของชาวบ้านต่อไป

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นายสีหา มงคลแก้ว ประธานเครือข่ายป่าชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ว่าพี่น้องประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รอคอยกฎหมายป่าชุมชนมาเป็นเวลานาน เป็นความฝันของพี่น้องประชาชน จึงเห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. นี้ และเห็นด้วยกับเนื้อหาของพระราชบัญญัติทุกมาตรา แต่หากเมื่อนำมาปฏิบัติแล้วมีปัญหา ค่อยปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกัน ส่วนในเรื่องขนาดของพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมนั้น

จะขึ้นอยู่กับความเข้มแข็ง ศักยภาพและความต้องการของชุมชนเป็นหลัก สำหรับป่าชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความพร้อมในระดับสูงที่จะใช้พระราชบัญญัติป่าชุมชน เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการป่าชุมชนในท้องถิ่น

ภาคกลาง

นายตระกูล สว่างอารมณ์ ประธานเครือข่ายป่าชุมชนภาคกลาง ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ว่าเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เนื่องจากที่ผ่านมาการดำเนินงานด้านป่าชุมชน ไม่มีกฎหมายเฉพาะด้านรองรับ ต้องอาศัยข้อยกเว้นของกฎหมายแต่ละพื้นที่มาบังคับใช้แทน และเห็นด้วยกับสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. แต่ควรครอบคลุมพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เนื่องจากมีผู้อยู่อาศัยในเขตป่าอนุรักษ์เป็นจำนวนมาก ในอนาคตควรปรับแก้ให้สามารถจัดตั้งป่าชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์ได้ ในส่วนของขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมนั้น ควรขึ้นอยู่กับความสามารถในการดูแลรักษาของคณะกรรมการ อย่างไรก็ตามขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมไม่ควรเกิน ๒,๐๐๐ ไร่ สำหรับป่าชุมชนในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีความพร้อมในการบังคับใช้พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ ค่อนข้างสูง เนื่องจากมีการสร้างความรู้ความเข้าใจและมีการประชุมเครือข่าย เพื่อจัดทำร่างแผนการบริหารจัดการป่าชุมชน ซึ่งเป็นการเตรียมการใช้กฎหมายป่าชุมชนอย่างถูกต้องต่อไป

ภาคใต้

นายวินัย ชิดเขียว ประธานเครือข่ายป่าชุมชนภาคใต้ ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการที่ประเทศไทยจะมีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับป่าชุมชนมาบังคับใช้ และเห็นด้วยกับสาระสำคัญในเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. แต่ยังเห็นว่าข้อกำหนดและรายละเอียดต่างๆ จะต้องจัดทำเป็นอนุบัญญัติซึ่งยังไม่มี ความชัดเจน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมนั้นไม่สามารถกำหนดได้ เนื่องจากแต่ละชุมชนมีอัตลักษณ์ที่ต่างกันไป รวมทั้งความเข้มแข็งของคณะกรรมการป่าชุมชนแต่ละแห่ง หากมีความสามารถและมีความเข้มแข็งก็สามารถบริหารจัดการป่าชุมชนขนาดใหญ่ได้ และมีความเห็นว่าป่าชุมชนภาคใต้ทุกแห่งมีความพร้อมที่จะก้าวสู่กฎหมายใหม่ เมื่อมีการบังคับใช้ต่อไป

ตอนที่ ๓ การศึกษา วิเคราะห์ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่มีความเหมาะสมแต่ละภูมิภาค

กรมป่าไม้ได้อนุมัติโครงการป่าชุมชนตามแนวทางของกรมป่าไม้ ภายใต้กฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ เพื่อสนับสนุนให้ราษฎร ชุมชน มีส่วนร่วมจัดการป่าในท้องถิ่นด้วยการควบคุม ดูแล รักษา หรือบำรุงป่า อย่างมีประสิทธิภาพเพื่ออนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างสมดุลยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การคัดเลือกพื้นที่ดำเนินโครงการป่าชุมชนมีข้อควรคำนึง ดังนี้

๑) พื้นที่ ที่มีอาณาเขตอยู่ติดหรือใกล้หมู่บ้าน และราษฎรในหมู่บ้านมีความพร้อมและสนใจที่จะร่วมจัดทำโครงการป่าชุมชน

๒) ไม่อยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ เช่น เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า วนอุทยานหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

๓) ไม่เป็นพื้นที่ซึ่งส่วนราชการหรือผู้หนึ่งผู้ใดได้รับอนุญาตเข้าทำประโยชน์ หรือพื้นที่ที่กรมป่าไม้ใช้หรือจัดการ หรือประกาศเป็นพื้นที่วิจัยทางวิชาการหรือประโยชน์อย่างอื่นของรัฐ

๔) กรณีเป็นพื้นที่อันมีลักษณะเป็นที่สาธารณะประโยชน์หรือพื้นที่ของหน่วยงานต่างๆ ต้องได้รับการยินยอมหรือแจ้งไม่ขัดข้อง จากหน่วยงานที่กำกับดูแลรักษาพื้นที่ หรือผู้มีอำนาจครอบครอง

ในปัจจุบันยังมีข้อสงสัยถึง “ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสม” เนื่องจากป่าชุมชนเป็นรูปแบบของการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีส่วนร่วมที่กระจายอำนาจจากภาครัฐสู่ประชาชนอย่างชัดเจน ป่าชุมชนทำหน้าที่เสมือนแนวป้องกันที่สำคัญให้กับป่าอนุรักษ์ ประเทศไทยควรมีขนาดป่าชุมชนเท่าใดจึงจะเหมาะสมสำหรับชุมชนแต่ละแห่ง จึงเป็นประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อประโยชน์สูงสุดในการจัดการป่าชุมชนของราษฎรในพื้นที่ร่วมกับภาครัฐ โดยการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาพิจารณาในประเด็นดังกล่าว ดังนี้

๑. ข้อมูลจากสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน กลุ่มตัวอย่างจากทุกภาคทั่วประเทศ รวม ๓๙๔ คน

๒. ข้อมูลจากฐานข้อมูลป่าชุมชนของกรมป่าไม้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑

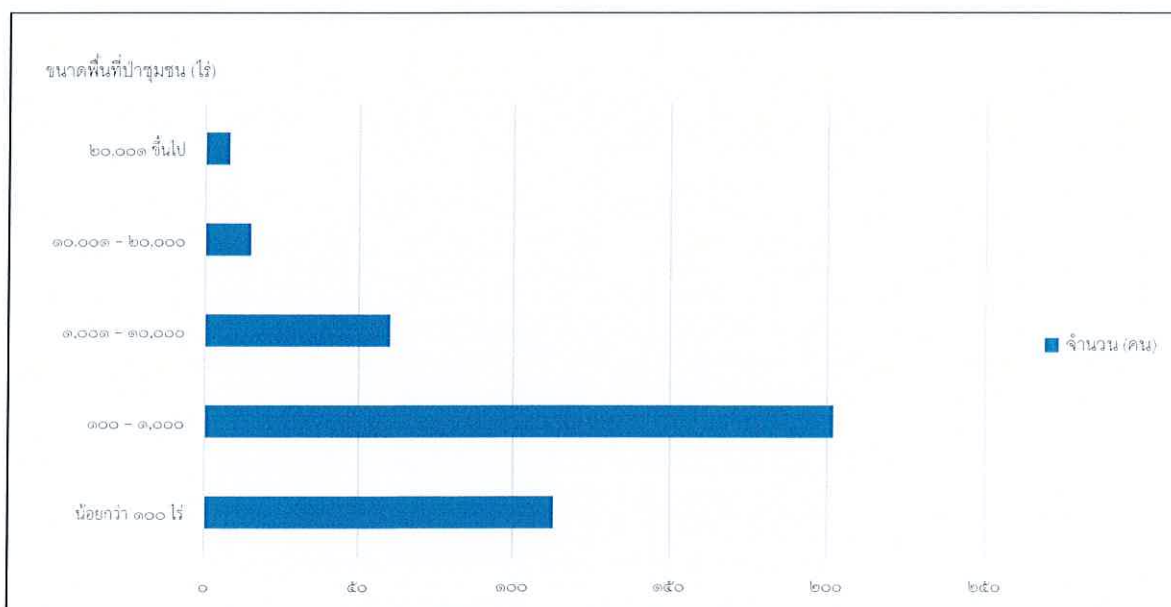
๓. ข้อมูลจากผลการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง “ป่าชุมชน.... ขนาดพื้นที่เท่าไรดี จึงเหมาะสม” เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๐ ณ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑. ข้อมูลจากสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน กลุ่มตัวอย่างจากทุกภาคทั่วประเทศ
รวม ๓๙๔ คน

จากผลการศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง ๓๙๔ คน เกี่ยวกับ
ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสม ได้ดังนี้

ตารางที่ ๔๓ ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสม

ขนาดพื้นที่ป่าชุมชน (ไร่)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า ๑๐๐ ไร่	๑๑๓	๒๘.๔
๑๐๐ – ๑,๐๐๐	๒๐๒	๕๐.๘
๑,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐	๖๐	๑๕.๑
๑๐,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐	๑๕	๓.๘
๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๔	๑.๐
รวม	๓๙๔	๑๐๐.๐

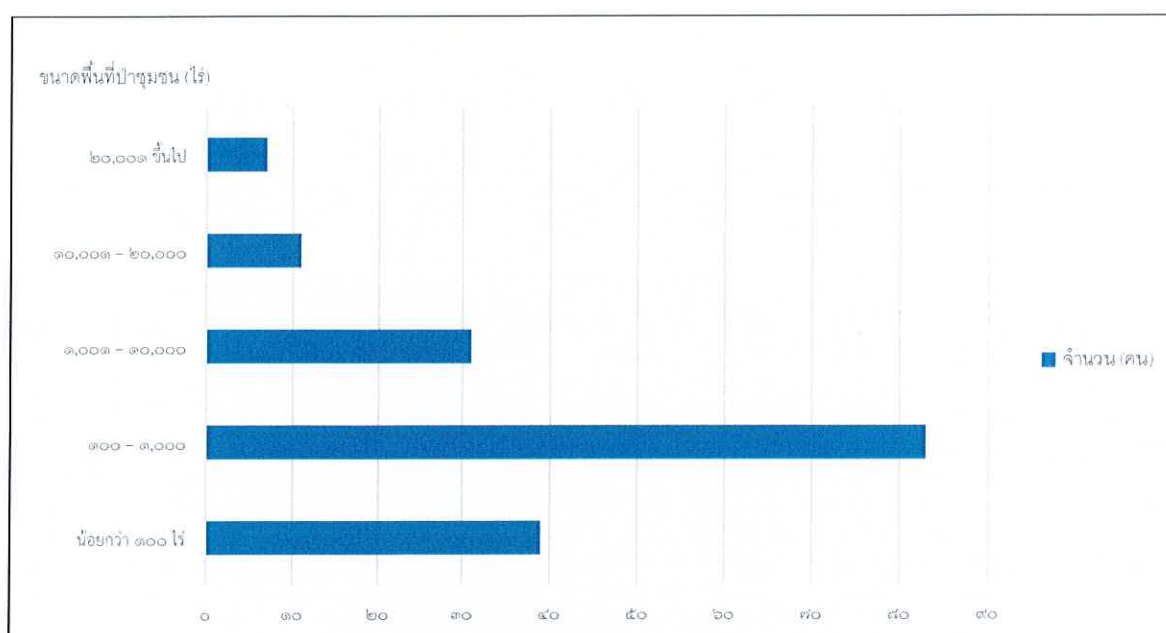

ภาพที่ ๔๓ แผนภูมิขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสม

จากการศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าขนาดพื้นที่
ป่าชุมชนที่เหมาะสม ควรมีขนาดพื้นที่ตั้งแต่ ๑๐๐ ไร่ แต่ไม่เกิน ๑,๐๐๐ ไร่ จำนวน ๒๐๒ คน คิดเป็น
ร้อยละ ๕๐.๘ รองลงมาเห็นว่าขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมควรมีขนาดน้อยกว่า ๑๐๐ ไร่ จำนวน
๑๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๔ โดยได้ศึกษาข้อมูลความคิดเห็นดังกล่าวแยกภาคต่างๆ ได้ดังนี้

ตารางที่ ๔๔ ผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ภาคเหนือ

ขนาดพื้นที่ป่าชุมชน (ไร่)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า ๑๐๐ ไร่	๓๙	๒๒.๘๑
๑๐๐ – ๑,๐๐๐	๘๓	๔๘.๕๔
๑,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐	๓๑	๑๘.๑๓
๑๐,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐	๑๑	๖.๔๓
๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๗	๔.๐๙
รวม	๑๗๑	๑๐๐.๐

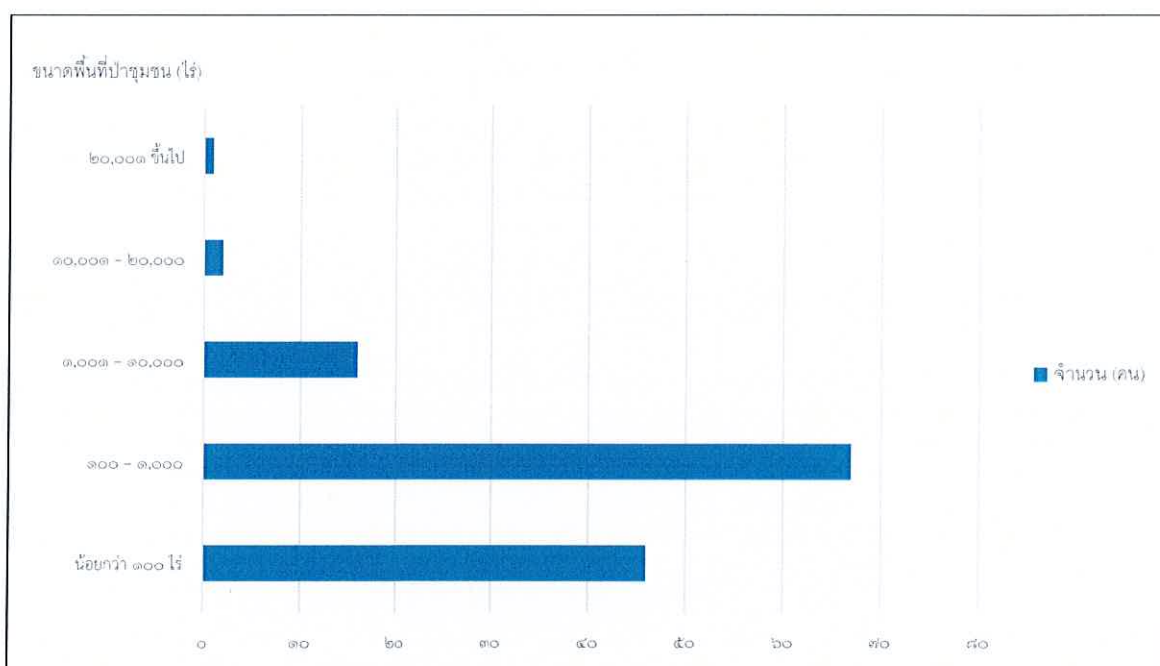

ภาพที่ ๔๔ แผนภูมิผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ภาคเหนือ

จะเห็นได้ว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างภาคเหนือส่วนใหญ่ เห็นว่าป่าชุมชนที่เหมาะสมควรมีขนาด ๑๐๐ – ๑,๐๐๐ ไร่ จำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๕๔ รองลงมาขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมควรมีขนาดน้อยกว่า ๑๐๐ ไร่ จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๘๑

ตารางที่ ๔๕ ผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขนาดพื้นที่ป่าชุมชน (ไร่)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า ๑๐๐ ไร่	๔๖	๓๔.๘๔
๑๐๐ – ๑,๐๐๐	๖๗	๕๐.๓๖
๑,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐	๑๖	๑๒.๑๒
๑๐,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐	๒	๑.๕๖
๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๑	๐.๗๖
รวม	๑๓๒	๑๐๐.๐

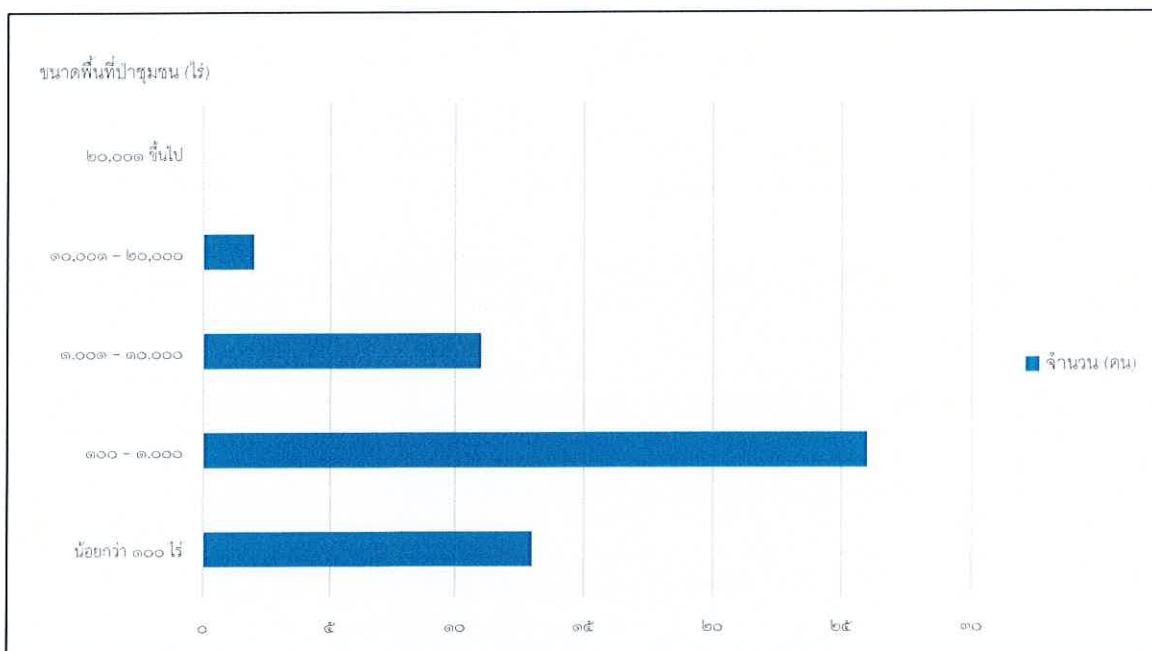

ภาพที่ ๔๕ แผนภูมิผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จะเห็นได้ว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ เห็นว่า ป่าชุมชนที่เหมาะสมควรมีขนาด ๑๐๐ – ๑,๐๐๐ ไร่ จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๓๖ รองลงมา ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมควรมีขนาดน้อยกว่า ๑๐๐ ไร่ จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๘๔

ตารางที่ ๔๖ ผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ภาคกลาง

ขนาดพื้นที่ป่าชุมชน (ไร่)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า ๑๐๐ ไร่	๑๓	๒๕.๐๐
๑๐๐ - ๑,๐๐๐	๒๖	๕๐.๐๐
๑,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐	๑๑	๒๑.๑๕
๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐	๒	๓.๘๕
๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๐	๐.๐๐
รวม	๕๒	๑๐๐.๐

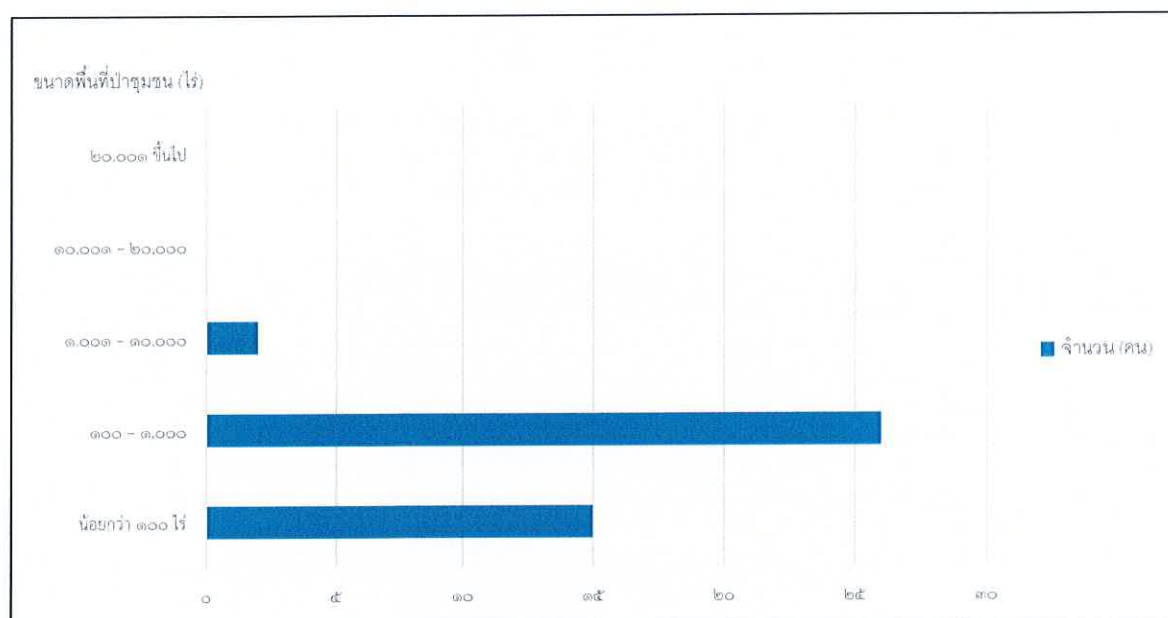

ภาพที่ ๔๖ แผนภูมิผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ภาคกลาง

จะเห็นได้ว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างภาคกลางส่วนใหญ่ เห็นว่าป่าชุมชนที่เหมาะสมควรมีขนาด ๑๐๐ - ๑,๐๐๐ ไร่ จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ รองลงมาขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมควรมีขนาดน้อยกว่า ๑๐๐ ไร่ จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐

ตารางที่ ๔๗ ผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ภาคใต้

ขนาดพื้นที่ป่าชุมชน (ไร่)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า ๑๐๐ ไร่	๑๕	๓๕.๘๘
๑๐๐ – ๑,๐๐๐	๒๖	๖๐.๔๗
๑,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐	๒	๔.๖๕
๑๐,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐	๐	๐.๐๐
๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๐	๐.๐๐
รวม	๔๓	๑๐๐.๐

ภาพที่ ๔๗ แผนภูมิผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน ภาคใต้

จะเห็นได้ว่า สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างภาคใต้ส่วนใหญ่ เห็นว่าป่าชุมชนที่เหมาะสมควรมีขนาด ๑๐๐ – ๑,๐๐๐ ไร่ จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๔๗ รองลงมาขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมควรมีขนาดน้อยกว่า ๑๐๐ ไร่ จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๘๘

การวิจารณ์ผลจากสำรวจความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชน กลุ่มตัวอย่างจากทุกภาคทั่วประเทศ

จากการศึกษาวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่มีความเหมาะสมแต่ละภูมิภาค จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนทั่วประเทศ มีความเห็นว่าขนาดป่าชุมชนที่เหมาะสมควรมีขนาดพื้นที่ตั้งแต่ ๑๐๐-๑,๐๐๐ ไร่ รองลงมาคือน้อยกว่า ๑๐๐ ไร่ และที่ไม่เห็นด้วย หรือเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๑ ไร่ขึ้นไป

ตารางที่ ๔๔ ตารางเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

ระหว่างภาคต่างๆ ต่อขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสม

ขนาดพื้นที่ป่าชุมชน (ไร่)	ภาคเหนือ (ร้อยละ)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ)	ภาคกลาง (ร้อยละ)	ภาคใต้ (ร้อยละ)
น้อยกว่า ๑๐๐ ไร่	๒๒.๘๑	๓๔.๘๔	๒๕.๐๐	๓๔.๘๘
๑๐๐ - ๑,๐๐๐	๔๘.๕๔	๕๐.๓๖	๕๐.๐๐	๖๐.๕๓
๑,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐	๑๘.๑๓	๑๒.๑๒	๒๑.๑๕	๔.๖๕
๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐	๖.๔๓	๑.๕๒	๓.๘๕	๐.๐๐
๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๔.๐๙	๐.๓๖	๐.๐๐	๐.๐๐

จากตารางเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างระหว่างภาคต่างๆ ต่อขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสม จะเห็นว่าความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อขนาดพื้นที่ป่าชุมชนคล้ายกันคือ ควรีขนาด ๑๐๑-๑,๐๐๐ ไร่ มากที่สุด โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างภาคใต้เห็นว่าขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมควรมีขนาด ๑๐๑-๑,๐๐๐ ไร่ มากกว่าทุกภาค และเห็นว่าพื้นที่ป่าชุมชนไม่ควรีขนาดเกิน ๑๐,๐๐๐ ไร่ ซึ่งมีสาเหตุมาจากพื้นที่ทางภาคใต้ ส่วนใหญ่จะใช้ประโยชน์จากพื้นที่เพื่อการปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน และการจัดตั้งป่าชุมชนจะมุ่งเน้นเพื่อการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวมากกว่าการใช้ประโยชน์อย่างอื่น สำหรับสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บางส่วนมีความเห็นว่าป่าชุมชนควรมีขนาดมากกว่า ๒๐,๐๐๐ ไร่ ขึ้นไป โดยมีสาเหตุมาจากพื้นที่ป่าทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนมากเมื่อเทียบกับภาคกลางและภาคใต้ รวมทั้งวิถีชีวิตชุมชน การพึ่งพิงป่า หรือใช้ประโยชน์จากป่าจะเป็นไปในลักษณะปัจจัยสี่ เช่น อาหาร สมุนไพร แหล่งน้ำ เป็นหลัก อย่างไรก็ตามขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมยังต้องคำนึงถึงความเข้มแข็งของคณะกรรมการป่าชุมชน ความสามัคคีของคนในชุมชน ขอบเขตพื้นที่ที่จะจัดตั้งป่าชุมชน วิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อของชุมชนอีกด้วย

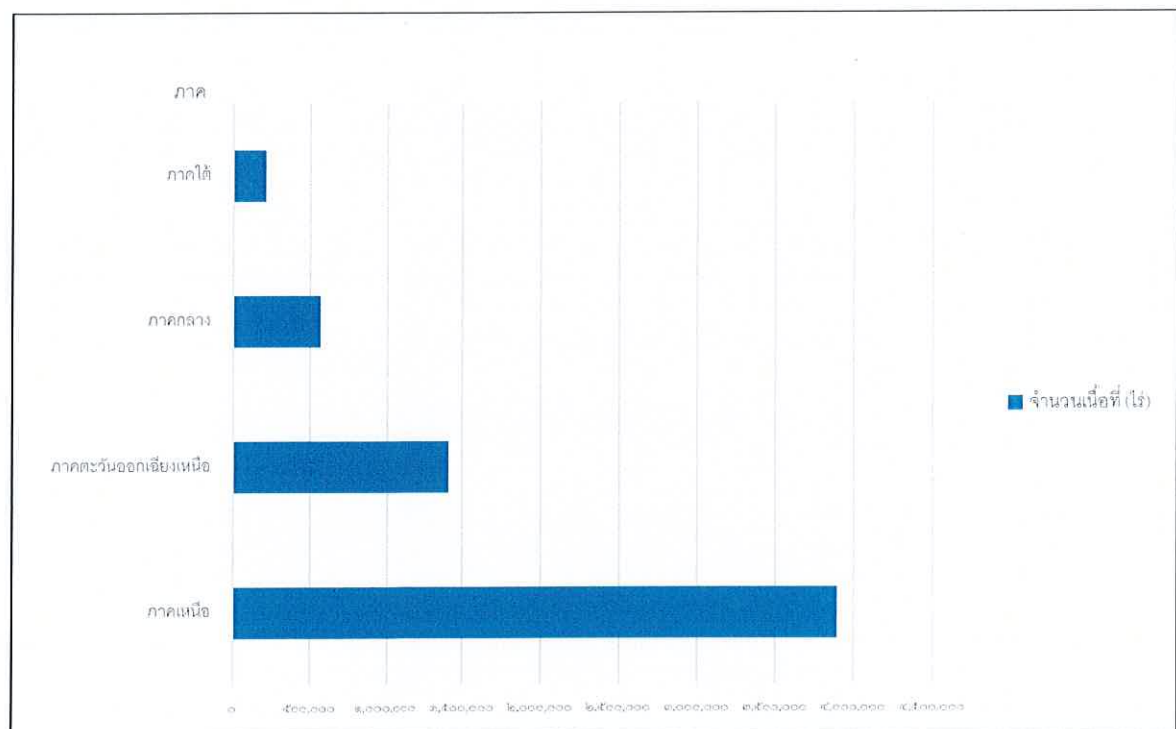
๒. ข้อมูลจากฐานข้อมูลป่าชุมชนของกรมป่าไม้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑

ฐานข้อมูลป่าชุมชนทั้งหมดของกรมป่าไม้ ที่ส่วนส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน สำนักจัดการป่าชุมชน ได้รวบรวมไว้ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานและจัดการป่าชุมชนตามแนวทางการดำเนินงานของกรมป่าไม้

ตารางที่ ๔๙ จำนวนหมู่บ้านป่าชุมชน และจำนวนเนื้อที่ป่าชุมชน จากฐานข้อมูลกรมป่าไม้

ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑

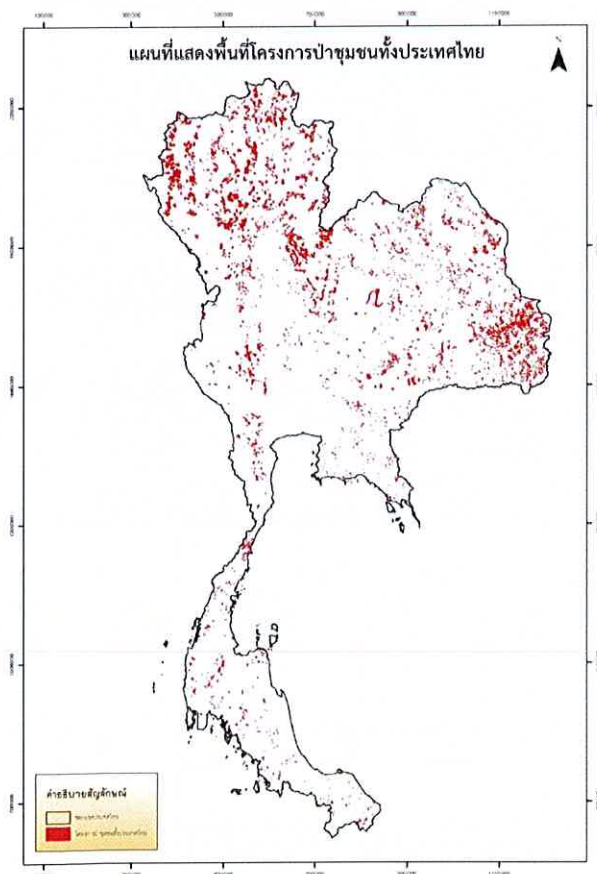
ภาค	จำนวนป่าชุมชน (หมู่บ้าน)	จำนวนเนื้อที่ (ไร่)
ภาคเหนือ	๓,๙๖๔	๓,๘๙๖,๙๘๔-๓-๓๘
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๕,๐๓๔	๑,๔๑๑,๔๓๐-๑-๓๖
ภาคกลาง	๑,๒๔๘	๕๖๘,๘๓๓-๓-๘๓
ภาคใต้	๘๒๘	๒๑๔,๕๓๕-๒-๑๘
รวม	๑๑,๑๑๔	๖,๐๙๑,๙๐๘-๓-๑๙

ภาพที่ ๔๘ แผนภูมิจำนวนหมู่บ้านป่าชุมชน และจำนวนเนื้อที่ป่าชุมชน จากฐานข้อมูลกรมป่าไม้

ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑

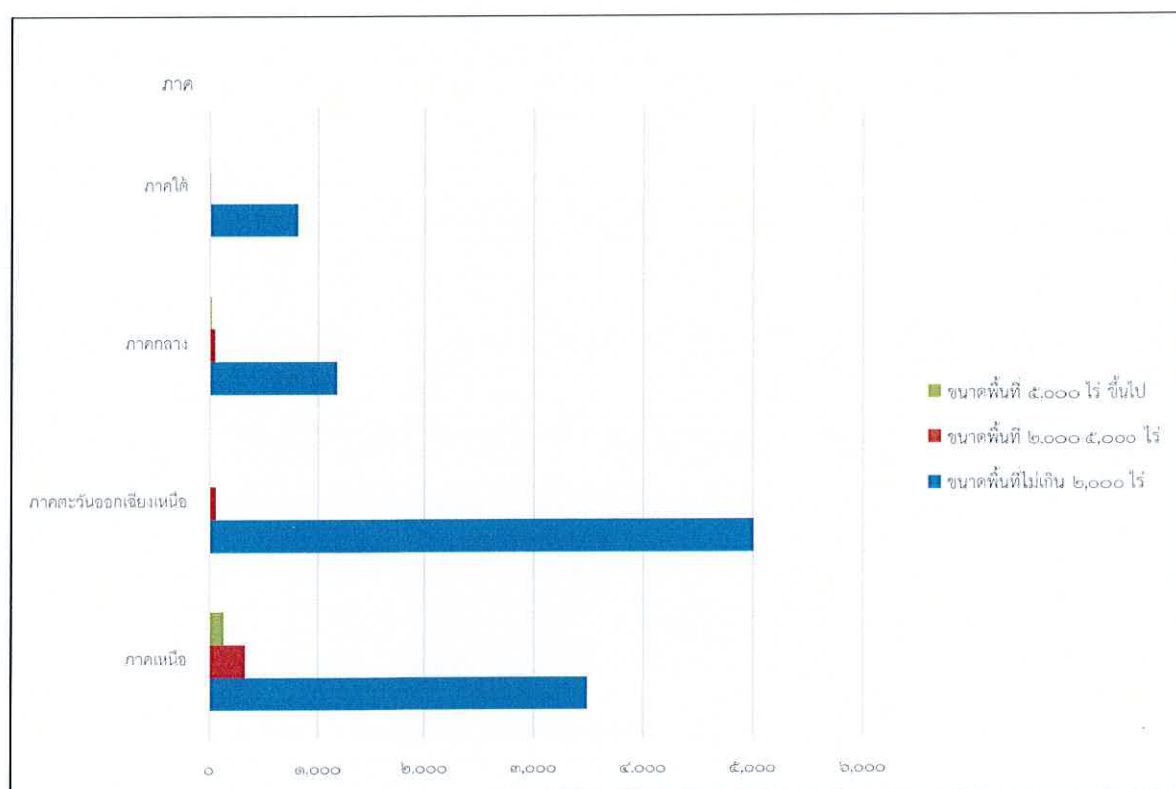
จากฐานข้อมูลป่าชุมชนของกรมป่าไม้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทย มีป่าชุมชนรวมทั้งหมด ๑๑,๑๑๔ หมู่บ้าน รวมเนื้อที่ ๖,๐๙๑,๙๐๘-๓-๑๙ ไร่ โดยแต่ละภาค มีจำนวนป่าชุมชนจากมากที่ส่ดไปน้อยที่ส่ด ตามลำดับ ดังนี้ ภาคเหนือมีป่าชุมชน ๓,๙๖๔ หมู่บ้าน เนื้อที่ ๓,๘๙๖,๙๘๔-๓-๓๘ ไร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีป่าชุมชน ๕,๐๓๔ หมู่บ้าน เนื้อที่ ๑,๔๑๑,๔๓๐-๑-๓๖ ไร่ ภาคกลางมีป่าชุมชน ๑,๒๔๔ หมู่บ้าน เนื้อที่ ๕๖๘,๘๓๗-๓-๘๓ ไร่ และภาคใต้มีป่าชุมชน ๘๒๘ หมู่บ้าน เนื้อที่ ๒๑๔,๕๓๕-๒-๑๘ ไร่ (ตารางที่ ๔๓) และสามารถแบ่งตามขนาดพื้นที่ป่าชุมชน ตามที่สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้ ได้ตั้งเกณฑ์ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนตามความเหมาะสม ๓ ขนาด ได้แก่ ป่าชุมชนขนาดเล็ก มีพื้นที่ตั้งแต่ ๑-๒,๐๐๐ ไร่ ปัจจุบันภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีป่าชุมชนขนาดเล็กมากที่สุด จำนวน ๕,๐๐๘ หมู่บ้าน ป่าชุมชนขนาดกลาง มีพื้นที่ตั้งแต่ ๒,๐๐๑-๕,๐๐๐ ไร่ ภาคเหนือมีป่าชุมชนขนาดกลางมากที่สุด จำนวน ๓๓๔ หมู่บ้าน และป่าชุมชนขนาดใหญ่ มีพื้นที่มากกว่า ๕,๐๐๐ ไร่ ขึ้นไป ภาคเหนือมีป่าชุมชนขนาดใหญ่มากที่สุด จำนวน ๑๓๗ หมู่บ้าน โดยทั้งประเทศมีป่าชุมชนขนาดเล็กมากที่สุด จำนวน ๑๐,๔๘๙ หมู่บ้าน รองลงมาคือ ขนาดขนาดกลาง จำนวน ๔๖๓ หมู่บ้าน และขนาดใหญ่ จำนวน ๑๖๒ หมู่บ้าน ตามลำดับ (ตารางที่ ๔๔) ทั้งนี้ กรมป่าไม้ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาการจัดทำโครงการป่าชุมชน ควรีขนาดเล็กไปจนถึงขนาดกลาง กล่าวคือ ไม่ควรเกิน ๕,๐๐๐ ไร่ และควรพิจารณาร่วมกับสภาพภูมิประเทศ ความเหมาะสมและศักยภาพของแต่ละชุมชน รวมทั้งบทบาทของชุมชนที่ต้องแสดงให้ถึงถึงการดูแลรักษาป่าชุมชนมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

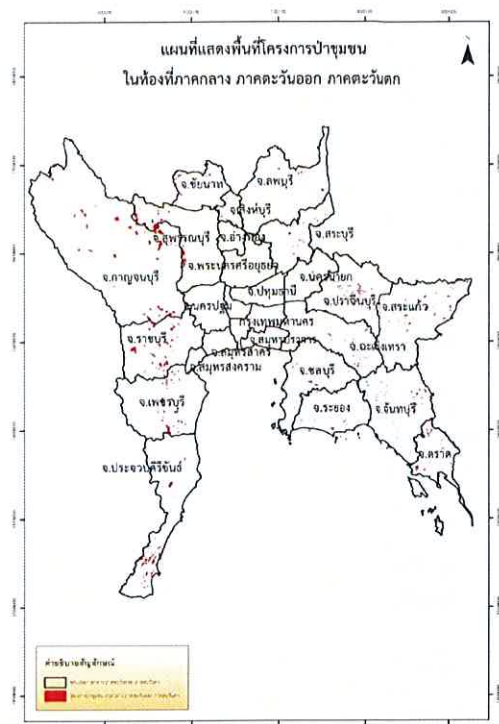
ภาพที่ ๔๙ แผนที่แสดงพื้นที่โครงการป่าชุมชนทั้งประเทศไทย

ตารางที่ ๕๐ จำนวนหมู่บ้านป่าชุมชนในแต่ละภาค ตามเกณฑ์ขนาดพื้นที่ป่าชุมชน จากฐานข้อมูลกรมป่าไม้
ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑

ภาค	จำนวนป่าชุมชน (หมู่บ้าน)			รวม (หมู่บ้าน)
	ขนาดพื้นที่	ขนาดพื้นที่	ขนาดพื้นที่	
	ไม่เกิน ๒,๐๐๐ ไร่	๒,๐๐๐-๕,๐๐๐ ไร่	๕,๐๐๐ ไร่ ขึ้นไป	
ภาคเหนือ	๓,๔๙๓	๓๓๔	๑๓๓	๓,๙๖๐
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๕,๐๐๘	๖๓	๓	๕,๐๗๔
ภาคกลาง	๑,๑๓๕	๕๔	๑๙	๑,๒๐๘
ภาคใต้	๘๑๓	๑๒	๓	๘๒๘
รวม	๑๐,๔๔๙	๔๖๓	๑๖๒	๑๑,๑๑๔

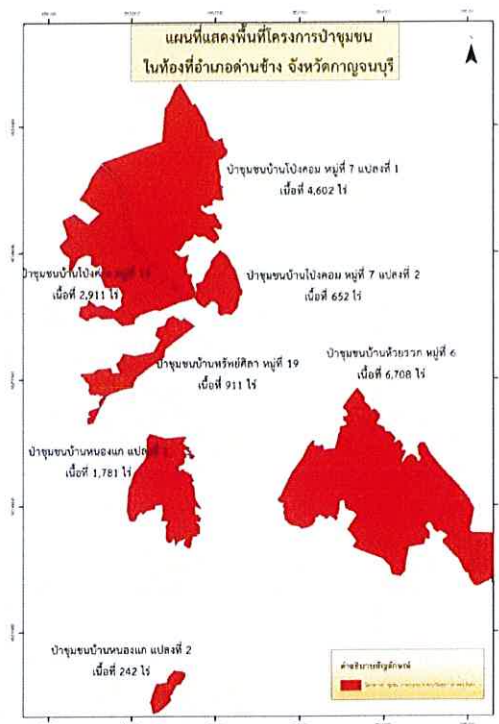

ภาพที่ ๕๐ แผนภูมิจำนวนหมู่บ้านป่าชุมชนในแต่ละภาค ตามเกณฑ์ขนาดพื้นที่ป่าชุมชน
จากฐานข้อมูลกรมป่าไม้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑

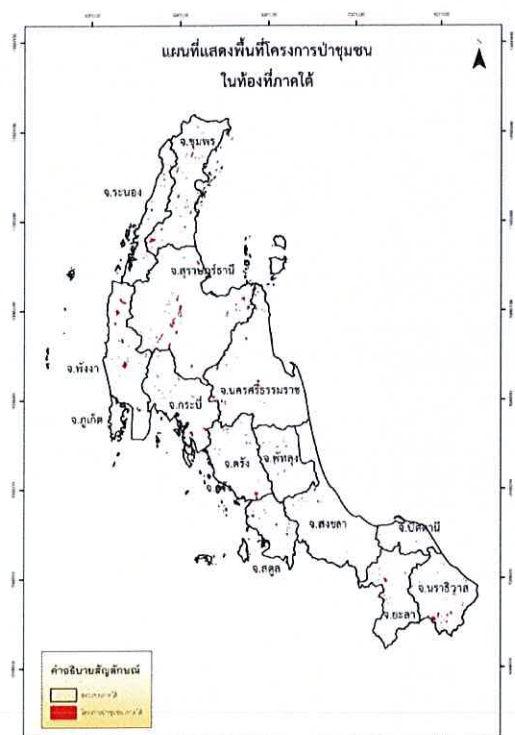
ภาพที่ ๕๕ แผนที่แสดงพื้นที่โครงการป่าชุมชน

ภาคกลาง

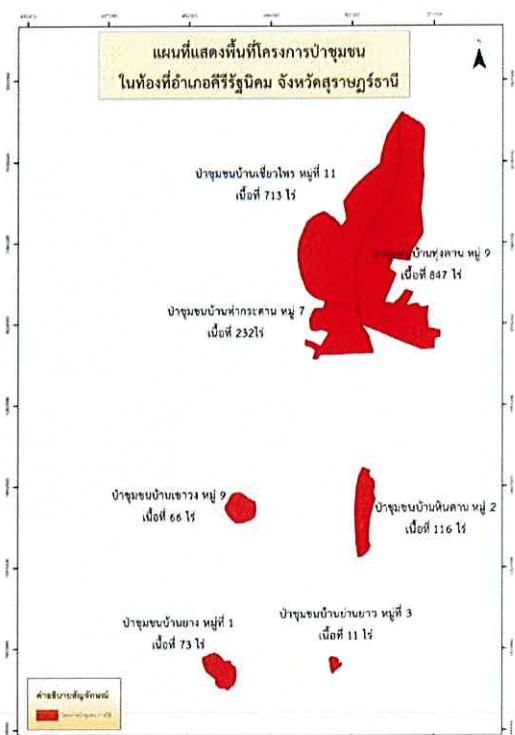
ภาพที่ ๕๖ แผนที่แสดงพื้นที่โครงการป่าชุมชน

จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ ๕๗ แผนที่แสดงพื้นที่โครงการป่าชุมชน

ภาคใต้

ภาพที่ ๕๘ แผนที่แสดงพื้นที่โครงการป่าชุมชน

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓. ข้อมูลจากผลการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง “ป่าชุมชน... ขนาดพื้นที่เท่าไรดี จึงเหมาะสม”
เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๐ ณ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเสวนาทางวิชาการ เรื่อง “ป่าชุมชน...ขนาดพื้นที่เท่าไรดีจึงเหมาะสม” เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๐ ณ ห้องประชุม FORTROP ตึกวนศาสตร์ ๖๐ ปี คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ให้เหตุผลว่านโยบายภาครัฐที่ต้องการเพิ่มพื้นที่ป่าให้ได้ ร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ จำแนกเป็นป่าอนุรักษ์ และป่าเศรษฐกิจร้อยละ ๒๕ และ ๑๕ ตามลำดับ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช รับผิดชอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ กรมป่าไม้รับผิดชอบพื้นที่ป่าสงวน และกรมป่าไม้ได้อนุมัติจัดตั้งป่าชุมชนจำนวนมากในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเป็นส่วนใหญ่ และยังมีแผนจะจัดตั้งป่าชุมชนเพิ่มเติมในอนาคต เนื่องจากป่าชุมชนเป็นรูปแบบของการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีส่วนร่วมที่กระจายอำนาจจากภาครัฐสู่ประชาชนอย่างชัดเจน นั่นคือประเด็นที่ชวนพิจารณาว่าประเทศไทยควรมีพื้นที่ป่าชุมชนประมาณเท่าใดจึงจะเหมาะสมสำหรับชุมชนแต่ละแห่ง ควรลดหรือเพิ่มขนาดพื้นที่บางแห่งให้เหมาะสม ทั้งนี้ แนวทางที่จะเกิดขึ้นจะต้องเหมาะสมในระยะสั้นและระยะยาวต่อการดำรงชีวิตของราษฎรในท้องถิ่น และระบบนิเวศดั้งเดิม จึงเป็นเหตุที่มาของการเสวนาทางวิชาการในครั้งนี้ ในชื่อเรื่อง “ป่าชุมชน...ขนาดพื้นที่เท่าไรดีจึงเหมาะสม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ แลกเปลี่ยนแนวคิด ความรู้ และประสบการณ์การจัดการป่าชุมชนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการกำหนดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสม โดยไม่สร้างผลกระทบในระยะสั้นและระยะยาวต่อการดำรงชีวิตของราษฎรในท้องถิ่น ระบบนิเวศดั้งเดิม และส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และเพื่อรวบรวมสรุปความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพื่อประชาสัมพันธ์

ป่าชุมชนจะกำหนดขนาดพื้นที่ได้ยาก เนื่องจากขึ้นอยู่กับความเต็มใจและศักยภาพของชุมชน และอาจครอบคลุมถึงพื้นที่ป่าอนุรักษ์บางแห่ง เนื่องจากป่าชุมชนเป็นการบำรุงรักษาโดยอาศัยศักยภาพของชุมชน ไม่ใช่เป็นการใช้ประโยชน์แบบทำลาย โดยปกติป่าชุมชนเป็นป่าแปลงเล็กใกล้ชุมชนที่รัฐประสงค์ให้สมาชิกของชุมชนใช้สอยเกิดความตระหนักในคุณค่าของป่า โดยแลกเปลี่ยนกับการช่วยรัฐจัดการป่าให้ยั่งยืน การกำหนดขนาดพื้นที่นั้นรัฐไม่ควรอนุญาตให้ชุมชนในขอบเขตพื้นที่กว้างขวาง เช่น พันไร่หมื่นไร่ เพราะอาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำไม่เป็นธรรมต่อชุมชนอื่นๆ และประชาชนทั่วประเทศ เพราะพื้นที่แปลงใหญ่ผลประโยชน์ย่อมมีมากขึ้น

จากการเสวนาทางวิชาการดังกล่าว ยังคงไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนว่าป่าชุมชนควรมีขนาดพื้นที่เท่าใดจึงจะเหมาะสม เพราะมีปัจจัยหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ลักษณะภูมิประเทศ (ผืนป่าผืนเดียวที่มีชุมชนล้อมรอบ ผืนป่าที่ติดต่อกับเขตอุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า) ศักยภาพของชุมชนในการดูแลและจัดการ ความสมัครใจของชุมชนในการดูแล สิทธิการดูแลป่าของภาคประชาชน วัตถุประสงค์ของการจัดการป่าชุมชน ความสามารถในการดูแลป่าของรัฐ รูปแบบการจัดการป่าชุมชน เป็นต้น โดยการที่จะกำหนดขนาดพื้นที่ป่าชุมชนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างเกณฑ์และตัวชี้วัดที่มาตรฐาน รวมทั้งมีความแตกต่างกันในแต่ละบริบทของพื้นที่ป่าและชุมชน

นอกจากนั้นการเสวนาดังกล่าวยังได้ให้ความสำคัญกับป่าชุมชน ว่าเป็นวิวัฒนาการการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่น่าสนใจและมีคุณค่าต่อชุมชน ประเทศชาติ และทางวิชาการเป็นอย่างมาก เพราะป่าชุมชนเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิเวศวิทยากับมนุษย์ เป็นวิวัฒนาการที่ไม่หยุดนิ่ง (dynamic) มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาภายในตัวเองและขับเคลื่อนชุมชนรวมถึงทรัพยากรป่าไม้ไปสู่ความอุดมสมบูรณ์ เป็นไปในรูปแบบของการบูรณาการองค์ความรู้ (knowledge integrated) การจัดการร่วมกัน (co-management) ด้วยเครือข่ายป่าชุมชนขนาดใหญ่ (network) ป่าชุมชนทำหน้าที่เป็นแหล่งอาหาร แหล่งวัฒนธรรมความเชื่อที่อยู่คู่กับชุมชนมานาน ป่าชุมชนทำหน้าที่เป็นแนวป้องกัน (buffer zone) ให้กับพื้นที่ระบบนิเวศเปราะบาง และยังทำให้ที่เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องจัดการป่าอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ถึงแม้ว่ายังไม่มีกฎหมายสำหรับรองรับป่าชุมชน แต่ยังคงจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการป่าไม้ในประเทศไทยสู่ความสมบูรณ์และยั่งยืน

การศึกษาเพื่อพิจารณาขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการทำแบบสอบถามของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนทั่วประเทศ จำนวน ๓๙๘ คน จากฐานข้อมูลป่าชุมชนของกรมป่าไม้ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑ และจากการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง “ป่าชุมชน...ขนาดพื้นที่เท่าไรดีจึงเหมาะสม” เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๐ ณ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นั้น ผู้ศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า เนื่องจากการจัดการป่าชุมชนของราษฎรในชุมชนร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ ศักยภาพของแต่ละชุมชน และจิตสำนึกในการใช้ประโยชน์ และการจัดการป่าชุมชนภายใต้เงื่อนไขการควบคุม ดูแล รักษา หรือบำรุงป่า กรมป่าไม้จึงควรกำหนดขนาดพื้นที่ป่าชุมชน ไม่ควรให้ราษฎรในชุมชนใช้ประโยชน์ในขอบเขตพื้นที่ที่กว้างขวางมากเกินไป เพราะอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดกรณีการมีส่วนได้ส่วนเสียอย่างไม่เป็นธรรม และอาจส่งผลกระทบต่อจัดการป่าชุมชนอย่างไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ดังนั้น ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมกับการดำเนินการจัดตั้งป่าชุมชนตามแนวทางของกรมป่าไม้ ควรมีขนาดพื้นที่ป่าชุมชนไม่เกิน ๒,๐๐๐ ไร่ต่อหมู่บ้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ ความเหมาะสมและศักยภาพของแต่ละชุมชน รวมทั้งบทบาทที่แสดงให้เห็นถึงการดูแลรักษาป่าชุมชนมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เพื่อประโยชน์สูงสุดในการจัดการป่าชุมชนของราษฎรในพื้นที่ร่วมกับภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรมและความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้อย่างยั่งยืน

บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

การศึกษาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับผ่านคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูล ขั้นตอน วิธีการในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เพื่อรับฟังความคิดเห็นของเครือข่ายป่าชุมชนจากทุกภาคทั่วประเทศ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นต่อร่างดังกล่าว และเพื่อวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่มีความเหมาะสม แต่ละภูมิภาคโดยประมวลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประสพการณ์การทำงาน และการใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ซึ่งทำการสุ่มตัวอย่างจากสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนทั่วทุกภาคของประเทศ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติ หาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางและการบรรยายโดยวิธีพรรณาวิจารณ์ ซึ่งจากผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

๑. สรุปผลการศึกษา รวบรวมข้อมูล ขั้นตอนวิธีการในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

จากการประมวลวิเคราะห์ความเป็นมาของการดำเนินงานด้านป่าชุมชนพบว่า ชุมชนหลายแห่งได้พึ่งพิงป่า ตามวิถีชีวิตของชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ประโยชน์จากป่า และช่วยดูแลรักษาป่ามาตั้งแต่อดีต ซึ่งกรมป่าไม้ได้ทำการส่งเสริมงานด้านป่าชุมชนมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งในระยะแรกจะส่งเสริมให้ชุมชนปลูกไม้ใช้สอยตามหัวไร่ปลายนา และที่สาธารณะประโยชน์ จนในปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงมีการจัดตั้งโครงการป่าชุมชน ตามแนวทางของกรมป่าไม้ขึ้นเป็นครั้งแรก จนถึงปัจจุบัน (๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑) รวมมีการจัดตั้งป่าชุมชนแล้วจำนวน ๑๓,๓๘๗ หมู่บ้าน เนื้อที่ ๖,๕๙๖,๖๒๙-๒-๑๐ ไร่ ในขณะที่มีความพยายามผลักดันร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ แต่เนื่องจากเป็นกฎหมายที่กระทบต่อชุมชนและสังคมโดยรวม และสถานะทางการเมืองของไทย ทำให้ไม่สามารถออกกฎหมายดังกล่าวได้ จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๕๔ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศร่วมกับกรมป่าไม้ จึงได้ยกร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน เสนอเป็นกฎหมายของรัฐบาลโดยมีขั้นตอน ดังนี้

คณะสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศร่วมกับกรมป่าไม้ได้ยกร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นผ่านโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่องร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๙ จากนั้นเสนอคณะกรรมการประสานงานร่วม ๓ ฝ่าย (ครม. สนช. สปท.) พิจารณาให้ความเห็นชอบในหลักการ แต่เนื่องจากเป็นกฎหมายที่กระทบหลายฝ่ายสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงแจ้งเวียนหน่วยงานต่างๆ ให้ความเห็นกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงจัดประชุมเพื่อพิจารณาข้อเสนอจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยกรมป่าไม้ได้จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ก่อนนำเสนอ

คณะรัฐมนตรีต่อไปรวมทั้งจัดทำหลักเกณฑ์การตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติใช้คลัสต์ตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีโดยคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. โดยมีมติเห็นชอบหลักการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑

ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้มี ๙ หมวด ๗๑ มาตรา โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑) วัตถุประสงค์การจัดตั้ง กำหนดให้การจัดตั้งป่าชุมชนต้องเป็นไปเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพและสภาวะแวดล้อม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน การฟื้นฟูที่ป่าในเขตป่าชุมชนโดยการปลูกป่าทดแทน การเสริมสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนในการจัดการป่าชุมชน และพื้นที่ป่าที่มีการจัดตั้งเป็นป่าชุมชนตามพระราชบัญญัตินี้แล้วให้คงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (ร่างมาตรา ๕ และร่างมาตรา ๖)

๒) คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน กำหนดให้ประกอบด้วยกรรมการจำนวน ๒๑ คน โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายในการจัดตั้ง การจัดการ ป่าชุมชน และเครือข่ายป่าชุมชน หรือพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับป่าชุมชน เสนอแนะในการออกกฎกระทรวง กำหนดระเบียบ จัดทำรายงานเกี่ยวกับสภาพโดยรวมของป่าชุมชนทั่วประเทศ พร้อมทั้งเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีปีละหนึ่งครั้ง พิจารณาอุทธรณ์ เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดงบประมาณ มาตรการหรือกลไกทางการเงิน (ร่างมาตรา ๗ ถึงร่างมาตรา ๑๗)

๓) คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด กำหนดให้ประกอบด้วยกรรมการจำนวน ๒๐ คน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาและประกาศคำขอการจัดตั้งป่าชุมชน เพิ่ม ลด หรือเพิกถอนป่าชุมชน ตรวจสอบรายละเอียดที่ระบุในคำขอจัดตั้งเป็นป่าชุมชน ถอดถอนกรรมการจัดการป่าชุมชน แต่งตั้งและถอดถอนเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน พิจารณาอุทธรณ์มติการให้พ้นจากการเป็นสมาชิกป่าชุมชน พิจารณาอนุมัติแผนจัดการป่าชุมชน พิจารณาให้ความเห็นชอบข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน ให้คำแนะนำปรึกษา และความช่วยเหลือทางวิชาการต่อคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล การจัดการป่าชุมชนในจังหวัดแล้วจัดทำรายงานเสนอคณะกรรมการ นโยบายป่าชุมชนอย่างน้อย ปีละหนึ่งครั้ง (ร่างมาตรา ๑๘ และร่างมาตรา ๑๙)

๔) หลักเกณฑ์การขอจัดตั้งป่าชุมชน กำหนดให้ชุมชนท้องถิ่นใดที่อยู่ใกล้พื้นที่ป่าหรือพื้นที่อื่นของรัฐ ซึ่งอยู่นอกเขตป่าอนุรักษ์ อยู่ใกล้และอยู่ในสภาพที่จะดูแลรักษาป่านั้นได้ หากประสงค์จะจัดตั้งป่าชุมชนในท้องที่นั้น ให้บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาในท้องที่นั้น ไม่น้อยกว่าห้าปี และสามารถดูแลรักษาป่าที่จะขอจัดตั้งเป็นป่าชุมชนได้จำนวนตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป ตั้งตัวแทนยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดแห่งท้องที่ที่ป่านั้นตั้งอยู่ เพื่อขอจัดตั้งป่าชุมชนได้ และหากเป็นพื้นที่อื่นของรัฐที่ประสงค์มาจัดตั้งป่าชุมชน จะต้องมิหนังสือยินยอมจากหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจอนุญาตตามกฎหมายนั้น ๆ ให้ชุมชนนำพื้นที่ดังกล่าวไปจัดตั้งเป็นป่าชุมชนได้นอกจากนี้ในพื้นที่ป่าชุมชนจะต้องกำหนดบริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ หรือบริเวณเพื่อการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว โดยให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน และวัตถุประสงค์ของป่าชุมชน และการจัดตั้งป่าชุมชนมีผลเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว (ร่างมาตรา ๒๐ ถึงร่างมาตรา ๒๖)

๕) การจัดการป่าชุมชน กำหนดให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนและสมาชิกป่าชุมชนมีอำนาจหน้าที่จัดการป่าชุมชน โดยสมาชิกป่าชุมชนมีสิทธิใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการจากป่าชุมชน ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การนันทนาการในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ การเก็บหาของป่า การทำไม้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ให้ทำได้ตามความจำเป็นในการดำรงชีพและการใช้สอยของสมาชิกป่าชุมชน หรือใช้ในกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชนนั้น และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอื่นในเขตป่าชุมชนที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพ ทั้งนี้ การใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการป่าชุมชนของสมาชิกป่าชุมชนให้เป็นไปตามระเบียบ ที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด และบุคคลใดที่มีใช้สมาชิกป่าชุมชนมีสิทธิใช้ประโยชน์ จากผลผลิตและบริการป่าชุมชนให้เป็นไปตามข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนที่คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนกำหนดตามมาตรา ๒๙ (๑) นอกจากนี้ได้กำหนดให้บุคคลชำระเงิน ค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทนหรือค่าบริการเนื่องในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน โดยเงินที่เก็บได้ดังกล่าว เงินที่มีผู้บริจาคเงินสนับสนุนจากรัฐบาล และเงินรายได้อื่น ๆ ให้เก็บรักษาไว้ใช้จ่ายในกิจกรรมการจัดการป่าชุมชน โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน (ร่างมาตรา ๒๗ ถึงร่างมาตรา ๓๙ และร่างมาตรา ๕๕)

๖) การควบคุมดูแลป่าชุมชน กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน และกำหนดห้ามกระทำการภายในป่าชุมชน คือ ห้ามทำไม้ในบริเวณเพื่อการอนุรักษ์ ห้ามใช้ เป็นที่อยู่อาศัยหรือที่ทำกิน ห้ามบุคคลใดกันสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า ขุดหาแร่ ล่าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือกระทำการด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่ สภาพป่าชุมชน เว้นแต่เป็นการกระทำตามมาตรา ๓๓ หรือตามที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติให้กระทำได้ ทั้งยังกำหนดเกี่ยวกับการอนุญาตให้บุคคลเข้าไปกระทำการใด ๆ เพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพ (ร่างมาตรา ๔๐ ถึงร่างมาตรา ๕๐)

๓) การเพิกถอนป่าชุมชน กำหนดให้อธิบดีกรมป่าไม้มีอำนาจสั่งเพิกถอนป่าชุมชน ทั้งแปลงหรือแต่บางส่วนได้ ซึ่งการเพิกถอนป่าชุมชนให้มีผลเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ในกรณีที่มีใช้การเพิกถอนป่าชุมชนทั้งแปลงให้มีแผนที่แสดงแนวเขตที่เปลี่ยนแปลงแนบท้ายประกาศด้วย หากเป็นกรณีป่าชุมชนซึ่งเป็นพื้นที่อื่นของรัฐ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่นั้น กำหนดหรือสิ้นสุดโดยเงื่อนไขอื่นใดตามที่ตกลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ให้ถือเป็นการเพิกถอนป่าชุมชนโดยทันที ทั้งนี้ ทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนที่ถูกเพิกถอนหากเป็นอสังหาริมทรัพย์ให้ตกเป็นของแผ่นดิน ส่วนที่เป็นสังหาริมทรัพย์ให้กรมป่าไม้เก็บไว้เพื่อใช้ในการจัดการป่าชุมชน (ร่างมาตรา ๕๑ ถึงร่างมาตรา ๕๔)

๔) บทกำหนดโทษ กำหนดโทษอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน และข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน และกำหนดโทษอาญาสำหรับผู้กระทำการฝ่าฝืนการทำไม้ในบริเวณเพื่อการอนุรักษ์ ใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือที่ทำกิน หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าชุมชน รวมทั้งกำหนดให้บรรดาไม้หรือของป่าที่ได้มาหรือมีไว้เป็นความผิด หรือทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ริบเสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ก็ตาม (ร่างมาตรา ๕๖ ถึงร่างมาตรา ๖๒)

๕) บทเฉพาะกาล กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับให้ใบอนุญาต อาชญาบัตรและประทานบัตรตามกฎหมายว่าด้วยแร่ หรือสัมปทานตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม ซึ่งได้ออกให้แก่บุคคลใดไว้แล้ว ก่อนวันที่อธิบดีกรมป่าไม้ประกาศการอนุมัติจัดตั้งป่าชุมชนในราชกิจจานุเบกษา ตามความในมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ให้ยังคงใช้ได้ต่อไปเท่ากำหนดอายุใบอนุญาต อาชญาบัตร และประทานบัตร หรือสัมปทานนั้น ๆ และกำหนดให้พื้นที่ป่าที่มีการจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งได้ออกก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับและยังมีอายุโครงการอยู่ให้ถือว่าได้รับอนุมัติจัดตั้งเป็นป่าชุมชนโดยพระราชบัญญัตินี้ อีกทั้งยังกำหนดให้มีการออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๖๓ ถึงร่างมาตรา ๗๑)

๒. สรุปผลการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูล จากการสำรวจความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติ ป่าชุมชน พ.ศ.

จากการศึกษาความเห็นของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๙๘ คน สรุปได้ดังนี้

๒.๑ ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ ๘๘.๔) อยู่ในช่วงอายุ ๕๑ - ๖๐ ปี (ร้อยละ ๕๕.๘) โดยมีตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน (ร้อยละ ๖๗.๘) มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๖) หรือเทียบเท่า (ร้อยละ ๔๗.๗) และในชุมชนเคยมีกิจกรรมด้านป่าชุมชนร่วมกับทางราชการมากที่สุด (ร้อยละ ๗๔.๓) และมีป่าสงวนแห่งชาติตั้งอยู่ใกล้เคียงชุมชนมากที่สุด (ร้อยละ ๗๓.๖) ซึ่งส่วนใหญ่รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ร้อยละ ๘๓.๔) และสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เกือบทั้งหมดเห็นควรมีพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เพื่อบังคับใช้ (ร้อยละ ๙๙.๕) และเห็นว่าป่าชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน (ร้อยละ ๘๓.๗) เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสภาวะแวดล้อม (ร้อยละ ๗๘.๙) เพื่อฟื้นฟูป่าในเขตป่าชุมชนโดยการปลูกป่าทดแทน (ร้อยละ ๗๔.๙) เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีที่หลากหลายของชุมชนในการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา การควบคุมดูแล (ร้อยละ ๗๓.๙) และการเสริมสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนในการจัดการป่าชุมชน (ร้อยละ ๖๕.๘)

๒.๒ ความเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชนตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เห็นว่า ควรจัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติมากที่สุด (ร้อยละ ๙๒.๗) พื้นที่ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ (ร้อยละ ๘๐.๗) และพื้นที่อื่นๆของรัฐ (ร้อยละ ๔๒) รองลงมา โดยเห็นด้วยกับการจัดตั้งป่าชุมชนได้เฉพาะนอกเขตป่าอนุรักษ์ (ร้อยละ ๗๑.๒) และเห็นด้วยกับการมิให้จัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และ ๒ (ร้อยละ ๖๑.๖) สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดให้บุคคลที่ยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชน ต้องมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี บริบูรณ์ขึ้นไป และมีภูมิลำเนาในท้องที่ไม่น้อยกว่า ๕ ปี (ร้อยละ ๘๗.๙) และเห็นด้วยกับการกำหนดให้มีการอุทธรณ์มติเกี่ยวกับการไม่ให้อำนาจจัดตั้งป่าชุมชน (ร้อยละ ๖๐.๘) และมีความเห็นว่าควรปิดประกาศคำขอจัดตั้งป่าชุมชน ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน (ร้อยละ ๘๖.๗) มากที่สุด รองลงมาคือ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล (ร้อยละ ๗๙.๙) และที่ทำการกำนันท้องที่ (๗๒.๑) สำหรับความเห็นเกี่ยวกับป่าชุมชนที่จัดตั้งก่อนแล้วโดยกรมป่าไม้ และยังไม่สิ้นสุดอายุโครงการถือว่าได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ นั้น สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดเห็นด้วย (ร้อยละ ๙๔.๗)

๒.๓ ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน ตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการกำหนดให้พื้นที่ป่าชุมชนจะต้องกำหนดบริเวณเพื่อการอนุรักษ์และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ หรือบริเวณเพื่อการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว (ร้อยละ ๘๗) และเห็นด้วยกับการที่แผนการจัดการป่าชุมชนที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดควรมีระยะเวลาบังคับใช้ (ร้อยละ ๗๒.๖) และมีความเห็นว่าการคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนควรเป็นผู้มีหน้าที่ในการจัดทำหลักเขต บ้าย หรือเครื่องหมายอื่น แสดงแนวเขตป่าชุมชน บริเวณเพื่อการอนุรักษ์และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์เพื่อให้ประชาชนเห็นได้ว่าเป็นเขตป่าชุมชน (ร้อยละ ๙๐.๗) รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน (ร้อยละ ๗๕.๔ และพนักงานเจ้าหน้าที่ (ร้อยละ ๕๗.๓) สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยกับการอนุญาตให้ทำไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอย และเพื่อกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชน สามารถกระทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนเท่านั้น (ร้อยละ ๘๔.๔) โดยมีความเห็นว่าคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน ควรเป็นผู้กำหนดแผนการจัดการป่าชุมชนมากที่สุด (ร้อยละ ๙๒) รองลงมาคือ สมาชิกป่าชุมชน (ร้อยละ ๖๘.๖) และเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน (ร้อยละ ๖๔.๓) สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ ๙๓) เห็นด้วยกับการกำหนดให้ป่าชุมชนสามารถมีเงินรายได้และทรัพย์สินส่วนกลางเพื่อใช้ในการบริหารจัดการป่าชุมชน และเห็นด้วยกับการกำหนดให้ทรัพย์สินส่วนกลางของประชาชนที่ถูกเพิกถอนในส่วนที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ให้กรมป่าไม้เก็บรักษาไว้เพื่อใช้ในกิจการจัดการป่าชุมชน (ร้อยละ ๖๙.๓)

๒.๔ ความเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการทำไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอย เพื่อกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชน สามารถกระทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนเท่านั้น (ร้อยละ ๘๒.๒) และเห็นด้วยกับการกำหนดให้มีการนันทนาการและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในป่าชุมชน (ร้อยละ ๙๒.๔) การกำหนดให้ในป่าชุมชนห้ามใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือเป็นพื้นที่ทำกิน (ร้อยละ ๘๕.๖) การอนุญาตให้ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรอื่นๆ ในป่าชุมชนได้ (ร้อยละ ๘๙.๔) รวมทั้งเห็นว่าคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนควรเป็นผู้อนุญาตให้บุคคลทั่วไปเข้าไปทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในเขตป่าชุมชนมากที่สุด (ร้อยละ ๘๖.๒) รองลงมาคือ คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด (ร้อยละ ๖๔.๖) และเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน (ร้อยละ ๖๔.๑)

๒.๕ ความเห็นเกี่ยวกับการควบคุมป่าชุมชนตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการที่ป่าชุมชนต้องถูกเพิกถอนเมื่อคณะกรรมการป่าชุมชนทอดทิ้งไม่จัดการป่าชุมชนอย่างต่อเนื่องติดต่อกันเป็นระยะเวลา ๑ ปี โดยไม่มีเหตุอันควร (ร้อยละ ๕๘) แต่มีบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับกรณีดังกล่าว (ร้อยละ ๓๓.๗) สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการกำหนดให้มีบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎหมายข้อบังคับในป่าชุมชน (ร้อยละ ๙๖.๕) โดยเห็นว่า คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน ควรเป็น

ผู้มีอำนาจในการจับกุมผู้ฝ่าฝืนกฎข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน มากที่สุด (ร้อยละ ๙๐.๗) รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน (ร้อยละ ๗๑.๑) และพนักงานเจ้าหน้าที่ (ร้อยละ ๖๑.๖) โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ควรทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษา ช่วยเหลือ คณะกรรมการป่าชุมชน มากที่สุด (ร้อยละ ๘๔.๒) รองลงมาคือ ควรทำหน้าที่ควบคุมดูแลการจัดการป่าชุมชน (ร้อยละ ๖๙.๑) หรือเพิกถอนป่าชุมชน (ร้อยละ ๖๘.๖) อนุมัติแผนการจัดการป่าชุมชน (ร้อยละ ๖๒.๖) ถอดถอนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน (ร้อยละ ๕๓.๘) และแต่งตั้งและถอดถอนเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน (ร้อยละ ๕๑) ตามลำดับ สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการกำหนดให้บรรดาไม้และของป่าที่ได้มาจากป่าชุมชนไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ค่าภาคหลวง หรือค่าใช้จ่ายในการบำรุงตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และกฎหมายป่าสงวนแห่งชาติ (ร้อยละ ๓๖.๙) รวมทั้งเห็นว่าควรมีการกำหนดระยะเวลาในการออกกฎหมายลำดับรองภายในระยะเวลา ๑๘๐ วัน นับจากวันที่พระราชบัญญัตินี้บังคับใช้ (ร้อยละ ๕๑.๕)

๒.๖ ความเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของชุมชนในการจัดตั้งป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติ
ป่าชุมชน พ.ศ.

สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความพร้อมในการจัดตั้งและบริหารจัดการป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. โดยสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความพร้อมในระดับมาก (ร้อยละ ๗๗.๖) มากที่สุด รองลงมาคือ ระดับปานกลาง (ร้อยละ ๒๒.๒) และระดับน้อย (ร้อยละ ๐.๓)

๓. สรุปผลการศึกษา วิเคราะห์ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่มีความเหมาะสมแต่ละภูมิภาค

จากการสอบถามสมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภูมิภาค รวม ๓๙๘ คน สรุปผลได้ดังนี้

สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง ภาคเหนือ ส่วนใหญ่ เห็นว่าขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสม ควรมีขนาด ๑๐๐-๑,๐๐๐ ไร่ (ร้อยละ ๔๘.๕๔) รองลงมาคือ ขนาดไม่เกิน ๑๐๐ ไร่ (ร้อยละ ๒๒.๘๑)

สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่ เห็นว่าขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสม ควรมีขนาด ๑๐๐-๑,๐๐๐ ไร่ (ร้อยละ ๕๐.๓๖) รองลงมาคือ ขนาดไม่เกิน ๑๐๐ ไร่ (ร้อยละ ๓๔.๘๔)

สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง ภาคกลาง ส่วนใหญ่ เห็นว่าขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสม ควรมีขนาด ๑๐๐-๑,๐๐๐ ไร่ (ร้อยละ ๕๐.๐๐) รองลงมาคือ ขนาดไม่เกิน ๑๐๐ ไร่ (ร้อยละ ๒๕.๐๐)

สมาชิกเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มตัวอย่าง ภาคใต้ ส่วนใหญ่ เห็นว่าขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสม ควรมีขนาด ๑๐๐-๑,๐๐๐ ไร่ (ร้อยละ ๖๐.๔๓) รองลงมาคือ ขนาดไม่เกิน ๑๐๐ ไร่ (ร้อยละ ๓๔.๘๘)

จากการศึกษาวิเคราะห์ฐานข้อมูลป่าชุมชน กรมป่าไม้ (ที่มา: กรมป่าไม้, ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๑) ทราบว่าป่าชุมชนที่จัดตั้งตามแนวทางของกรมป่าไม้ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๒ ถึงปัจจุบัน (มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑) รวม ๑๑,๑๑๔ หมู่บ้าน ๖.๐๙ ล้านไร่ โดยมีค่าเฉลี่ยขนาดพื้นที่จำนวน ๕๕๐ ไร่ต่อหมู่บ้าน โดยมีขนาดพื้นที่ป่าชุมชนอยู่ช่วง ๑ - ๒,๐๐๐ ไร่ จำนวน ๑๐,๔๘๙ หมู่บ้าน ช่วง ๒,๐๐๑ - ๕,๐๐๐ ไร่ จำนวน ๔๖๓ หมู่บ้าน โดยแบ่งภูมิภาคได้ดังนี้

ภาคเหนือ	- มีขนาดพื้นที่ป่าชุมชนไม่เกิน ๒,๐๐๐ ไร่ จำนวนร้อยละ ๔๘.๑๑
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	- มีขนาดพื้นที่ป่าชุมชนไม่เกิน ๒,๐๐๐ ไร่ จำนวนร้อยละ ๙๘.๖๙
ภาคกลาง	- มีขนาดพื้นที่ป่าชุมชนไม่เกิน ๒,๐๐๐ ไร่ จำนวนร้อยละ ๙๔.๑๐
ภาคใต้	- มีขนาดพื้นที่ป่าชุมชนไม่เกิน ๒,๐๐๐ ไร่ จำนวนร้อยละ ๙๘.๑๐

จากผลการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง “ป่าชุมชน.... ขนาดพื้นที่เท่าไรดี จึงเหมาะสม” เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๐ ณ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ยังไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนว่า ป่าชุมชนควรมีขนาดเท่าใดจึงจะเหมาะสมเพราะมีปัจจัยหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องเช่นลักษณะภูมิประเทศ คักยภาพของชุมชนความสมัครใจของชุมชนและวัตถุประสงค์ของการจัดการป่าชุมชน เป็นต้น

ผู้ศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า เนื่องจากการจัดการป่าชุมชนของราษฎรในชุมชนร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ ศักยภาพของแต่ละชุมชน และจิตสำนึกในการใช้ประโยชน์และการจัดการป่าชุมชนภายใต้เงื่อนไขการควบคุม ดูแล รักษา หรือบำรุงป่า กรมป่าไม้จึงควรกำหนดขนาดพื้นที่ป่าชุมชนไม่ควรให้ราษฎรในชุมชนใช้ประโยชน์ในขอบเขตพื้นที่ที่กว้างขวางมากเกินไป เพราะอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดกรณีการมีส่วนได้ส่วนเสียอย่างไม่เป็นธรรม และอาจส่งผลกระทบต่อจัดการป่าชุมชนอย่างไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ดังนั้น ขนาดพื้นที่ป่าชุมชนที่เหมาะสมกับการดำเนินการจัดตั้งป่าชุมชนตามแนวทางของกรมป่าไม้ ควรมีขนาดพื้นที่ป่าชุมชนไม่เกิน ๒,๐๐๐ ไร่ต่อหมู่บ้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ ความเหมาะสมและศักยภาพของแต่ละชุมชน รวมทั้งบทบาทที่แสดงให้เห็นถึงการดูแลรักษาป่าชุมชนมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เพื่อประโยชน์สูงสุดในการจัดการป่าชุมชนของราษฎรในพื้นที่ร่วมกับภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรมและความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการศึกษาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

(ฉบับผ่านความเห็นชอบคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑)

๑. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมป่าไม้ ควรเร่งสร้างการรับรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนทั่วไป และชุมชนที่เกี่ยวข้องในทั่วทุกภาคของประเทศเกี่ยวกับสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (ฉบับผ่านคณะรัฐมนตรี) เพื่อให้ทราบว่าเมื่อพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ประกาศใช้ อะไรสามารถทำได้ อะไรไม่สามารถทำได้ ภายใต้พระราชบัญญัติป่าชุมชนฉบับนี้

๒. นอกจากสร้างความรู้ความเข้าใจแล้ว ควรมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากชุมชน เครือข่าย รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาในขั้นตอนต่อไป

๓. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกรมป่าไม้ ควรเร่งดำเนินการร่างกฎหมายลำดับรอง ได้แก่ กฎกระทรวงและระเบียบคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนโดยเร็ว เพื่อเตรียมการเสนอเมื่อพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ประกาศใช้

๔. กรมป่าไม้ควรปรับโครงสร้างในระดับส่วนภายใต้สำนักจัดการป่าชุมชนและดำเนินการเกี่ยวกับพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เพื่อให้งานด้านป่าชุมชนขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้กฎหมายใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำกฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้อง การสรรหาผู้ควบคุมดูแลการจัดประชุมคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน เป็นต้น

๕. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสัดส่วนพื้นที่ที่เหมาะสมระหว่างบริเวณเพื่อการอนุรักษ์และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชน เพื่อเป็นแนวทางให้แต่ละป่าชุมชนปรับใช้ตามบริบทของชุมชนต่อไป

๖. ควรทำการศึกษาวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ กำลังผลิตจากป่าชุมชนในแต่ละแห่ง เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาต่อยอดเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตผลจากป่าชุมชน ภายใต้ระเบียบกฎหมายที่กำหนด

บรรณานุกรม

- กรมป่าไม้. ๒๕๓๗. แนวทางปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ. ๖๖ น.
- กรมป่าไม้. ๒๕๕๑. ความหมายเครือข่ายป่าชุมชน. เครือข่ายป่าชุมชน. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ. ๓๕ น.
- กรมป่าไม้. ๒๕๕๘. สำนักจัดการป่าชุมชน. คู่มือการปฏิบัติงานตามแนวทางการจัดทำโครงการป่าชุมชนของกรมป่าไม้. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ. ๑-๓ น.
- กรมป่าไม้. ๒๕๕๘. สำนักจัดการป่าชุมชน. คู่มือการปฏิบัติงานกิจกรรมการบริหารจัดการพื้นที่โดยการสนับสนุนจากภาครัฐ. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ. ๓ น.
- กรมป่าไม้. ๒๕๖๐. สำนักจัดการที่ดินป่าไม้. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ๒๕๕๙-๒๕๖๐. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ. ๒๗๐-๒๗๒ น.
- กรมป่าไม้. ๒๕๖๑. สำนักแผนงานและสารสนเทศ. ยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ ระยะ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ. ๑-๑๒ น.
- กรมป่าไม้. ๒๕๖๑. สำนักจัดการป่าชุมชน. คู่มือประชาชน ส่งความรู้ เสริมความเข้าใจ “ป่าชุมชน”. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ. ๒๕ น.
- กรมป่าไม้. ๒๕๖๑. สำนักจัดการป่าชุมชน. คู่มือประชาชน เพื่อการจัดการป่าชุมชน. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ. ๔-๕ น.
- กรรณิกา ชมดี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กุลจันทร์ ปรียากร. ๒๕๓๕. ทฤษฎีแนวคิดและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา. คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ. ๕๖ น.
- เกียรติศักดิ์ ศรีสวัสดิ์. ๒๕๓๕. ประชากรและการพัฒนา. ขาวสารป่ากับชุมชน ๔, ๖-๗ น.
- โกมล แพรกทอง. ๒๕๓๕. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการป่าไม้ชุมชน หน่วยที่ ๑ ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการป่าไม้ชุมชน เล่ม ๑. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. ๑๑-๑๓ น.
- โกมล แพรกทอง. ๒๕๓๗. แนวความคิดป่าชุมชน ใน ป่าชุมชนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๕-๑๑ น.

- คณะกรรมการการศึกษาธิการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ในคณะกรรมการการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๕๙. รายงานการศึกษา ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน
พ.ศ. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. กรุงเทพฯ, ๑-๙๗ น.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์ และคณะ. ๒๕๓๖. ป่าชุมชนในประเทศไทย. แนวทางการพัฒนาป่าชุมชน
ภาคเหนือ เล่ม ๒ สถาบันชุมชนท้องถิ่น.
- ดุสิต เวชกิจ. ๒๕๓๕. “การมีส่วนร่วมของประชาชนและการระดมทรัพยากรเพื่อการป่าไม้ชุมชน.”
ใน การป่าไม้ชุมชน. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี, ๒๐๙-๒๑๔ น.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. ๒๕๒๗. “กลวิธีแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
ชนบท.” ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณะสุข
มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ, ๑๐๓ น.
- บัณฑิต สุนทรวีกรานต์. ๒๕๕๘. การจัดการทรัพยากรร่วมในรูปแบบโฉนดชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่
เกษตรกรรม กรณีศึกษา ชุมชนสหกรณ์บ้านคลองโยง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พงษ์พันธ์ สุขสุพันธ์. ๒๕๔๐. การจัดการระบบวนเกษตรและป่าชุมชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.
๑๒๒ – ๑๒๖ น.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. ๒๕๒๗. “นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา
ปัจจุบัน.” ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (บรรณาธิการ).
ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณะสุข มหาวิทยาลัยมหิดล. นครปฐม, ๖-๗ น.
- มานิช นุญยานันต์. ๒๕๔๒. การวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. กรณีศึกษาความเห็น
ของชุมชนบนพื้นที่สูง จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรีสุวรรณ ดวรขจร. ๒๕๓๓. “ป่าชุมชน ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบทและทรัพยากร”. วารสารทาง
ใหม่. ๙-๑๓ น.
- สมศักดิ์ สัมคศิริธรรม. ๒๕๕๘. การจัดการภาคีสาธารณะแบบใหม่ในกรณีของป่าชุมชนภาคตะวันออก.
รายงานการวิจัย เสนอต่คณะกรรมการสังคมและสิ่งแวดล้อมบริหารศาสตร์.
- สมศักดิ์ สุขวงศ์. ๒๕๔๐. “ป่าชุมชน.” เอกสารโรเนียว ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชีย
แปซิฟิก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ,

- สากล สถิติวิทยานันท์. ๒๕๓๒. ภูมิศาสตร์ชนบท. โอเดียนสโตร์. กรุงเทพฯ,
- เสน่ห์ จามริก และคณะ. ๒๕๓๖. ป่าชุมชนในประเทศไทย : แนวทางการพัฒนา เล่ม ๑ ป่าฝนเขตร้อน
กับภาพรวมของป่าชุมชนในประเทศไทย. ๒๐๐ – ๒๐๖ น.
- Adcharaporn Pagdee, Yeon-su Kim and P.J. Daugherty. 2006. What Makes Community Forest
Management Successful: A Meta-Study From Community Forest Throughout the World,
Society & Natural Resources, 19:1, 33–52, DOI:10.1080/08941920500323260.
- Agrawal, A. 2014. Studying the commons, governing common-pool resource outcomes: Some
Concluding thoughts. Journal of the ELSEVIER, 36, 86–91.
- Don Gilmour. 2016. Forty years of community-based forestry: A review of its extent and
Effectiveness. FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS,
Rome, 176 p.
- Tung, D., Tetsuro, S., Kazuyuki, M., and Kei, M. 2012. Participation in and Benefits of Community
Forest Management: Learning from Cases in Thua Thien Hua Province, Vietnam.
The Association of Japanese Geographers, 85, 39–55.
- Wil de Jong, ID, Benno Pokorny, Pia Katila, Glenn Galloway and Pablo Pacheco. 2018. Community
Forest and the Sustainable Development Goals: A Two Way Street. Forest 2018, 9, 331;
DOI:10.3390/f9060331.

ภาคผนวก

ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.
ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี
เมื่อวันที่ ๒๒ พ.ค. ๖๑

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างสมดุลและยั่งยืน อันจะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ส่งผลให้ทรัพยากรป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมของประเทศมีความสมบูรณ์และยั่งยืน ประกอบกับกฎหมายว่าด้วยป่าไม้และกฎหมายว่าด้วย ป่าสงวนแห่งชาติ ยังมีข้อจำกัดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน พระราชบัญญัตินี้มีผลเป็นการจำกัด สิทธิและเสรีภาพของบุคคลบางประการเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้อยู่ ในภาวะที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้ง ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบาย ป่าชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด และคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน เพื่อทำหน้าที่ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการ ในการดำเนินการจัดการป่าชุมชนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของป่าชุมชนและแผนจัดการป่าชุมชน ที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดอนุมัติ จนถึงระดับนโยบายเพื่อทำหน้าที่เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ทุกประเด็นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการทั้ง ๓ คณะ มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน และมีตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจของคณะกรรมการทั้ง ๓ คณะอีกด้วย และมีความจำเป็นต้องกำหนดโทษทางอาญาสำหรับ ความผิดที่ร้ายแรงตามพระราชบัญญัติ ในการป้องกัน ระงับ และยับยั้งการกระทำความผิด เนื่องจากเป็น ความผิดที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ป่าชุมชน
พ.ศ.

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๒๘ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๔๓ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมกับรัฐ ในการดำเนินการ ส่งผลให้ทรัพยากรป่าไม้ของประเทศมีความสมบูรณ์และยั่งยืน ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ป่า” หมายความว่า ที่ดินที่ยังไม่มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน

“ป่าชุมชน” หมายความว่า ป่านอกเขตป่าอนุรักษ์ พื้นที่อื่นของรัฐที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้ง เป็นป่าชุมชนโดยมีการจัดการตามพระราชบัญญัตินี้

“ชุมชน” หมายความว่า กลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันโดยมีผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ร่วมกันเพื่อ ช่วยเหลือหรือสนับสนุนกัน หรือทำกิจกรรมอันชอบด้วยกฎหมายและศีลธรรมร่วมกัน หรือดำเนินการอื่น อันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีระบบบริหารจัดการและการแสดง เจตนาแทนกลุ่มได้

“เขตป่าอนุรักษ์” หมายความว่า เขตอุทยานแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า หรือพื้นที่ที่มีคุณค่าทางสิ่งแวดล้อมอันควรแก่การอนุรักษ์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ไม้” หมายความว่า ไม้ทุกชนิดทั้งที่เป็นต้น กอ หรือเถา ไม่ว่าจะยืนต้นหรือล้มลงแล้ว ทั้งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต และให้หมายความรวมถึงราก ปุ่ม ตอ หน่อ กิ่ง ตา หัว เหง้า เศษ ปลายหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของไม้ไม่ว่าจะถูกตัด ฟัน เลื่อย ฝ่า ถาก ทอน ขุด หรือกระทำโดยวิธีการอื่นใด

“ทำไม้” หมายความว่า ตัด ฟัน กาน โคน ลิด เลื่อย ฝ่า ถาก ทอน ขุด หรือชักลากไม้ที่มีอยู่ในป่าชุมชนหรือนำไม้ที่มีอยู่ในป่าชุมชนออกจากป่าชุมชนด้วยประการใด ๆ

“ของป่า” หมายความว่า สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในป่าชุมชน เป็นต้นว่า

(๑) ฟืน ถ่านไม้ ไม้ไผ่ เปลือกไม้ ใบไม้ ดอกไม้ เมล็ด ผลไม้ หน่อไม้ ชัน และยางไม้

(๒) หญ้า อ้อ พง แคม ปรีอ คา กก กระจุต กูด เห็ด และพืชอื่น

(๓) ครั่ง รังผึ้ง น้ำผึ้ง ชีผึ้ง มูลค้างคาว

(๔) สัตว์น้ำ สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ แมลง รวมทั้งไข่ของแมลงที่ไม่ใช่สัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

(๕) ดิน หิน กรวด และทรายที่ไม่ใช่แร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่

“ฟืน” หมายความว่า เศษไม้ ปลายไม้ หรือไม้ล้มขนอนนอนไพรตามธรรมชาติ อันมีลักษณะและคุณภาพเหมาะสมที่จะใช้เป็นเชื้อเพลิงยิ่งกว่าใช้ประโยชน์อย่างอื่น

“ความหลากหลายทางชีวภาพ” หมายความว่า ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตทั้งมวล และให้หมายความรวมถึงความหลากหลายทางพันธุกรรม ทางชนิดพันธุ์ และทางระบบนิเวศอันเป็นถิ่นกำเนิดของสิ่งมีชีวิตเหล่านั้น

“สมาชิกป่าชุมชน” หมายความว่า สมาชิกของชุมชนที่มีการประกาศจัดตั้งป่าชุมชนและได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

“เครือข่ายป่าชุมชน” หมายความว่า การรวมตัวกันของสมาชิกป่าชุมชน โดยมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อเรียนรู้ สร้างความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อนำไปสู่การจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืน

“ทรัพย์สินส่วนกลาง” หมายความว่า เงินและทรัพย์สินที่ได้มาเพื่อใช้ในการจัดการป่าชุมชนไม่ว่าสมาชิกป่าชุมชนร่วมกันปลูกในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ หรือทรัพย์สินที่สมาชิกป่าชุมชนร่วมกันจัดทำในการจัดการป่าชุมชน

“องค์กรเอกชน” หมายความว่า หมายความว่าองค์กรที่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรือองค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นนิติบุคคลแต่มีผลงานด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นที่ประจักษ์โดยมิใช่เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน และจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี และมีคุณสมบัติอื่น ๆ ตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนดและให้หมายความรวมถึงองค์กรประชาสังคมด้วย

“เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน” หมายความว่า ผู้ซึ่งคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดพิจารณาแต่งตั้งจากข้าราชการสังกัดกรมป่าไม้หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ สมาชิกป่าชุมชนซึ่งได้รับการเสนอชื่อโดยคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน เพื่อให้ปฏิบัติภารกิจตามพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมป่าไม้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๕ ป่าชุมชนที่จัดตั้งขึ้นต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- (๑) การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสภาวะแวดล้อม
- (๒) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน
- (๓) การส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลายของชุมชนในการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา การควบคุมดูแล และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน
- (๔) การฟื้นฟูพื้นที่ป่าในเขตป่าชุมชนโดยการปลูกป่าทดแทน
- (๕) การเสริมสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนในการจัดการป่าชุมชน

มาตรา ๖ พื้นที่ป่าที่มีการจัดตั้งเป็นป่าชุมชนตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้คงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

หมวด ๒

คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

มาตรา ๗ ให้มีคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นรองประธานกรรมการ อัยการสูงสุด ปลัดกระทรวงกลาโหม เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ผู้แทนกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และผู้ทรงคุณวุฒิอีกแปดคน ซึ่งแต่งตั้งจากผู้แทนองค์กรเอกชนสองคน ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคลสองคน และผู้แทนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนสี่คน เป็นกรรมการ และอธิบดีกรมป่าไม้เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ เสนอตามมาตรา ๑๗

ให้อิทธิกรมปาไมแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๘ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้ดำเนินการเพื่อให้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่หมดวาระ และให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

มาตรา ๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๘ วรคหนึ่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำ โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๖) รัฐมนตรีให้ออกเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้กรรมการซึ่งเหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ และรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างได้ตามความในมาตรา ๗ วรคสอง โดยอนุโลม เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน จะไม่แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนก็ได้ และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๐ คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายในการจัดตั้ง การจัดการป่าชุมชน และเครือข่ายป่าชุมชน หรือพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับป่าชุมชนตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

(๒) เสนอแนะในการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) กำหนดระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การแต่งตั้งกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดตามมาตรา ๑๘

(๕) จัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงาน และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๕ เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

(๖) จัดทำรายงานเกี่ยวกับสภาพโดยรวมของป่าชุมชนทั่วประเทศพร้อมทั้งเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีปีละหนึ่งครั้ง เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม การอนุรักษ์ การฟื้นฟูสภาพธรรมชาติในป่าชุมชน หรือการสนับสนุน การจัดการป่าชุมชน

(๗) พิจารณาอุทธรณ์มติเกี่ยวกับการขอจัดตั้ง หรือเพิกถอนป่าชุมชน

(๘) พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดที่สั่งการตามมาตรา ๔๖ และพิจารณา การนำเสนอของอธิบดีตามมาตรา ๔๘

(๙) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดงบประมาณ มาตรการ หรือกลไกทางการเงิน เพื่อสนับสนุน การดำเนินงานจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

ในการเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายในการจัดตั้ง การจัดการป่าชุมชนและ เครือข่ายป่าชุมชนตาม (๑) และการเสนอแนะในการออกกฎกระทรวงตาม (๒) ให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน รับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาเสนอความเห็นและเสนอแนะด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

มาตรา ๑๑ ให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนดระเบียบว่าด้วยการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา การควบคุมดูแล และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน

ระเบียบตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดเป็นแนวทางเพื่อให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนไปดำเนินการ ออกข้อบังคับให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละป่าชุมชนก็ได้

มาตรา ๑๒ การประชุมคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติ หน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการ ไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๓ ให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนได้รับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอย่างอื่น ตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

มาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการ อย่างหนึ่งอย่างใดแทนคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

มาตรา ๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนและ คณะอนุกรรมการ ตามมาตรา ๑๔ มีอำนาจเรียกให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใด มาให้ข้อเท็จจริง หรือให้ส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาได้

มาตรา ๑๖ เพื่อประโยชน์ในการสรรหาบุคคล ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ให้มีคณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกรรมการอื่นอีกเก้าคน ซึ่งแต่งตั้งจากผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคลที่มีคณะหรือสาขาวิชา เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือสังคมศาสตร์ จำนวนสามคน แต่งตั้งจากผู้แทน องค์กรเอกชนจำนวนสามคน และผู้แทนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนจำนวนสามคน เป็นกรรมการ

การแต่งตั้งกรรมการสรรหาซึ่งเป็นผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ให้อธิการบดีดำเนินการ ให้อาจารย์ในคณะหรือสาขาทดลองตามวรรคหนึ่ง เป็นผู้คัดเลือกกันเอง สถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคล สถาบันละหนึ่งคน ให้อธิการบดีจากทุกสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคลร่วมกันคัดเลือกให้เหลือสามคนแล้ว เสนอชื่อต่อรัฐมนตรี ส่วนการแต่งตั้งกรรมการสรรหาซึ่งเป็นผู้แทนองค์กรเอกชน ให้รัฐมนตรีดำเนินการ ให้องค์กรเอกชนเป็นผู้คัดเลือกกันเอง และเสนอชื่อต่อรัฐมนตรี สำหรับการแต่งตั้งกรรมการสรรหาซึ่งเป็นผู้แทนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน ให้รัฐมนตรีดำเนินการให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนเป็นผู้คัดเลือก กันเองและเสนอชื่อต่อรัฐมนตรี

การแต่งตั้งกรรมการสรรหาตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

ให้คณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิเลือกกรรมการด้วยกันเองเป็นประธานกรรมการคนหนึ่งและ เลขาธิการอีกคนหนึ่ง

ให้กรมป่าไม้ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ และให้นำมาตรา ๘ และมาตรา ๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗ ให้คณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิเสนอรายชื่อบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงานและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๕ ที่สมควรได้รับ แต่งตั้ง เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนต่อรัฐมนตรีเป็นจำนวนสองเท่า ของตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่จะมีการแต่งตั้งหรือแต่งตั้งแทน

หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาและการเสนอรายชื่อบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

หมวด ๓

คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

มาตรา ๑๘ ให้มีคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน กรรมการ รองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ อัยการจังหวัด ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่ ประธานเครือข่ายป่าชุมชนระดับจังหวัด ผู้ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้งจากผู้แทนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งคน ผู้แทนสมาชิกสภาท้องถิ่นหนึ่งคนข้าราชการ

หรือพนักงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในจังหวัดนั้นสามคนและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธานกรรมการแต่งตั้งอีกเจ็ดคน เป็นกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ ข้าราชการสังกัดสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่หนึ่งคน ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

หลักเกณฑ์การแต่งตั้งกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนดตามมาตรา ๑๐ (๔)

การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาแต่งตั้งจากผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคลหรือเทียบเท่าที่มีคณะหรือสาขาวิชาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้แทนองค์กรเอกชนสองคน ตามบัญชีรายชื่อที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนจัดทำขึ้นตามมาตรา ๑๐ (๕) และให้แต่งตั้งจากผู้แทนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนสามคน

ให้นำมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดโดยอนุโลม

มาตรา ๑๙ คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาคำขอการจัดตั้งป่าชุมชน เพิ่มหรือลดเขตป่าชุมชน หรือเพิกถอนป่าชุมชน และดำเนินการตรวจสอบเกี่ยวกับรายละเอียดที่ระบุในคำขอจัดตั้งเป็นป่าชุมชน

(๒) ประกาศคำขอให้จัดตั้งป่าชุมชน เพิ่มหรือลดเขตป่าชุมชน หรือเพิกถอนป่าชุมชน และพิจารณาคำคัดค้าน

(๓) ถอดถอนกรรมการจัดการป่าชุมชน

(๔) แต่งตั้งและถอดถอนเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน

(๕) พิจารณาอุทธรณ์มติการให้พ้นจากการเป็นสมาชิกป่าชุมชนตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง

(๖) พิจารณาอนุมัติแผนจัดการป่าชุมชน พิจารณาให้ความเห็นชอบข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน และพิจารณาคำขออนุญาตตามมาตรา ๔๓

(๗) ให้คำแนะนำปรึกษาและความช่วยเหลือทางวิชาการต่อคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนในการจัดการป่าชุมชน

(๘) ควบคุม ดูแล การจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ และแผนจัดการป่าชุมชน

(๙) ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดแล้วจัดทำรายงานเสนอคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตามระเบียบคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนมอบหมาย

หมวด ๔ การจัดตั้งป่าชุมชน

มาตรา ๒๐ ชุมชนท้องถิ่นใดที่อยู่ใกล้พื้นที่ป่าหรือพื้นที่อื่นของรัฐ ซึ่งอยู่นอกเขตป่าอนุรักษ์ อยู่ใกล้ และอยู่ในสภาพที่จะดูแลรักษาป่าได้ หากประสงค์จะจัดตั้งป่าชุมชนในท้องที่นั้นให้บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่ สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีภูมิลำเนาในท้องที่นั้นไม่น้อยกว่าห้าปี และอยู่ในสภาพที่สามารถเข้าไปดูแลรักษาป่า ที่จะขอจัดตั้งเป็นป่าชุมชนได้จำนวนตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป ตั้งตัวแทนยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการ ป่าชุมชนประจำจังหวัดแห่งท้องที่ที่ป่านั้นตั้งอยู่ เพื่อให้จัดตั้งป่าชุมชนได้

คำขอต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) วัตถุประสงค์ของป่าชุมชน

(๒) รายชื่อและประวัติโดยสังเขปของผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนและผู้ขอเป็นสมาชิกป่าชุมชน ซึ่งมีคุณสมบัติ ตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนดที่ออกตามความในมาตรา ๒๗ วรรคสอง

(๓) รายชื่อคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

(๔) ความเป็นมาของชุมชนโดยสังเขปและสภาพพื้นที่ที่ขอจัดตั้งป่าชุมชนพร้อมทั้งแผนที่สังเขป แสดงอาณาเขตและเขตติดต่อ

(๕) แผนจัดการป่าชุมชน โดยแสดงให้เห็นการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนาหรือการควบคุมดูแล สภาพแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน วิธีดำเนินการ และรายการอื่นที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

กรณีพื้นที่อื่นของรัฐที่ประสงค์นำมาจัดตั้งป่าชุมชน จะต้องมียินยอมจากหน่วยงานของรัฐ ที่มีอำนาจอนุญาตตามกฎหมายนั้น ๆ ให้ชุมชนนำพื้นที่ดังกล่าวไปจัดตั้งเป็นป่าชุมชนได้

ในพื้นที่ป่าชุมชนจะต้องกำหนดบริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ หรือบริเวณ เพื่อการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว โดยให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน และวัตถุประสงค์ของป่าชุมชน

หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำขอและการอนุมัติให้จัดตั้งป่าชุมชนให้กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๑ เมื่อได้รับคำขอจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดปิดประกาศ คำขอจัดตั้งป่าชุมชนภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอจัดตั้งป่าชุมชนนั้น ไว้ในที่เปิดเผย ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ทำการอำเภอหรือกิ่งอำเภอท้องที่ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำการกำนันท้องที่ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายในหมู่บ้านพื้นที่นั้น โดยให้ลงวันที่ที่ปิดประกาศในประกาศนั้นด้วย

เมื่อพ้นสิบห้าวันนับแต่วันปิดประกาศคำขอตามวรรคหนึ่ง และไม่มีการยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชน ในพื้นที่ป่าเดียวกันโดยระบุเขตป่าชุมชนที่จะขอจัดตั้งซ้อนกัน ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๒๒

ในระหว่างเวลาสิบห้าวันนับแต่วันปิดประกาศคำขอตามวรรคหนึ่ง หากมีการยื่นคำขอจัดตั้ง ป่าชุมชนในพื้นที่ป่าเดียวกันมากกว่าหนึ่งคำขอ โดยแต่ละคำขอระบุเขตป่าชุมชนที่จะขอจัดตั้งซ้อนพื้นที่กัน ทั้งหมดหรือบางส่วน ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดจัดให้มีการประชุมผู้ยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชน

ซ้อนพื้นที่กันเพื่อทำความตกลงร่วมกันจัดทำคำขอจัดตั้งป่าชุมชนเป็นคำขอเดียวกัน หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการประชุมให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชนซ้อนพื้นที่กันสามารถตกลงร่วมกันจัดทำคำขอจัดตั้งป่าชุมชนเป็นคำขอเดียวกันได้ ให้ถือว่าคำขอจัดตั้งป่าชุมชนแต่ละคำขอที่ยื่นไว้แต่แรกเป็นอันตกไป และถือว่าคำขอจัดตั้งป่าชุมชนที่ผู้ยื่นคำขอแต่ละรายตกลงร่วมกันจัดทำเป็นคำขอเดียวกันนั้นเป็นคำขอที่ยื่นตามมาตรา ๒๐ และให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๒๒

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชนซ้อนพื้นที่กันไม่สามารถตกลงร่วมกันจัดทำคำขอจัดตั้งป่าชุมชนเป็นคำขอเดียวกันได้ ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัย

มาตรา ๒๒ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ข้อยุติเกี่ยวกับคำขอจัดตั้งป่าชุมชนตามมาตรา ๒๑ ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมอบหมายให้สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่ เพื่อทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายละเอียดที่ระบุในคำขอและให้รายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับมอบหมายเพื่อดำเนินการดังกล่าว

การตรวจสอบและรายงานตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด และให้สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่เสนอความเห็นว่ามีสภาพพื้นที่ตามคำขอนั้นควรจัดตั้งเป็นป่าชุมชนหรือไม่ และควรเป็นป่าชุมชนที่มีวัตถุประสงค์อย่างไร หรือมีข้อสังเกตประการใดเกี่ยวกับคำขอจัดตั้งป่าชุมชน

มาตรา ๒๓ เมื่อได้รับรายงานผลการตรวจสอบตามมาตรา ๒๒ แล้ว ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดปิดประกาศคำขอและรายงานผลการตรวจสอบโดยสรุปไว้ในที่เปิดเผยเป็นเวลาสิบห้าวัน และส่งคำขอและรายงานผลการตรวจสอบโดยสรุปนั้นให้กรมประชาสัมพันธ์ดำเนินการเพื่อเผยแพร่เป็นเวลาเจ็ดวัน

การปิดประกาศคำขอและรายงานผลการตรวจสอบตามวรรคหนึ่งให้ปฏิบัติตามความในมาตรา ๒๑ โดยอนุโลม

ให้หน่วยงานของรัฐและบุคคลใดไม่ว่าจะอยู่ในท้องที่นั้นหรือไม่ มีสิทธิทำหนังสือแสดงข้อคัดค้านหรือความเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชนได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันครบกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๒๔ ในการพิจารณาคำขอและรายงานผลการตรวจสอบ คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดจะมีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่ ตัวแทนองค์กรเอกชนในพื้นที่หรือผู้มีหนังสือคัดค้านหรือแสดงความเห็นมาให้ข้อเท็จจริงหรือความเห็น เพื่อประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชนก็ได้ และคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบห้าวัน

ในกรณีที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดเห็นว่ารายละเอียดในคำขอดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนแก้ไขได้

ในกรณีที่ผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนมิได้แก้ไขหรือดำเนินการตามคำสั่งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดภายในเวลาที่กำหนด ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด มีอำนาจพิจารณาคำขอนั้นตามที่ได้เห็นควรต่อไป

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีมติให้จัดตั้งป่าชุมชนตามคำขอ หรือให้จัดตั้งป่าชุมชนเพียงบางส่วน หรือโดยกำหนดเงื่อนไข หรือมีมติไม่ให้จัดตั้งป่าชุมชน ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดแจ้งมติดังกล่าวให้ผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนและผู้มีหนังสือคัดค้าน หรือแสดงความเห็นทราบ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีมติ

ผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนหรือผู้มีหนังสือคัดค้านมีสิทธิอุทธรณ์มติของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ตามวรรคหนึ่งต่อคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง ทั้งนี้ ให้พิจารณา อุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ให้เป็นที่สุด และให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดปฏิบัติให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยดังกล่าว

หนังสือแจ้งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด คำอุทธรณ์ของผู้ยื่นคำขอหรือ ผู้มีหนังสือคัดค้าน และคำวินิจฉัยของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ต้องแสดงเหตุผลและรายละเอียดโดยชัดแจ้ง

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีมติให้จัดตั้งป่าชุมชนได้และปรากฏว่า ไม่มีการอุทธรณ์จนพ้นกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์แล้ว ให้รายงานอธิบดีเพื่อพิจารณาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีมติ หากอธิบดีไม่เห็นชอบกับมติของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ให้นำเสนอคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนพิจารณา และให้นำมาตรา ๒๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่อธิบดีเห็นชอบด้วยกับมติของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด หรือในกรณีที่ คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนพิจารณารายงานที่ได้รับจากอธิบดีตามวรรคหนึ่ง หรือพิจารณาอุทธรณ์คำขอ จัดตั้งป่าชุมชนตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง แล้วมีคำวินิจฉัยให้จัดตั้งป่าชุมชนได้ ให้อธิบดีประกาศการอนุมัติ จัดตั้งป่าชุมชนในราชกิจจานุเบกษา โดยมีสาระสำคัญตามที่กำหนดในระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน การจัดตั้งป่าชุมชนมีผลเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

หมวด ๕ การจัดการป่าชุมชน

มาตรา ๒๗ เมื่อได้มีประกาศการจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว ให้ผู้ซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีตามมาตรา ๒๐ วรรคสอง (๒) เป็นสมาชิกป่าชุมชน และ (๓) เป็นคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

ประเภทและคุณสมบัติของสมาชิกป่าชุมชนและคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน การแก้ไขเปลี่ยนแปลง สมาชิกป่าชุมชน และคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

มาตรา ๒๘ สมาชิกป่าชุมชนมีหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าชุมชน ดังนี้

(๑) ปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการ ป่าชุมชน และแผนจัดการป่าชุมชน

(๒) ร่วมมือกับทางราชการในการดูแลรักษาป่าชุมชน สัตว์ป่า และทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน

สมาชิกป่าชุมชนที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่อาจมีมติให้สมาชิกป่าชุมชนผู้นั้นพ้นจากการเป็นสมาชิกป่าชุมชน

มาตรา ๒๙ ให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนดำเนินการจัดการป่าชุมชนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของป่าชุมชนและแผนจัดการป่าชุมชนที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดอนุมัติ และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน หลักเกณฑ์การรับบุคคลเป็นสมาชิกป่าชุมชน และการจัดการทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชน ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของป่าชุมชน และไม่ขัดแย้งกับระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

(๒) สั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกจากป่าชุมชนหรือให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการใด ๆ ในเขตป่าชุมชนเพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับตาม (๑) หรือพระราชบัญญัตินี้

(๓) ร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการจัดให้มีหลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายอื่นตามมาตรา ๓๒

(๔) ดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชน

(๕) ดูแลให้สมาชิกป่าชุมชนปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้

(๖) โกล่เกลี่ยหรือประนีประนอม เมื่อสมาชิกป่าชุมชนเกิดความขัดแย้งในการจัดการป่าชุมชน

(๗) ช่วยเหลือพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่มีการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดตาม

พระราชบัญญัตินี้

(๘) มีมติด้วยคะแนนเสียงจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ให้รับบุคคลเป็นสมาชิกป่าชุมชนหรือให้สมาชิกป่าชุมชนพ้นจากการเป็นสมาชิกป่าชุมชน

(๙) ดำเนินการตามที่เห็นสมควรเพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่ป่าชุมชน

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนหรือคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

การออกข้อบังคับตาม (๑) จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดก่อน

คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดทั้งหมดเท่าที่มีอยู่อาจมีมติให้สมาชิกป่าชุมชนผู้นั้นพ้นจากการเป็นคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

มาตรา ๓๐ แผนจัดการป่าชุมชนที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดอนุมัติแล้วให้ใช้บังคับได้เป็นเวลาห้าปี

ให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนเสนอแผนจัดการป่าชุมชนต่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดก่อนแผนจัดการป่าชุมชนเดิมหมดอายุไม่น้อยกว่าหกเดือนเมื่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดอนุมัติแผนจัดการป่าชุมชนแล้วให้นำมาใช้บังคับถัดจากวันที่แผนจัดการป่าชุมชนเดิมหมดอายุลงหรือในวันที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดกำหนด แล้วแต่กรณี

ในระหว่างที่แผนจัดการป่าชุมชนเดิมหมดอายุลง ถ้าคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดยังไม่อนุมัติแผนจัดการป่าชุมชนใหม่ให้นำแผนจัดการป่าชุมชนเดิมมาใช้ต่อไปจนกว่าจะมีการอนุมัติแผนจัดการป่าชุมชนใหม่

มาตรา ๓๑ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนอาจขอเปลี่ยนแปลงเขตป่าชุมชน ปรับปรุงแผนจัดการป่าชุมชน หรือขอให้เพิกถอนป่าชุมชนทั้งแปลงหรือบางส่วนได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและรายละเอียดโดยชัดแจ้ง และให้นำมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๒ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้มีหลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายอื่นแสดงแนวเขตป่าชุมชน บริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ไว้ตามสมควร เพื่อให้ประชาชนเห็นได้ว่าเป็นเขตป่าชุมชน และคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนและสมาชิกป่าชุมชนต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินการนี้ด้วย

มาตรา ๓๓ ภายในป่าชุมชน สมาชิกป่าชุมชนมีสิทธิใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการป่าชุมชน

(๑) การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(๒) การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเพื่อการนันทนาการในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์

(๓) การเก็บหาของป่าในป่าชุมชน

(๔) การทำไม้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ให้ทำได้ตามความจำเป็นในการดำรงชีพและการใช้สอยของสมาชิกป่าชุมชน หรือใช้ในกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชนนั้น ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับแผนการจัดการป่าชุมชนที่ได้อนุมัติ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ วัฒนธรรม และความยั่งยืน

(๕) การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอื่นในเขตป่าชุมชน ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพ

การใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการป่าชุมชนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

การใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการป่าชุมชนตามวรรคหนึ่ง หากเป็นบุคคลใดที่มีใช้สมาชิกป่าชุมชนมีสิทธิใช้ประโยชน์ภายในป่าชุมชน ให้เป็นไปตามข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนที่คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนกำหนดตามมาตรา ๒๙ (๑)

มาตรา ๓๔ บรรดาไม้และของป่าที่ได้มาจากป่าชุมชนตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมค่าภาคหลวง หรือค่าใช้จ่ายในการบำรุงป่าตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ

มาตรา ๓๕ ให้กรรมการจัดการป่าชุมชนจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่มีอำนาจทำนิติกรรมใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนและดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนได้

มาตรา ๓๖ ในกรณีที่มีผู้ฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ หรือระเบียบ หรือข้อบังคับที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ และก่อให้เกิดความเสียหายแก่สัตว์ พืช ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมในป่าชุมชนให้กรมป่าไม้มีอำนาจฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทน ดังต่อไปนี้

(๑) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการเคลื่อนย้ายสิ่งของที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือกระทำให้สิ่งนั้นหมดสภาพความเป็นอันตราย หรือความเป็นพืช ตลอดจนการนำเอาของนั้นมาเก็บ กัก หรือรักษาไว้

(๒) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการทำให้ทรัพยากรธรรมชาติกลับคืนมาสู่สภาพเดิม

(๓) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการช่วยเหลือบุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น เนื่องในความเสียหายนั้น

(๔) ค่าดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐในการประเมินความเสียหายและประเมินค่าใช้จ่ายในการเยียวยาผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของบุคคล

(๕) ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่รัฐได้จ่ายในการดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ได้รับค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมาย เช่น ค่าใช้จ่ายที่รัฐจ่ายเป็นค่าทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินคดีในศาล และค่าธรรมเนียมในศาล

(๖) มูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องเสียหายในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนนอกจากดอกเบี้ยผิดนัดที่ต้องได้รับแล้ว ให้คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของเงินตราตั้งแต่วันที่ละเมิดจนถึงเวลาที่ชำระค่าสินไหมทดแทนประกอบด้วย

มาตรา ๓๗ ในการดำเนินคดีตามมาตรา ๓๕ และ มาตรา ๓๖ คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนอาจขอให้พนักงานอัยการดำเนินคดีให้ก็ได้ และให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๘ กรณีเกิดการเสียหายแก่ทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนและคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนมิได้ดำเนินการฟ้องร้อง ให้อธิบดีมีอำนาจส่งเรื่องให้พนักงานอัยการฟ้องร้องคดีดังกล่าวเพื่อเรียกร้องค่าเสียหาย เพื่อจ่ายให้เป็นทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนนั้นได้

มาตรา ๓๙ บทบัญญัติในมาตรา ๓๗ ไม่เป็นการลบหลู่หรือจำกัดหน้าที่และความรับผิดชอบทางแพ่งที่บุคคลมีอยู่ตามบทบัญญัติของกฎหมายอื่น และไม่เป็นการตัดอำนาจของผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่นที่จะดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตน

หมวด ๖

การควบคุมดูแลป่าชุมชน

มาตรา ๔๐ เจ้าหน้าที่ป่าชุมชนมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบพื้นที่และตรวจตราดูแลการดำเนินการและกิจการต่าง ๆ ในป่าชุมชน

(๒) แนะนำ ให้ความรู้ ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) ในกรณีที่ไม้อาจเรียกประชุมคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนได้ทัน ให้มีอำนาจสั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกจากป่าชุมชนหรือให้กระทำการหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ในป่าชุมชนในกรณีกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนหรือข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน และให้รายงานคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนและคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดทราบ

(๔) ดำเนินการตามที่เห็นสมควรเพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่ป่าชุมชน

(๕) รายงานคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดเมื่อปรากฏว่ามีกรณีจะต้องเพิกถอนป่าชุมชนทั้งแปลงหรือบางส่วน

มาตรา ๔๑ ภายในป่าชุมชน

(๑) ห้ามทำไม้ในบริเวณเพื่อการอนุรักษ์

(๒) ห้ามใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือที่ทำกิน

(๓) ห้ามบุคคลใดก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า ขุดหาแร่ ล่าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือกระทำการด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าชุมชน เว้นแต่เป็นการกระทำตามมาตรา ๓๓ หรือตามที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติให้กระทำได้

มาตรา ๔๒ เพื่อประโยชน์ในการศึกษา การวิจัย ตลอดจนเพื่อติดตามผลการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มอบหมาย มีอำนาจเข้าไปในป่าชุมชน เพื่อดำเนินการดังกล่าวได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้บุคคลดังกล่าวแสดงบัตรประจำตัวหรือหนังสือแสดงการได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี เมื่อบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องร้องขอ

มาตรา ๔๓ บุคคลใดซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มอบหมายตามมาตรา ๔๒ เข้าไปกระทำการใดๆ เพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพ จะต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

มาตรา ๔๔ เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน มีอำนาจสั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกจากป่าชุมชนหรือให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการใด ๆ ในเขตป่าชุมชน เพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับตามมาตรา ๒๙ (๑) หรือพระราชบัญญัตินี้

การสั่งการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามกฎกระทรวง

มาตรา ๔๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ที่เกี่ยวกับความผิดอาญา ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๔๖ ในกรณีที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดพบว่า คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน กรรมการจัดการป่าชุมชน สมาชิกป่าชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน กระทำการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน หรือข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีอำนาจดำเนินคดีหรือสั่งการให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน กรรมการจัดการป่าชุมชน สมาชิกป่าชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ป่าชุมชนดังกล่าว กระทำการ หรืองดเว้นกระทำการนั้นได้ตามความเหมาะสม

ผู้ได้รับคำสั่งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ต้องปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว ภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดกำหนด

ในกรณีที่ผู้ได้รับคำสั่งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งดังกล่าว ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง และให้นำมาตรา ๒๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด เว้นแต่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด หรือคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนจะสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๔๗ อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนและติดตามดูแลการดำเนินงานของ คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด และอาจสั่งให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดได้

มาตรา ๔๘ อธิบดีอาจขอให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดกระทำการหรือยับยั้งกระทำการใด ๆ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบายหรือมติของคณะรัฐมนตรี และระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน เมื่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดได้รับแจ้งจากอธิบดีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการ ป่าชุมชนประจำจังหวัดพิจารณาและแจ้งผลให้อธิบดีทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำขอ

ในกรณีที่อธิบดีไม่เห็นชอบด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดที่แจ้ง ตามวรรคสอง ให้อธิบดีนำเสนอคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับแจ้งผลการพิจารณา และให้นำมาตรา ๒๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๙ ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ให้เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน และพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๕๐ ภายในป่าชุมชนหากพบว่ามี การฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัตินี้ เป็นเหตุให้มีสิ่งปลูกสร้างขึ้นใหม่ หรือมีสิ่งอื่นใดในป่าชุมชน ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำการฝ่าฝืนทำลาย หรือรื้อถอนสิ่งนั้น ๆ ออกไป ถ้าผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม หรือไม่รู้จักผู้ฝ่าฝืน หรือเพื่อป้องกัน หรือบรรเทาความเสียหาย แก่ป่าชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดจะกระทำการดังกล่าวแล้วอย่างใดอย่างหนึ่งเสียเองก็ได้ ตามสมควรแก่กรณี และผู้กระทำฝ่าฝืนมีหน้าที่ชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการที่คณะกรรมการป่าชุมชน ประจำจังหวัดกระทำการเสียเอง

หมวด ๗

การเพิกถอนป่าชุมชน

มาตรา ๕๑ อธิบดีมีอำนาจสั่งเพิกถอนป่าชุมชนทั้งแปลงหรือแต่บางส่วนได้ มีกรณีดังต่อไปนี้

(๑) คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนขอให้เพิกถอนป่าชุมชนตามมาตรา ๓๑

(๒) คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทอดทิ้งไม่จัดการฟื้นฟูป่าชุมชนนั้นต่อเนื่องติดต่อกันเป็นเวลา ๑ ปี โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๓) คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือระเบียบ หรือข้อบังคับ ที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ อันจะเป็นเหตุให้ป่าชุมชนได้รับความเสียหาย หรือมีเหตุไม่ควรไว้วางใจให้จัดการ ป่าชุมชนต่อไป

(๔) เมื่อมีเหตุผลความจำเป็นทางด้านการกิจการเพื่อความมั่นคงแห่งรัฐ โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งเพิกถอนป่าชุมชน โดยให้นำมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม

การเพิกถอนป่าชุมชนให้มีผลเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ในกรณีที่มีใช้การเพิกถอน ป่าชุมชนทั้งแปลงให้มีแผนที่แสดงแนวเขตที่เปลี่ยนแปลงแนบท้ายประกาศด้วย

มาตรา ๕๒ กรณีป่าชุมชนซึ่งเป็นพื้นที่อื่นของรัฐ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ รับผิดชอบดูแลพื้นที่นั้น หรือสิ้นสุดโดยเงื่อนไขอื่นใดตามที่ตกลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ให้ถือเป็นการเพิกถอน ป่าชุมชนโดยทันที

มาตรา ๕๓ ทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนที่ถูกเพิกถอน ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ให้ตกเป็นของแผ่นดิน ส่วนที่เป็นสังหาริมทรัพย์ให้กรมป่าไม้เก็บรักษาไว้เพื่อใช้ในการจัดการป่าชุมชนตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๔ ป่าชุมชนที่ถูกเพิกถอนตามมาตรา ๕๑ อาจมีการขอจัดตั้งป่าชุมชนใหม่อีกได้ ตามระเบียบ ที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด และให้นำความในหมวด ๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๘

เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๕๕ ถ้าเป็นการสมควรให้บุคคลใดชำระเงิน ค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน หรือค่าบริการ เนื่องในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนมีอำนาจกำหนดอัตราและวงระเบียบ เกี่ยวกับการเก็บรายได้ค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน หรือค่าบริการดังกล่าวได้

เงินที่เก็บได้ตามวรรคหนึ่ง เงินที่มีผู้บริจาค เงินสนับสนุนจากรัฐบาล และเงินรายได้อื่น ๆ ให้เก็บรักษาไว้ ใช้จ่ายในกิจกรรมการจัดการป่าชุมชน โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

หมวด ๙

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๖ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนตามมาตรา ๑๑ ต้องระวางโทษปรับวันละไม่เกินห้าพันบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

ความผิดตามวรรคหนึ่ง เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนมีอำนาจเปรียบเทียบได้
เงินค่าปรับตามวรรคสองให้ตกเป็นทรัพย์สินส่วนกลางตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๗ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนเกี่ยวกับการจัดการ
ป่าชุมชนตามมาตรา ๒๙ (๑) ต้องระวางโทษปรับวันละไม่เกินห้าพันบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

ความผิดตามวรรคหนึ่ง เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนมีอำนาจ
เปรียบเทียบได้

เงินค่าปรับตามวรรคสองให้ตกเป็นทรัพย์สินส่วนกลางตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๘ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลายหรือเคลื่อนย้ายหลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายอื่นใดที่จัดให้มีขึ้น
ตามมาตรา ๓๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๙ ผู้ใดขัดคำสั่งเจ้าหน้าที่ป่าชุมชนที่สั่งตามมาตรา ๔๐ (๓) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน
หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๑ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาท
ถึงห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่มิคำพิพากษาชี้ขาดว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรานี้ ถ้าปรากฏว่าบุคคลนั้นยึดถือ
หรือครอบครองที่ดินในเขตป่าชุมชน ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิด คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทนและบริวาร
ของผู้กระทำความผิดออกจากเขตป่าชุมชนได้

มาตรา ๖๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๒ บรรดาไม้หรือของป่าที่ได้มา หรือมีไว้เป็นความผิด หรือทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด
ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ริบเสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ก็ตาม

ให้ไม้ ของป่า หรือทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งที่ศาลมีคำสั่งริบตกเป็นของแผ่นดิน

ภายในสองปีนับแต่วันที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นถ้าไม่ทราบตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่สามารถ
ติดตามตัวผู้กระทำความผิดได้ ให้ไม้ ของป่า หรือทรัพย์สินที่ยึด หรืออายัดไว้เนื่องจากการกระทำความผิดนั้น
ตกเป็นของแผ่นดิน

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยรายใดถึงแก่ความตาย ให้ไม้ ของป่า หรือทรัพย์สินที่ยึด หรืออายัดไว้
เนื่องจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหา หรือจำเลยตกเป็นของแผ่นดิน เว้นแต่ภายในสองปีภายหลังของ
ผู้ต้องหา หรือจำเลยพิสูจน์ได้ว่าไม้ ของป่า หรือทรัพย์สินดังกล่าวไม่ได้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด
ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คืนแก่ทายาทของผู้ต้องหา หรือจำเลยนั้น

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๓ การแต่งตั้งกรรมการสรรหาในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖ วรรคสาม มาใช้บังคับ และให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

การแต่งตั้งกรรมการสรรหาซึ่งเป็นผู้แทนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนในวาระเริ่มแรกมิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖ วรรคสองมาใช้บังคับ และให้รัฐมนตรีดำเนินการแต่งตั้งบุคคลที่มีพฤติกรรมที่เกื้อกูลต่อการดูแลรักษาป่ามาก่อน ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน

มาตรา ๖๔ การแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรรมการนโยบายป่าชุมชนในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๗ วรรคสองมาใช้บังคับ และให้มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งเพียงกึ่งหนึ่งของวาระที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งดังกล่าว และให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

การแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้แทนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนเป็นกรรมการนโยบายป่าชุมชนในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗ วรรคหนึ่งมาใช้บังคับ และให้อธิบดีดำเนินการเสนอชื่อบุคคลที่มีพฤติกรรมที่เกื้อกูลต่อการดูแลรักษาป่ามาก่อนให้รัฐมนตรีแต่งตั้ง

มาตรา ๖๕ การแต่งตั้งกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดซึ่งเป็นผู้แทนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนในวาระเริ่มแรกที่จังหวัดนั้นยังไม่มีป่าชุมชน มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๘ วรรคสาม มาใช้บังคับและให้ผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

มาตรา ๖๖ บรรดาใบอนุญาต อาชญาบัตร และประทานบัตร ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ หรือสัมปทานตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม ซึ่งได้ออกให้แก่บุคคลใดไว้แล้วก่อนวันที่อธิบดีประกาศการอนุมัติจัดตั้งป่าชุมชนในราชกิจจานุเบกษา ตามความในมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ให้ยังคงใช้ได้ต่อไปเพียงเท่ากำหนดอายุใบอนุญาต อาชญาบัตร และประทานบัตร หรือสัมปทานนั้น ๆ

มาตรา ๖๗ พื้นที่ป่าที่มีการจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งได้ออกก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและยังมีอายุโครงการอยู่ให้ถือว่าได้รับอนุมัติจัดตั้งเป็นป่าชุมชนโดยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖๘ ป่าชุมชน ตามมาตรา ๖๗ ให้ดำเนินการกำหนดพื้นที่ป่าชุมชนดังกล่าวให้เป็นบริเวณเพื่อการอนุรักษ์และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ หรือบริเวณเพื่อการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียวให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนและการจัดการประกาศเขตป่าชุมชนตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ให้แล้วเสร็จภายในสองปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากพื้นที่กำหนดให้การจัดตั้งป่าชุมชนนั้นเป็นอันสิ้นสุด

มาตรา ๖๙ ให้สมาชิกป่าชุมชนและคณะกรรมการป่าชุมชนของป่าชุมชนตามมาตรา ๖๗ เป็นสมาชิกป่าชุมชนและคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่จะขาดคุณสมบัติ

มาตรา ๗๐ พื้นที่ป่าชุมชนตามมาตรา ๖๗ ให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนเสนอแผนจัดการป่าชุมชนต่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากพ้นกำหนดให้การจัดตั้งป่าชุมชนนั้นเป็นอันสิ้นผล

มาตรา ๗๑ ให้มีการออกกฎกระทรวง และระเบียบเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

.....

.....

แบบสอบถาม

เรื่อง ความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

(ฉบับผ่านความเห็นชอบคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑)

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้แสดงความคิดเห็น

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

๑. (นาย,นาง,นางสาว).....อายุ.....ปี
ภูมิลำเนาอยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....

๒. ตำแหน่งหน้าที่ในองค์กร หรือในชุมชนท้องถิ่น

- () กำนัน
- () ผู้ใหญ่บ้าน
- () สารวัตรกำนัน
- () ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
- () แพทย์ประจำตำบล
- () ผู้นำกลุ่มบ้าน
- () อื่นๆ ระบุ

๓. ระดับการศึกษา

- () ไม่ได้เรียน
- () ประถมศึกษาปีที่ ๔ (ป.๔)
- () ประถมศึกษาปีที่ ๖ (ป.๖)
- () มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๓) หรือเทียบเท่า
- () มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๖) หรือเทียบเท่า
- () อนุปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- () ปริญญาตรี หรือสูงกว่า ระบุ.....

๔. ในชุมชนของท่านเคยมีกิจกรรมด้านป่าชุมชนบ้างหรือไม่

- () เคยทำโดยราษฎรในชุมชนเอง () เคยร่วมกับทางราชการ
() ไม่เคย () อื่น ๆ ระบุ.....

๕. พื้นที่ป่าตั้งอยู่ใกล้เคียงกับชุมชนของท่านเป็นประเภทใด

- () ป่าสงวนแห่งชาติ
() ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔
() อุทยานแห่งชาติ
() เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
() เขตห้ามล่าสัตว์ป่า
() อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน

ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

ฉบับผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑

ส่วนที่ ๒.๑ ความเห็นทั่วไปเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๑) ท่านทราบเกี่ยวกับการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนมาก่อนบ้างหรือไม่

- () ทราบ () ไม่ทราบ () ไม่แน่ใจ

๒) ท่านเห็นว่าสมควรมีพระราชบัญญัติป่าชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากป่าหรือไม่

- () ควรมี () ไม่ควรมี () ไม่แน่ใจ

๓) ท่านคิดว่าป่าชุมชนควรมีขนาดพื้นที่เท่าใด

- () ขนาดพื้นที่ น้อยกว่า ๑๐๐ ไร่
() ขนาดพื้นที่ ๑๐๐ – ๑,๐๐๐ ไร่
() ขนาดพื้นที่ ๑,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ ไร่
() ขนาดพื้นที่ ๑๐,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ ไร่
() ขนาดพื้นที่ ๒๐,๐๐๑ ไร่ ขึ้นไป

๕) ท่านคิดว่าป่าชุมชนที่จัดตั้งขึ้นนั้นมีวัตถุประสงค์อย่างไร (มาตรา ๕)

(เลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- () การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสภาวะแวดล้อม
- () การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน
- () การส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลายของชุมชนในการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา การควบคุมดูแล และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน
- () การฟื้นฟูพื้นที่ป่าในเขตป่าชุมชนโดยการปลูกป่าทดแทน
- () การเสริมสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนในการจัดการป่าชุมชน

ส่วนที่ ๒.๒ การจัดตั้งป่าชุมชน ตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๕) พื้นที่จัดตั้งป่าชุมชนควรดำเนินการในพื้นที่ใดบ้าง (มาตรา ๓)

(เลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- () ป่าสงวนแห่งชาติ
- () ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔
- () อุทยานแห่งชาติ
- () เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
- () เขตห้ามล่าสัตว์ป่า
- () พื้นที่อื่นของรัฐ (เช่น สปก. , ที่ราชพัสดุ เป็นต้น) ระบุ.....
- () อื่นๆ ระบุ

๖) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. กำหนดให้การจัดตั้งป่าชุมชน ดำเนินการได้ในพื้นที่ที่อยู่เฉพาะนอกเขตป่าอนุรักษ์เท่านั้น (มาตรา ๒๐)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ

๗) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. มิให้จัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ ชัน ๑ และ ๒ (มาตรา ๓, มาตรา ๒๐)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ

๘) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่กำหนดให้บุคคลที่ยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชน ต้องมีอายุตั้งแต่สิบแปดปี บริบูรณ์ขึ้นไป และมีภูมิลำเนาในท้องที่นั้นไม่น้อยกว่าห้าปี (มาตรา ๒๐)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ

๙) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ร่างพระราชบัญญัติปาฐมนุชน พ.ศ. กำหนดให้มีการอุทธรณ์มติเกี่ยวกับการไม่ให้จัดตั้งปาฐมนุชน (มาตรา ๒๕ , มาตรา ๒๖)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ

๑๐) ท่านคิดว่าเมื่อได้รับคำขอจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว ควรปิดประกาศคำขอจัดตั้งป่าชุมชน ณ สถานที่ใด เพื่อให้บุคคลทั่วไปหรือบุคคลที่ได้รับการความเสียหายมีสิทธิยื่นคัดค้านคำขอจัดตั้งป่าชุมชน (มาตรา ๒๑)

(เลือกคำตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- () ศาลากลางจังหวัด
- () ที่ทำการอำเภอหรือกิ่งอำเภอท้องที่
- () ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล
- () ที่ทำการกำนันท้องที่
- () ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน
- () อื่น ๆ ระบุ

๑๑) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ปทุมชนที่จัดตั้งก่อนแล้วโดยกรมป่าไม้และยังไม้สิ้นสุดอายุโครงการ ถือว่าได้รับอนุมัติจัดตั้งเป็นป่าชุมชน ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ (มาตรา ๖๓)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ

ส่วนที่ ๒.๓ การจัดการป่าชุมชน ตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๑๒) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. กำหนดให้พื้นที่ป่าชุมชนจะต้องกำหนดบริเวณเพื่อการอนุรักษ์และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ หรือบริเวณเพื่อการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว (มาตรา ๒๐)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ

๑๓) ท่านคิดว่าแผนจัดการป่าชุมชนที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดควรใช้บังคับเป็นระยะเวลากี่ปี (มาตรา ๓๐)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ

๑๕) ท่านคิดว่าควรให้ใครเป็นผู้มีหน้าที่ในการจัดทำหลักเขต ป้าย หรือ เครื่องหมายอื่นแสดง
แนวเขตป่าชุมชน บริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ เพื่อให้ประชาชน
เห็นได้ว่าเป็นป่าชุมชน (มาตรา ๓๒)
(เลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- () พนักงานเจ้าหน้าที่
- () เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน
- () คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน
- () สมาชิกป่าชุมชน

๑๕) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่การทำไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอยและเพื่อกิจกรรมสาธารณะ
ภายในชุมชน สามารถกระทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนเท่านั้น (มาตรา ๓๓)
() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ

๑๖) ท่านคิดว่าใครควรเป็นผู้กำหนดแผนการจัดการป่าชุมชน (มาตรา ๓๐)
(เลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- () สมาชิกป่าชุมชน
- () คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน
- () เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน
- () พนักงานเจ้าหน้าที่

๑๗) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่กำหนดให้ป่าชุมชน สามารถมีเงินรายได้และทรัพย์สินส่วนกลาง
เพื่อใช้ในการบริหารจัดการป่าชุมชน (มาตรา ๕๕, มาตรา ๒๙, มาตรา ๓)
() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ

๑๘) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่กำหนดทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนที่ถูกเพิกถอน ในส่วนที่เป็น
สังหาริมทรัพย์ให้กรมป่าไม้เก็บรักษาไว้เพื่อใช้ในกิจการจัดการป่าชุมชน (มาตรา ๕๓)
() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ

ส่วนที่ ๒.๔ การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

๑๙) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่การทำไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอยและเพื่อกิจกรรมสาธารณะ
ภายในชุมชน สามารถกระทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนเท่านั้น (มาตรา ๓๓)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ

๒๐) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ให้มีการนันทนาการและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในป่าชุมชน (มาตรา ๓๓)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ

๒๑) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ในป่าชุมชนห้ามใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือเป็นพื้นที่ทำกิน (มาตรา ๔๑)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ

๒๒) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. มีการอนุญาตให้ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอื่นๆ ในป่าชุมชนได้ (มาตรา ๓๓)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ

๒๓) ท่านคิดว่าการให้บุคคลทั่วไปมีสิทธิเข้าไปกระทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสำรวจ
ความหลากหลาย ทางชีวภาพในเขตป่าชุมชน ควรได้รับการอนุญาตจากใคร (มาตรา ๔๓)
(เลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- () เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน
() พนักงานเจ้าหน้าที่
() คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด
() คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

ส่วนที่ ๒.๕ การควบคุมป่าชุมชน ตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๒๔) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ป่าชุมชนต้องถูกเพิกถอน เมื่อคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทอดทิ้ง
ไม่จัดการป่าชุมชนอย่างต่อเนื่องติดต่อกันเป็นระยะเวลา ๑ ปี โดยไม่มีเหตุอันควร (มาตรา ๕๑)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ

๒๕) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการมีบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎข้อบังคับในป่าชุมชน
(หมวด ๙)

() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ

๒๖) ท่านคิดว่าใครควรมีอำนาจในการจับกุมผู้ฝ่าฝืนกฎข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน (มาตรา ๕๓) (เลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- () สมาชิกป่าชุมชน
- () คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน
- () เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน
- () พนักงานเจ้าหน้าที่

๒๗) ท่านคิดว่าคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด มีหน้าที่อะไรบ้าง (มาตรา ๑๙) (เลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- () พิจารณาคำขอป่าชุมชน เพิ่มหรือลดเขตป่าชุมชน หรือเพิกถอนป่าชุมชน
- () ถอดถอนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน
- () แต่งตั้งและถอดถอนเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน
- () อนุมัติแผนการจัดการป่าชุมชน
- () ให้คำแนะนำปรึกษาช่วยเหลือคณะกรรมการป่าชุมชน
- () ควบคุมดูแลการจัดการป่าชุมชน

๒๘) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าที่พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. กำหนดให้บรรดาไม้และของป่าที่ได้มาจากป่าชุมชน ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ค่าภาคหลวง หรือค่าใช้จ่ายในการบำรุงป่า ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ (มาตรา ๓๔)

- () เห็นด้วย
- () ไม่เห็นด้วย
- () ไม่แน่ใจ

๒๙) ท่านคิดว่าควรกำหนดระยะเวลาในการออกกฎหมายลำดับรอง (กฎกระทรวง ระเบียบฯ) ภายในระยะเวลาเท่าใดนับจากวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (มาตรา ๓๖)

- () ๑๘๐ วัน
- () ๑ ปี
- () ๒ ปี

ส่วนที่ ๒.๖ ความพร้อมของชุมชนในการจัดตั้งป่าชุมชน ตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.

๓๐) ท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีความพร้อมมากน้อยเพียงใด ในการขอจัดตั้งและบริหารจัดการป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน

- () มาก
 - () ปานกลาง
 - () น้อย
-

